Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

26

110 DINARA

PALMER ● LIN ● HARISON

Broj 26

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

Horhe Luis Borhes

S A D R Ž A J

Reč urednika 2

David R. Palmer – POMALJANJE 3
Elizabet Lin – ČAROBNJAKOV POSED 35
Vera Ivosić-Santo – ČEMU SLUŽE GRANIČARI 56
Filip K. Dik – DANI PERKI PAT (priča) 70
Filip K. Dik – DANI PERKI PAT (samostalni odlomak romana) 86
Neven Jovanović – O SEKSUALNIM PERVERZIJAMA F.M. DOSTOJEVSKOG . 94
Hari Harison – PRITISAK 102
Jambrišak, Macan, Konvični – KAMENJE VOLI TVOJE TABANE 113
Dragan R. Filipović – MESIJA MALO KASNI 118
Goran Konvični – PESNICA SVETOG SRCA 122
Jacek Sjerpinjski – ŽIVOT U NASELJIMA NA RAVI 127

Odgovorni urednik: Milorad Predojević
Urednik: Boban Knežević
Likovni urednik: Dragoljub Stanković

Izdaje: NIŠP »DNEVNIK«, IZDAVAČKA DELATNOST
21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/XII

REČ UREDNIKA

Pre svega, jedno malo objašnjenje. Oni koji su čitali reč urednika u prošlom broju Alefa mora da su bili pomalo zbunjeni. Naime, još ranije je bilo najavljeno da će Alef promeniti format i preći na oblik knjige i prodaju u knjižarama, a ta Reč urednika je upravo nagoveštavala da je to već urađeno sa tim brojem. I zaista, sve je bilo pripremljeno za promenu, kompletan slog je bio prilagođen novom formatu... međutim, kako to obično biva, u poslednji čas je došlo do nekakvih promena planova i odlučeno je da se Alef do daljnjeg zadrži u svom formatu i obliku. Štamparija je jednostavno presnimila postojeću pripremu, smanjivši je na potrebnu veličinu (zato je slog onako sitan), ali Reč urednika nije promenjena i imali ste priliku da čitate ono što ste čitali.

Šta će nadalje biti s Alefom?

Pitajte me šta god hoćete, o smislu života, veličini svemira, o izdavaštvu pedesetog veka, tražite da rešim kvadraturu kruga, da razrešim jugoslovensku krizu, sve... samo me nemojte pitati kako će izgledati Alef 27.

Ono o čemu mogu da govorim s velikom dozom sigurnosti (mada, ko zna?) jeste upravo ovaj broj Alefa koji imate pred sobom. U celosti je ispunjen pričama i tu za svakoga ima ponešto: od klasičnog SF-a, preko čiste fantastike do potpunih fantazmagorija. Naravno, najveći kolač pripada ljubiteljima klasične naučne fantastike. Za njih je pre svega netipična priča "Pomaljanje" Davida Palmera, zatim deo posvećen Diku i Harisonu.

Kad je Dik u pitanju neophodno je malo objašnjenje. Naime, nije uobičajeno da se u jednom istom broju nekog časopisa donose dve priče od istog autora, pod istim naslovom. Ovde vam je pružena jedinstvena prilika da vidite kako je jedna ideja kod velikog pisca narastala u periodu od desetak godina i poslužila, praktično, kao okosnica za jedan od boljih SF romana. 1953. godine Dik je napisao priču o preživelima hidrogenskog rata kojima je glavna zabava jedna vrsta parapsihološke igre sa motivima nestalog sveta. Jedanaest godina kasnije pojavljuje se roman "Tri stigmate Palmera Eldriča" u kome nema hidrogenskog rata, ali efekat staklene bašte uveliko uništava Zemlju tako da je preduzeto naseljavanje po okolnim svetovima. Kolonisti Marsa imaju samo jednu zabavu: parapsihološku igru podstaknutu snažnim drogama i simulacijom nedostižne Zemlje. Dakle, prva priča "Dani Perki Pat" je prava priča napisana zasebno, a druga priča pod istim nazivom je zapravo samostalni odlomak iz romana koji istu temu varira na sasvim drugačiji način.

Vera Ivosić-Santo je, nesumnjivo, najkvalitetnija žena SF pisac na ovim prostorima. Dobitnik nagrade SFera u kategoriji priče za proteklu godinu, zapažena i na konkursu Znak sagite za domaću SF priču, najavljuje uspon forme i mnogo bolja ostvarenja u narednom periodu. Međutim, ona je tipičan primer zašto žene u našem SF-u, zapravo, slabo prolaze. Nezahvalno je upoređivati njenu priču sa pričom Elizabet Lin, ali određene paralele postoje. Obe biraju muškarce za glavne protagoniste svojih priča, ali naša Vera ne može da istraje na tome, već ubacuje na izgled sporedni ženski lik za koji se tokom priče ispostavlja da je pametniji, sposobniji, jači, lukaviji od svih muškaraca, da jadni muškarci danima ne mogu da shvate ono što dotična dama ukopčava u ševu inteligencije... zatim, muškarci su tunjavi, slabašni, smotani, a žene odlučne i čvrste... takve stvari mogu da postoje samo u mašti frustriranih žena pisaca fantastike. Nije ovo usamljen slučaj, ali posebno pada u oči jer je u pitanju jedan zaista vanserijski talenat na žalost sputan pokušajima da poremeti odnose koji na ovim prostorima uspešno vladaju već nekoliko miliona godina.

Kao poslasticu, imate priču Dragana R. Filipovića, izvorno objavljenu pre dve i po godine u užičkom Međaju, gde se njegovo veličanstvo Fipa bavi dolaskom jednog našeg poznatog političara na javnu scenu. Da su vremena srećnija mogli bismo da raspišemo igru pogađanja o kome je reč, ovako, suviše je oporo...

I na samom kraju Alefa, jedna sasvim mračna vizija malo poznatog poljskog pisca Jaceka Sjerpinjskog. Ne sećam se kada sam imao prilike u poslednjih pet godina da pročitam nešto ovako otužno i onespokojavajuće.

U svakom slučaju, žao nam je što nismo u prilici da vam ponudimo veselije teme, ali veliki deo svetskog SF-a, a kako vidimo, pomalo i našeg, gaća u vodama upozorenja i mračnih vizija mogućih budućnosti. Na žalost, pre nego što smo na našim prostorima stigli da se pozabavimo mračnom budućnošću, ona se već prelila u našu svakodnevicu. Možda je upravo to naša krivica.

Boban Knežević

David R. Palmer

POMALJANJE

(Emergence, 1980)
preveo Marko Fančović

Ništa ne radite? Nikuda ne idete? Vreme se razvuklo? Dosadno? Depresivni? Takođe, veoma uplašeni? Uzročni faktori ne pod kontrolom?

Nezgodno. Za žaljenje. Zatvoreni krug - zmija grize svoj rep. Um okupiran problemima; problemi se zagnoje, zadobijaju sve veću važnost kojom okupiraju um. Itd. Dovoljno loše i gde problemi minorni.

Moji nisu.

Psihološki tekstovi nude razna rešenja: preporučuju zaposlenost, zamajavanje ako je potrebno; odvraćanje pažnje. Bolje ukoliko zamajavanje predstavlja izazov, u određenom stepenu frustraciju. Još bolje što imam odgovornost. Sve pomaže.

Možda.

U svakom slučaju, uposlenost teško postići. Jeste, više knjiga u skloništu nego u javnoj biblioteci; više alata, opreme, zaliha, itd. nego u nasukanom brodu švajcarske porodice Robinson - sve najnovija dostignuća: najlakše, najjednostavnije, najpametnije, najpouzdanije, nerdajuće. Senforizovano. Sve neupotrebljivo ukoliko ne - ispravka - *dok* ne izađem (a od cele gomile znam upotrebim možda pola tuceta: šrafciger da otvorim zaglavljenu fioku; čekić da razmekšam šniclu, lomim led za kockice; testerica da sečem smrznuto meso...)

Pa, naravno da postoje knjige koje objašnjavaju odabir, upotrebu.

Zaista, naravno postoje knjige - na hiljade! Plus biblioteka mikrofilmova -još veća. Mnogo značajnih stvari: klasika, savremenici; sveobuhvatni muzej najboljih Čovekovih ostvarenja: reči, platna, 3-D i multigledne reprodukcije skulptura. I nauka: medicina, stomatologija, veterina, entomologija, genetika, pomorska biologija; mašinstvo, elektronika, fizika (i nuklearna i baštenska), meteorologija, astronomija; stolarstvo, poljoprivreda, zavarivanje (sačitavom opremom), lov, preživljavanje, itd. itd.; poezija, beletristika, biografije velikana, skoro velikana; filozofija - čak i kompletan izbor svetske fantastike, stare i nove. Kompletne knjige o Ozu, itd. Lepo iznenađenje.

Tata bio odlučan da Čovekova najveća dostignuća ne treba da nestanu u Vatrometu; takođe siguran da isti vreba iza ćoška. (Priznanje: Zapitala se ponekad igra li kompletnim špilom; potrošio nezamislivu količinu para na sklonište i sadržaj. Ispalo da u pravu; verovatno se poslednji smeje Negde. Želela da je ovde da me zafrkava zbog toga - ali ne bi da može; bio previše fin. Nedostaje mi. Mnogo.)

Postajem plačljiva. Gore spomenuto po definiciji predstavlja „zadržavanje" u patološkom smislu, po definiciji iz lekcija psihologije. Vreme da se kucne petama, pljesne rukama, nasmeši, krene poskočicom.

U svakom slučaju, planine knjiga, mikrofilmova, ograničena korist; preozbiljni. Uzmimo klasike: mogu se tolerisati neko vreme, onda nastupaju uzgredni efekti. Podseća na manikiranje grebanjem po školskoj tabli, moguće, ali ću radije trpeti duge nokte. Isto sa klasikom kao jedinim lekom za „zadržavanje". Ne sigurna šta gore. Može biti previše kulture u naglim dozama škodi zdravlju; možda se imunitet mora postepeno

izgrađivati.

A tehnika još gora. Iako imala dobre osnove u matišu, osnovnim naukama. Ispravka - osnove dobre, s obzirom na starost; ali ovde ne pronašla bilo šta dovoljno elementarno da iskoristim za proboj. Naravno, još se ne organizovala; ne proučila katalog, planirala postepen pristup interesantnim temama. Hoću; ali, za sada, šetnja kroz klasike skoro dosadna koliko i gledanje užasnih slika endokrinih poremećaja.

I racionišem fantastiku, naravno. Hiljade naslova, ali ne gubim glavu. Brzočitač, znate kako je; prekršim disciplinu, bunar presuši za par dana.

Onda našla knjigu o Pitmenovoj stenografiji. Promenilo sve. Čula jednom iz nesumnjivog izvora (gđica Hartman, Tatina sekretarica i recepcionerka) najbolji je, potencijalno najbrži, i najraznovrsniji sistem zapisivanja. Takođe najteži se nauči kako treba. (Fusnota, u prilog istorijske preciznosti; Ona ga koristila: izvor možda zagađen nijansom pristrasnosti.) U svakom slučaju, izgledalo obećavajuće; nudilo izazov, frustraciju. Takođe, kukice prilično lepe; umetnost u neku ruku. Nadala se biće zabavno.

Bilo - oko dva dana. Onda memorija završila apsorbiranje principa stenografije, vodilje skraćivanja i formulacije; prenela iste u korteks - kraj izazova. Ponekad zamorno biti genije.

Pa, čak i ako ne više zabavna sama po sebi, još uvek korisna, mnogo praktičnija od rukopisa; idealna zavođenje zapisa, pisanje biografije za arheologe. Verovatno se ne bih trudila da sam ograničena na rukopis; presporo, nezgrapno. Ulagani napor bi otupio entuzijazam (kojeg i tako nema mnogo), uništio zalihe hartije po kratkom postupku. Pitman ćelu životnu priču smešta u red i po. (Naravno, pomaže što moj život bio kratak- ispravka: pomaže sažetosti; ne i stanju duha.)

Problem stanja duha ozbiljna stvar. Telo zarobljeno duboko pod zemljom; emotivna razina pozamašne niža. Izgledi ne dobri da se telo izvuče živo, ali izgledi ne poboljšani emotivnim stanjem. Depresija čini inteligentnu procenu opcija slabo verovatnom. U sadašnjem stanju bih verovatno previdela deset dobrih mogućnosti, bacala novčić zbog škarta. Situacija verovatno ne toliko bezizgledna kako izgleda; ali bez podataka, korisnog obrazovanja, specijalizovanog znanja (i jake petlje), ne mogu formirati živorođeni zaključak koji ukazuje na hepiend. U nedostatku istog, sklona pretpostavim najgore.

Pa zapis nije samo za arheologe; terapeutski je. Katarza: Prospeš dušu na hartiju, osetiš se bolje. Mora biti tačno - tako tvrde psihološki tekstovi (iako upozoravaju da bolje platiti nedeljnu zaradu za sat slušanja voajeru opremljenom doktoratima. Međutim, takvog nema u inventaru skloništa; valja se snaći).

Prvi korak: Ažurirati zapis. Nikad pisala tako nešto; ne prisna sa zahtevima forme, Pravim Stvarima. Shodno, upotrebiti sopstveno nahođenje. Jedna stvar sigurna: Rečenična struktura skroz će naterati profesore maternjeg jezika se okreću u grobovima (one dovoljno srećne da ih imaju).

Jezik je šezdeset procenata salo, nesimboličan, škart. Pretpostavljam, masivna neefikasnost potiče od podsvesno priznate potrebe za odugovlačenjem, davanjem inferiornom intelektu šanse skupi misli u nešto nalik koherentnosti (obično bez uspeha) i razmeće se (moja reč od dvanaest dolara može rasturi tvoju reč od deset dolara). Neću se držati precendenta; malo smisla u pisanju stenografijom, a onda odbacivanja prednosti zalažehjem u akademsku blagoglagoljivost.

Stalno skrećem u kritiku društva. Verovatno simptom stanja. Glupo; po svemu sudeći, društva više nema. Rekoh:

Prvi korak: Ažurirati zapis do ovog trena; iščistiti se od neuroza, raznih vezanosti. Onda beležiti uredni dnevni napredak u proučavanju situacije, posledičnom sistemat-

skom (briljantnom) samospašavanju iz čupave situacije. Korist dvostruka:

Prvo, opraću, osušiti, složiti, spremiti psihu; vratiti umu uobičajenu genijalnost; poboljšati izglede za uspešan spas, posledično preživljavanje. Drugo, pružiću arheolozima detalje o uzroku prerane smrti među zbunjujućom masom artefakata u skloništu, ukoliko očekivani prvi doprinos izgubi ružičasti sjaj. (Moram priznati brižnost za kostokopače isiljena: kosti u pitanju *moje*!)

Dosta trabunjanja. Vreme se krene, ogoli duša za sopstveno dobro. Biti neurotičan skoro isto zamorno kao biti genije. (Pažnja, arheolozi: Ispraznite prostoriju od osetljive mladeži i/ili mešanog društva - vrući detalji slede:)

Rođena pre jedanaest godina u malom viskonsinskom gradu, jedino dete normalnih roditelja. Prozvana Kandidija Marija Smit; skraćeno na Kendi pre nego se mastilo osušilo na krštenici. Rani nagoveštaji atipičnosti: Oči fokusirane, pratile po rođenju; uzročno-posledične veze jasne sa šest nedelja; prve reči sa četiri meseca; rečenice sa šest meseci.

Siroče sa deset meseci. Roditelji poginuli u saobraćajnoj nesreći.

Bez rodbine - stvorilo dilemu u pogledu bebisitera. Rešeno kada se socijalni radnik angažovao. Bila strašno slatka beba, usvojena u rekordnom vremenu.

Doktor Foster i supruga dobri roditelji: nežni, pažljivi, privrženi jedno drugom, to pokazivali. Pružili dobru sredinu za godine formiranja. Onda Mama umrla. Ostali samo Tata i ja; jako nas približilo. Bila verovatno besramno razmažena, ali i sputana:

Onda imala jedva pet godina, ali želela da učim -samo što Tata imao čvrsta ubeđenja u pogledu odgovarajućeg tempa učenja, smernica za „normalan” odgoj. Ne odobravao preranu zrelost; smatrao da nezdrava, vodi ka budućoj neprilagođenosti, nezadovoljstvu. Takođe paternalističko seksistički; imao težak slučaj uraštenog stereotipisa. Cenzurisao aktivnosti, čitanje; odugovlačio pri najmanjem nagoveštaju prezrelog ponašanja, netipičnih interesa.

Mama se ne složila; pomagala, puštala na volju. Uz njenu pomoć naučila da čitam do druge godine; razumela osnovne brojčane odnose do treće: Mogla dodati, oduzeti, množiti, deliti. Mnogo pomogla dok nije morala da ode.

Pa većinu znanja stekla krišom. Morala - ne dobija se lako u provincijskoj učionici. Ne teško; razvila brzočitačke navike, mogla završiti srednjoškolski udžbenik za deset, dvadeset minuta, svariti tipičan bestseler za pola, tri četvrt sata. Visila u školskoj, mesnim bibliotekama kad god mogla (samo čitalačke; ne mogla nositi kući). Ali grad mali; iscrpla očigledne izvore pre tri godine. Od tada preživljavala na mršavim plodovima tajnih operacija po kućama prijatelja, knjižarama; povremenim napadima na biblioteke, škole susednih gradova. Naravno, svi takvi poduhvati ne plodonosni; provincijski izvori većinom isti, u uskom krugu. Katalozi većinom plitki, duplirani; nedostaje originalnost.

Frustrirajuće. Pojačano znanjem da Tatina lična kućna biblioteka po broju primeraka tuče školske i mesne biblioteke zajedno (ne računajući kolekciju u skloništu, ali za nju onda ne znala) - a ne mogla preći polovinu prve strane devedeset pet procenata knjiga.

Tata patolog; knjige nedostupno tehničke. Toliko viši nivo, ne mogla odrediti gde leži jaz (tražite od amazonskog ljudoždera, sveže dopremljenog avionom, analizu obrazovnih manjkavosti koje uzrokuju nerazumevanje strukture komercijalnog bankarstva). Tekstovi teški; pretpostavljaju visoku kompetenciju čitaoca. U sopstvenom slučaju žalosno niska - rezultat zavere. Pa čeznula, hranila se mrvicama kad bi neumorno istraživanje otkrilo nove izvore.

Jedini svetli izuzetak: Su Kim MekDivot, sin američkog misionara iz dana Bokserskog ustanka, proizvod ranog saveza Istoka i Zapada. Imao sedamdeset tri prilikom

odlaska u penziju, doselio u komšiluk pre dve godine. Očigledno bio učitelj celog života, ali nikad postigao stalnu katedru; otpuštan zbog svojih pogleda. Izgleda mu nije smetalo.

Čudan starac. Nežan, tihog glasa, veoma učtiv; malen, izgledao skoro krhak. Orijentalni začin dodavao vilinski utisak izboranim crtama; utisak ne smanjen svetlošću nestašluka u očima.

Za dve nedelje postao fokus omladinske aktivnosti većini grada. Ne mogu reći za većinu klinaca, ali u sopstvenom slučaju motivacija očigledna: Pored urođene srdačnosti, znao sve - a ako se izuzetak pojavi, rado bi ostavio sve, pomogao u otkrivanju - i imao *knjige*. Kuća nesumnjivo prekršaj protivpožarnih propisa; često se pitala kako građevinski elementi izdržavaju teret.

Fascinantan čovek: Mogao, hteo diskutuje o svemu. Ali se pitala neko vreme kako se snalazio kao učitelj; nikad odgovarao na pitanja sem pitanjima. Izgledalo kad god imam pitanje, na kraju sama istražim, saopštim odgovor *njemu*. Trebalo malo dok shvatila, više dok stvarno ispoštovala: Nije ga interesovalo prenošenje znanja, činjeničnih informacija - prenosio proces učenja. Razlika značajna; retko shvaćena, još ređe cenjena. Ne sumnjam to bio razlog niskog iznosa penzije.

O, skoro zaboravila: Mogao prepoloviti cigle mrkim pogledom, naneti nemerljivu štetu pokretom mišića. Bilo kog mišića. Bio majstor karatea desetog dana. Nisam znala da ima takvih: mislila da stepeni završavaju osmim - a čula glasine da oni mogu hodaju po vodi. (Ali sumnjam bi se Majstor Mek zamajavao. U slučaju potrebe, ljubazno zamolio vode da se razdvoje - ali najverovatnije zahtev predupređen, nepotreban.)

Drugog dana po doseljenju, Majstor šetao glavnom ulicom kad naleteo na četiri mlada čoveka, rane dvadesete, pijani, zapušteni -Vikendaši (žalim, moja jedina neizbrisiva predrasuda) - zabavljena samoizražavanjem u Milerovom dragstoru. Aktivnosti se sastojale od prevrtanja nameštaja, inventara; bacanja kontejnera (mleko, sirupi itd.) na pod; bacanja robe kroz izlog. Diskutovali o bacanju i g-dina Milera kada Majstor Mek stigao na lice mesta.

Ocenio situaciju; učtivo zahtevao prestanak, uzdržanost, sačekivanje organa vlasti. Zapanjeni posmatrači zatvorili, odvratili oči; ne želeli posmatrati očekivani pokolj. Prljava Četvorka ispustila g-dina Milera, stuštila se na starog Kineza krhkog izgleda. Onda svi pali dole, imali posledične teškoće sa ustajanjem. Situacija ostala statična dok policija stigla.

Prljavci uhapšeni, otpremljeni u bolnicu. Pokušana istraga o prepirci neuspela: Previše svedočenja - sva kontradiktorna, puna neverice, slabo verovatna. Međutim, ponavljanje određenih sličnosti u pričama sugerisalo simultano saplitanje kada Prljavci posegnuli za Majstorom: onda svi pali, zadobivši od toga ozbiljne povrede: četiri slomljene vilice, dve ruke, dve noge, dva ručna zgloba; dva iščašena kuka; dve rupture slezine. Plus masnice na zapanjujućim mestima.

Jedina jednoglasna stvar - pitajte *bilo koga*: Majstor Mek nije uopšte mrdnuo.

Policija pisala beleške u vidno nategnutoj tišini. Takođe uzela izjavu od Majstor Meka. Ali od sumnjive pomoći: Sastojala se većinom od pitanja.

Sledeće nedelje YMCA objavila će Majstor Mek voditi obuku u karateu. Rezultiralo skoro izgredima (po provincijskim standardima). Samo mesta za stajanje pri upisu; skoro tučnjave oko mesta u redu.

Bila šesnaesta na listi za početne časove, ali nemam zasluga za upis: Tatino maslo. Jako želela - s obzirom na sociološke trendove, umeće samoodbrane izgledalo sve više kao neophodna društvena veština za preživljavanje u budućnosti -ali oklevala da načnem temu; izgledalo kao verovatni sukob sa načelom „normalnog odgoja”.

Pa konačno upitala. Iznenađenje! Složio se - dao blagoslov! Bila još u šoku kad Tata zapitao za vreme, datum upisa. Pokazala članak u novinama; sutra u podne. Izgledao zamišljen nekih pet sekundi, onda smo izjurili kroz vrata, niz ulicu do Y. Već petnaest ispred nas, opremljeni da izdrže čekanje.

Tata na izgled kao stara papuča: topao, udoban, opušten. Ali delio osobine ledenog brega: Devet desetina uma ne očigledno u svakodnevnom životu. Znala da jako pametan, naravno. Proizilazilo iz zanimanja; patolog zna sve što i drugi specijalisti, plus vlastiti posao. Očigledno ne karijera za kretena - a bio dobar patolog. Cenjen.

Ali ne razmetljiv; bilo lako zaboraviti; podsećanja malobrojna, retka. Širina duha, dalekovidost, brzina reagovanja, Moć Komandovanja se pokazivali samo u vremc potrebe.

Tako bilo tad: Dok stajala u redu otvorenih usta (sa još dvadeset perspektivnih na gomili iza mene poput policajaca iz burleski), Tata organizovao prijatelje da donesu stolice, poljski krevet, hranu, piće, toplu odeću, ćebad, kabanice ifcd. Trebalo mu tri minute na telefonu. Bila impresionirana. Onda zapanjena - proveo celu noć na trotoaru sa mnom, deleći bdenje, odmenjujući pri odlascima u One Prostorije kad bilo potrebno.

Steglo me u grlu kad saopštio nameru. Zagrlila ga bez daha; rekla mu da Kismet obezbedio boljeg oca od većine pokušaja genetskom koincidencijom. Nije odgovorio, ali bila zagrljena jače nego obično; uhvatila odblesak jačeg odsjaja uličnog svetla u uglovima očiju. Posebna noć; puna topline, osećanja pripadnosti, zajedništva.

Nakon Tatinog veličanstvenog doprinosa, napora da me upiše na kurs, osećala blagu krivicu zbog krivog usmerenja, skrivanja prave motivacije. Istina, pohađala časove, trudila se; postala, u stvari, zvezda medu učenicima. Ali morala - učeničke zvezde išle na obuku u - aha! — Majstorovu kuću, okružene onim što izgledalo devedeset posto knjiga na ovom svetu.

Zaslužila pristup tamo. Uložila velike napore da održim povlašćeni status; postigla crni pojas za deset meseci, državno prvenstvo (u dobno/težinskoj kategoriji) šest meseci kasnije. Smatrana verovatnim kandidatom za savezno prvenstvo, možda svetsko. Uživala; zabavno, odlično za kondiciju, očigledna potencijalna vrednost (pitajte Prljavu četvorku), dobro za ego zbog laskanja povodom sve dužeg niza uspeha, osvajanja državnog Kupa ljubavi (ironično krštenog - takmičenje bilo „borba”: „ubila” sedam protivnika, „obogaljila” još dvadeset dva za ceo život ili duže).

Ali čisto usputno, ni u kom pogledu ne odvlačilo od glavnog cilja:

Uz pomoć Majstora (oslovljavanog „Učitelju” van dojoa) apsorbirala ekvivalent naprednog srednjoškolskog obrazovanja, nešto fakultetskog dok nije svet propao: Matematika do diferencijalnog računa, hemija, počeci fizike; dobri temelji za fakultetsku biologiju, prirodne nauke - dobro mi išlo.

Povremeno uhvatila Učitelja kako me gleda poput kokoške koja lupa glavu nad labuđim jajetom ubačenim u gnezdo; dodaje beleške u „Dosje Tarzan” (nerešena zagonetka: veliki dosje, nikada objašnjen, delimično u vezi sa mnom, pošto dostignuća često rezultirala unosima, ali bio devedesetcentimetarski pre nego se ja pojavila), ali definitivno odobrava - a njegovo odobravanje bolje za ego od državnog kupa.

U pogledu čega, do tada dostigla peti dan; mogla slomiti ciglu bridom šake, kolenom, stopalom. Ali nisam, nakon naučila da mogu. Mogućnost brinula Tatu. Jadni dragi mogao profesionalnom preciznošću zamisliti patološke posledice neveštog pokušaja; znao tačno kako koja krhotina kosti izgledala, gde se zarila; koje tetive isečene kojim zarivanjem; koji nervi zauvek uništeni itd. Imao čežnjivu ambiciju ga nasledim u medicini: smatrao izglede mršaim za pretendenta kojem deformisani, nažuljani čekići rastu iz zapešća.

Bespotrebna briga; žuljevi nepotrebni. Uz pravu kontrolu telo zadaje udarac normalnim rukama bez nelagode, oštećenja. Moguće, naravno, zloupotrebiti prirodu do tačke u kojoj se prsti, zglobovi, brid šake itd. pretvore u kremen, ali nikad videla spoljnu manifestaciju. Ne služi svrsi u praklikovanju Veštine; posmatrano sa prezirom i od strane ozbiljnih učenika i Majstorove.

Toliko o lepim sećanjima.

Nedavno svetska situacija krenula nagore. S obzirom na uobičajene novinske naslove kad promena počela, izgledi postali skroz crni. Tata pokušao da sakrije brigu, ali provodio duge sate čitajući izveštaje iz Vašingtona (prvi put shvatila koliko ustvari cenjen kad videla od koga), gledajući vesti, konsultujući razne inostrane, domaće zvaničnike telefonom. Izgledao dovoljno vedro, ali kad mislio da ne gledam, maska spadala.

Konačno me pozvao u radnu sobu. Rekao da sednem; održao dugo, ozbiljno predavanje o koliko ozbiljno stvari stoje. Tražio da provedem kroz kuću, pokažem ulaze tunela za hitne slučajeve koji vode u sklonište (stravična stvar - šezdesetmetarski vertikalni pad u mrklom mraku, ublažen tek na dnu postepenim zakrivljenjem kad polirani zidovi zavinu u horizontalu, udu u sklonište). Onda insistirao da upotrebimo za probu, lako smatrala „probu" verovatnim uzrokom psihičke blokade, onemogućavanja daljnje upotrebe - čak i u slučaju potrebe - postupila po zahtevu. Ne loše koliko očekivano; nivo užasa možda pet posto manji od predviđanja. Ali ne zabavno.

U svakom slučaju, prvi put u skloništu od treće godine. Scenske atrakcije brzo skrenule pažnju od trenutnog srčanog napada dobijenog u dolasku. Skriveno ispod neugledne provincijske kućice skromnog doktora bilo Osmo svetsko čudo. Sklonište je trospratna struktura usečena u kamen, trideset sa petnaest metara; pet osmina police, skladišta. Odmah prepoznala gledač mikrofilmova; identičan onom iz velike bolnice u susednom okrugu. I ormari za čuvanje filmova isti - samo zauzeli punom dužinom dva zida, plus četiri neprislonjena idu skoro celom dužinom sobe. Ostatak police za knjige, kao i ceo drugi sprat. Podrum izgleda većinom alati, mašinerija, instrumenti.

Jedva čula predavanje o funkcionisanju osnovnih funkcija održavanja života: obnavljanja vazduha, reciklisanja otpadaka, proizvodnje energije itd. Jedva uspevala da izgledam koncentrisano - knjige me privlačile kao magnet. Ipak, ne izgubila glavu; obratila dovoljno pažnje da postavim pametna pitanja. Zaista naučila osnove kontrole vitalnih komponenti skloništa.

...Jer mi palo na pamet; Mogla neuznemiravana čitati tu dole ako znam kako da učinim nastanjivim. (Osećam se loše i zbog toga; Tata bolestan od brige za moj opstanak U slučaju Da - a objekt brige planira nastavljanje sebične potere za pisanom reči.)

Tura, predavanje završili. Beskrajno spiralno stepenište uz cev prečnika metar i po odvelo natrag u udoban svet provincijske stvarnosti. Život nastavljen gde prekinut.

Sa izuzetkom: Sada vrebala pogodnu priliku da počnem istraživanje skloništa.

Ne lako naći. Kao Peti bila kvalifikovani pomoćni instruktor na zvaničnim časovima; to uzimalo popriličan deo vremena. Mnogo ostatka posvećeno sopstvenom učenju - i Veštine (htela dođem do Šestog; bila bih najmlađa na svetu) i akademskih predmeta, oboje pod budnim okom Majstora. Plus prazno vreme potrošeno na zauzimanje prostora u srednjoškolskoj učionici, pokušavajući da ne pokazujem previše očigledno koliko mi dosadno dok održavam nivoskroz odličnih ocena. Jedina zabava vezana za ispravljanje profesora, udžbenika - obično povezana sa iskopavanjem dokaza, suprotstavljanjima u direktorovoj kancelariji.) Plus raznovrsne aktivnosti koje popunjavaju predstavu o „normalno uklopljenoj jedanaestgodišnjakinjigodišnjakinji".

Ali strpljenje uveče nagrađeno. Ukoliko dovoljnog trajanja. Tata pozvan u Vašing-

ton; složio se da dovoljno odrasla da brinem o sebi, kući, Teriju za vreme tri dana očekivane odsutnosti. Uspela da ne šenim zbog šanse.

Teri? Tačno, ne pomenula pre, po imenu; samo da imam odgovornost. Sećate se? Strana prva, pasus četvrti. Obratite pažnju - možda napravim kviz.

Teri zaostali, usvojeni brat blizanac. Ugledao svetlost dana bukvalno istog momenta kad i ja - ili bi da je otvorio oči. U početku više obećavao od mene: Hodao sa devet nedelja, prve reči sa tri meseca, mogao leti sa četrnaest nedelja. Postizao prilično složene fraze sa šest meseci, ali nikada stigao do kompletnih rečenica. Rano dostigao vrhunac, ostao nisko.

Ne pošten opis. Ustvari, Teri je briljantan - za makoa. Takođe prelep. Hijacintski mako, poznat niščima duhom kao Hijacint, pseudointeleklualcima kao *anodorhynchus hyacintbius* - užasna stvar da se kaže o slatkoj ptičici. Puno ime Teri D. Foster (ono D je za Daktil). Dug oko devedeset centimetara (od čega su pola repna pera); osnovna boja jarka, bleštava hijacint plava (apsolutno električne nijanse na suncu), sa svetložutim mrljama oko očiju poput klovna, crnim nogama i kljunom. Crte lica permanentno složene u veselu iskeženu facu seoskog idiota. Ishrana se sastoji od svega na dohvatu, ali idealno od odgovarajuće mešavinc semenja, raznog voća, oraha, parčića mesa itd.

Hobiji se sastoje od podvrgavanje češkanju glave i vrata (ozbiljan posao), umetnosti konverzacije, uništavanja sveta. Talenat za poslednje navedeno dostojan divljenja: 680 kila pritiska na raspolaganju na radnom kraju velikog, kukastog kljuna. Čvrsto verujem da, ako ostavila Terija sa desetcentimetarskom kockom tungsten karbida, bi posle dva sata našla ekvivalentnu količinu metalne prašine, nesmanjen entuzijazam.

Bila zaista ubedena da rođeni brat kao vrlo mala. Prva duboka dečja trauma (ne pogođena gubitkom pravih roditelja; suviše mlada u to vreme, suviše se interesantnih stvari dešavalo) uzrokovana shvatanjem da pogrešno građena, neću nikad naučiti da letim. Tvrdoglavo ovladala čučanjem na prečki rešetke za bebe neposredno pre nego prohodala (iako nikad došla do toga da preferiram nonšalantnu pozu na jednoj nozi koju brat upotrebljava - nožni prsti deformisani: zakržljali, prekratki da čvrsto uhvate), ali sledeći korak jednostavno van sposobnosti.

Pretpostavljam ova faza detinjstva doprinela pojavi simptoma koji doveli do preranog odlaska Mame Foster. Jasno pamtim prvi put kad ona ušla u sobu, zatekla nas kako zajedno čučimo na prečki, furiozno „vežbajući krila”. U retrospektivi, čudo nije izdahnula, na licu mesta.

(Zvuči hladno, bezosećajno; nije. Mama obaveštena mnogo unapred; znala skoro u dan kad može očekivati da ode. Pripremila me s mudrošću, razumevanjem, ljubavlju. Videla odlazak kao neizbežnu ali divnu priliku, avanturu; naglasila da spremna da prihvati, čak oprosti, razumno žaljenje zbog planova pokvarenih, stvari neučinjenih - ali ne žalost. Uporedila žalost zbog smrti prijatelja sa zavišću na prijateljevoj sreći: sebična reakcija! - žaliti sebe, ne prijatelja. Uporedila vlastiti odlazak sa divnim putovanjem; „pokvarene planove” sa odustajanjem od poklapajućeg filma, piknika, plivanja u jezeru. Osim toga, data mi velika odgovornost - stavila mi u dužnost „brigu o Tati”. Objasnila da on pravio mnoge složene planove za nas troje - mnogo više od nje ili mene. Biće bez sumnje više razočaran, osećati više žaljenja zbog nemogućnosti da ostvari. Trebaće mu ljubav, razumevanje tokom perioda potrebnog da preradi planove za dvoje preostalih. Tako obavila posao sa mnom da zaista ne patila zbog gubitka, žalila; samo mi nedostajala kad otišla, nadala da se dobro provela.)

Probudila se na jutro Tatinog odlaska uz iznenađujuću spoznaju - ne želela da ode. Ne sviđalo mi se da ostanem sama tri dana: ne sviđala ideja da *on* bude sam tri dana. Ležala u postelji čudeći se da razrešim uznemiravajući osećaj. Ili ga bar identifikujem.

Ne uspela ni u jednom: nikud ranije predosećala. Podsvesno osećanje: ispod nivoa svesti, ali nametljivo. Uvećano dovoljan broj puta, moglo bi se zameniti za strah - ne, ne baš strah; pre bezumni, vrišteći užas.

Ali glupo; nema se čega plašiti. Gda Hartman će raditi u kancelariji u prednjem delu kuće tokom dana, kuća će biti čvrsto zaključana noću -uz dodatnu sigurnost koju pružaju neke sasvim neprovincijske spravice, čije instaliranje Tata nedavno prouzrokovao. Plus dobri susedi sa svih strana, raspoloživi preko telefona pored kreveta ili jednim glasnim vriskom.

Osim toga, nisam li ja Kendi Smit-Foster, državni prvak, bič božji kategorije ispod dvanaest godina, drugi najopasniji smrtnik unutar kruga od 200 milja? (Sad već znala detalje „saplitanja” Prljave četvorke i sumnjala bi tako lako prošli da ja bila posrednik.)

Jesam. Pa rekla predosećaju da umukne. Oprala se, obukla, sišla da doručkujem sa Tatom i Terijem.

Držanje tokom ispraćaja za divljenje; izvedba ušla u finale za nagradu za uzdržanost godine. Samo zagrlila, izljubila; upozorila da izbegava nevolju u prestonici, ali ako se desi, me zove što pre - dolazim u pomoć: razbijam glave, lomim kosti, pravim ružne stvari od protivnika. Izliv nagrađen podužim zagrljajem zauzvrat, sličnim upozorenjem u pogledu sebe tokom odsustva (ali dostojanstvenije izraženim). Onda se vrata vladine limuzine sa šoferom i policijskom pratnjom zatvorila; vozilo krenulo svojim izduženim, crnim putem niz ulicu, van pogleda iza ćoška.

Provela jutro u školi, popodne držeći čas u Y, propraćen vlastitim časom sa Majstorom. Najzad se našla u kući, sada praznoj, sa izuzetkom Terija (koji izražavao negodovanje zbog celodnevne izolacije punim pozamašnim plućima); gđa Hartman završila za taj dan, otišla kući. Utišala bracu češkanjem glave, prebacivanjem na rame (obožava pomaže u vršenju kućnih poslova, ali prihvatanje znači triput veći posao nego kad radim sama -treba sve raditi ispruženih ruku, van dohvata).

Spremila večeru, pojela, dala Teriju celu kašičicu kikiriki-putera kao kompenzaciju za dosadan dan (izrazio oduševljenje presavijanjem kašičice napola). Oprala sudove, očistila kuću muvajući se besciljno; počela ponovo.

Konačno shvatila da se kolebam, zamajavam; bojim da priznam da stvarno sama kod kuće, zaista imam priliku za nesmetano istraživanje skloništa. Dobrano razmotrila konflikt; ocenila vuče korene iz krivice zbog namcre da iskoristim Tatino odsustvo da prekršim poznate zahteve. Podsetila sebe da postojanje prekršaja zavisi od preciznosti mišljenja koja se tiče neizrečenih želja; ako „poznati zahtevi” nisu dubiozna terminologija, šta jeste? Takođe odlučno rekla sebi analiza osećanja krivice isto što i eliminacija. Skoro poverovala.

Nestrpljivo ustala, krenula ka vratima podruma. Teri prepoznao znake, uložio protest protiv mogućnosti celovečernjeg napuštanja. Uzdahnula, vratila se, prebacila na rame. Bata trljao glavom obraz u znak zahvalnosti, nežno gricnuo vršak nosa, rekao „Baš si gadna,” tonom olakšanja. Načas se zagrcnula; dah ptice koja jela kikiriki-puter nije baš počast.

Spustila se dugim spiralnim stepenicama niz cev do skloništa. Obavila rutinu uključivanja, aktivirala sisteme. Onda počela istraživanje.

Nastavila polako. Teriju prvi put dole; smatrao zabavnim. Govorio „Ma šta mi reče!” svakih deset sekundi. Takođe istezao vrat, ljuljao glavu, izražavao strasnu želju da proba svaku knjigu izvađenu iz police. Oštro upozorila na skoru budućnost u obliku krilca u sosu ako samo takne i jednu stranu. Izgleda mislio dotična mogućnost zabavna, udvostručio napore. Ali navikla na asocijalno ponašanje idiotskog brace; pokvarila mu zabavu skoro bez svesnog napora dok nastavila sa istraživanjem.

Uskoro shvatila nasumično zavirivanje beskorisno; bila u položaju gladnog klinca ubačenog usred Vili Vonkine fabrike čokolade: prevelik izbor. Primer: ceo ormar pored gledača mikrofilmova bio *katalog*!

Metar širok, dva i po visok; fioke metar duboke, petnaest centimetara široke (po šest u redu); deset naslova po kartici (tankoj kartici) - dva kubna metra čistog kataloga.

Oduzimalo dah pri pomisli. I bacalo u depresiju; verovatnoća za uspeh u planiranju uredne kampanje za dopunu obrazovanja ne velika. Ne znala gde da počnem; koje knjige, filmovi odgovaraju trenutnom kapacitetu; gde krenuti dalje. Jedina stvar zamornija od biti sputani genije je biti ignorantni genije svestan svog stanja.

Odlučila se konsultujem sa Učiteljem; pokušam ga navesti da nabroji knjige koje smatra idealnim za najbrži nastavak obrazovanja, bez obzira na cenu. (Vodila računa o Tatinoj ambiciji da me vidi kao doktora; ali bez obzira, nikakvo obrazovanje bačeno. Znanje vredno samo po sebi.) Ne mislila da treba prijavim otkriće - bilo bi kršenje poverenja - ali mogla upotrebim indirektan pristup. Ne laž; samo ne spominjati da svaka predložena knjiga nesumnjivo raspoloživa istog trena. Bi trebalo ga zavara čitavih deset sekundi.

Krenula ka komandnoj tabli da isključim struju u skloništu. Ruka dotakla prvi prekidač u redu kad red crvenih svetala zatreptao, tri velika zvona na zidu do table otpočela prave zaglušujuću buku. Trgnula ruku natrag kao od vrele ringle; pomislila uključila alarm za provalnike (ako reakcija uopšte vezana za misao). Grozničavo razgledanje table ne otkrilo tako nešto, ali našla prekidač označen „Alarmna zvona, Uzbuna Severnoameričke komande vazdušne odbrane”. Brzo otvorila, s olakšanjem primetila prestanak buke, ali svetla nastavila trepću. Onda, dok gledala, drugi red, označen „Napad otkriven”, počela treptanje.

Problem sa genijalnošću je tendencija da se misli duboko, razmatra skriveno značenje, previdi očigledno. Vratila Terija (kao i uvek, krenuo po pomoć nakon prvog glasnijeg zvuka), češkala glavu da smirim nerve. Braca odgovorio *„To ne valja”* nekoliko puta; zario kandže u rame, lepršao krilima da pokaže da se stvarno nije uplašio. Zahtevala se smiri, umukne; želela razmotrim implikacije table.

Impresivno. Tata mora da zaista visoki potajni budža kad mu se takvi podaci dostavljaju u kućno sklonište. Dok razmatrala to, još jedan red zasvetleo, ovaj označen „Uzvraćanje otpočeto”. Zamislite - detaljne informacije o toku nuklearnog rata dostavljene u vlastitu kuću! Divno biti tako važan. Čudesan čovek. A tako skroman - sve ove godine ne otkrivao. Zapitala se o stvarnom položaju u vladi. Sa takvom pameću bio verovatno na čelu supertajnog špijunskog biroa, zadužen za tuce džemsbondovskih tipova.

Ne znam koliko dugo bezumno preživanje trajalo; konačno nešto kvrcnulo u glavi: Napad? Uzvraćanje? *Hej.*.!. Jurnula ka stepenicama. Teri ukopao kandže, glasno izrazio protest zbog naglih pokreta.

Stala kao ukopana. Tatin glas, sićušan, očigledno snimak: „Crvena uzbuna, primećena radijacija. Nivo preko granice opasnog. Sklonište će se hermetički zatvoriti za 30 sekundi - 29, 28, 27...” Stajala nepomično; slušala dok je poznati glas izvodio rekvijem za sve poznato i voljeno - uključujući verovatno i sebe. Prekinuo brojanje jednom kod petnaest sekundi da ponovi upozorenje o radijaciji, ponovo kod pet sekundi.

Onda došlo duboko zujanje; snažni motori postavili blokove betona, čelika, azbesta preko vrha stepeništa, uradili isto sa tunelskim ulazom. Proces zatvaranja okončan čvrsto mehaničkim treskom, udarcem. Motori zacvileli zbog trenutnog preopterećenja dok program brinuo da bude hermetičko.

Tada zaista sama. Stajala gledajući u ništa duge minute. Ne znala kad neme suze

počele; primetila lice vlažno kad Teri probao, ustanovio previše slano. Zatresao glavom; rekao tiho “Jaa-dna maa-la...”

Konačno se našla u stolici. Radio uključen; ne mogla se setiti kako okrenula prekidač, našla frekvenciju KONELRAD-a. Samo sedela, slušala izveštaje. Jedini put pomerila bilo kad dala hrane, vode Teriju; upotrebila WC. Stanica još emitovala, ali posade bilo samo prva tri dana.

Bilo dovoljno, čula priču: Covečanstvo eliminisano. Radijacija, veštački stvorena bolest. Međunarodno takmičenje u brzom potezanju okončano nerešeno.

Konačni glas na talasima slabašno protestovao situacija besmislena: Govorio iz komande odbrane blizu Denvera - miljama pod zemljom, potpuno otporno na bombe, hermetično; ima svoj vlastiti vazduh, vodu - pa zašto umiru? Zašto poslednji živ u celoj ustanovi? Nije bilo jasno...

Slagala se, ali smatrala primedba previše ograničenog obima. Takođe se pitala otkud *mi* još živi. Isto toliko besmisleno.

Ako se neranjivost KONELRAD-ovog štaba - lociranog jedva s ove strane Zemljine kore pod planinom Čejen - pokazala neefikasnom, kako to luksuzna mišja rupa ispod provincijske kućice još drži stanare u životu? I koliko dugo? Računala bilo samo pitanje vremena.

Zato postala opsednuta brigom zbog sudbine zaostalog bate. Bili sigurni od radijacije (izgleda), ali zaraza druga stvar. Sumnjala da bi uticala na ptičju biohemiju; ubila mene, ostavila jadnu bebicu da crkava od gladi, žeđi. Danima bila u agoniji zbog dileme. Konačno otišla dole; nadala mogla iskopati nešto u zalihama da upotrebim kao Terijevo Skraćenje Muka.

Jesam. Našla arsenal. Pomisao šta možda morati da uradim skoro uzrokovala katatoniju; ali znala bracino izbavljenje od patnje zavisi od mene, pa mehanički nastavila sa odabirom sačmare. Našla patrone, napunila pušku. Odnela gore, stavila na sto. Onda čekala na znak.

Znala simptome; razni glasovi KONELRAD-a opisali vlastite i svojih prijatelja. Bilo šest po sindromu. Red kojim se pojavljivali varirao; broj prisutnih početkom konačne nesvesti ne. Uvek četiri simptoma, onda peti; period jake vrtoglavice - znak početka kraja. Bilo važno, kritično za određivanje vremena u pogledu Terija. Očajno se bojala ću možda predugo čekati; osuditi jadnog nesposobnjakovića na višednevnu agoniju. A skoro još uplašenija ću možda reagovati na lažnu uzbunu, obaviti eutanaziju, onda ne umreti -morati se suočim sa raštrkanim, krvlju umrljanim perima, bezglavim telom najslađeg, najveselijeg, najodanijeg bezuslovno privrženog prijatelja kojeg ikad znala.

Što bilo u izgledu ukoliko delam prerano - nameravala da stanem na tri metra, rasturim glavu dok bude zanct kikiriki-puterom. Slika širenja sačme na toj razdaljini dovoljna da obezbedi bukvalno trenutno uništenje čitave glave, trenutnu smrt pre mogućnosti oseta, bola. Bih radije pretrpela vlastito čerečenje, u kipućem ulju, nego vidim nevinu bebicu da pati, zna da ja uzrok.

Stoga, veoma važno precizno procenim vlastito stanje kad se zaraza pojavi.

Samo, nije još. Čekala tri nedelje, paralizovana žalošću, strahom, bojazni, neodlučnošću. Ali takve emocije zamorne kad se razvuku; konačno ispuste žrtvu iz stiska. Mislim možda jesu - pogotovu sada kada zapis ažuran, katarza završena. Knjiga kaže terapija zahteva se dobro ispavam nakon prosipanja duše; onda se ujutro osećam bolje. Mislim da moguće da u pravu; se osećam bolje.

U redu. Sutra ću se *organizovati*...!

Dobro jutro, Buduća Pokolenja! Srećna da izvestim da dobro provela noć. Spavala kao

da već mrtva - prvi put otkad nevolja počela. Bez snova; ako se prevrtala, okretala ne primetila. Izgleda pisac udžbenika psihologije znao posao (i trebao bi; više slova ispred imena nego u). Katarza funkcionisala - barem izgleda; dobro se osećala po buđenju. Rane očigledno još ne zaceljene, ali zatvorene. Početak-kraste na duši mnogo bolje od krvarenja.

Situacija neizmenjena; očigledno, ne srećna zbog toga (da jesam, znala bih mi fali neka daska u glavi). Ali jutros mogu pogledam Terija a da ne provalim u plač; mogu se suočim sa mogućnošću možda morati pošaljem plicoglavog bracu Bogu na istinu pre nego vlastito stanje učini nesposobnom. Pomisao izaziva sasvim razumljivo gnušanje, iskrenu nadu će se pokazati nepotrebnim - ali ništa više.

Paraliza očajanja nestala; um ne više zatvoren u beznadežnu inverznu logaritamsku spiralu, vijajući vlastiti rep uokolo u sve užim krugovima, obuzet strahom od gadne mogućnosti.

Izgleda povratila praktično gledište kojeg se držala pre Armagedona; tj. smatram brigu za rasipničku, neproduktivnu stvar ukoliko nastavljena nakon definisanja, analize neizbežnih problema, pokrivanja svih tačaka do stepena koji mogućnosti na raspolaganju dopuste. Beskrajno razglabanje ne konstruktivna vcžba; ako ništa, eliminise šanse za povoljan rasplet jer ograničava obim operacija uma, ukida prilike da intuicija pripomogne. Osim toga, uklanja zabavu iz života - posebno važno kad je ionako malo ima.

Vreme se vratim u svet živih (možda ne najprigodnija formulacija - nadam se neću ustanoviti ga činim samo ja). Prvi korak: razmotriti svoje stanje. Žalosno zanemarila zdravstveno stanje poslednje tri nedelje; većinom samo sedela u stolici, ležala u krevetu slušajući šum radio-talasa.

Govoreći o fizičkom stanju - upravo primetila: užasno sam gladna! Grickala povremeno, ne obraćajući pažnju na učestalost, sastojke - većinom kad hranila, pojila Terija. (Bez obzira na sopstveno stanje, ne zanemarila veselog imbecila tokom depresije. Čak sklepala priručni stalak od stolice, drvene drške za alatku; našla jake posude, učvrstila u mestu da onemogućim potencijalno šenlučenje. Svakako, ishrana ne idealna - konzervisano povrće, voće, meso, itd. - ali ne čula pritužbe od klijentele, sumnjam da ne bi, da ih bilo: Nezadovoljstvo ponudom obično prvo izraženo bacanjem na pod; ako poboljšanje odmah ne stigne, odbacuje suptilnost.)

Takođe primetila da *prljava*! Nosila istu odeću u kojoj sišla dole pre tri nedelje. Ni veš ni smrdljiva plantaža bakterija pod njim izloženi vodi, sapunu, dezodoransu od tada. (Može li ovo biti ista ona profinjena Kendi Smit-Foster koja insistira na tuširanju, kompletnom presvlačenju nakon svakog nagoveštaja fizičkog napora, kontakta sa samo potencijalno prljavom okolinom? Nažalost jeste.) Sada kada sam u stanju da primetim - i jesam! Crv sa imalo samopoštovanja bi potražio posao drugde.

Pa molim izvinite. Moram ispraviti odmah. Kupanje (verovatno će trebati tri, četiri kompletne promene vode da obave posao); onda pravi obrok, čista odeća. Onda na posao. Vreme se ustanovi sadržaj skloništa - raspoloživost resursa relevantnih za probleme.

Vraćam se kasnije...

Izvinjenje za zastoj, čekanje. Ali imala toliko *posla*! Kupanje, povratak pravilnoj ishrani kompletirali lečenje. Stanje duha povraćeno; takođe odlučnost, snalažljivost, znatiželja (intelektualne vrste, nisam njuškalo - priča se suprotno). Takođe nastavila vežbe, dril (platila trenutnu kaznu za tronedeljno zanemarivanje Veštine - prvi pokušaj uobičajenih kata skoro slomio važna mesta, ostavio mnoge bolne mišiće).

Sistematski napravila plan skloništa. Odnela olovku, blok dole do zaliha, napravila inventar. Onda pregledala police polako, pedantno; zapisala naslove, mesto tomova relevantnih za probleme. Projekt zauzeo skoro tri dana. Vredno truda; asortiman, količina opreme jednostavno zapanjujuća. Zajedno sa bibliotekom, verovatno predstavlja sve neophodno za svojeručno utemeljenje lepe nove civilizacije - iz ničega, ako treba. (Mada ne baš zagrejana za ono svojeručno; zvuči usamljenički. Osim toga, ne znam ništa o Primenjenoj Partenogenezi; nije baš predmet za koji se dobija izviđačka značka. Jedino sećanje pominjanja predmeta je u kontekstu srodnih istraživanja - bilo ne-ne; četovoda tvrdio uzrokuje kratkovidnost, bubuljice, nenavedene psihoze. O, pa, s obzirom na uzrast, izglede za stizanje do funkcionalnog puberteta, izgleda ne mnogo hitno pitanje.)

Govoreći o hitnim pitanjima, ma kako - našla *hranu*. Osnivač civilizacije će u međuvremenu i te kako dobro jesti. Zalihe mora da su dosta za pet godina - smrznuto meso, voće, sveže povrće u hladnjači koja se nalazi pored nižeg nivoa (poveća stvarčica - oko pet kvadratnih metara). Naišla na nju slučajno; vrata ne označena. Otvorila tokom rutinskog istraživanja očekujući samo još jedno skladište. Svetio se upalilo osvetljavajući pejsaž - skoro smrzla vrh nosa diveći se sadržaju pre nego shvatila stojim na promaji od minus četrdeset pet stepeni. Dobre vesti i za Terija: Tata predvideo prisustvo; u ćošku doživotna zaliha mešavine semena. Trajaće večno; previše hladno za gamad i sl.

Nije smetala ishrana iz konzervi; dovoljno raznovrsna - ali zaista bilo fino spustiti smrtonosno zapapren stek na skoro usijan roštilj, udisati dim dok se pekao; onda raseći viljuškom dok još krvari unutar zagorele spoljašnjosti. Naravno, morala se tući sa Terijem za svoj deo; možda ima nešto što više voli, ali se teško setiti.

Žalosno što ovo možda deo Poslednje Ispovesti; znači moram upražnjavati iskrenost u polaganju računa. Većina organizovanih teologija koje pročitala smatra umiranje sa laži na usnama sluti na zlo u pogledu odredišta. Pošto ne može biti sumnje u pogledu Terijevog Konačnog odredišta, moram paziti barut bude suv. Braca bi bio usamljen se pojavi Tamo bez mene - osim toga, bez nadzora bi se najavio Svetom Petru konzumiranjem rešetke na kapiji.

Zato i pored sebičnih poriva, moram verno zabeležiti sramne detalje poslednje faze monumentalnog inventara: napada na ormar sa karticama. Nameravala da obavim pedantnu, kartica-po-karticu inspekciju kataloga mikrofilmova (enormno šireg od kolekcije tomova), beležeći naslove koji sugerišu relevantnost u pogledu problema. Mrka kapa: dva i po kubna metra sadržavaju užasnu količinu kartica - svaka sa deset naslova. Uzevši u obzir i vlastitu popriličnu brzinu čitanja, upotrebu Pitmena za beleške, izgledalo verovatno će projekt pokriti pozamašno parče ostatka života - čak i pretpostavivsi mogu računam sa normalnim trajanjem.

Međutim, ne videla drugi način; trebala informacije. Tako izvukla prvu fioku (prva ispod plafona, naravno; ali promišljeni Tata obezbedio klizne lestvice kao u javnim bibliotekama), stavila na sto pored blokčeta. Uzdahnula, izvadila prvu karticu, pregledala - zastala, ponovo pogledala. Izvadila sledećih dvadeset, trideset; brzo proverila. Stavila nimalo damsku primedbu na račun sopstvenog mozga (genije, je li?). Razmotrila (nakon iscrpljivanja samoopisnog talenta) kako opet potcenila Tatu.

Skromni lekar, nežni otac bio otelotvorenje strpljenja-ali ga nije imao za nepotrebnu neefikasnost. Očigledno bi smislio sistem da se određena stvar nađe u tolikoj kolekciji. Inače neupotrebljiva; istraživač može provesti većinu života tražeći podatke umesto koristeći.

Prvih dvesta kartica indeks *indeksa*. Alfabetno kategorizovan, brojne unakrsne reference na numerisana mesta u karticama. Odabereš kategoriju, pogledaš mesto u

glavnoj kartici; pogledaš u glavnoj kartici naslove, autore; nađeš filmove po posebnom kataloškom broju na individualnoj kartici. Kao u centru.

Pa, nakon se oporavila od samonanesenih rana (deset dobrano zasluženih udaraca oštrim jezikom), organizovala se. Odabrala kategorije koje se odnose na situaciju; potražila u glavnom indeksu; odabrala određene filmove, knjige. Ponovo upozorila Terija na nestašicu krilca u sosu, izvadila odabrano. Krenula da postanem stručnjak za nuklearni rat, virusni genocid; detalje konstrukcije, kompletnih operacija sistema skloništa.

Uradila. Sad znam tačno šta bilo. Svaki ružni detalj. Znam koji fisioni materijali upotrebljeni, trajanje poluživota; koje virusne, bakterijske vrste korišćene; kako korišćene, koliko dugo ostaju potencijalno opasni van odgovarajućih živih domaćina. Znam šta oni koristili na nama - i obrnuto. Našla Tatine papire koji govore o tajnom životu.

Ispostavilo se bio vladin savetnik teške kategorije. Specijalnost bila suprotstavljanje biološkom ratu. Upućen u najveće tajne; znao sve o najgorim životinjicama na obe strane. Znao kako se koriste, koje protivmere najefikasnije - lično odgovoran za programe razvoja koji obuhvatali etiotropske antiagense širokog spektra. Takođe znao intimne detalje o nuklearnoj artiljeriji spremnoj na obe strane suočenja. Izgleda morao: Nivo radijacije često ključni faktor; u mnogim slučajevima benigni virusi, bakterije postaju trenutno štetni po izlaganju određenim talasnim dužinama. Jedina razlika između bezazlenog turiste i patogena: Smirujuće sredstvo se od miroljubivog gena u DNA spirali citoplazmatičnom arsenalu prenosi preko RNA kurira osetljivog na radijaciju. Zdravo poplavi energetskih čestica, zbogom uzdržanosti; zdravo Atili mikroorganizmu. Lukavi, ti ludi naučnici.

Bez sumnje to način na koji napad izveden - objašnjava i pad hermetički zatvorene NORAD-ove citadele. Čitava zemlja zasejana tokom dužeg perioda vremena bezazlenim prvostepenim organizmima dok ne bili dovoljno rašireni. Onda posebne bojeve glave - pažljivo raspoređene da svaki centimetar mete ozrače radijacijom određene talasne dužine -simultano detonirane na velikoj visini nad čitavom zemljom. Bombe koje padaju vertikalno iz svemira ostale neotkrivene dok se ne odale bleskom - do tada već suviše kasno; front radijacije ide odmah iza vidljive svetlosti. Nijedan razbijeni prozor, a rat već gotov: Svi koji trče u skloništa već zarazni, zaraženi bar jednom vrstom sada aktivirane, potpuno smrtonosne drugostepene bolesti. Dva, tri dana kasnije - svi mrtvi.

Trebalo bi bude još jedan dosje ovde negde sa detaljima posledica po napadače; još ne našla. Jedini pomen u ovom nagoveštava uništenje još sigurnije, potpunije medu lošim momcima - a uključuje i razbijene prozore

Ton komentara žalostan. Ne sigurna se mogu složiti. Tačno, većina mrtvih na obe strane civili - ali, da li zaista nevini? Ko dozvoljavao kontinuiranu vladavinu megalomana? Tačno, bilo bi skupo za stanovništvo da zbaci lupeže koji zaseli, postavi svoje lupeže -ali gledajući koliko je koštao neuspeh sa gledišta posle ovog...

Moram razmisliti pre donošenja sudova.

Dosta filozofije.

Saznala vlastita taktička situacija ne loša. Instrumenti ne registruju nikakvu radijaciju na površini, u bližoj okolini (instrumenti u skloništu; senzori gore na krovu kuće -ugrađeni u TV antenu). Ne iznenađujuće: po tezi, nuklearke koriste isključivo kao katalizator za virusnu, bakterijsku invaziju. Eksplozije potpuno čiste - bez ikakvog pada radioaktivne prašine - dovoljno visoko da ne bude fizičke štete. Izuzeci: Predviđeni direktni pogoci na poznate silose sa interkontinentalnim projektilima, baze Strateške Vojne Komande, podmornice klase Polaris, nosače aviona opremljene bombarderima, baze u inostranstvu - i Vašington...

Gde je Tata išao. Se nadam bilo brzo, čisto.

Zaraza sasvim drugo pitanje. Po Tatinom mišljenju infekcija samonestajuća. Nijedna vrsta u arsenalima obe strane ne sposobna preživi više od mesec dana van odgovarajuće sredine tj. živog ljudskog tkiva (stresam se na pomisao gde, kako obezbeđena sredstva za eksperimente koji doveli do zaključka). Šanse veoma slabe da takvo bude raspoloživo duže od dva, tri dana poste početnog napada; shodno tome bi trebalo protekne još samo jedna nedelja pre nego sigurno izaći, pogledati šta ostalo od sveta. Međutim, fraza „bi trebalo" erodira poverenje u pretpostavku; implicira nepotpunost podataka, nagađanje - kockanje. S obzirom da ulog u pitanju vlastiti vrlo cenjeni život, davanje apsolutnog poverenja navedenom maksimalnom parametru zaraznosti ne baš lukav potez.

Pa neću. Sada kad mogu izaći kad hoću, ne više imam tako jaku potrebu da; klaustrofobične tendencije nestale. Sklonište prilično udobno (s obzirom na): Toplo, suvo, tekuća voda, namešteno; odlična hrana (briljantno spremljena), voda čista; dobro društvo, nadahnuta konverzacija („Zdravo, mala! Šta radiš? Baš si gadna! Trt *mrt!*"); plus neiscrpna zaliha znanja. Odlaganje u takvom luksuzu mala cena za poboljšanje izgleda. Pa ću investirati još dva meseca za svaki slučaj.

Cifra arbitrarna; zasnovana na teoriji da trodupli sigurnosni faktor bio dovoljno dobar za NASU, bi trebalo bude dovoljno dobar za mene. (Naravno da teorija ipak sadrži reci „bi trebalo", ali se negde mora povući crta.)

A *mogu* izaći kad spremna. Lako: Samo pritisnem odgovarajuće prekidače. Sve nabrojeno u detaljnom priručniku o sistemima, funkcionisanju skloništa. Nikakav problem. Samo uzeti knjigu, pročitati. Kad je nađeš. Kad saznaš da uopšte postoji. (Tata mogao smanjiti traumu iz prve tri nedelje da se potrudio spomene, pokaže gde se nalazi - s druge strane, da znala kako da izađem pre nego saznala detalje o napadu, nesumnjivo već mrtva.)

Fascinantno štivo. Sklonište rečito svedočanstvo o mudrosti dizajnera. Dalekovidnost, konstruktorska briljantnost oličeni u svakom detalju. Plus grozna količina novca, besramni nivo političkog uticaja. Što dalje zalazila u priručnik, bila sve više impresionirana. Je NORAD-ov štab minijaturizovan, poboljšan: hermetički zatvoren; vazduh, voda, otpad reciklirani; složena komunikacijska oprema; sofisticirani kompleks senzora za radijaciju, elektroniku, otkrivanje, seizmologiju, medicinu. Energiju obezbeđuje nuklearno postrojenje veličine Folksvagena - naravno, supertajno (ko spomenuo politički uticaj?). Ne znam radi li; predviđeno se automatski uključi čim u gradskoj mreži nestane struje. Ali, prema instrumentima, još uvek koristimo struju spolja.

Da vidimo - jok; izgleda to je sve za sada. Dopuniću zapis čim se uzbudljivi događaji dese.

Haj. Danas istekao prvi mesec. Uzbudljivi događaji do sada:

1. Našla zalihe mleka u prahu: odvratno. U redu u šupi, čokoladi, kulinarstvu itd., ali samo ima kuvan ukus.

2. Otkrila telefonski aparat u ranije neprimećenom ormaru. Našla i utičnicu. Utakla, ustanovila sistem još radi. Zabavila se pozivajući brojeve širom zemlje - nasumični pozivni brojevi. Naravno, bez odgovora; i uskoro primetila suze teku niz lice. Ocenila ne emotivno zdravo nastaviti. Prekinula.

3. Upotrebila stolarski alat, delove postojećeg improvizovanog smeštaja da sklopim propisnu prečku za brata. Spremno iskazao zahvalnost pregrizanjem stalka (koji nije dirao ceo mesec!). Zamenila debelom, tvrdom drškom za ašov; nakezila se, čikala ga da proba. Tako izvojevala privremenu pobedu: Nitkov odmah nastavio igru, ali ne postigao napredak. Želela imam prečke odozgo iz kuće. Ima tri, sve jedanaest godina

stare - još uvek neoštećene (naravno, prečke napravljene od obrađenog, glatkog livenog betona -detalj možda relevantan u pogledu dugovečnosti).

Pretpostavljam to sve za sada. Ostanite sa nama do sledećih značajnih novosti.

Dva meseca - teško poverovati ne vekovi. Ajnštajn u pravu: Vreme jeste relativno. Se nadam neće postati još više; verovatno se skroz zaustaviti. Povremeno se zapitala da već nije.

Čime ne aludiram na dosadu. Bože, kako se dosađivati usred neprekidnog pritiska vrtoglavog niza društvenih aktivnosti? Na primer, upravo priredila gala prijem da proslavim istek drugog meseca. Bio uspeh, vrhunac zagrobnog života, senzacija u društvenim aktivnostima sahranjenih. Razvalila se skroz - pozvala čak i Terija (laknulo u duši kad ustanovila da uzvanik uspeo da uklopi događaj u vrtoglavi spisak brojnih društvenih obaveza).

Prvoklasan događaj: Umesila tortu, ispržila pileće batake; pekla manji odrezak; našla čak i sladoled. Sve ispalo dobro. Sama više volela odrezak, tortu; uvaženi gost odabrao sladoled (do obrva), pileće kosti (lomi ih, proždire srž-možda najomiljenija poslastica). Ništa što pravi buku u inventaru (veliki propust), ali okupljeni udružili napore da to nadoknade. Na vrhuncu veselja pticoglavi završio progrizanje prečke. Stajao na njenoj ivici u tom trenutku, naravno; prihvatio pad sa ponosom, osećanjem pravednog trijumfa. Onda se sa izvesnim namerama odgegao u pravcu najbliže noge od stolice. Morala delati brzo da odvratim.

Zamenila prečku.

Takođe pročitala sto četiri mikrofilmovane knjige, obične knjige. Sam verovatno najveći svetski živi autoritet u pogledu svega.

Kao da je važno.

Kasnije.

Ste nekad želeli nešto toliko jako da skoro osećali ukus, trebali toliko dugo da jzgledala glavna životna ambicija? Konačno dobili - zažalili?

Pogodili ste: tri meseca istekla – *najzad*!

Otišla gore, napolje. Ostala možda dva sata. Obišla stara mesta: komšiluk, Glavnu ulicu, park, školu, Y, itd.

Trebalo ranije se zaustavim; bih, da sam razumela prirodu ispaštanja koje nastalo. Kad stigla natrag, već bilo prekasno; drhtala celim telom, suze tekle niz lice. Kraste sve sastrugane sa rana; crvi budni, glođu dušu. Rečeno jezikom prošlih vremena, bio loš trip.

Međutim, stanje napolju životna činjenica, moram suočiti. Moram prevazići reakciju ako ne želim provesti ostatak života izigravajući načitanu krticu. Priroda radi polako, neestetskim metodama; čišćenje zahteva godine. Neizbežno; moram prihvatiti kako jeste; razviti slepu tačku, imunitet. U međuvremenu se moram nositi što bolje mogu sa rezultantnom traumom, svaki put kad se pojavi, dok pojavljivanje ne prestane.

Pa, nošenje s tim ne trebalo bude problem. Katarza uspela pre, bi trebalo opet. Ali želela ima neki drugi način. Nije zabavno, skoro isto toliko boli drugi put. Ali uspeva - a već naučila ne mogu funkcionisati sa psihom vezanom u čvorove. Pa vreme da prestanem sa odugovlačenjem. „Pre počneš, pre svršiš; pre napolju, ne vrištiš."-Anon. (Razumljivo.)

Samo jednostavno ne mogu sad. Ne raspoložena; još prevelik bol od početne traume. Mislim ću ići da čitam još malo. Ili lupam čekićem dok nešto ne sastavim.

Ili rastavim.

Kasnije.

U redu. Još se ne osećam bolje, ali manje loše. Vreme je se nastavi sa terapijom.

Pretpostavljam tekuće probleme komplikuje *deja vu*. Još držim u mislima živu sliku tela Mame Foster minutima nakon proglašena za mrtvu. Imalo fizičku sličnost sa toplom, mudrom, vitalnom ženom čiji neograničeni interesi, živa radoznalost, spremno divljenje, srdačno uživanje u postojanju toliko obogatili rane godine.

Ali telo ne osoba - osobe nema. Sličnost samo podvlačila odsutnost.

Isto sa selom: Letimično pogledam, ne vidim razliku. Ima sličnosti sa mirnim, marljivim, nepretencioznim farmerskim gradom srećnog detinjstva. Isto visoko, razgranato drveće baca senku na iste uske ulice; dobro održavani, udobno vanvremeni stari domovi. Staromodne svetiljke oivičavaju poslovni deo sa izlozima u Glavnoj ulici, nepromenjenoj pedeset godina, koja izbija na klasični seoski trg. Stogodišnja gradska većnica smeštena na trgu sred kolekcije herojskih statua, spomenika iz Prvog svetskog rata, opreme za igrališta; jarko obojeni, uzdignuti gazebo za javne govore. Pogledam u drugom pravcu niz ulicu, vidim vlastitu školu od crvene cigle, pokrivenu bršljanom, na drugom kraju, odmah preko putaY. Do nje, Učiteljeva kuća izgleda vedro, prijatno, privlačno kao i uvek na suncu letnjeg popodneva.

Ali otvorim vrata, stanem na verandu - iluzija bledi. Česta zabluda se javlja u slici malih gradova: Svi znaju su „tihi”. Nisu: dosta buke, ali prave vrste - prijatne, neprimetne.

Dok ne nestane.

Tišina je šok. Pogrešna, ali trebaju čitave minute da analiziraš *zašto* pogrešna; iden-tifikuješ osećaj anomalije, nedostajući priliv.

Naprežeš uši tražeći poznate zvuke: Bi trebalo biti blage mijazme glasova, saobraćajnih zvukova iz pravca Glavne ulice; Zagora, vrisaka, smeha iz školskog dvorišta. A i, grad zaista mali, larme nablizu: Bi se trebalo čuju traktori u polju, stoka koja se glasa na paši. Bi trebalo hvatati česti šuplji žamor poput udaljenog hrkanja sa autoputa pored grada; povremeni, jedva čujni tutanj mlaznjaka, vidljivog samo kao vunasti trag naspram indigo neba. Bi trebalo biti raznih poznatih zvukova.

Ali isto tako mogla biti usred severnih šuma; zvuči koji dopiru do uha ograničeni na buku insekata, ptičji zov, šum vetra kroz lišće.

I vizuelna iluzija brzo izbledi. Trava do kolena buja gde bili besprekorno negovani travnjaci; novi izdanci izbijaju iz živica, kvareći prethodno matematički tačne obrise. Kuće uz, niz ulicu pokazuju prve znake nemara: poneki razbijeni prozor, vrata otvorena, crepovi nedostaju. Drvo delom izvaljeno iz korena naslanja se na kuću Poterovih, mrveći malter, lomeći strehu, potiskujući krov. Sama ulica blokirana kolima parkiranim pod ludačkim uglom; guma izduvana, zadnje staklo razbijeno, vozačeva vrata vise. Kad se bolje pogleda, lepa jednospratnica od žute cigle Svensonovih samo nagorela ljuštura; krova skoro nema, malo okna čitavo, prljave crte čađi iznad poluizgorelih vrata, prozora; obližnje drveće oprljeno.

A tek *smrad*...! Da ne provela poslednja tri meseca zatvorena u vlastitoj atmosferi, sumnjam ostala u blizini. Još dovoljno jak napolju da povratiš doručak čim osetiš. I jesam. Srećom, ljudska konstitucija može nauči toleriše skoro sve ako mora.Dok se vratila u sklonište, smrad iščileo iz svesti - imala druge, hitnije probleme:

Saznala šta trava do kolena skriva. Tromesečno izlaganje viskonsinskom letu nimalo ne ulepšava kozmetičke aspekte pogrebničkih metoda Majke Prirode: Sunce, kiša, insekti, ptice, verovatno i psi, se pobrinuli za veći deo mekog tkiva. Ostali kosturi (većinom razbacani, nekompletni, delom pokriveni poluuštavljenim mesom, nešto odeće). Bez sumnje dosad bili skroz mumificirani u suvoj klimi, ali viskonsinska leta nisu.

U najboljem slučaju, rezultati neprivlačni; u najgorem (na prvi se saplela u vlastitom dvorištu) gadan šok.

Da, znam; trebala predvideti. Verovatno jesam, na odsutni, ne lično upleteni način -ali ne očekivala da nađem tri leša u krugu od tri metra od vlastitih vrata! Ne očekivala se suočim sa mrtvim komšijama tri minuta nakon napustila jazbinu. Ne očekivala toliko *mnogo*! Mislila većina će biti pošteno zavučena u kuću, možda u krevetu. Tamo bih ja bila, pretpostavljam.

Pa, proživela prvi šok, nastavila izviđanje. Ne bila sistematska pretraga; samo lutala ulicama, pustila nas noge nose nasumice. Ne izgledalo važno; ista stvar svuda. Zavirivala u kuće, radnje, kola; kucala na vrata, mnogo se drala.

Nisam, dok ne primetila da braca ukopao kandže, mahao krilima, glasno protestovao, onda shvatila zaslepljeno trčim, vrištim zovući nekog- *bilo koga*!

Onda stala, lijući suze, drhteći, zaduvana, (mora da trčala priličnu razdaljinu); učinila očajnički pokušaj povratim privid kontrole. Spustila se gde stala, sela u Lotos. Kanalisala misli na opuštanje tela, postizanje fizičke mirnoće; nadala se će psiha slediti primer.

Jeste - u neku ruku. Barem dovoljno uspelo da omogući promišljeno kretanje natrag do skloništa, promišljeno zatvaranje vrata, promišljeni silazak niz stepenice, promišljeno stavljanje Terija na stalak - sve pre nego dobila napad vrištanja.

Izbacila mnogo napetosti, strašno zabavila Terija. Pri kraju izvedbe braca funjara imitirao zvukove. Završila histeriju smehom. Naopačke, jeste, ali delotvorno.

Dovoljno se oporavila unesem gornje u zapis. Jeste, sadašnji (terapeutski) dodaci van mogućnosti tog trena; ali nakon što provela ostatak dana ližući rane, prespavala noć, bila u stanju da ispišem trenutni nastavak, izbacim nataloženi bol na hartiju.

Čudesna stvar, terapija: Još uvek se baš ne radujem ponovnom izlasku; ali izgleda apsorbirala traumu leševi/pusti grad šoka, prilagodila se izgledima ću se opet suočiti sa. Upozorena, bi trebalo mogu obavljati poslove, funkcionisati efektno i pored okoliša.

Što dovodi do potpuno relevantnog pitanja: Šta tačno jesu moji poslovi, funkcije...? Sada kad izašla, šta raditi? Kuda ići? Šta raditi kad se dođe tamo? Zašto se uopšte truditi oko odlaska?

Okej, poštena pitanja. Očigledno je primarni cilj naći Još Nekog. Po mogućnosti nekog ko se strašno mnogo razume u Civilizacije, Utemeljenje & Održavanje - da ne pominjemo nalaženje sledećeg obroka kad se zalihe iscrpe.

Sigurno još preživelih. Negde. Pa moram sastaviti razuman plan akcije zasnovan na logičkom proširenju raspoloživih podataka. Zvuči dobro - hm, osim, šta jesu raspoloživi podaci?

Raspoloživi podaci: *Svako* izložen blesku, vazduhu u vreme bleska, ikom drugom izloženom blesku ili vazduhu izloženom blesku ili ikom drugom izloženom ikom drugom itd. ili u vreme bleska ili tokom sledećih meseci, je mrtav. Tačka.

Heh. Već sam se zabrinula; za trenutak pomislila imam problem. Bi trebalo bude dosta preživelih; moderna civilizacija vrvi od hermetičkih utočišta: nuklearne podmornice, hiperbarične komore, svemirske laboratorije, mlazni transporteri, tvornice sa „čistom proizvodnjom", mnoga druga (da ne pominjemo ranije modele Folksvagenove bube, dok god prozori zatvoreni). Trebalo bi mnogi preživeli blesak, početnu fazu zaraze.

Ali - pitanje sa zadrškom - koliko njih dovoljno znalo; ostalo zatvoreno tokom neophodnih mesec dana? Ili imalo sreće; ne moglo izaći i pored svih napora? Ili, sa najboljim namerama, imalo zalihe, vazduh da izdrži? Ili preživelo emotivnu pustoš; oduprlo se impulsu da otvore prozor, namerno duboko udahnu?

Mogla upotrebiti magnet da nađem iglu u plastu sena; lako u poređenju sa. Pravi problem je: *Ima li tu igle uopšte*?

Pa, nema veze; ostavimo podsvesti da promisli. Do sada se dobro pokazala; će verovatno iznedriti rešenje, uz dovoljno vremena.

Drugi, hitniji problemi preda mnom: Pod jedan, moram razmišljati o okućnici. Ne mogu provesti ostatak života pod zemljom. Nezdravo; dovodi do bledila. Sem toga, sumnjam je dobro za psihu; previše duhova.

Gde - nije problem na kratak rok; mogu živeti bilo gde toplo, suvo. Adekvatnih zaliha hrane ima u skloništu, radnjama, kućnim ostavama itd.; isto sa odećom, raznim potrepštinama. Mogu se snalaziti od ostataka godinama ukoliko mi to namera.

Međutim, pretpostavljajući će se ekskluzivnost nastanjenosti produžiti (a moram gledati sa pesimističke strane kad planiram), moram kad-tad proizvoditi sopstvenu hranu, potrepštine; postati samodovoljna. Pitanje je: Treba li početi sada ili čekati; nadati se neće se pokazati potrebnim?

Ne zaista teška odluka: Duže odlaganje, težim prelaz postaje. Samo faktor domaćih životinja zahteva pažnju odmah. Nesumnjivo, mnogo pocrkalo tokom leta. Preglupe da provale iz farmi, sa pašnjaka, potraže vodu, hranu, većina izginula — „domaće” sinonom za „zavisne”. A i među preživelima, sumnjam će jedna od hiljadu preživeti zimu bez pomoći. Znači, ako planiram budem farmer, moram okupiti početni inventar pre nego se vreme promeni. Takođe znači moram pre toga imati spremne hranu, vodu, fizički smeštaj za novodovedene.

Znači, moram imati farmu.

U svakom slučaju, logika nalaže zauzimanje farme koja relativno blizu. Previše vrednog u skloništu; moram imati razumno lak pristup. Raspoloživost alata, knjiga, itd. korisna pri započinjanju projekta: snabdevanje, opravka ograda, remont pumpi za vodu itd.

Plus rad potreban se kuća pripremi za zimu. Viskonsinske zime ne nežne sa građevinama; karakteristični utegnuti krovovi obično ne navedeni u konstrukciji, građevinskoj dozvoli. Nakon letnjeg zapuštanja, zgrade odabrane farme sklone zahtevanju mnogo rada - koji uopšte nisam kvalifikovana da obavim. Očekujem ću ostatak leta, jesen provesti vrlo poučno, vrlo uposleno.

Pa možda trebala prestati razmišljati o planovima, mrdnuti dupe. Najbolje izvideti obližnje farme. Bilo bi lepo naći jednu sa solidnim zgradama, bunarima punim vode, netaknutim ogradama itd. Bilo bi isto toliko lepo sresti veselog, u crveno obučenog sedobradog gospodina kako juri putem u sankama koje vuku jeleni.

Haj, opet. Iznenađeni što sam tu? I ja. Razmišljam o promeni imena u Polina, serijalizaciji zapisa. Ili jednostavno da ostanem kući, počnem štrikam. Izgleda za vreme ukopanosti karakter komšiluka promenjen; opao, postao gadan - bukvalno pasji. Izašla iz A & P pravo u - Ne, ne ide ovako. Bolje se držim hronologije; inače sigurno propustim nešto. Može čak biti važno jednog dana. Pa:

Probudila se skroz oporavljena - opet (zaista mi dojadila ova jo-jo psihologija). Pošto planirala budem napolju ceo dan, sakupila malu hrpu opreme, provijanta: čuturica, sušeno meso, suve kajsije, kesica semenske mešavine za papagaje; čekić, pajser (u slučaju da istraživanje zahteva provalu). Otišla gore, napolje.

Zadržala doručak u stomaku snagom volje dok se ne navikla na aromu.

Uzela bicikl iz garaže, odvezla se do centra (prva vožnja za tri meseca; skoro zaglušena bracinim manijakalnim odobravanjem). Nakon tromesečnog zapuštanja, gume malo mekane (desetobrzincu treba 38 kila); zastala na Olijevoj Standardki, dopu-

nila. I začudila se: komunalije još funkcionišu, kompresor, pumpe itd. još rade - čak i zvono još uvek zvonilo kad prešla preko creva.

Krenula da odem; stala - pomislila. Vratila se, izvukla vazduh iz rezervoara kao što videla da Veliki Oli radi. Jednom objasnio: Sabijanje, širenje vazduha „pravi vodu” kondenzacijom: akumuliše se, kvari opremu. Ustanovila mislim u okvirima očuvanja svega potencijalno korisnog zbog budućih potreba. (Se nadam neće preći u razvijenu neurozu; održavanje celog sveta ne ostavlja mnogo slobodnog vremena.)

Krenula na proveru raspoloživih sredstava nad zemljom: Očima inventarisala bakalnice, gvožđare, trgovine semenom: odvezla se do silosa za žito. Našla zaliha ima svuda; veoma zadovoljavajući rezultati. Očigledno posao vođen kao i obično nakon bleska dok se nisu pomolili prvi simptomi. Nema znakova pljačkanja; verovatno svi isuviše bolesni za to.

A pošto struje još ima, zamrzivači u mesarama održavaju temperaturu: količina na raspolaganju verovatno triput veća od one u skloništu. Ako stanje slično u obližnjim gradovima, nesumnjivo imam zalihe svega za ceo život - ili dok ne nestane struje. (Lično, sam pomalo iznenađena još je ima; letnje oluje stalno obaraju vodove, oštećuju transformatore dva, tri puta godišnje - a tek *zimi*..! Jedna dobra ledena oluja nas natera da danima trošimo sveće; osnovni razlog zašto čak i nove kuće, u koje su ugrađeni najnoviji grejni sistemi, sve imaju staromodne Frenklinove peći na naftu u većim sobama, obično sa više gorionika. Sumnjam će biti struje na proleće.)

OH SRANJE! Izvinjavam se; nimalo damski uzvik - ali upravo shvatila: Kladim se svaki bunar na farmama širom države radi *na struju*. U *nevolji* sam...!

Pa, samo još jedan problem za podsvest da razmatra. Ne mogu ništa u pogledu toga sada - ali moram ozbiljno razmisliti.

Natrag na hronologiju: Pomolila se iz A & P oko deset; podigla nogaru, spremila da prebacim nogu preko bicikla. Najednom Teri zakreštao, stegao rame tako jako da osećala kao da se kandže spojile usred. Ispustila bicikl, okrenula se.

Šest pasa. Veliki, mršavi, gladni; vidljivi izuzeci od pojma „najbolji prijatelj”.

Nemala vremena razmislim o strategiji; čim otkriven, čopor napustio prikradanje, napao. Imala jedva vremena da odbacim bracu u vazduh, otprilike u smeru krova radnje, poželim sretan put. Onda postala vrlo uposlena.

Ne borila se tri meseca, ali nastavila sa *katama*; bila u dobroj formi. Srećom.

Prva dvojica (vučjak, eskimski) odvojila se od zemlje u formaciji, sa dobermanom odmah iza. Presrela eskimskog (većeg od dvojice) u vazduhu udarcem iz okreta nalevo u spoj donje vilice. Osetila kosti krckaju, videla bez gledanja kako se veliki pas zavrteo u stranu, udarivši u vučjaka, oborivši. Zauzela čvrst stav, zadala udarac napred pesnicom pod dobermanovu vilicu, ciljajući visoko u grudni koš, levo od centra. Pesnica se zarila do zapešća; osetila kako skapula, klavikul, možda i humerus pucaju; napadač odskočio metar i po unatrag, pao spetljan. Obrnula se, izvela udarac postrance vučjaku iza uveta dok pokušavao da ustane; osetila pršljenovi popuštaju. Jednom brzo koraknula, slomila eskimskom vrat udarcem bridom šake. Opet se obrnula, skočila do dobermana, slomila vrat pre nego mogao ustane.

Digla pogled, tela izvijenog za daljnje kombinacije - opustila se. Ostala trojica promenili planove; bili na pola puta preko parkirališta.

Panično se osvrnula, tražeći Terija; ugledala bracu kako upravo koči radi spuštanja na ručku kolica iz samousluge šest metara dalje. Zapitala se šta radio u međuvremenu: izgledalo je mogao odleti kući, pojede večeru, vrati se da posmatra ishod.

Vratila ga, očitala bukvicu zbog gluposti, neizvršenja naredbi - šta da ih bilo i sa boka? Bi postao ručak pre nego ja stigla tamo.

Pticoglavi prihvatio prekor; mazio obraz u znak saglasnosti, promrmljao, „Baš si trt-mrt!”

Odustala; nastavila izviđanje.

Na tren se začudila vlastitoj hladnokrvnosli. Prvi udarci koje ikad zaozbiljno zadala; napola očekivala uzgredne emotivne efekte. Ali nema; samo blago žaljenje što napadače ne susrela pod boljim okolnostima. Pogotovo doberman bio prekrasan primerak, ako izuzmem omršalost.

Odlučila, u svetlu događaja, moglo biti najbolje da nastavim istraživanja na manje ranjiv način. Ocenila da vreme da vozim sama. Vozila kola i pre, naravno; seoska deca nauče osnove upravljanja vozilom čim oči (poduprte jastucima) stignu iznad instrument-tabte, stopala dosegnu pedale.

Pitanje koja kola prisvojiti nateralo na pauzu. Nemam posebnih problema: upoznata (za nevozača) sa automaticima, tro- i četvorobrzinskim ručnim, itd. Ali ću zabadati nos niz pokrajnje seoske puteve, ulaziti kroz prolaze naviknutije na (pogodnije za) traktore, konje; uvlačiti, izvlačiti na tesnim mestima. Tačno, bilo relativno suvo u poslednje vreme; zemlja čvrsta na većini mesta. Ali -s obzirom na potencijalne uslove korišćenja, fizičke zahteve...

Ću uzeti Tatinog starog folciku. Srećan izbor: Odgovara fizičkim kriterijumima (dobro manevriše, jaka vuča, pouzdan, itd.); scm toga, već vozila - zasigurno mogu doseći pedale, gledati napolje. Pomišljala na Emersonov džip, ali nikad ne imala priliku proverim u kontrolisanim uslovima. Štaviše, ima obilje poluga menjača (tri!). Istina, možda sposobnije vozilo, ali trezveno razmatranje navodi da nepoznate prednosti mogu biti klopka; izgledalo jednostavnija, familijarnija igračka nudi bolje izglede za povratak.

Otpedalala brzo kući, motreći okolo zbog grabljivaca (brzo učim). Stigla bez incidenata. Našla ključ, postavila razdraganog batu na naslon suvozačkog sedišta; prilagodila vlastito sedište visini od 147 centimetara, okrenula ključ.

Rezultat bi uneo toplinu u srce pisca reklama: nakon nepaljenja tri meseca, Buba vredno verglala oko dve sekunde, proradila.

Kazaljka pokazivala rezervoar više od tri četvrtine pun, ali htela se osiguram; usamljeni seoski put kojim lutaju gladni čopori pasa krivo mesto da otkriješ kazaljka zaglavljena. Pa pipavo izašla unatrag iz dvorišta (gasila samo dvaput), oprezno manevrisala do Olijeve. Ubacila crevo, usula desetak litara pre nego počelo curi napolje. Bubin izraz kao da govorio „... pa lepo ti rekoh” dok stavljala poklopac, vraćala crevo.

Krenula da tražim odgovarajuću farmu u obradivom stanju, za početnika. Pokupila oblasnu mapu Geodetskog zavoda iz šerifove kancelarije. Metodično planirala napredovanje dok išla; izbegavala kruženje, ponavljanje. Vozila 240 kilometara; posetila trideset, trideset pet farmi; označavala na mapi po odlasku, ocenjene od jedan do deset. Bilo mnogo lepih mesta; neka bi poslužila u nuždi. Ali nijedno ocenjeno iznad sedam; ništa ne palilo lampicu u glavi skoro do sumraka.

Našla se na završetku kravlje staze. Krivudala kroz retke šumice, brda; osećala mora vodi negde, pa sledila do kraja, gde našla poštansko sandučе, odvoj puta. Skrenula na; uskoro naišla na zatvorenu kapiju. Otvorila, provezla se, zatvorila. Sledila put kroz šumu, preko malog nagiba, na čistinu, u dvorište. Naglo stala.

Odmah znala da *kod kuće*...

Zdesna bila lepa, skoro nova kuća od crvene cigle; sleva, potpuno nov, moderan čelični ambar, kokošinjac; dva silosa (jedan nov), tri spremišta za kukuruz - sve puno.

Izašla, polako obišla kuću, usta otvorenih, srce lupalo. Bez razbijenih prozora, vrata zatvorena, svi crepovi na mestu - *trava pokošena*!. Na divan tren srce skroz stalo;

pomislila naišla na gnezdo preživelih. Onda obišla ćošak, sudarila se sa vrtlarima - ovcama.

Vlasnici sasvim mrtvi. Našla ostatke muškarca na stolici na verandi. Očigledno proveo poslednje svesne trenutke razmišljajući o srećnim sećanjima. Album sa slikama u krilu nagovestio tri na brzinu iskopana groba bili žena, troje dece; oznake potvrdile. Lepi ljudi; lica iskazivala poverenje, zadovoljstvo, ljubav; stanje farme potvrđivalo, svedočilo o brizi, ponosu.

Zamaglile se oči dok listala album. Rešila da vodim farmu na način koji bi osnivači odobrili. Uručili mi bukvalno „ključ u bravu” domaćinstvo; nemertjivo ubrzali raspored, pojačali šanse za samodovoljnost, preživljavanje. Najmanje što mogla učiniti zauzvrat.

Farma udobno ugneždena u dolini usred blago uzdignutog, pošumljenog predela. Čist, hladan, brz potok krivuda kroz sredinu, prolazi na manje od sto metara od kuće; i, zahvaljujući spretno postavljenim ogradama, uvija se, krivuda ili skreće kroz sve pašnjake. Granična ograda netaknuta; jaka, debela žica, gusta mreža. Verovatno ne skroz prepreka za pse, ali visokootporna; uz malo dodatnog truda trebala biti dovoljna.

Sadržaj silosa, spremišta, ambara proizvod prve sezonske setve; druga žetva još na poljima - osnovni razlog što stoka još živa, zdrava. Interne kapije skroz otvorene; dopuštale pristup vodi, raznovrsnoj ispaši (uključujući grickanje onog što iscurelo iz silosa, spremišta). Živinčad provela leto bukvalno jedući „najbolje što zemlja rađa”; tako i izgledaju.

Osim pet ovaca tu su i devet krava (dva teleta, jedno *bik*), dve kobile, jedan uštrojeni konj, razna perad (pevac, dva tuceta kokoši, mešanih pola tuceta pataka, gusaka). Nema svinja, ali ne plačem; ne volim svinje, a ne ludujem ni za svinjetinom.

Po dokazima, gubici preko leta mali. Našla samo tri trupla: dve krave, jedan konj. Kosti ne raštrkane, ne verujem psi uzrok smrti. Verovatnije bolest, povreda, glupost - istaknuta osobina domaćih preživara: Dobiju li priliku, naždraće se ne-ne, skupo platiti kasnije.

Lutala farmom, zavirivala u zgrade dok ne nestalo svetla. Našla dobre vesti gde god pogledala. Sve mogu upotrebiti kako jeste, uz manje popravke.

Proverila razdaljinu u povratku: dvadeset tri kilometra putem. Nije loše; mogu prepešačiti ako potrebno - u slučaju kurcšlusa dok putujem - ali možda mudrije zakačiti bicikl za branik.

Ipak, mašine ne traju večno; samo pitanje vremena pre nego prisiljena se vratim četvoronožnoj vuči. Ću imati prilike posećujem sklonište često. Karta pokazuje rastojanje u pravoj liniji samo četrnaest kilometara; pretpostavljam bolje da naučim upravljam buldožerom, dodam pravljenje puteva savladanim veštinama. (Bože - budućnost obećava tako raznovrsna iskustva; mogla bih umrem od raznovrsnosti...)

Bilo kasno kad se konačno vratila u sklonište, umorna ali zračeći zadovoljstvom zbog izgleda. Jedva mogu dočekam jutro, počnem se pakujem, selim; počnem novi život.

Zaostali braca deli poglede; ne zatvarao usta dok bili na farmi. I posle. Držao predavanja stoci, diktirao živini, komentarisao ćelu inspekcijsku turu. Jedva napravio pauzu da prezalogaji, popije. Mora je seoski dečko u duši. Toliko urban, nikad pretpostavljala.

Ej - sam zaista *umorna*!

Laku noć.

J*oj*! Bole mesta koja ni slutila da imam. Sumnjam na njih da se pojavila upravo u tu svrhu.

Šest odlazaka do farme. Slovima š-e-s-t.

Svetla nestalo malo pre snage. Pakovanje stvari iz kuće u kola ne problem: Osam, deset odlazaka do kola; sve obavljeno. Caka je u stvarima iz skloništa. Jest.

Pravo gore šezdeset metara, sa rukama punim. Nekoliko puta.

Mora da postoji bolji način.

Laku noć.

Ovo je sramota; izgleda da je vreme da prestanem da se predstavljam kao genije. Na delu se dokazuje. Šta vredi koeficijenat inteligencije preko dvesta ako se dela mogu uporediti sa pokretnom biljkom?

Setila se jutros da razmislim (nakon trećeg odlaska gore) kako je iskopani materijal uklanjan tokom gradnje. Ručno nošen u kofama...? Računajući i stepenište, materijal u pitanju predstavlja više od 5600 kubnih metara. Sa petnaest stotih delova metra po kofi, pretpostavljajući jak momak nosi dve, petnaest minuta do gore i natrag, to je nešto manje od kubnog metra svakih osam sati. Bi trebalo desetočlanoj ekipi 625 dana - da ne spominjemo vreme izgubljeno na srčane napade, bruhove, ravne tabane....

A šta je sa težim stvarima? Sumnjam nuklearni generator donesen dole ručno - težak par tona.

U redu. Očigledno obavljeno na neki drugi način. Ali kako? Oh -priručnik za sklonište; zaboravila. Prelistala, brzo našla odgovor: lift! Naravno. Ne shvatila značenje malenog, praznog skladišta čudnog oblika tokom prvog razgledanja. Druge stvari na umu: ne primetila dugmad.

Ostatak dana mnogo lakši. Jesam umorna večeras, ali mogu da mrdam.

Sutra je novi dan...!

ZAUSTAV1TE ŠTAMPU! Dajte mesta na prvoj strani! Senzacija! Ja nisam ja - ja sam nešto drugo. Ne - mi nismo mi - ne - Ma, zbrka; nema nikakvog smisla. Ali sam tu nemoćna; teško organizovati misli - tako DOVRAGA uzbuđena...! Ću pokušati, moram pokušati. Inače na kraju izostaviti najbolje delove, najvažnije stvari. Onda, dokse ne smirim, snizim krvni pritisak, ću zaboraviti sve! Oh, moram zaustaviti ovo veseljenje. Moram se vratiti na hronologiju. Pa...

Dubok uzdah... izdahni po-o-laa-koo...srce usporava na normalu. Fizička smireno-st... mirnoća... humm-m-m...

Čudesno, opet uspelo.

U redu. Nastavila sa pakovanjem jutros. Prenela dve ture, vratila se po treću. Završila; sve u kolima, na farmi, što mislila će mi trebati. Ali se još vrpoljila; ne mogla odrediti zašto. Ne u pitanju nešto što zaboravila; put do farme ne dug; propust ne kriza.

Konačno spoznala uzrok nepočešanog svraba: Bilo vreme obavim dužnost. Izbegavala u početku; znala se ne mogu suočiti sa. Onda imala toliko posla, smetnula s uma. Ali se sada setila: Su Kim MekDivot. Učitelj. Prijatelj.

Na prijatelja pada dužnost se pobrine za konačno odmorište.

Uopšte uzev se sada privikla na lik smrti kao takve; poslednjih par dana ne potresana mnoštvom leševa preko kojih preskakala tokom obavljanja poslova. Nemala problema, na primer, pri pomeranju gospodina Haralsena sa verande na ispravno mesto pored žene, dece; čak završila posao sa osećanjem topline iznutra. (Pretpostavljam originalna trauma uzrokovana naglim šokom događaja; intenzitetom, potpunošću izolacije.) Stanje se sada popravilo; osećala mogu učiniti poslednju uslugu starom prijatelju - štaviše, osećala potrebu da.

Otišla u susednu kuću, potražila telo. Pretražila celu kuću: sprat, prizemlje, podrum

- čak zavirila i na tavan.

Konačno se vratila u biblioteku. Učitelj koristio kao radnu sobu; tamo pisaći sto, većina omiljene literature, pune magarećih ušiju, pri ruci. Se nadala možda nađem putokaz u pogledu mesta nalaženja u zakrčenosti..

Prva stvar koja upala u oko bio „Dosje Tarzan” na stolu. Velika koverta prilepljena za vrh, ispisana napred. Pogledala tekst. Krv se sledila.

Bilo adresirano na mene!

Odlepila, otvorila prstima najednom drhtavim. Učiteljevim pedantnim rukopisom, čitkim, predivnim kao Džefersonov na Deklaraciji nezavisnosti, pisalo:

Najdraža Kandidija,
Uvreženo je mišljenje nekoliko učenih ljudi upoznatih sa tvojom situacijom, među kojima smo i dr Foster i ja, da ćeš preživeti zarazu da bi našla i pročitala ovo. Virusni kompleks kojeg neprijatelj koristi ti ne može naškoditi, to znamo; bio je stvoren kao specifično uperen protiv Homo sapiensa.

Skoro ispustila pismo. Sigurno ne traži genijalnost da se uoče implikacije. Duboko udahnula, nastavila čitam:

Znam, dete moje, da ova izjava mora da zvuči kao lupetanje starca kojem se kraj bliži...

Lupetanje? *Učitelj!* Ha! Istina, bio star; stanje urođeno za branu preko koje protekla voda - i to mnogo (prilično duboke). Verovatno i blizu kraja - svi bili u trenutku kad ovo pisano. Ali lupetanje? *Učitel*j? Dan kad Učitelj prolupa biće dan kad Onaj Dole objavi trend zahlađenja, zaposli se kao instruktor skijanja na padinama Drugog Odredišta. Ja lupetam; Učiteljeva svaka reč precizna, tačna.

U preciznom, tačnom pismu dalje pisalo:

...ali te molim, pre nego što doneseš svoj sud, udovolji mi time što ćeš pročitati ostatak ovog pisma i razmotriti priložene dokaze, koji svedoče o dvadeset pet godina napornih istraživanja s moje strane i sirane drugih.
Obrati pažnju da se od 1248 slučajeva u kojima su najrazličitije životinje „usvojile “ ljudsku decu, nijedan (s izuzetkom onih najmlađih - vraćenih iz divljine pre treće godine) nije razvio značajnije preko nivoa usvojilaca. Nisu mogli naučiti da komuniciraju; nisu pokazivali sposobnost apstraktnog razmišljanja; nisu se mogli učiti ničemu. Test inteligencije, u slučajevima gde se mogao prmneniti, davao je rezultate koji se nisu mogli razlikovati od rezultata testa sprovedenog na nasumice odabranim pripadnicima „roditeljske” vrste. Staviše, sem u dvadeset devet slučajeva u kojima su usvojioci pripadali vrsti koja raspolaže rudimentiranirn rukama (manji majmuni, čovekoliki majmuni, dva slučaja sa rakunima; u manjoj meri jazavac i kuna), deca nisu pokazivala svest o konceptu hvatanja, niti se pokazalo mogućim naučiti ih ikakvoj veštini koja iziskuje upotrebu ruku. Konačno, većina autoriteta (obrati pažnju na citate u dosjeu) slaže se da se čovek rađa lišen instinkta, sem (tačka oko koje se još uvek raspravlja) sisanja; shodno tome, za razliku od nižih životinja, razvoj ljudskog bića potpuno zavisi od učenja i, prema tome, sredine.
Ovaj princip mi je duboko ukorenjen u svest tokom godina koje sam proveo proučavajući neke od te dece; i palo mije napamet da se zapitam kakve bi posledice taj mehanizam mogao imati unutar ljudskog društva - da li bi prosečni roditelji, naprimer, nakon što izrode dete koje poseduje izraženo superioran genetski potencijal, mogli vaspitati takvo dete (da li zbog neznanja, nesvesne odbojnosti ili zavisti,

svesne zlonamernosti, ili nekog nepoznatog razloga) na takav način da spreče njegov razvoj do prestizanja njihovih sopstvenih dostignuća; i, ukoliko je do takvih napora došlo, u kom stepenu bi to dete bilo ograničeno.

Zatim sledila pripovest o prvim danima istraživanja, solo u početku, ali dolazeći do preliminarnih nalaza toliko iznenađujućih da uskoro upravljao trudom grupe briljantnih saradnika (uključujući i *Tatu*!), a čitav projekt finansiran vladinim fondovima bez dna. Cilj istraživanja: pouzdani podaci, pokazatelji na kojima bi mogao biti zasnovan program testiranja koji omogućuje identifikaciju nadarene dece (potencijalnih genija) ubrzo po rođenju, pre no što retardacija (ukoliko zaista postoji) počne da deluje.

Napori urodili plodom: Ustanovljeni različiti faktori koji, delujući u grupi, bili bitni za genetski superiornu decu. Time proučavanje prešlo u drugu fazu. Čim „pozitivni" nalaženi, identifikovani, bili određeni u grupu za proučavanje. Bilo ih četiri:

AA (pozitivni/povlašćeni), potencijalno nadareni klinci čiji su roditelji upoznati sa eksperimentom; savetovani, vođeni, pomagani na sve moguće načine da pruže optimalnu sredinu za učenje; razvoj. AB (pozitivni/nepovlašćeni), potencijalni geniji čiji roditelji ne upoznati sa tajnom; sami treba da procvetaju ili uvenu, zavisno od kvaliteta korena. BA (negativni/povlašćeni), obične bebe, nasumice odabrane, čiji su roditelji ohrabreni (što treba pročitati kao „prevareni") da pomisle njihovo potomstvo genijalno; takođe dobili plodove roditeljske brige kao i AA (a organizatori obuke ne znali radi li se o AA ili BA roditeljima), finansijsku pomoć. I BB (negativni/nepovlašćeni), kontrolna grupa: obične bebe odgajane na običan način. Ma šta to bilo.

Po očekivanjima, AA-ovi dobro prolazili u školi; prosečan napredak triput veći od nacionalnog proseka, štaviše, razvitak ličnosti takođe izuzetan: AA klinci gotovo sablažnjivo dobro prilagođeni; srećne, dobro integrisane ličnosti. BA-ovi su takođe dobro prošli, ali su nadmašili nacionalni prosek za samo petnaest odsto. Bili takođe srećni u celini, ali retki pojedinci iskazivali simptome koji nagoveštavaju nesigurnost; možda gurani blizu, ili čak preko, granice svojih mogućnosti.

AB-ovi takođe dali šarene rezultate: Dobri veoma dobri, ravni sa AA-ovima u nekim slučajevima. Međutim, loši jako loši: AB-ovi imali najveći procenat akademskih neuspeha, problema sa ponašanjem, osetno neprilagođenih ličnosti.

BB-ovi, naravno, ne odstupali uopšte od nacionalnih proseka; bili samo klinci.

Proučavanje fino napredovalo; svi zadovoljni kako potvrdni dokazi vlastite pameti proizilazili iz statističke analize, nastavili se gomilaju (pogotovo Učitelj uživao u svetlosti koja obasjavala potvrđivanje teorije), kada najednom džoker ispao iz špila:

Postalo je očigledno da su AA i AB deca gubila izuzetno malo vremena u školi zbog bolesti. Daljnje analize, štaviše, pokazale su da otprilike jedna trećina pozitivnih nije nikad gubila ni dan, dok je ostatak imao broj izostanaka koji se nije mogao razlikovati od normalnih. Detaljna pojedinačna ispitivanja su pokazala da dotična deca nisu nikad bolovala od bilo kakve bolesti, dok je ostatak imao uobičajeni asortiman dečjih bolesti. Takođe je utvrđeno da su ti izuzetno zdravi pozitivni bili daleko najviša grupa po dostignućima u AA grupi i predstavljali najbolje, najgore i najneprilagođenije iz AB grupe.

Tada proučavanje olakšano slučajnom tragedijom: AA „zdravo" dete poginulo u saobraćajnoj nesreći. Telo pribavljeno za autopsiju.

Svaki organ je detaljno pregledan, svaki uzorak tkiva je proučen mikroskopski i hemijski, i obavljen je pregled hromozoma. Svaki test za koji patološka nauka zna

je primenjen, većina tri, četiri i pet puta, jer niko nije bio voljan da poveruje rezultatima.
Nakon toga, brzo i uz pomoć raznih izgovora, kompletni rezultati sistematskih pregleda, uključujući rendgenske snimke i uzorke krvi, koštanog tkiva, kože, kose i nekih organa, obezbeđeni su za celu eksperimentalnu grupu i upoređeni. Razlike između „zdravih"pozitivaca i ostatka su se pokazale istovetnim, i nisu mogle promaći antropologu...

Sok za šokom: Prijatni, skromni, jednostavni Učitelj imao doktorate - tri komada! Lekar (dvocevni -pedijatar, psihijatar) plus antropolog. Za očekivati, bio istaknut na sva tri polja - vrline koje dovele do desetog dana ne ograničene na Veštinu.

... ali nijedna sama po sebi nije bila takve prirode da privuče pažnju lekara koji nije u specifičnoj i metodičnoj potrazi za nepoznatim „zajedničkim činiocem", upotrebljavajući veliki broj uzoraka i veliku širinu urna; niti bi privukli pažnju u ti čajem na ishod bilo kog poznatog medicinskog testa ili postupka. Najdramatičnija pojedina razlika je nesumnjiva činjenica, još uvek neobjašnjena, da su „zdravi"pozitivci imuni na kompletan spektar ljudskih bolesti.

Razlika nije zavisila od rase, pola: Sastav AA, AB „zdrave" dece pedeset dva odsto ženski; pola kavkazoidi, jedna trećina negroidi, ostatak razdeljen na orijentalce, hispance, indijanske, ostale frakcije teško identifikovati. Sastav tačno odražavao populacione procente oblasti iz koje bili.

Zaključak je nesumnjiv: Iako očigledno pripadaju rodu Homo, AA i AB „zdrava" deca nisu ljudska bića; oni pripadaju jasno odvojenoj vrsti.
Na stranu očigledna osobina imunosti i manje očigledne anatomske karakteristike koje ih identifikuju, ova deca poseduju jasno određenu fizičku nadmoć nad decom Homo sapiensa iste veličine i težine. Oni su jači, brži, otporniji na traume i iskazuju znatno veću brzinu refleksa. Vizualne, auralne i olfaklorne funkcije zahvataju šire područje i uz viši nivo osetljivosti nego kod ljudi. Nemamo podatke na osnovu kojih bismo mogli zasnovati nagađanje o trajanju, ali sve indicije ukazuju na znatno duži životni vek.
Odmah je započeta studija, potraga za nagoveštajima koji bi mogli pomoći pri objašnjavanju ovog fenomena jednoobrazno mutanine dece koju rađaju inače normalni, zdravi ljudski parovi. A ti parovi jesu bili normalni: U granicama naših kliničkih sposobnosti da odredimo, nisu se mogli razlikovati od ostalih Homo sapiensa.
Međutim, tek je nedavno, nakon godina i godina izuzetno iscrpne istrage i analize porekla i vaspitanja, uočena moguća veza. Bila je očigledna, ali vremenski toliko udaljena da smo skoro propustili da shvatimo njen značaj, zbog uobičajene tendencije naučnika da ispituju skrovito, a ignorišu očigledno.
Bake te dece su sve bile približnog godišta, rođene tokom dve godine: Sve su rođene dok je besnela velika pandemija gripa 1918-19.
Ova „koincidencija" samo što ne izvikuje svoje implikacije: Temeljna rekombinacija gena, nastala zbog određene viralne invazije, delujući na bilo koji odgameta pre, ili obe za vreme, formiranja zigota koji su postali bake, stvarajući u svakoj polovini matricu koja se uklopila dve generacije kasnije da postane AA i AB „zdrava" deca.
Lično, ja ne sumnjam daje to objašnjenje; međutim, toliko skoro je ova informacija obelodanjena da nismo imali vremena da detaljno proučimo pitanje. A pretpostavljati da je nešto tačno — makar to bilo i duboka unutrašnja ubeđenost -

nije isto što i dokazati to. Nadam se da ćeš jednog dana imati priliku da dodaš ovo pitanje tvojim vlastitim studijama. Treba ga razrešiti.
Nakon mnogo razmišljanja nazvali smo ovu novu vrstu Homo post hominem, što znači „Čovek posle čoveka”, jer izgleda daje mutacija evolutivnog karaktera i da će, uz dovoljno vremena i pretpostavljajući da se prenosi na potomstvo (nema razloga da se u to posumnja - štoviše, pregled hromozoma sugeriše daje mutacija dominantna; tj. veza sapiens/hominem će uvek dati hominema), potpuno zameniti Homo sapiensa.

Divna stvar, ljudski nervni sistem, brzo se prilagođava smrtonosnim šokovima. Nisam ni trepnula kada je usledio sledeći udar - ili možda već predvidela iz prethodnog; samo se pitala kojim recima će biti rečeno: Vrlo lepo; bez fanfara, samo faktička izjava:

Ti si, dete moje, Homo post hominem. Ti si znatno mlađa od ostalih u proučavanoj grupi i nikad nisi potpadala pod ta proučavanja. Tvoja identifikacija i uključenje među naše objekte se desila dosta kasno i sticajem prilično zapletenih i zabavnih okolnosti.
Kao što znaš, Fosteri su dugo čeznuli za detetom i isto toliko dugo znali da ga ne mogu imati. Kada su tvoji prirodni roditelji poginuli, bilo je potpuno predvidljivo to što nisu izgubili ni tren usvajajući te (što je svakako razumljivo; bila si izuzetno simpatična beba).

Ni Tata ni ostatak ekipe ne pomišljali me testiraju; bila izložena desetomesečnom „nenadziranom odgoju”; bila „kompromitovan subjekt”. Osim toga, Tata ne bio zainteresovan da me proučava; želeo uživa u odgajanju „svoje male devojčice”. Profesionalna kompetentnost ustuknula pred navalom atavističkog paternalizma. Baš za osudu.

Mama se ne složila; smatrala će određivanje potencijala obezbediti korisnu informaciju za podizanje deteta. Držeći se formule koja odavno postavljena za održavanje mirnog braka, zadržala neslaganje za sebe; međutim, preduzela korake: nagovorila ekipu da me testira - bez Tatinog znanja.

Testovi bili pozitivni, ali sledeće određivanje statusa „zdravog” ne urađeno - ne palo na pamet naučnicima zaslepljenim disciplinom, a Mama ne znala za to pa ne insistirala.

Bila si genije; nju je to zadovoljilo. I shodno tome je uzela na sebe brigu da budeš odgajana na isti „napredan” način kao i ostali AA-ovi - s izuzetkom činjenice da doktor nije znao da se to dešava. On je nastavio da uživa u „tatinoj curici” kao i pre, neprekidno blebećući o boljim stranama „malih lepotica”, itd. A što se nas ostalih tiče, nakon što smo jedan drugog zakleli na ćutnju u pogledu tvojih rezultata na testu i naše umešanosti, zaboravili smo na tebe. Ti si, na kraju krajeva, bila „kompromitovan subjekt”.

Bilo mi skoro pet kad sledeći put privukla njihovu pažnju. Pokvarila utisak o „maloj lepotici” pogledavši naviše, komentarišući da zid dnevne sobe “...izgleda strašno vruć.” I bio -rezultat kvara na električnom vodu. Bi uskoro izazvalo požar, spalilo kuću.

Jasno se sećam incidenta. Ne da je uzrokovalo frku istog trena, ali Tata proveo ostatak večeri pokušavajući da ne pokaže da bulji u mene.

Doktor je proveo mnogo vremena tokom nekoliko prethodnih godina posmatrajući decu čija vizuetna percepcija zalazi u infracrveno i ultraljubičasto; odmah nakon toga, čim je bilo moguće, ne obavestivši gospođu Foster, dao je da se pregledaš i

testiraš.

Oho! Konačno - objašnjenje šta uzrokovalo Tatinu reakciju tog dana - i neobjašnjivog noćnog slepila prijatelja, čak i leti. Naravno, mogla shvatim teškoće sa vidom zimi; je mračno napolju tokom hladnih noći. Jedini primetan sjaj dolazi od lica, ruku; a nakon kratkog izlaganja hladnoći, obrazi, nosevi vidljivo zgasnu.

A sećam se i tog testiranja. Istaknuto obeležje bili izrazi lica ostalih naučnika dok ponavljali testove već obavljene prethodnom (upadljivo nespomenutom) prilikom; totalno bezlični.

Tek nakon što su te testovi (ovaj put obavljeni do kraja) identifikovali kao Homo post hominema; nakon što je doktor oklevajući saopštio tu činjenicu gospođi Foster a ona mu, bespomoćno se kikoćući, sve priznala; i nakon što smo i mi izašli načistac, daljnje testiranje je pokazalo da si ti značajno naprednija u intelektualnom razvoju nego što je profil razvijen tokom naših proučavanja ukazivao da bi trebalo da budeš u tim godinama.

Baš fino. Čak ni kao superklinac ne mogu biti normalna; još uvek genije. Opet nema pravde.

Detaljne analize ovog fenomena su ukazale na dva neodrediva činioca: Jedan, iskusila si desetomesečni nenadzirani odgoj; i dva, tvoje daljnje vaspitanjeje bilo AA od strane tvoje majke ali BB od strane tvog oca. Pošto nismo mogli ni da analiziramo ni da utičemo na prvi od ta dva, odlučili smo da ne menjamo drugi faktor, pažljivo teposmatrajući i nadajući se da će na neki, tada nepoznat, način, klackava kombinacija popuštajuće razmaženosti i ubrzanog, motivišućeg obrazovanja koju si dobijala do tada nastaviti da daje te izuzetne rezultate.

Mamina smrt stavila tačku na eksperiment; ali pre nego otišla, naterala Učitelja da obeća će preuzeti otvoreno upravljanje obrazovanjem i dalje me gurati da idem što brže mogu, dok će Tata (na izgled) nastaviti sa klasičnom BB ulogom oca. Mama smatrala da glad za znanjem već usađena; potpomognuta Tatinom pažljivom negativnom psihologijom, sejanjem po okolini odabranih knjiga (Ha! Uvek sumnjala nešto mutno oko okolnosti koje okruživale stalna nalaženja željenog, potrebnog materijala za učenje, uvek baš na vreme, taman kad završila sa prethodnim tomom - ne žalim se; samo htela sejanje išlo brže), nastaviti da raste ne gubeći zamah. Bila u pravu - samo sad znam kakav osećaj marionete čiji konci bili pretanki se zapaze.

Međutim, druga faza plana zapela: nije očekivano da Učitelju trebati četiri godine se izvuče iz komplikacija vezanih za svoju profesiju (profesije), „penzioniše”.

Srećom, odlaganje izgleda nije imalo posledica. Mišljenje gospođe Foster o tebi se pokazalo tačnim: dr Foster je izvestio da si pronašla svaku knjigu koju je namestio — i ne malo koje nije. Rekao je da je retko bilo potrebno „ usmeravati” te; da si bila prilično samomotivisana, izrazito uporna, i da si umela biti prilično okolišna kada je trebalo pronalaziti znanje i pored „prepreka” koje ti je postavljao.

Do vremena kada sam uspeo da prebacim sve moje druge odgovornosti na moje naslednike i posvetim ti svu moju pažnju, tvoja prednost nad ostalim AA-ovima se impresivno povećala. Bilo je samo par retkih individua koje su iskazivale približno tolike mogućnosti. A do trenutka kada su brljotine naših pokojnih prijatelja s one strane gvozdene zavese stavile tačku na sva istraživanja, ti si - za svoje godine - bila najnapredniji od svih naših hominema.

Ukoliko se čini da stalno guslam istu pesmu o tome, to je zbog toga što moraš

zapamtiti da je ova studija započeta pre nekih dvadeset godina. Ti si deset godina mlađa od sledećeg ,,mlađeg iz naše grupe; i, ma koliko bila napredna za svoje godine, ostalo ti je dosta dosizanja da bi se izjednačila sa ostalima - gledaj da ga obaviš.
Da, znam; neophodnosti vezane za samostalno preživljavanje će ti oduzimati mnogo vremena, ali nemoj skroz zanemariti svoje učenje. Smanji ga ako moraš, ali ga nemoj ukidati.
A sada, ukoliko mi je dopušteno da se drznem da savetujem jedinstveno nadarenog pripadnika naprednije vrste, sigurnost i udobnost se nalaze u brojnosti. Bez sumnje ćeš ustanoviti da je očuvanje i širenje znanja olakšano kada se jednom okupite u grupu. Unutar Dosjea Tarzan naći ćeš kompletan spisak Homo post hominema za koje se zna. Ne mogu smisliti nikakav razlog zbog kojeg ne bi većina bila u životu i dobrog zdravlja.

Zgrabila Dosje drhtavim rukama. Našla spisak o kojem govorio: kolekciju mini-dosjea. Jedan imao zakačenu kratku belešku. Pročitala:

Draga Kendi,
Sada je već skoro vreme da idem, a dosta toga je ostalo neurađeno, pa moram biti kratak.
Subjekt ovog dosijea, Piter Bel, direktni je, skoro s obe strane potomak Aleksandra Greema Bela (voleo bih da sam mogao da testiram njega). Pokazatelj njegove inteligencije je činjenica da je on, jedini od naših hominema, dedukcijom otkrio postojanje i cilj naših proučavanja, implikacije u pogledu njega i većinu karakteristika njegove i tvoje vrste.
Njemu sam, nedavno, poverio da postojiš, zajedno sa mojim utiscima o tvom potencijalu.
Ne samo da ti je ravan (nakon što dostigneš zrelost, naravno), već ti je i, sa dvadeset jednom godinom, najbliži po dobu; i, od svih naših subjekata, predviđam da je on najverovatnije onaj koji će se pokazati kompatibilnim sa tobom dok budeš nastavljala svoju nepopustljivu potragu za znanjem ubuduće - čak će te možda i prestići u tome; on je vrlo motivisan mladić.
Međutim, nisam uspeo da stupim u kontakt sa njim nakon napada; tako da on ne zna da si živa i zdrava u skloništu. Na tebe pada da uspostaviš kontakt, ukoliko bude moguće - a ja te požurujem da pokušaš; osećam da bi se partnerstvu koje činite var dvoje bilo teško suprotstaviti, ma šta vam budućnost donela.
S ljubavlju,
Učitelj

Ruke se tresle, krv navirala u glavu dok se vraćala prvom pismu. Ostatak se sastojao od saveta o kontaktiranju sa ostalim hominemima -AA-ovima sa liste.

Upozoravao da, zasnovano na (jako labavoj) ekstrapolaciji poznatih podataka, trebalo biti oko 150 000 nas na severnoameričkom kontinentu -ali bukvalno svi moraju biti smatrani za AB-ove, sa sve implikacijama: visok procenat neprilagođenih, nezadovoljnika, buntovnika, graničnih slučajeva (ili još gore, nakon šoka depopulacije) psihoze, plus povremeni geniji. Plus retki slučajevi preživelih Homo sapiensa.

Učitelj sugerisao postupati vrlo promišljeno pri susretu sa strancima: Ocenjivati pažljivo, brzo, sebično. Ako odlučim nije tip kojeg bih želela za komšiju, udariti prva; ubiti bez oklevanja, upozoravanja. Nema mesta u razmatranju za rasne altruizme. Eliminacija poneke trule voćke neće uticati na sveukupne šanse za skidanje vrste sa

spiska ugroženih; ima dosta nas da popunimo redove nakon probiranja - ali samo jedna ja. Lepo rečeno.

Pismo nastavilo:

Pa, vremena ponestaje. Toliko toga je ostalo da uradim pre nego što odem, pa bolje da požurim.

Odlazim pun pouzdanja; znam da je budućnost rase u rukama kao što su tvoje i Piterove. Napredovaćete i postići nivoe razvoja koje ja ne mogu ni zamisliti; u to sam siguran. Nadam se da će ti vrhunci imati u sebi mnogo radosti i zadovoljstva.

Mogu ovo da dodam u odlasku: Kada vaši istoričari budu budućim generacijama govorili o nama, nadam se da neće biti neopravdano strogi. Tačno, nismo izdržali do kraja; takođe je tačno, istrebili smo sami sebe, očigledno primenom bezumne, nekontrolisane agresije; isto toliko tačno, uradili smo mnoge druge stvari koje su bile skroz pogrešne.

Ali jesmo stvorili moćnu civilizaciju; jesmo sakupili fond znanja ogroman preko naših mogućnosti da apsorbujemo ili kontrolišemo; zamislili smo i stremili moralnosti jedinstvenoj u istoriji, koja dobro drugih stavlja ispred naših vlastitih interesa - čak i ako se većina nas nije nje držala. I jesmo iznedrili vas!

Može lako biti da nam nije suđeno dapotrajemo više od ovog. Može čak biti da je vaš dolazak aktivirao seme samouništenja već postavljeno u nas sa tom svrhom; da je naš nestanak isto toliko neophodan za vaše pomaljanje kao vrstu koliko je naše postojanje bilo za vaš nastanak.

Ali, kakav god bio mehanizam ili njegova svrha, mislim da će,kada nam svima bude Suđeno na kraju Vremena, Homo sapiens biti prosuđen, ako ne kao trijumf, onda barem uspeh, u skladu sa standardima koje nameću okolnosti sa kojima smo se suočavali i svrhe u koje smo stvoreni; kao što su Kromanjonac, Neandertalac i Pitekantrop -pa čak i brontosaur- bili uspešni u svoje vreme, kada se o njima sudi u sve tlu izazova koje su savladali i svrhe kojoj su poslužili.

Samo jedna stranica ostala. Oklevala; bila poslednja veza sa živom prošlošću. Jednom pročitana, saznata, postaće samo još jedna uspomena. Uzdahnula, naterala oči da se fokusi raj u:

Kendi, moja draga kćerko-u-duši, ovo je tako teško završiti. Iracionalno, nalazim da žalim zato što te gubim; „iracionalno", kažem, jer sam očigledno ja taj koji mora otići. Ali otići moram, i to se ne može izbeći a ni mnogo odgoditi. Sa tobom i tvojima će sve biti u redu. Tvoj rast je bio dobar, tvoje usmerenje ispravno i zdravo; nemoguće je da ne proživiš život koji mora učiniti nas, koji smo te otkrili i pokušali da vodimo dovde, ponosnima na naš mali udeo u tvojoj sudbini, čak i ako nam nije dato da vidimo njegovo upotpunjenje. Mislim da razumem nešto od onoga što Mojsije mora da je osećao onog poslednjeg dana gledajući Nebo.

Znaj zauvek da te ja, doktor, i gospođa Foster nismo mogli voleti više ni da si plod našeg mesa. Sećaj nas se sa naklonošću, ali vidi da ne gubiš vreme oplakujući nas.

Budućnost je tvoja, dete moje; idi oblikuj je kako nađeš za potrebno.

Zbogom, moja najbolja i najvoljenija učenice.

Zauvek te voli
Su Kim MekDivot

PS. Ovlašćenjem koje posedujem kao najviši preživeli zvaničnik Karate Saveza Sjedinjenih Država, ovim te unapređujem u šesti dan. Više si nego kvalifikovana; pazi da verno vežbaš i ostaneš takva.

Pročitala, ponovo čitala poslednju stranu dok suze ne izobličile vid, učinile razaznavanje pojedinih reči nemogućim. Odložila pismo s poštovanjem na sto, otišla gore, napolje na balkonsku verandu. Bila Učiteljevo najdraže mesto za meditaciju. Smestila u ljuljašku verande, opustila noge u Lotos.

Teri razumeo: premestio tiho sa ramena u krilo, privio bliže, počeo recitovanje nasumičnih brojeva jedva čujnim, tanušnim glasićem poput devojčice. Držala bracu u skupljenim rukama dok bol rastao, suze prešle u tihe, bolne, razdiruće jecaje. Bracino nekritično društvo, bezuslovna ljubav bilo jedino što stajalo između mene i sveobuhvatne tame, sveže svesti o stepenu gubitka koja pretila da preplavi dušu.

Zajedno smo posmatrali ranopopodnevne kumulonimbuse kako se formiraju, oblikuju u nadnoseće kule, besne i vriju, konačno iznedruju iskre grmljavine u tami podnožja, ispuštaju tamne pruge kiše dole ka zapadnom horizontu; gledali dok zgasla svetlost nije donela shvatanje koliko smo dugo tu sedeli. Svetlije zvezde se već videle na istoku.

Razmotrila stanje uz rastuće iznenađenje: oči suve, bol nestao iz grla, srca; tama koja lebdela nad dušom samo sećanje. Očigledno transcendentalizirala bez svesne namere, rešila se zaostale žalosti. Sve što ostalo bila slatka tuga kad mislila na Tatu, mamu, Učitelja; nestali skupa sa svim, svakim drugim, ostavljajući samo sećanja. Najednom shvatila da zahvalna što dozvoljeno da njih zadržim.

Oprezno pomerila probne mišiće, prve nakon nekoliko sati. Teri se mrdnuo, izmigoljio; onda probudio, izrazio opravdani protest povodom stanja izgladnelosti. Ustala, prebacila bracu na rame; otišla unutra, dole.

Pokupila Dosje Tarzan, Učiteljevo pismo, vratila se u Tatinu kuću. Nahranila pticoglavog, sebe; sela, razgledala sadržaj Dosjea.

Uskoro zaključila Učitelj u pravu (baš me iznenadilo): Piter Bel nesumnjivo najbolji potencijalni sadrug od svih. Veoma pametan, veoma zainteresovan, veoma svestan; podaci o dosadašnjem obrazovanju zvuče kao podvala (Niko toliko mlad ne može naučiti toliko mnogo, osim, hm... možda mene - u redu); veoma jak, brz; veoma napredan u proučavanju Veštine (osmi dan!); plus (Učiteljevim rečima): „Predivno nevezan za svoje uspehe; prvenstveno zainteresovan za ono što će *sledeće* uraditi”. I „...poseduje uvrnut smisao za humor.” Zvuči kao moj tip frajera. Se nadam će ispasti ga mogu podneti.

Sedela duge trenutke skupljajući hrabrost. Onda podigla telefon, odlučno okrenula pozivni broj, broj. Nasukala se nakon nekoliko trenutaka škljocanja, šuštanja kad se neki relej Tamo Negde zaglavio. Pokušala ponovo; naišla na zauzetu vezu (razlikuje se od zauzetog broja; razlika čujna - isto uzrokuje zaglavljen relej). Probala ponovo, mrmljajući u bradu. Opet se nasukala. Pokušala opet. Opet ništa.

„To ne *valja*?” primetio je Teri sa entuzijazmom, veselo mlatarajući glavom.

Duboko uzdahnula, rekla jako ružnu reč, probala opet.

Zazvonilo! Jednom, dva, tri puta; onda: „Klik. Alo, jesi li to ti, Kendi? Baš ti je dosta trebalo. Ovde Piter Bel. Ne mogu sada da dođem do telefona; napolju sam, brinem o stoci. Ali sam postavio ovu telefonsku sekretaricu da mi čuva leđa. Ima alarm koji će me obavestiti da si zvala pa mogu da proverim traku.

Kada čuješ zvuk na kraju moje poruke, ostavi mi svoj broj telefona ako nisi kod kuće -nemoj zaboraviti pozivni broj ako je različit od tvog-i nazvaću te čim se vratim i nađem tvoju poruku. Ej, baš mi je drago da je s tobom sve u redu.”

„*Bip*!”

Snimak me uhvatio otvorenih usta. Jedva uspela se saberem na vreme da pro-

mucam ću biti kod kuće; dodam da ako ne, ću biti na farmi, dam broj pre nego mašina prekinula vezu, se opet čuo telefonski signal.

Ponovila ružnu reč. Dodala dopune usmerene specifično na telefonsku sekretaricu.

Oprala sudove, spremila. Dopunila bracinu posudicu sa hranom, promenila vodu; pomerila stalak u radnu sobu, stavila pored stola, nadohvat za češkanje glave.

Smestila se u Tatinu veliku stolicu, otvorila zapis, unela dopune. Obavljeno. Sada najnovija dešavanja. Trenutno. Kompletno. Ništa više za zapisivanje. Pa ne zapisala ništa više. Dosta dugo.

Ponoć. Baš bih mogla i pročitam neku knjigu.

Glupavi telefon.

Probudila se uz nešto što ličilo na petlov pozdrav ranoj svetlosti zore. Zatekla se kako stojim nesigurno nasred radne sobe, trepćući sanjivim očima, slušajući zamiruće odjeke. Mrko pogledala bracu; zauzvrat dobila kvarno kikotanje.

Trebalo nekoliko trenutaka ustanovim lokaciju, okolnosti koje dovele do noći koju provela u stolici, obučena. Kad uspela, otvorila usta, onda se ne potrudila -shvatila ružna reč neće pomoći; više ne pružala olakšanje adekvatno situaciji.

Nonšalantan pristup se istrošio oko jedan posle ponoći - do kada pročitala možda deset strana (od kojih ne zapamtila nijednu reč). Pernatoglavi hrkao na stalku; ništa na dohvatu da rasturi, izgubio interes.

I sama žestoko zevajući u trenu kad odbacila strpljenje, zgrabila telefon, okrenula broj.

Uspela od prve. Ali bilo *zauzeto*l

Ponavljala pokušaje u intervalima od pet minuta tokom dva sata ili dok ne zaspala -šta već bilo prvo.

Upravo ponovo pokušala. Još uvek zauzeto. Bolje odem spremim doručak.

Problem kontakta ne više zabavan. Tokom dva meseca od poslednje beleške pokušavala u proseku pet puta na dan. Rezultat: Ili (obično) znak da zauzeto ili tranzistorski kreten vergla istu poruku. Jedno moguće objašnjenje (od mnogih): Snimljena poruka ne pominje nikakav datum; mogla bili snimljena dan posle Armagedona, juče - bilo kad.

Nije da venem, sedim kršeći ruke pored telefona, nikako; imala posla. Završila preseljenje na farmu; popunila rezerve zaliha; popravila slabe tačke; sakupila dodatnu stoku, perad. Elektrifikovala ograde, ojačala gde izgledale manje otporne na pse; dovezla još žita (naučila da vozim kamion, sa-sa-sa sve šesnaest-brzinskim menjačem - zaista mi je žao zbog stuba kapije žitne kompanije, ali smetao prolazu; odavno ga trebalo ukloniti); našla, dovezla dva automatska dizel-generatora, spojila lukavim sistemom releja da se prvi samouključi ako struje nestane, drugi uključi ako prvi prestane radi. Dosada radilo svaki put kad isprobala, kao što piše u knjizi.

Sakupila dovoljnu količinu goriva: Dovezla četiri cisterne do vrha pune dizela (preko 27 000 litara svaka); sastavila međusobno povezani sistem creva koji garantuje da gravitacija tera gorivo u generator - koji radi, dobija. Sa malo više od trideset pet litara na sat (pod maksimalnim opterećenjem) bi trebalo da obezbedi više od četiri meseca rada u slučaju potrebe. (Međutim, farma rapidno poprima izgled servisne stanice. Moram uskoro razmisliti kako se oslobodim praznih kanti; inače neću moći hodam kroz dvorište.)

Preterane pripreme ne rezultat paranoje. Pokušavam da učinim mesto bezbednim u odsustvu; poboljšam izglede za nalaženje nastanjive, funkcionalne farme po povratku, čak i ukoliko misija potraje duže od očekivanog. Što moguće; je skoro 1500 kilometara (pravolinijski) do adrese Pitera Bela navedene u Dosjeu. A on je samo prvi na AA listi;

ostali raštrkani posvuda.

Probala pokrijem sve eventualnosti, i za kuću i za sebe na putu. Pažljivo odabrala vozilo: Ševrolet kamionet sa pogonom na sva četiri točka. Velike snežne gume štrče preko branika na sva četiri ćoška, dodaju petnaest centimetara izdignutosti od tla, stravična vuča. Na prednji branik montirano električno vitlo koje verovatno u stanju izvuče vozilo uz okomitu stenu. Unutrašnjost ima krevet, klozet, sudoperu, šporet, razne ormare - a spoljašnjost je ukrašena odvratnim baroknim muralima sa strane.

Iako izgleda kao da pravljen specifično za moje potrebe (sem murala - i potrebe za povišavanjem papučica), bio ljubljena igračka gradskog bankara. Kada ne prevrtao parice, provodio vreme krstareći divljinom u beskrajnoj potrazi za nepristupačnim, neprolaznim terenima. Se hvalio nije našao takve. Nadam se; sluti na dobro za vlastiti poduhvat.

Lične potrebe, stvari unutra. Uključuju: dovoljno hrane, vode za sebe, Terija: posteljina, odeća, toaletne potrepštine; razne alatke, uključujući sekiru, sekač žice itd; rezervne za kamionet; pumpu, crevo za uzimanje goriva; mali, veoma gadan arsenal, uključujući skraćenu sačmaricu šefa policije, dva magnum revolvera, M-16 sa dosta magacina i snajperom. Ne očekujem nevolje, ali naginjem teoriji da verovatno neće kišiti ako poneseš kišobran.

Ostavljam ovaj zapis ovde u skloništu za arheologe; pisaću u posebnu knjigu dok na putu. Mogu ih spojiti po povratku, ali ako se planovi poremete, ovaj izveštaj ipak na raspolaganju Budućim generacijama.

Pa, vreme da se krene: Nepoznato zove.

Ali se nikad ne osećala ovako malenom. Mnogo veliki svet tamo napolju čeka.

Na mene.

Elizabet Lin

ČAROBNJAKOV POSED

Elizabeth A. Lynn, WIZARD'S DOMAIN, 1980
Prevela Gordana Vukadinović

Ova priča potiče iz istočnih krajeva Rioke. Kuće pored Kameni zaliva više nema, prekrio ju je neumorni pesak. Ako je Šia Gospodar mora još živ, verovatno je star i nemoćan. Ali ostala je obala, siva i hladna. Penušavi beli talasi dižu se i klize do ivice, uvek iznova. Vetar šiba površinu beskućničkog mora i ako stanete na stene o koje se razbijaju talasi na obali, učiniće vam se da zaista čujete da neko jeca.

U vreme kada je nastala ova priča, postojali su čarobnjaci u Rioki, veliki čarobnjaci i oni manji. Neki su imali imena koje je narod smeo da izgovori. Ostali su bili bezimeni. Neki su živeli u pećinama, poljima ili planinama. A neki su imali kuće, nosili odela i govorili jezikom smrtnika. Takav je bio Šia. Niko sa sigurnošću ne može da se seti kada se prvi put pojavio, ploveći na svom brodu „Lovac vetrova" i uplovio u luku Skiego, ni visok, ni nizak, tihi čovek odeven u sivo. Sagradio je kuću na obali Kameni zaliva, iznajmio sluge da je održavaju i naredio da se sagradi brod u luci Skiego, a kada je bio gotov, zaposlio mornare da plove na njemu. Plaćao je zlatnicima koji nisu mogli da se saviju. Brod je plovio na jug i bilo je onih koji su se kleli da se nikad neće vratiti. Ali, kada je ipak došao natovaren začinima, drvenom gradom, rudom srebra i drugim dragocenostima, glasine su utihnule. Kada je Šia sagradio i drugi brod, a zatim i treći, trgovci iz Rioke su se čudom čudili. Drugi brod je otplovio, a za njim i treći i oba su se vratila. Na ovaj način je Šia Gospodar mora pridobio ljude da rade za njega i kažu, malo njih je zažalilo. Lopovi i varalice tu nisu nalazili mesta, ali je zato pošten narod bio lepo nagrađen. Bilo je tad i nekoliko takvih koji su Šiu mogli osloviti sa 'prijatelju'.

Jedan od njih bio je Run. Kao kapetan prvog broda, plovio je u nepoznatom pravcu, ne znajući šta bi mogao da pronađe, verujući jedino čarobnjakovoj reci. (Ono što je našao, u južnim zemljama, nije deo ove priče.) Bio je veliki čovek, tih, teško ga je bilo razljutiti, ali je na dokovima važio za veštog u tuči. Često su ga viđali kako seta po gradu ili sa Šiom po obali Kameni zaliva. Niko se na dokovima nije iznenadio kada ga je Šia proglasio za zapovednika svoje flote.

Ali jedne jeseni, Run je otišao - nestao preko noći, govorili su - a po gradu se šaputalo da je na neki način uvredio svog gospodara čarobnjaka, pa tako sad plaća nepoznatu i strašnu kaznu. Narod je pričao da je mrtav, ili još gore, da je živ ali zarobljen negde, u nekom paklu poznatom samo čarobnjacima. Glasine su se širile sve dok nisu procurele do Istočnih zemalja. Ali postojale bi gde god bi Šia okrenuo svoje hladne, kao more sive oči. Narod je naučio da ne izgovara Runovo ime tamo gde ga Gospodar mora može čuti, a Birn, jedan od njegovih kapetana, naimenovan je za novog zapovednika flote.

Ali uspomene blede, a ljudska odanost je promenljiva. Nove priče raširile su se po pijacama i dokovima Skiega. Jednog jesenjeg popodneva reče Šia svojim slugama: „Idem da prošetam pored obale. Nemojte me uznemiravati." I sluge se pokloniše i ne

začudiše se naredbi, jer su je već mnogo puta čule, iako (istinu govoreći) nikad u tako kasne sate.

Šia je došao do ivice peska. Posmatrao je navalu i povlačenje talasa. Kovitlali su se oko njega, ne dodirujući ga, uvek ostavljajući slobodan prostor u mokrom pesku. On zakorači napred. Talasi se povukoše.

Progovori naglas. „Rune?”

U njegovoj svesti voda je odgovorila - Došao si da likuješ, Šia? Zar ti ne čini zadovoljstvo što znaš da sam ovde zarobljen?

Šia ne reče ništa, ali načini pokret rukom. More se promeni. Vetar se podiže, zapeva i razdera talase koji se bacište na stene.

On ih umiri: Još uvek si ljut?”

- Zar nemam razloga? - povika glas koji je samo on mogao da čuje.

„Zar ja nemam razloga?” odgovori Šia.

Prošlo je duže vreme dok se odgovor nije pojavio u njegovim mislima. - Ti si imao razlog.

Šia se osmehnu. „Rune, da li bi voleo da budeš slobodan?”

Tišina.

„Iako ti sam slobodu ne bih nikad tražio”, reče nežno. „Poznajem te. Hoćeš li je otkupiti od mene, Rune? Oslobodiću te sada, uz uslov.”

- Koji uslov?

„Treba mi tvoja pomoć.”

- Moja pomoć?

„Potrebni su mi tvoja veština i snaga. Treba mi tvoje poznavanje ljudi. Treba mi tvoja podmuklost, moj izdajnice i tvoja lukavost.”

Voda zajeca. Duže vreme nije bilo odgovora. Najzad se javiše reci. - Pomoći ću ti, gospodaru.

Šia se nasmeja od srca i podiže ruke da dozove vetrove.

Na obali, se uzdiže veliki vir, kao taman, tečni dim, isisan iz okeana uz pomoć vetra. Bio je ogroman i crn. Tonuo je sve niže i niže. Kada dostiže visinu stasitog čoveka, iz njega izroni glava i kako je tonuo niže, pomoliše se ramena, grudi, struk, sve dok se u vodi do kolena, ne pojavi nag čovek. Polako, on krenu ka obali. Bio je visok i krupan, svetle kose koja mu je padala na ramena. Drhtao je i teško disao.

Šia je skinuo svoj sivi ogrtač i prebacio ga preko mišićavih ramena. „Hajde.”

Ne osvrćući se, krenuše zajedno preko plaže prema kući.

Jutarnje sunce probi se kroz prozore sa istočne strane; a sa njim ude i zvuk mora. Run sede do prozora, osluškujući zvuk talasa. Taj zvuk nije čuo skoro godinu dana; more ne može da čuje svoju sopstvenu muziku.

U podnožju kreveta ležala je odeća za njega. Priseti se, zabavljajući se, kakva su lica napravile sluge kada je ušao u kuću, nag, dok je sa njega kapalo. Šia je izdao nekoliko naredbi i nestao u zadnjem delu kuće. Posluga, koju je svu poznavao, donela mu je peškir, odeću i hranu. Skoro da je zaboravio ukus hleba, osećaj svile na sebi.

Kad su sunčevi zraci počeli da šaraju po obojenim podnim pločicama, obukao se i prošao kroz terasu da pronađe gospodara kuće. Kao što je i očekivao, Šia je sedeo na obali.

Gospodar mora se okrenu kad Run meko krenu preko peska. „Dobro jutro”, reče učtivo. „Da li si dobro spavao?”

Run se nasmeja. „Hvala, jesam.” Polako se smesti pored čarobnjaka.

Šia reče: „Tvoj povratak je na neki način uzdrmao moje domaćinstvo.”

„Gde su mislili da sam bio?” zapita Run.

„Oni ne razmišljaju o takvim stvarima”, reče čarobnjak.

Run pogleda dole u svoje ruke. Nisu se promenile od kad ih je poslednji put video, pre godinu dana. Da bar nisam razmišljao o čarobnjaštvu i tim stvarima u vezi magije, pomisli.

On stiša svoj bes i reče: „Oni su mudri. Siguran sam da će se mornari i kapetani na dokovima podjednako iznenaditi.”

„Nisam te doveo nazad da bi bio kapetan ili mornar”, reče Šia.

„A zašto si me vratio?” upita Run.

Šia reče: „Da budeš ratnik. Da mi se pridružiš - ako hoćeš - u velikoj avanturi i zadatku od ogromne važnosti.”

Run nakrivi glavu i upitno se zagleda u čarobnjaka. Šia nije imao običaj da govori dramatično, osim u šali. Ali sive, promenljive oči bile su ozbiljne. Šia pokaza na vodu.

„Pogledaj”, reče.

Run pogleda na svoj zatvor i vide vulkan, sav zelen i siv, kako se pomiče, izranja iz talasa, bljujući vlažnu vatru.

Ona se sruči ponovo u zaliv, a talasi prouzrokovani tim padom, podigoše se iznad obale, obilazeći dva čoveka koja su tu sedela. „Na šta te to podseća?” reče Šia.

Run reče polako: „To je lako. Na Vatrenu planinu.”

Vulkan se nalazio na četiri dana puta od obale Rioke. Njome je vladao gospodar vatre, Seramir. Vulkan je sada mirno počivao, kao da je potrošio svu vatru. Ipak, nekad je Seramir bio veoma moćan. Pre sedamdeset godina njegovi brodovi isplovljavali su ispod Vatrene planine, crni brodovi, crvenih jedara, sa svetio ofarbanim zmajem na lukovima. Mrki, naoružani ljudi krstarili su brodovima i krali blago i sve što je lepo na Istočnoj obali.

Čarobnica Kelen, najveća u svoje doba, došla je sa zapada da magiju suprotstavi magiji. Još uvek se o toj borbi prepričavaju priče s jednog na drugi kraj Rioke. Bila je to strahovita bitka. Ali Kelenina magija je prevagnula. Brodovi su uništeni, ljudi potučeni, utopljeni ili spaljeni, Seramir je molio za mir. Prema uslovima tog primirja, bio je prinuđen da ostane u granicama Vatrene planine, zabranjeno mu je da plovi ili tera druge da se udalje duže od jednog dana plovidbe.

Ipak i dalje su ga se plašili u obalnim zemljama. Ljudi su sa strahom govorili o crvenookom gospodaru vatre. A trgovački brodovi koji su plovili prema Skiegu ili iz njega, plaćali bi danak u zlatu, kapetanima dugih, zmajolikih brodova.

„Da, Vatrena planina”, reče Šia. „Tamo Seramir Gospodar vatre živi, posmatra - i mrzi.”

„Mrzi?” upita Run koji je o mržnji znao tek nešto malo.

„Mrzi - zemlju, gradove, ljude koji tu žive. Sad stari. Nestaje mu snage, a on je zbog toga sve više želi i žudnja za njom raste. Jedina moć, koju on Gospodar vatre, još ima nad Riokom, jeste moć nad oružjem. To ga razdrazuje. Njemu ne treba zlato, šta je zlato za čarobnjaka? Ja mogu pesak da pretvorim u zlato. A to može i on. On žudi da bude nadmoćan.”

Ubeđenost u Šiinom glasu natera Runa da Zadrhti. „Je li on lud?” upita.

„Malo. Čarobnjaci su ipak ljudska bića.”

Onda mogu da ga razumem, pomisli Run. I ja sam jednom bio lud. „Govoriš o ratu”, reče, „Mislio sam da se Seramir zakleo da više nikad neće ratovati u Rioki, kad ga je Kelen savladala.”

„Zakleo se da više neće slati brodove ili ljude da pale gradove i haraju zemljom. I drži se te zakletve. Jedino”, Šia se premesti, a pesak skliznu dole niz dinu, „izgleda da su

zemaljske vatre u poslednje vreme postale nemirne. Svuda po Rioki, pa do same granice Zapadnih zemalja, stižu vesti o otvorenim pukotinama u zemlji, o stenama koje se pomiču i padaju, potocima koji isparavaju. Na grebenima Mantale desila se erupcija pre mesec dana i potopila brodove i ljude mlazovima tečne vatre. Poginulo ih je četrdeset. U luci sad raste mala vatrena planina."

Run se sećao Mantalo luke, plave, bele i zlatne, ispunjene brodovima visokih jarbola kako se ljuljuškaju na suncu. Ispuni ga užas. „Seramir je to uradio?"

„Pretpostavljam da jeste."

„Kako njegova snaga može da dosegne toliko daleko?"

Šia se napola nasmeja, odobravajući pitanje. „Neki uređaj ili naprava koju je pronašao ili doneo ili napravio, omogućava mu da svoju volju protegne čak do Zapadnih zemalja. O tim stvarima ima puno priča u naučnim knjigama."

„Može li neko da ga zaustavi?"

„Mora", reče Šia, „ali Kelen je umrla, a postoji samo nekolicina koja ima moć da mu se suprotstavi. Njime sada upravlja zloba - želja da uništava."

Run pogleda preko zaliva. „Ti si gospodar mora", reče, „zar ne možeš da potopiš njegovu zemlju u okean?"

„Nemam ja oružje kojim bi dospeo do te udaljenosti. Da bih ga potukao, moram da odem tamo."

Run zatrepta. „Zar te on ne bi poznao?" upita sumnjičavo.

„Ne bih išao sam, niti u svom obličju. U pravu si, on će me očekivati ili bar nekog nalik meni. Ali šta ako Run - prijatelj, sluga i izdajnik Šie Gospodara mora - bude oslobođen u trenutku njegovog milosrđa ili - slabosti? ON bi mogao da otplovi do Vatrene planine. A sa njim, naravno, poći će i njegov sluga." Šia ukrsti ruke na krilu, a njegove sivo-zelene oči, nedokučive kao okean, zasjaše.

Run s mukom sklopi oči, slušajući uspon i pad besanog, beskrajno upornog mora.

Ne mogu, pomisli. Ne mogu da odigram takvu ulogu.

„Ako odbijem da uradim tu stvar", reče, „hoćeš li me ponovo zatvoriti?"

„Pogledaj me." reče Gospodar mora.

Run otvori oči. Šiin sivi pogled pretraživao je njegovo lice. „Ako je zaista", reče čarobnjak, „okean sprao tvoju sposobnost da šarmiraš, varaš i lažeš, onda ću pronaći neki drugi način da se suprotstavim Seramiru, a ti možeš da odeš odavde. Ali ako se odlučiš, budi zaista i uveren u to." Šiin glas se smekša. „Nisi više sposoban da me slažeš."

Run sagnu glavu. „Molim te", reče, „dozvoli mi da razmisljm."

Šia ga ostavi. Sedeo je sam (što nije mesecima bio - okean nije nikada sam) mirišući slan vazduh. Galebovi su se dozivali, nošeni vazdušnim strujanjem. Pokušao je da stvori sliku Mantalo luke, kako ona verovatno izgleda, uništena i tamna, prekrivena garom. Bila je to ružna slika.

Ukopao je bosa stopala u pesak. U glavi je osećao tupost i usporenost. Vetar mu je razbarušio kosu i on okrenu lice prema istoku da bi posmatrao kako izlazeće sunce obasjava morsku površinu.

Jednom se i njemu desilo da prevari i izda. Sećao se Ošera, koji je sebe smatrao čarobnjakom, a u stvari bio samo pokvarena i hvalisava budala. Ali nije tako i izgledao. Dobro bi odmerio svoju žrtvu, pa su njegova hvalisanja i mamci delovali.

Govorio je: „Bez tebe, Šia je niko i ništa. Ti mu praviš i snabdevaš brodove. Ti biraš kapetane i posadu. Ti si zapovednik njegove flote i njegov glavni savetnik. U pravu sam, zar ne? A ipak ga zoveš 'gospodaru'. Posed, brodovi, gazdovanje - samo uz tvoj trud on to održava. On ti je gospodar samo kad je u pitanju magija. Zar te to ne vreda? Trebalo

bi. Zoveš ga 'prijatelju', a ja ću ti dati ono što se on nikad nije udostojio da ti da - magiju. Naravno da te se plaši i da ti nije pravi prijatelj, inače bi ti to odavno ponudio.”

Ovakvim i sličnim recima Ošer je podsticao Runovo samoljublje. Šia je to mogao da prekrati sa dve reči. Ali izgledalo je da ništa ne primećuje. Jedne jesenje noći bez mesečine, Run je samo otvorio vrata kuće, ove iste kuće i slomio vrat stražaru koji je pokušao da podigne uzbunu. Ispunjen željom da se domogne magije, pustio je Ošera i njegove vojnike da udu, uhvate i zarobe Šiu.

Ali Ošer je poginuo, a Šia pustio razjareno more u kuću i sravnio je sa zemljom. Uplašen, kao nikad do tada, tom snagom, Run je pokušao da se spase bekstvom, putujući zapadno i severno, što dalje od mora, nadajući se da će tako dospeti izvan područja Šiine moći. Ali svuda kuda bi krenuo, potoci, reke, jezera, izvori, sva voda u bunarima, isprečila bi se pred njim da mu pregradi put. Promrzao, gladan, bez skloništa i kivan, predao se, a Šia ga okova lancima hladnim kao led i dovede ga do obale.

On prekrsti ruke. Tu je proveo godinu dana, ne uzimajući hranu, budan, kao deo okeana, oseke i plime, ali ipak svestan i ipak ljudsko biće, ako neko može u isto vreme da bude i čovek i okean. U njemu su se njegovo slavoljublje i ponos rastopili, isprali neprekidnim Ijuljuškanjem zemlje. Bar je mislio da su se istopili.

Ali bes, kao grumen gvozda u zemlji, ostao je. (Da si rekao samo dve reći, gospodaru, ništa se ne bi desilo. Ali ti nisi ništa ni video ni rekao. Progovorio si tek kad je sve bilo gotovo.)

Na kraju, glave pune nagomilanih sećanja, ustade i krenu da potraži Šiu.

Našao ga je u biblioteci, kako drži svitak pergamenta.

„Učiniću to.” reče.

Šia potvrdno klimnu glavom. Nežno prstima dodirnu krhki papir. „Tako sam i mislio.” Sa lica mu nije bilo moguće ništa pročitati, ali mu se u glasu nazirala fina mešavina tuge i olakšanja.

Šii je trebalo otprilike tri nedelje da se pripremi za put. Neki od zadataka bili su praktične, a neki magijske prirode.

Za to vreme, Run je boravio u blizini kuće. Šia je to tražio od njega govoreći: „Bilo bi najbolje da tvoj dolazak bude iznenađenje za Seramira, posebno ako već nije saznao da si slobodan. Ako dođeš u grad, počeće da kruže priče, a on ima svoje doušnike u gradu.”

Run se složio. Nije bilo nikoga koga bi želeo da sretne u Skiegu. Način na koji je ranije živeo sada je izbtedeo. Danju je šetao po suncu ili plivao u zalivu, oduševljen osećajem sunca i vode na koži. Popodne bi, sa kućnom stražom, vežbao rukovanje oružjem i borbu.

Uveče bi sedeo sa Šiom u biblioteci, slušajući šta mu čarobnjak govori o Gospodaru vatre. „Njegovo područje je ostrvo”, reče Šia, ,,i sve što živi tamo je njegovo. Ne veruj nikome. Cak i onaj ko izgleda kao najneviniji veslač može biti špijun ili još gore, stvorenje koje je Seramir napravio od vatre. On ima tu moć kao i svi gospodari elemenata.” Govorio je povremeno kao da je u njemu bilo nekoliko ličnosti. „Ne jedi hranu koja je pripremana na vatri sve dok ne vidiš da i drugi jedu. Vatreni ljudi ne jedu. Svaka hrana pripremljena na vatri može biti začarana zamka za tebe.”

„Ali ti ćeš biti sa mnom”, reče Run. „Zar ne mogu da gledam šta ti jedeš?”

„Možda nećemo uvek biti zajedno”, reče Šia.

Nekoliko dana pre puta, Birn, zapovednik flote, dođe u kuću. Run je provodio većinu vremena na plaži. Jednog jutra dok je šetao, Šia ga pozva. Run dođe do njega. „Prošetaj sa mnom”, reče čarobnjak.

Poslušno, Run ga je pratio do doline zapadno od plaže. Trava je bila bujna, sočna,

kao i sva Šiina zemlja. Još jednom čarobnjak poče da govori o Gospodaru vatre.

„Želeo bih da ti on veruje”, reče. „Ako bude imao poverenja, hvalisaće se pred tobom svojim moćima. Može ti čak pričati i o oružju uz pomoć koga prouzrokuje takva razaranja po Rioki. Ali ne verujem da će ti reći gde se to oružje nalazi. Ja ću morati da ga potražim u njegovim sobama. A ako ne budem mogao da ga pronađem tamo”, Šia napravi pauzu i promišljenim, sračunatim pokretom otkide glavu krasuljku, „moraću da ga nateram da mi kaže gde je.” Žuta pčela ljutilo zazuja među njegovim prstima, oblete jedan krug oko njega i ode dalje.

Run reče: „Zar ne možeš da uništiš to oružje sa udaljenosti, iz luke?”

Šia protrese glavom. „Seramir dobro čuva svoju planinu”, reče. „To bi bilo moguće jedino ako bi on jurnuo i bio poražen. Ja ga ne mogu savladati sa udaljenosti. Cak i da se nađemo licem u lice, bilo bi teško. Nije to lako zarobiti čarobnjaka na njegovom posedu.”

Run reče: „Znam.”

Šia se osmehnu. „Ti si jak čovek”, reče, „ali lanci kojima sam te ja vezao bili su od običnog čelika, začarani. To ne bi zadržalo Seramira. Sve što je napravljeno uz pomoć vatre, njegov je podanik.”

Nastavili su da šetaju preko doline. Najzad, Šia se zaustavi pored ogoljenog kruga, tamnog i čudnog usred bujne trave. „I zato ćemo sami iskovati lanac”, reče Šia. On ponovo pogleda u Runa. Jednom si želeo da se baviš magijom, zar ne?”

Run stisnu zube. .Jesam.”

Šia kleknu pored ogoljenog mesta. Run uradi isto. „1 hoćeš. Ispruži ruku prema centru kruga i čekaj.”

Run ga posluša. Uskoro je osetio vibracije, kao da sama zemlja bezglasno zuji. Osećaj nije bio prijatan, iako ni bolan i počeo je da slabi. „Povuci nazad”, reče Šia.

Run povuče ruku unazad. Tresla se od napetosti, kao da je držao neki teret. „Šta je to?” upita.

Šia reče: „Mesto gde se nalazi snaga. Neki su ovo zvali i veštičijim krugovima. Kao što sočivo može da uhvati sunčev zrak, tako i ova tačka prikuplja snagu volje koju nazivamo magija.”

Run protrlja ruku. „Ništa ne razumem.”

„Kao što je vulkan pun nikad viđene zemaljske vatre, kao što izvor oslobađa podzemne vode, tako je ovaj krug bazen, bunar, izvor - nazovi to kako hoćeš - magije. Njega može koristiti samo onaj ko zna kako da ga upotrebi.”

A ja to ne znam, pomisli Run. Sa strepnjom je zurio u krug snage.

Šia reče: „Ne može te povrediti.”

Ovo ubeđivanje ga podstaknu. Run reče: „Šta ja treba da radim?”

„Stavi obe ruke u krug.” Šia ispruži svoju ruku napred kako je i rekao, „Izaberi jednu od tih slika, bazen ili bunar, ili izvor, ili sam stvori neku drugu u svojim mislima. Napravi jasnu i jaku sliku, a onda zamisli sebe kako uzimaš materiju iz njega.”

Run je ispružio obe ruke prema ogoljenom krugu. Za trenutak je osetio prazninu. Najzad u sebi stvori sliku ogromnog magneta usred gole zemlje. Bila je to stera, mrka, teška stena koja je imala privlačnu snagu kao polovi na kompasu. Run je osećao tu snagu. „Mislio sam da će ići lakše”, reče.

„Ne”, reče Šia, „neće biti lako. Nastavi.”

Run stisnu kapke i povuče stenu ka sebi. Ona ga zakoči i tržnu nazad, izvlačeći iz njega snagu, misli, ljubav, strahove, nade, izvlačeći iz njega osećaje i nerve, čupajući mu srce i pluća - dah mu je goreo u grlu - uvlačeći noge i ruke, prste, krv i kosti, mozak... „Oseti”, reče Šia. Usmeravao je Runove ruke koje su se tresle ka nečemu tako tepom,

ne debljem od trepavice. „Da li osećaš to? To su naši okovi.”

„Osećam ih”, reče Run. Uspeo je da to promrmlja. Otvorio je oči. I Šiini prsti su se tresli kao i njegove ruke i ramena. Lice mu je bilo orošeno znojem. Runovi prsti su još uvek bili zgrčeni. Tmao je osećaj da se davi u zemlji. Teme mu je gorelo kao kod belog usijanja.

„Skioni ruke iz kruga”, odbrusi Šia.

Run povuče ruke. Ležeći na hladnoj travi, stavi ruku preko bolnih očiju, čekajućrcla smak sveta dođe u luđačkom vrtlogu.

„Dobro”, reče Šia.

Run se uspravi s naporom. „Pokaži mi.”

Šia ispruži dlanove. Izgledalo je kao da su prazni. „Ispruži ruke”, reče. Run pruži ruke s dlanovima okrenutim na gore. Šia položi - nešto -na njih: četiri niti, lake kao paučina. Run zamahnu njima. Bile su fine kao ljudska kosa.

„I to je sve?” reče.

„Pokušaj da ih pokidaš”, reče Šia.

Run ih uhvati po dužini. Bile su duge laman toliko da se njima može vezati čovek, uz pretpostavku da u blizini ima nečega za šta bi se vezao. Motajući ih oko ruku, on ih učvrsti i povuče, sve dok mu se mišići nisu popeli do grla. Ramena i zglobovi mu se napeše do pucanja. Krv mu je šumila u ušima.

Nevidljivi lanci nisu se slomili.

„Oni - oni su jaki”, reče.

Šia ih uze, pokretom koji je govorio da ih je obmotao oko vrata. „Ne mogu se ni pokidati, ni istopiti. Jedina stvar koja ih može razvezati kad su jednom zavezani, su naše misli, istkane pri slamanju, kao što su bile pri stvaranju.” On se nasmeja. „iako bi Seramir, jednom vezan, teško pokušao da nam opet naškodi, iz prostog razloga što više neće biti slobodan.”

„Nadam se da on to zna”, reče Run.

„Znaće”, reče Šia. On se uspravi, ispruži ruke i pode oko ogoljenog mesta, pevajući.

„Šta je sad to?” upita ga Run kad je završio.

„Položio sam zaštitne čini na krug. Sada je u njemu snaga dovoljna da uvije svaku neopreznu životinju ili dete. Čini će držati podalje svakog sve dok mu snaga ne izbledi.”

Vratiše se kući. Na vratima biblioteke Šia reče: „Hoćeš li da vežbaš danas po podne?”

Samo nekoliko čarobnjaka bili su i ratnici. Ali posmatrajući Runa kako prekida tuče mornara na dokovima, Šia se zainteresovao za tu umetnost oružja i rvanja. Zamolio je Runa da mu pokaže ono što je znao i tokom godina to je postalo jedan od načina na koji su dva muškarca provodila slobodno vreme. Šia je prihvatio Runov predlog i sagradio poligon za vežbanje pored kuće u Kameni zalivu. Nalazio se u bašti i nije bio baš sasvim nalik na poligon, već više na četvrtast travnjak zaštićen platnenim krovom i sa tri strane ograđen špalirom. Na granama je drhturilo cveće, tako da se miris znoja i ulja mešao sa mirisom ruža.

„Imao sam nameru'', reče Run.

„Voleo bih da ti se pridružim”, reče čarobnjak. „Malo sam to zapostavio u toku prošle godine.”

Neka gorčina zatreperi Runovim mislima. On se nakloni. „Kako želiš gospodaru”, reče.

Čučnuvši, sa ispruženom oštricom noža u desnoj ruci da bi zaštitio vrat i lice, Run je kružio. Stopala su mu se pomerala uz kratke, grčevite korake. Tclo mu je bilo glatko od

ulja. Na razdaljini od dve ruke Šia je merio njegove pokrete sivim očima. Ovo je bila njihova četvrta borba.

Sa ivica polifona, stražari su posmatrali. Šia ih nije tu postavio; izgledalo je kao da tumaraju okolo. Run se pisao da li misle da bi on mogao da ugrozi Šiu. Bila je to ironična, ali, zaključio je, ne : glupa sumnja.

U prve dve borbe upotrebljavali su drvene noževe. Šia ih je dobio obe. Sa noževima je bio smrtonosan. U trećoj borbi su se rvali i nju je dobio Run, a bio je na putu da dobije i ovu:

Šia se pretvarao da će da zada udarac i zatim ga je zaista i zadao. Run dograbi isturenu ruku i zavrnu je u krug. Šia se uvrnu celim telom. Jednim trzajem Run mu povuče ruku nagore sve dok čarobnjakov palac nije dotakao njegovo sopstveno rame, a noge mu kao pokošene poleteše, Šia pade, mlatarajući slobodnom rukom kako bi zaštitio glavu prilikom pada. Run polete za njim na travu i zadrža ga tako, zarobljenih ruku, sa kolenom ma Šiinoj kičmi.

„Dva prema dva”, reče i pusti ga.

Šia se okrenu na leđa. Teško je disao.

„Pobednik bira.”

Run pucnu prstima. „Motke.”

Sa motkama bili su izjednačeni; Run je bio viši, sa većim dometom, ali je Šia bio brži. Klimnuvši glavom, Šia dade znak stražaru da im dobaci dve motke sa stalka. „Crvenu”, naredi, jer je čovek oklevao, ,,i bilo koju drugu.” Crvena je bila čvrsta hrastova motka koju je Run sam odsekao i polirao pre tri godine. Ne, podseti se Run, pre četiri godine. Prošla je godina od kako je nije uzeo u ruke. Podiže je sa trave osetivši poznat oblik, krivinu i model.

„Sačuvao si je”, reče.

Šia se osmehnu. „Ja ne bacam stvari.”

On zauze položaj, sa jednom nogom ispruženom, razmaknutim rukama držeći motku. Polako su kružili, napadajući i povlačeći se. Run udari dvaput, ali Šia mu izmače oba puta. Ja ne bacam stvari'Jesam li i ja stvar, pomisli Run. Ruke mu se napeše dok je držao štap.

Polako, a onda sve brže, Šia poče da napada fijučući štapom, udarcima, koje Run nije mogao tako lako da odbije, a koji su zujali oko glave, prepona, stomaka i nogu. Stražari su odobfavajuće mrmljali. Run se okrenu, blokira i kontrira, osećajući se pritešnjen. Iznenada ugleda slabu tačku, kada se Šia neoprezno otvorio opijen nastupajućom pobedom i zamahnuo motkom u skoro horizontalnom smeru u odnosu na Runova rebra. Run koraknu unutar udarca i zamahnu svojom motkom prema Šiinom stomaku.

Šok od udarca protrese Runove ruke sve do lakata. Nije imao nameru da udari tako jako. Šia se zaljulja i pade, krkljajući, boreći se za vazduh.

Run baci svoj štap i kleknu.

„Šia?”

„U redu je”, prošapta čarobnjak. On odmahnu rukom. Run pogleda okolo. Tri stražara prešla su granicu poligona za vežbanje, sa zabrinutim pogledom. Taj pokret ruke ih zaustavi. Run podvuče ruke ispod Šiinih ramena i pomože mu da sedne.

„Žao mi je”, reče. „Nisam tako hteo.”

Šia udahnu duboko. Kašljao je. „Kunem se da imam rupu u kičmi”, reče. „Tvoja pobeda, mislim.” Stojeći on se istegli. Run ustade. Iznenada Šia brzo kao munja, desnom rukom kao oštricom noža ošinu Runa u vrat.

Udarac odbaci Runa unazad i on ustade tresući glavom da je razbistri, istovremeno

zauzimajući odbrambreni stav - ali Šia ga nije sledio.

„Oporavio si se”, reče Run. „Želeo bih da i ja mogu tako brzo da se oporavljam.”

„I ne treba ti, ako nisi udaren, a uglavnom nisi.” Šia krenu prema kući, a onda se predomisli. „Ući ću malo kasnije”, reče. Run nije znao kome se obratio, njemu ili stražarima. „Idem da plivam.”

Run je vratio motke na stalak. Osećao je miris sopstvenog znoja. Pogled na talase koji su se razbijali o stene, kao da je zvao u vodu. Najzad i on krenu prateći Šiine tragove prema istoku. Očistio se od ulja trljajući se peskom i zaronio nekoliko puta u talase. Zalazeće sunce ostavljalo je crveni trag na površini zaliva. Run zatvori oči, pitajući se koliko još Šia treba da radi pre nego što budu spremni da pođu.

Uhvatio je sebe kako osluškuje i nasmejao se. Šia je u vodi bio okretan i tih kao da se u njoj rodio. Sve što je mogao da čuje bilo je zviždanje i stenjanje vodene pene.

Iznenada, jedan zeleni talas poče da narasta sve više i više, kao zid, a Šia se spusti niz njega klizeći kao delfin koji jaše na talasu.

Namigujući, Gospodar mora ga pozva po imenu. Run ustade sa mesta na kome je sedeo. „Dođi da se prošetamo”, reče Šia. Krenuše u šetnju, ostavljajući za sobom otiske stopala u vlažnom pesku.

Runa poče da ispunjava strah: strah od budućnosti. Najzad, nije više mogao da istrpi tišinu.

„Šia, ja ne želim da idem.”

Osećao je da ga Šia gleda. „Bojiš se?”

„Da! Ali ne Seramira.”

„Čega onda?”

Run stisnu pesnice. „Samog sebe i onoga što bih mogao da uradim.”

„Nastavi.”

Run pogleda na zaliv. „Tebe sam izneverio. Ja - bio si u pravu kad si me nazvao izdajnikom. Zar se to ne može opet desiti?”

Najzad. Izustio je to.

„Može”, reče Šia. Glas mu je bio veoma spokojan. ,Ja mislim da ipak neće. Pored toga i ja sam tebe izneverio.”

„Kako?” reče Run. Nije očekivao da će Šia ovo da kaže.

„Zar ne znaš?” reče čarobnjak. Run odmahnu glavom, još uvek ne verujući u ono što je Gospodar mora rekao. „Čudno. Ali ti si još uvek ljut. Sigurno si se pitao zašto je, od svega što ti je okean uzeo, ostala samo ljutnja.”

Seo je na pesak. Run sede do njega. „Uvek sam bio ćudljiv”, reče. Pesak koji mu se zaiepio za kožu, počeo je da ga žulja, on ga obrisa, posmatrajući senke kako se kreću i prelaze preko Šiinog lica.

Šia reče: „Zajedno smo izgradili flotu, ti i ja Rune. Trebalo nam je za to deset godina.”

„Da”, reče Run. Sećanja koja navališe izazvaše u njemu bolni trzaj.

Tihi glas neumoljivo nastavi. „Ti si voleo takav život - život na dokovima i brodovima. Bio si najbolji zapovednik flote kojeg je ova obala ikad imala.”

Run pognu glavu. „Mislio sam da jesam.”

„Izgubili smo samo jedan brod. Bio je to *Trkač na talasima*, sećaš se. Nasukao se četvrte godine kad su duvale jesenje oluje. Ostali brodovi nosili su crna jedra mesec dana. Poginula je cela posada.”

„Sećam se.”

„Te godine sam prvi put pomislio da odustanem od flote”, reče Šia.

Run ispruži glavu gore. „Nikad o tome nisi govorio.”

„Znam. Trebalo je. Krivio sam sebe zbog te pogibije.”

„Zar nisi mogao to da sprečiš?” upita Run.

Šia odmahnu glavom. „Ne. Ali plovili su na mom brodu, sledili su moju putanju - moja volja ih je držala na vodi. Za to sam odgovoran. Moć nad bogatstvom, nad životima - nije to uvek dobra moć koja se daje čarobnjacima. Suviše lako možemo da je zloupotrebimo.”

Run reče: „Ti je nisi zloupotrebio.”

Šia uzdahnu. Podiže pregršt peska sa plaže, i pusti da mu klizi kroz prste. „Mislim da jesam. Seti se kad smo Lovcem vetra plovili za Mantalo, da bi jahali na talasima.”

Run se nasmeja, „Sećam se.” Priseti se osećaja koji izaziva talas kad se diže pod butinama i velikog zelenog otvora koji se uskovitla u moru pre nego što se u njega upadne. Jahao je talas bez ičega što bi ga držalo na njemu, sa tutnjanjem smrti u ušima i Šiinim smehom koji mu je odzvanjao kroz vene.

„Bilo je dobro”, reče Šia. „Zastrašujuće i lepo, a ti si verovao da si siguran sa mnom...”

„Da”, reče Ruh.

„Iako sam mogao - nisam - ni za trenutak pomislio da te zaštitim od Ošerovog šaputanja i pohlepe. Ako si hteo da budeš bogat, mogao sam ti dati bogatstvo.”

Runovo srce zaigra. „Da mi daš bogatstvo? Prošle godine sam ubio čoveka pokušavajući da ti otmem flotu - a ti sad kažeš da si mogao i da mi je pokloniš?” Glas mu je otupeo. Stajao je, a noge su mu se tresle. Zurio je u Siino podignuto, osenčeno lice. „Bićeš mrtav pre nego što mi išta daš.”

Dva dana kasnije zaplovili su prema Vatrenoj planini.

Šia je pozvao vetar u jedra da im ubrza put, ali je odavno pao mrak kad su na severoistoku ugledali crvenkasti odsjaj Vatrene planine, nad tamnim nebom. Kako su prilazili bliže, ugledaše trakaste crvene zastave, čiji se sjaj odbijao od vode. „Šta je ono?” prošapta Run.

Šia reče: „Srce planine je nemirno.”

Na tri dužine od obale presreo ih je brod. Imao je crvena jedra, a na crnom trupu broda videli su se zlatni obrisi vatrenog zmaja. Lampioni su svetlucali duž pramca.

„Stoj!” začu se poziv sa broda.

Run ponovi naredbu Šii koji je upravljao brodom. JCao svaki poslušni sluga, Šia skupi jedra i nagnu se ka veslima da spreči da se Lovac vetra ljulja. Ime ovog malenog broda nije bilo Lovac vetra, niti je on izgledao kao što obično izgleda, uredan, blistav i beo, a ni Šia nije izgledao kao Šia. Izgled svih ovih stvari promenio je magijom. Samo je Run izgledao onako kako zaista izgleda. To je u njemu izazivalo osećaj izloženosti.

„Ko si ti?” povika glas sa velikog broda. ,,S kojim pravom prelaziš preko poseda Gospodara vatre?”

Run napuni pluća. Ugleda Šiu kako mu ohrabrujući i s poverenjem klimnu glavom. „Zovem se Run”, povika. „Dolazim s pravom onoga koji traži utočište.”

Po pauzi koja je usledila posle njegovog predstavljanja, Run zaključi da njegovo ime nije nepoznato vlasniku tog glasa. Najzad, odgovor stiže dole do njih. „Sledi nas.” Šia uvuče vesla i diže jedra. Polako zauzeše kurs prema dokovima, držeći se što dalje od velike bele brazde koju je ostavljao brod-zmaj.

Luka je bila obasjana velikim crvenim bakljama. Uz njihovo svetio Run je mogao da gleda duž dokova u unutrašnjost ostrva. Šia mu nije rekao šta da očekuje i dok je posmatrao osetio je kako mu se mišići na licu opuštaju od iznenađenja. Izgrađen nastrani na kojoj se izlio vulkan, stajao je moćni kameni grad. Ulice su bile široke i glatke popločane kamenom. Crveni barjaci sa znakom zmaja lepršali su svuda naokolo.

Bila je noć, ali su se svuda po brojnim ulicama i alejama kretali ljudi. Run je izbrojao trideset brodova ukotvljenih u luci. A iznad svega toga, lagano je tutnjala planina, kao uspavani zmaj.

Komandant broda koji ih je presreo, uputio ih je u sidrište i sačekao da napuste brod. Poklonio se Runu: „Dobrodošao na Vatrenu planinu”, reče. „Pođi sa mnom.” Sledili su ga (Šia iza Runovih leđa, kako i priliči) do velike kamene palate. Stranice su joj bile glatke kao vodena površina i imale odsjaj crvenog stakla.

Straža im je krčila put. Ali komandant broda poveo ih je u stranu. Run je čuo svoje ime, a zatim Šiino. Na licu je zadržao izraz ravnodušnosti. Najzad se stražari odmakoše od vrata. Ona se otvoriše i ukaza se dugačak mračni hodnik.

Jedan tihi čovek dade im znak da podu za njim u mrak. „Dođite”, prošapta. Koračali su za njim kroz ogroman hodnik bez prozora. Baklje su treperile u tišini. On otvori još jedna vrata i pokaza. „Idite.” Run proguta knedlu i zakorači unutra. Šia pode za njim. Bio je izmenio lik i boju tena, kao i način hodanja. Run ga dvaput okrznu pogledom pre nego što se priseti da je to Šia.

U sobi je bilo toplo i puno tapiserija, prekrivača, masivnog politiranog nameštaja i zlatno crvenih ornamenata. Run je nastavio da hoda. Nije želeo da sedne. Čeznuo je da se okupa i popije malo hladne vode, osećajući da je prljav i razbarušen od puta.

Mala vrata na zidu odjednom se otvoriše. Run se ukoči. Čovek krenu ka njemu. Bio je obučen u crveno i crno. Imao je sedu kosu. Lice mu je bilo bledo, a oči boje tamne ebonovine. Izgledao je kao da u njima plamti postojani crveni plamen. „Dobro veče putniče”, reče. Glas mu je bio dubok. Ja sam Seramir, gospodar ove planine.”

Run se duboko pokloni. Dlanovi su mu bili vlažni od znoja. „Gospodaru, moje ime je Run.”

„Run, onaj koji je služio Šiu Gospodara mora?”

„Tako je.”

Seramir dade znak. Uđe sluškinja noseći zlatni poslužavnik. Postavi ga na sto i privuče dve stolice. Gospodar vatre sede. „Dobrodošao u moje kraljevstvo”, reče. „Mora da si gladan i žedan od puta. Hajde da nešto pojedemo, pa ćemo onda popričati. Tvoj sluga...” tamne uzavrele oči pronadoše Šiu kako tiho stoji pored zida - „može naći hranu i piće u mojoj kuhinji.”

Run je oklevao, setivši se Šiinog upozorenja da ne srne jesti ništa što je pripremljeno na vatri. „Nisam gladan, gospodaru, hvala ti.”

„Ali posle tolikog puta, mora da si ožedneo”, reče Gospodar vatre. Sipao je nešto iz zlatnog bokala u zlatni pehar. „Plovidba od Kameni zaliva je naporna.” Pokazao je na somotom presvučenu fotelju. Run oprezno sede na ivicu. Gospodar vatre podiže pehar. Run ga prohvati. „Otpusti svog slugu Rune, zapovedniče flote. Pij i osveži se - ako nisam nepristojan što čoveka koji je do skoro sam bio okean nudim nečim što je tečno.”

Tu se nije moglo ništa. Run pokaza Šii da izađe zajedno sa sluškinjom Gospodara vatre i uze pehar. Ponadao se da je u njemu voda, ali bilo je vino. Srknu malo. Bilo je crveno i jako, Riokanska berba, ukusno začinjeno. Ja nisam zapovednik flote, Gospodaru.”

„Bio si nekad”, reče Seramir. „Možda ćeš biti ponovo. Kako ti se dopada vino?”

„Veoma je dobro”, reče Run. „Ima ukus kao da je poreklom sa Mantale.”

Seramir klimnu glavom. „I jeste. Mi ne gajimo grožđe na ostrvu.” Napunio je svoju čašu i ispio je. Run proguta još malo. Pitao se čiji su brodovi nosili burad iz Mantale i da li su mornari sa tih brodova sahranjeni u pepelu uništene luke.

„Siguran si da nisi gladan”, reče Seramir.

„Siguran”, reče Run odlučno. Srknuo je još malo vina, otvoreno prelazeći

pogledom po sobi. Nameštaj je bio od ebonovine, tapiserije od čiste vune, a površina stola - očešao ju je vrhom prsta, tanka glatka ploča od bledozelenog zada.

Seramir blago reče: „Dakle, Rune, koji nisi zapovednik flote, da li je moja kuća dovoljno dobra za tebe?”

Run reče: „Gospodaru, nikada do sada nisam video ništa nalik ha nju.”

„Zar Šia ne živi u takvom luksuzu?”

„Ne u takvom”, reče Run. Zurio je u svog domaćina. Čarobnjak je bio obučen u finu svilu. Zlatna kopča u vidu zmaja stajala mu je na desnom ramenu. „Hvala ti što si me primio u svoje kraljevstvo, Gospodaru.”

Čarobnjak podiže zlatan pehar. „Zar da s prezirom odbijem ono što je Šia cenio?” reče. „Iako sam veoma znatiželjan da saznam šta te dovodi ovamo.”

„Reći ću ti Gospodaru”, reče Run. Bilo mu je neobično da ovog čoveka naziva *Gospodarom*. Iako mu se činilo da Seramir i Šia imaju nešto - nije bio siguran šta - zajedničko. Nije to bilo nešto tako obično, kao naređivanje. Pitao se da li samo posedovanje magije može da izmeni čovekovo lice... Plamen u Seramirovim tamnim očima blistao je istim sjajem kao i Šiine morski zelene. Sličnost je u tom trenutku bila toliko velika da je morao da odvrati pogled.

Buljeći u vino u peharu, ispričao mu je priču koju su on i Šia pripremili. Izlazila je lako iz njega. Kad je završio, Seramir napući usne. „Teško ti je bilo da služiš jednog čarobnjaka”, reče, ,,i još uvek želiš da služiš drugog?”

Run proguta knedlu. „Dok sam služio loše”, odgovori „naučio sam okrutnu lekciju. Kunem se da ću vas služiti dobro, gospodaru. Dajte mi da imam brod pod nogama i više ništa neću tražiti od vas.” Dao je malo gorčine svom glasu. Ja nemam kuda da odem, Gospodaru, osim da pobegnem iz Istočnih zemalja. U Skiegu mi niko ne bi dao posao. Ako mi ne poverite brod, dopustite mi da skidam prilepke sa brodskih korita. Ali molim vas da me ne terate odavde.”

Čarobnjak klimnu glavom. „Vidim zašto te je Šia Gospodar mora cenio”, reče. „Neću te slati odavde. Kaži mi - šta osećaš prema njemu?”

Run ispi čašu. „Mrzim ga”, reče i ne bi iznenađen kada začu prizvuk istine u svojim recima.

„Imaš i razloga”, reče Seramir. „Da li bi mu naškodio, ako bi bio u stanju?”

Run poče oprezno. „Došao sam ovde da bih stari život ostavio iza sebe, Gospodaru.”

„Dobro rečeno”, reče Seramir. „Znači, ti bi voleo da budeš mornar, kapetan, a ne izdajica?” U glasu mu se oseti ironija. „Kako li se sviđaju začini u vinu? Kuvamo ga u našoj kuhinji.”

Runu se stegnu grlo. Kuvano vino se priprema na vatri. On brzo spusti čašu.

„Jesi li ugasio žeđ?” reče čarobnjak. „Ja nisam. Pij, Rune, izdajniče.”

Runova desna ruka zgrabi zlatni pehar i podiže ga do usana. Bespomoćan, on ga ispi.

„Tako treba”, reče Seramir. „A sad mi reci pravo, zašto si došao na moje ostrvo?”

Run poče da govori, a onda zastade. Imao je osećaj kao da su mu usta puna pamuka. Glava ga je bolela. A onda, polako, promuklim glasom, ispriča Gospodaru vatre tačno zbog čega je došao na ovu planinu, dok su mu carobnjakove tamne oči obasjavale lice svojim plamenom.

Bilo je mračno; meka, hladna, sigurna tama.

Držeći Marisu za ruku, Run se penjao duž planinskog puteljka. Otimajući se, ona potrča ispred njega, ali on je nade kako leži u udubljenju u zemlji i čeka ga. Kosa joj je

gorela vatrenim sjajem. Nad njima je tutnjala Vatrena planina, kao višeglavi piton, čiji je jezik načinjen od plamenog dima.

Kad su prestali da vode ljubav, Run se napregao da zadrži Marisu u svom zagrljaju, ali ga ona blago odgurnu. „Skoro će da svane”, reče, ,,i ja moram da idem. A moraš i ti. Sačekaj me sutra uveče ispod kule.” Ona otrča uz kameni obronak, dok joj se kosa presijavala naspram crvenih čeljusti vulkana. Runa obuze veliki zamor. On protrlja oči. Sad mu je bio potreban san, da spava i spava, sve do ponoći kad će se probuditi i ponovo napustiti postelju u potrazi za Marisom.

Većinu časova u budnom stanju proveo je sa njom, retko je viđao ostale stanovnike kuće. Ponekad bi ga njegove sluge budile, oblačile u raskošnu odeždu i vodile kroz hodnike do velike sobe, gde bi se sreo sa Gospodarom vatre. Plašio se tih situacija iako nije znao zašto. Gospodar bi uvek blago i ljubazno govorio sa njim, davao mu dobro jelo i piče i nije ga dugo zadržavao.

Zagledao se u nebo. Svetlo se pomaljalo. Dole na istoku bledela je jutarnja zvezda, zatreperila i nestala. Brige su ga mučile kao otvorene rane. Trebalo bi da sam kod kuće, u postelji, mislio je. Neće im se dopasti ako me nadu napolju posle svanuća.

Pridigavši se iz udubljenja koja su njihova tela zagrejala, počeo je da se spotiče polako niz planinsku kosu prema kući. Nikad dosad nije otišao tako daleko. Nije mogao sasvim jasno da vidi stazu; po jutarnjem svetlu gubio ju je po nekoliko puta. Morao je da odluta još više duž padine da bi je'pronašao. Najzad ju je sasvim izgubio. Uznemiren i umoran, jer je već odavno svanulo i sunce se potpuno pojavilo nad njim, razmišljao je na koji način da pronađe stazu. S mukom se penjao uz greben, tražeći hladne pravilne oblike kule i zamka.

Ugleda ih, ali bio je veoma visoko, a iza njega ugleda svetlucave, ljuljuškave plavo-zelene vrtloge okeana.

Spusti se na stenu i zagleda u njega.

Kad su ga uznemirene sluge pronašle, spoticao se o niske obronke planine, daleko od svoje utrte staze. Odveli su ga niz planinu najkraćim putem i tako omamljenog doveli pravo pred Gospodara vatre. Činilo mu se da ih čuje kao kroz izmaglicu ili san.

„Lagani toplotni udar, gospodaru”, reče jedan od sluga, drhteći. „Toliko dugo je već noćno stvorenje da više ne može da podnese sunčevu svetlost.”

Gospodar sede u svoju veliku kamenu fotelju na postolju. „Dovedite ga ovamo”, reče.

Ljudi donesoše Runa, koji nije pružio nikakav otpor, do postolja stolice na kojoj je sedeo Gospodar vatre. „Klekni”, rekoše. On kleknu. Tamne oči pretraživale su mu lice, a ruka se ispruži da mu dohvati bradu. Dodir ga opeče kao vatra.

„Zabrinut si, zar ne?” reče meki, duboki glas. „Gde si bio? Odeća ti je poderana i pokidana. Zašto si toliko zakasnio?”

„Izgubio sam stazu - nisam mogao da je vidim - sunce...” Run pade slugama na ruke.

Prsti se digoše sa brade. „Stavite ga u postelju i pustite da spava. Koji od vas je odgovoran za njegovo lutanje po planini?”

U pitanju se osetila ljutnja. Stražari su se tresli i pogledali jedan u drugog. Najzad, jedan od njih stupi napred. „Ja sam, Gospodaru.”

Seramir ustade i začu se uzdah. U njegovim rukama zanjiha se sjajna spirala. Čovek koji je govorio zaćuta, ali su mu se kolena tresla.

Na dve dužine od njega blesnu plameni bič koji je pržio. On isprùži ruku da bi zaštitio oči. Pogodilo ga je četiri puta. Četvrti udarac baci ga na pod. U jednom zamahu Seramir smota zastrašujući bič. „Pomozite mu da ustane”, naredi. „Negujte ga dok ne

ozdravi.” Oprezno, ljudi iznesoše svog druga iz sobe. Runa su doneli u njegovu sobu sa teškim crnim zavesama navučenim na prozore. Skinuše mu cipele, smestiše ga u postelju i odoše. Kao i obično, jedan od njih ostao je da čuva stražu ispred vrata.

Run ih ču kako šapuću, a onda odlaze. Polako on ustade. Nadlanicom je protrljao oči kao dete. Bio je veoma umoran, oči su ga bolele, ali prisilio se da ostane malo duže budan. Želeo je da razmisli.

U sobi je bilo toplo. Pitao se da li namerno održavaju tu temperaturu da bi ga uspavali. Kroz vrata je mogao da čuje svog stražara kako zviždiće. Njegova omamljenost je bila samo gluma, prevara. Stazu prema kući video je odmah, a takođe i odgovarajuće rriesto po kome bi mogao da tumara i zaluta. Njegova klonulost pred postoljem takođe je bila lažna. Uspeo je i da vidi nešto, što ne bi nikad zaboravio da je ranije mogao da vidi. Vatreni bič. Pomisli: Seramir ni ne zna da sam ja to video, da sam bio budan. Ne zna ni da sam video more. Ja sam Run. To mi je ime. Sada se sećam. Sećam se i da sam preko tog mora doplovio ovde, ne znam odakle, brodom, sa nekim ciljem...

Potreba za odmorom ošamutila ga je. Nije znao zbog čega je bio kao bez razuma, a srećan, ni šta ga je držalo u Seramirovoj moći. Nešto što su stavljali u hranu i piće?... Nije mogao da se seti, ali ipak je video more. Setio se, takođe, da je on čovek navikao na dnevno svetio i vazduh. Ipak, ovde na Vatrenoj planini spavao je danju, a živeo noću.

Snažno se ugrize za usnu. Bol mu je pomogla da ostane budan. Bojao se da će se, ako opet zaspi, vratiti ludilu i igri. Pomisli, ne želim to da radim. Pitao se zašto je ovde, zatvoren u ovoj maloj sobi bez prozora, ispred koje je stajao stražar. Pamćenje mu je izbledelo i bilo je veoma važno što se uopšte nečega i sećao. Možda je, to što ga je činilo omamljenim, zaista bilo u hrani. Nije više mogao da ostane budan. Zakleo se u sebi da će se toga setiti. Zapamtiće da je video more..

Spavao je, budio se i opet spavao.

Prvi put kada se probudio, stražar uđe noseći zlatan pehar pun toplog začinjenog vina. „Popij ovo”, reče.

Run se pretvarao da je bolestan. „Molim te”, prošapta, „mogu li dobiti malo vode?” Stražar se namršti, progunda nešto i donese mu malo. „Hvala ti”, reče Run.

Kad se potpuno probudio, doneli su mu još vina i hranu. Vino je prosipao ispod kreveta, malo pomalo, kako bi pomislili da je popio. Hranu nije jeo, već ju je zavijao u odeću, krio po džepovima i bacao sovama i lisicama noću.

U ponoć, po običaju, Run krenu da se sretne sa Marisom. Došla je smešeći mu se, dok joj se crvena kosa presijavala, tela okretnog i brzog kao plamen i stisla se uz njega. On je poljubi, ali sada je znao ko je ona: ne prava žena, već iluzija, biće stvoreno od magije i vatre, kome je obličje i svrhu dao Gospodar vatre. Nije imala dušu, dnevno svetio je činilo da izbledi, tako da je u zoru morala da beži od njega u okrilje plamena iz koga je došla.

Više joj nije verovao. A ipak još je bila divlja i lepa dok je uživao sa njom pod zvezdanim nebom. A onda ponovo, kako se rađao dan, ona se ptrže i pobeže od njega uz šapat koji je obećavao da će se vratiti.

Kada se ponovo probudio, pio je samo vodu. Glava mu je bila bistrija što je više bio gladan. Možda, mislio je, možda mi neko iz ove kuće može reći ko sam i šta radim ovde. Sa strepnjom reče stražarima, „Želeo bih da se noćas prošetam po kući i vidim njena čudesa.”

Oni mu se nasmejaše. „Šta bi tako nerazuman stvor kao ti mogao da vidi?”, reče onaj koji je trebalo da ga čuva ove noći.

„Ma, povedi ga”, reče drugi. „Naša je dužnost da ga činimo srećnim, sećaš se.”

Stražar frknu. Zvao se Hraki; bio je manji od Runa i spretnih ruku. Ja ću te usrećiti”, reče, „pođi za mnom.”

„Ali ja hoću da idem sam”, hirovito izusti Run.

„Ti? Izgubićeš se. Ići ćeš tamo gde te ja odvedem.”

Run klimnu glavom, obradovan. Pomislio je kako je njegov plan mogao biti osujećen, a, u stvari, jedva da se namučio.

Planirao je da te noći nauči tajna mesta u kući i potraži tragove zadatka po kome je došao, u hodnicima. U kuhinji je seo na stolicu i posmatrao kuvare i sluškinje kako rade. Njegovom stražaru je postalo dosadno, te poče da razgovara sa jednom od devojaka. Kad je bio siguran da ga niko ne gleda, Run štrpnu zalogaj mesa i voća sa stola. Progutao je na brzinu, pre nego što se Hraki vratio. I sa ovoliko malo hrane, snaga kao da mu je najednom prostrujala kroz vene.

Hraki se vratio namrgođen. „Šta to radiš?”, upita, nameštajući odelo. Nije izgledao zadovoljan i Run se pitao da li su ga devojke zadirkivale.

„Ništa”, odgovori brzo. Pretpostavljao je da su droge koje su mu izbledele pamćenje, ugušile i snagu. Prisetio se da je nekad bio veoma snažan čovek, poznat po rukovanju oružjem i ratničkim veštinama. Kada se pridigao sa stolice, pazio je da stražar ne primeti nikakvu razliku, ali se ipak kretao sa većom sigurnošću. Ponovo se zapitao zbog čega je došao na Vatrenu planinu. Pomisli, mora da me se plaše ako me opijaju da me načine slabim.

Hraki ga povuče za rame. „Hajde”, reče užurbano i Run se zapita zašto je bio tako nestrpljiv. Stepeništem su se popeli do drugog sprata. Run je išao polako, praveći se da je slab. Ali njegove prodorne oči pratile su sve i ništa nisu zaboravljale. U mislima je počeo da stvara sliku velike kuće, kao da u glavi crta mapu.

Svi prozori bili su zastrti teškim crnim zavesama. Run pokuša da rastvori jednu. Hraki ga odgurnu od nje. „Znaš da ti je zabranjeno da gledaš napolje”, reče. Run koraknu nazad, ali pri tom izgubi ravnotežu, pade i zakači zavesu ramenom. Hraki je dograbi i ponovo navuče. „Nespretna budalo.” Ošamario je Runa, jače. Run nije ni trepnuo i ohrabren time što ne pruža otpor stražar ga ponovo udari. Run nije reagovao, iako su mu ramena podrhtavala. Ali kroz prorez na zavesi mogao je da vidi odsjaj vatre i zvezdanog sjaja po površini mora. Ne obraćajući pažnju na Hrakijevu grubost, tumarao je hodnikom, srnešeći se ispod bezizražajnog lica.

Kad su stigli na treći sprat, Hraki mu nije dozvolio da uđe ni u jednu od soba. „Ovo su privatne sobe gospodara Seramira”, reče. „Ako bismo slučajno ušli...” on pretrnu. „Hajde.”

„Kuda idemo?”, upita Run.

Čovek obliza usne. „U kulu”, odgovori. Na kraju hodnika nalazilo se stepenište koje je vodilo gore, dok se ostali deo spuštao i on pokaza na njega. Nešto prikriveno i ružno naziralo mu se u glasu i očima.

„Ti”, reče, „hoćeš da vidiš čuda. Pokazaću ti nešto čudno tamo gore. Ali ne smeš nikome o tome da pričaš. Ti ne bi ni smeo da budeš u kuli.”

„Šta ima tamo?”, upita Run.

Hraki reče: „Videćeš.” On gurnu Runa. „Hajde, penji se.” Naterao je Runa da ide ispred njega. Stepenište je bilo strmo i od kamena; koraci su im odjekivali. Run se zabrinu i znoj poče da ga obliva. Zamislio je kako ga Gospodar vatre čeka u kuli, da ga kazni za prestup, drogama od kojih bi zaspao i nikad se ne bi probudio. Pomisao na to toliko ga je pokolebala da je posrnuo prema zidu.

Hraki zlokobno prošišta. „Budalo. Ne zaustavljaj se.” On gurnu Runa otpozadi.

Naredivši sam sebi, Run se ohrabri. Dok mu je srce iskakalo iz grudi, on se uspeo do vrha stepeništa. Stražar stiže za njim, dok su mu se oči staklile od čudnog oduševljenja.

Vrh kule bio je u obliku četvorougla i hladan. Troja vrata vodila su u tri različita pravca. Na podu nije bilo tepiha, kao ni tapeta na prljavim tamnim zidovima.

Stražar pokaza na jedna od vrata. Bila su malo odškrinuta. „Možeš ući u tu sobu, ali moraš da obećaš da nećeš ništa dirati", reče.

„Obećavam", reče Run. Gutajući strah u sebi, on uđe u sobu. Hraki ga je sledio. Bila je prazna. U ognjištu je gorela vatra. Prema njenom svetlu Runu su se pričinili neobični oblici. Posle izvesnog vremena, počeo je da razaznaje šta je to. U jednom uglu male sobe nalazila se polica sa svojom tajanstvenom tihom mašinerijom, a u drugom uglu točak. U trećem uglu bio je sto sa pažljivo složenim instrumentima za mučenje: klešta, gvožde i zavrtnji. Run proguta gorčinu koja je počela da mu se diže uz grlo. Reče: „Ne sviđa mi se ovo mesto."

Hraki zlobno promrmlja: „Ni drugima se ne dopada." Ali zamoli Runa da izađu. Napolju, on pokaza na druga vrata: „Možeš da pogledaš i ovu sobu." Ali, kada Run krenu da otvori vrata, čovečuljak mu odgurnu ruku sa držača. „Ne!" On pokaza na pločicu koja se pomerala na vratima. „Pogledaj kroz ovo." Run skloni pločicu. Oklevajući, on pogleda kroz otvor.

Ova soba je bila mali kameni kavez, prazna, da nije bilo tri stvari. Okova, koji bi se obavili oko članaka i zglobova čoveka i tako ga držali uspravno uz zid. Druga stvar bio je još jedan par okova pričvršćenih za pod, tako da neko okovan njima mora da leži ispružen na hladnom kamenu, nesposoban da se pokrene, osim da podigne glavu.

Treća stvar u sobi bila je gnezdo zmija čija se koža presijavala, a tela ličila na živi plamen. Mlitavo su šištale jedna na drugu. Vatra je vrcala iz njihovih repova, krljušti i jezika. Hraki promrmlja: „Lepotice, ha?" On drmnu Runa za rame. Run se obuzdavao i na njegovom licu se odrazi praznina. Ali u duši je pretrnuo od besa i užasa kada je zamislio muškarca ili ženu okovane za zid ili još gore za pod, nesposobne da pobegnu od zmijskog dodira.

U stražarevim očima mogla se nazreti neka gorčina, što se Runu nije dopalo. „A tu je i treća soba", reče. On povuče Runa preko hodnika, otvori treća vrata i skoro ugura Runa unutra.

U ovoj sobi bio je čovek.

Ležao je vezan za pod u sredini sobe, sa rukama i nogama ispruženim i zategnutim. Run nije mogao da vidi lance koji su ga držali. Svuda okolo, iz vazduha, šibali su ga crvenkasti plamenovi. Vatra je gorela ne gaseći se, dotičući njegovo lice, trbuh i prepone. Izbijala mu je iza leđa, i širila se duž njegovih ruku i nogu. Mišići su mu se grčili u agoniji. Nečujno se uvijao i previjao okovan nevidljivim lancima.

„Vatra nam neće ništa moći ukoliko ga ne dotaknemo", reče Hraki. Ponovo je gurnuo Runa. „Priđi bliže. Pogledaj ga."

Run se pomeri bliže prema zarobljeniku koji se mučio. Zelene oči sa poda gledale su mu u lice.

„Ko je taj čovek?", tiho upita.

Stražar se iskezi. „On je bio veliki neprijatelj našeg Gospodara. Došao je ovde sa čarobnim lancima da bi ga okovao, a sad je i sam zarobljen, budala! Ovo je kazna za njegovu drskost."

„Koliko je dugo ovde?"

„Tri meseca", reče stražar i nasmeja se, „isto koliko i ti."

„Kako je moguće da ga vatra peče, a da ne izgori?", upita Run.

„To je čarobna vatra", reče Hraki, „ali je stvarna i čak vrelija od obične. Doklegod

ga peče on ne može ni da jede, ni da spava, niti da se odmori."

„Koliko dugo će ostati ovde?"

Hraki se namršti: „Pretpostavljam, zauvek."

Run pogleda dole i ugleda ožiljke koje je plamen ostavio na zarobljenikovom telu. „Tri meseca", ponovi. „Da li znaš kako se zove?"

Hraki se nasmeja, na sopstvenu doskočicu. „Dok je još imao ime, zvao se Šia."

„Da", reče Run. Ispruživši ruke stegao ih je oko mučiteljevog vrata.

Hraki se borio, ali nije bio dorastao Runovoj snazi. Kad je osetio da je vrat slomljen, on ga odbaci u stranu. Kleknu dole i reče: „Šia, kaži mi kako da pokidam ove okove?"

Šiine usne se iskrivišeod bola. Bilo je jasno da ne može da govori. Vatra je treperila iznad njegovog tela. Run uzdahnu duboko. Zatim se uspravi i saže, prekrivši Šiu, pa je plamen sad pekao njega. Peklo je i kroz odeću. I bolelo. Pođoše mu suze. Zastenjao je i položio svoje lice do Šiinog.

„Izvor presušuje - vrelo se ispraznilo - onda povuci..."

„Čuo sam", prošapta Run. Ustao je i udaljio se od plamena. Brzo je u mislima stvorio sliku magnetnog slabljenja, umiranja, gubljenja snage, sve dok nije postala ništa više od komada umorne stene u zemlji... Tad je ponovo pošao kroz vatru.

Tražio je lance. Najzad ih pronađe, lake i tanke kao dečija kosa, čvrste i jake kao gvožđe. Srdžba, sažaljenje i ljubav obuzeše mu dušu. On dograbi okove i poče da vuče sve dok se nisu pokidali u njegovim rukama, prvo desno, zatim levo, ruke i noge. Onda podiže Šiu iz plamena kao što muškarac ponese svoju dragu i iznese ga iz sobe.

Kradomice i brzo on potrča niz stepenište kroz bočna vrata. Ako su ga i videli, ne bi ga prepoznali. Gusta, baršunasta zavesa koju je strgao da bi sakrio svoj teret, stvarala je utisak da to nije čovek. Prokrčio je put kroz temelje velike kamene palate, do vode. Strgnuo je zavesu i zagazio, a onda kleknuo u hladno more, spuštajući Siu u okean.

Naslonio je Šiinu glavu na svoje rame. „Šia, da li me čuješ?"

„Čujem te", prošaputa čarobnjak.

„Drogirali su me i zarobili tri meseca, živeo sam noću, začaran bićem stvorenim od vatre, skoro da nisam znao ni kako se zovem. A onda sam video more. To me je probudilo. Krao sam zdravu hranu i pošao da tragam po zamku ne znajući čak ni šta tražim", glas mu je utihnuo. „Da si me ostavio u okeanu, bolje bih te služio!"

„Ne", prošapta Šia. Glas mu je bio jači. „Obojica smo bili krivi. Platili smo."

„Ti si platio za obojicu."

Nekako, Šia se osmehnu. „Nadao sam se onda kada ti nisi. Znao sam da ćeš doći. On mi je rekao da si živ, rugajući mi se. Ali ja sam znao da mu je to bila greška." Glas Gospodara mora bio je skoro normalan. Pokrenuo se u Runovom naručju i krenuo da se uspravi nag u moru, dok mu je na telu sijao crveni odsjaj vulkana. „Snaga mi se vraća. Rune, nemoj da mučiš sebe. Gotovo je. Sad treba da izvršimo naš zadatak."

„Ne", usprotivi se Run. „Šia, nemaš snage više od deteta. Ne možeš se u takvom stanju boriti sa Seramirom. Hajde da odemo."

Šiin pogled skliznu prema zvezdama. „Ima još šest sati do zore. Za šest sati Seramir će se popeti stepeništem do one sobe sa bičem u rukama. Naći će mrtvog čoveka na podu i videće da me nema. Podići će planinu i svu svoju snagu da nas pronađe. Ako bi nas pronašao, ne bismo mu nikad više pobegli, a ako nas ne bi pronašao, iskalio bi takav bes nad Riokom, da bismo poželeli da se nismo nikad uputili na ovaj zadatak. Moramo da se vratimo u zamak i uradimo ono zbog čega smo došli."

„Zar ne možeš jednostavno da razneseš planinu i da ga udaviš?", zahtevao je Run.

„Mislim da ne bih mogao da ga ubijem. Čak i da pokušam, nemam prava na to."

„Nemaš prava!” Run se tresao od srdžbe. Ja ću to uraditi ako ti nećeš.”

Šia se smeškao. „Ako ne mogu ja, sigurno da ćeš još manje moći ti. A nećeš ni pokušati, Rune. Zakuni se.” Glas mu je bio oštar i Run je morao da skrene pogled zbog snage koja mu je izbijala iz očiju.

„Kunem se”, reče Run.

„Dobro.”

‚Ali prokletstvo, Šia, ne možeš da se vratiš u tu kuću. Tri meseca si bio okovan. Suviše si slab da se suprotstaviš Seramiru na: njegovom sopstvenom posedu.”

Šia se osmehnu šire. „Ali imam tebe”, reče. Okrenuo se i pošao prema obali. Run opsova. A onda uhvati Šiine zglobove otpozadi držeći ih iza leđa na kojima su se poznavali tragovi bičevanja.

Okean se podiže u vidu ogromnog talasa i rasklopi mu prste, oslobađajući Šiu. Voda je grmela oko njega i činila ga gluvim i slepim. U plućima mu je gorelo. Činilo se kao da mu mrak stisnutim pesnicama udara u lobanj u. A onda je ponovo bio slobodan. Zadihano je seo u plićak. Malo dalje od njega, Šia ga je posmatrao.

„Dolaziš?”

„Proklet bio”, reče Run. Ustao je. „Kaži šta treba da radim.”

Ućutkali su i vezali dvojicu livrejisanih slugu i uzeli im odela. Tako obučeni, kretali su se kao ljudi koji imaju jako važan posao, zadnjim stepeništem, prešli prvi i drugi, sve do trećeg sprata. Šia je u jednom koraku prešao hodnik i došao do zatvorenih vrata. „Ovde je”, reče čarobnjak. „Uđi brzo, Rune, i ne gledaj mu u oči. On je neoprezan i ne sumnja ništa, a to je naša prednost i naše oružje.”

Run klimnu. Došao je do vrata, odškrinuo ih i zastao njišući se kod dovratka. „Gospodaru...” reče, a onda se stropošta na pod.

„Šta?”, Seramir mu pritrča i kleknu s namerom da mu opipa puls na vratu. Brzinom jedne od Seramirovih zmija, Run odskoči i sklopi ruke oko čarobnjakovog vrata. Seramir je zamlatarao, ali Run je verovao svojim palčevima pritisnutim na arterije koje vode do mozga, sve dok nije klonuo. Run ga podiže sebi na rame. Krenuli su niz stepenište, kroz vrata (ne kuhinjska) i temelje. Run je držao ruku na Seramirovom vratu, dok su išli. Prešli su preko travnjaka i stenja, kao malopre i došli do mora.

„Budi se”, upozori Run. Pojačao je stisak oko njegovih zglobova.

Seramir nešto promrmlja i otvori oči. Pogledao je u Runa zenicama, u kojima kao da je gorela živa vatra.

Ali Šia pogleda u njega svojim očima hladnim kao severno more u zimu. Podmetnuo je stražarev nož pod Seramirovo grlo. „Ako mrdneš ili progovoriš bez dozvole”, reče, „mrtav si.” Uhvativši Seramirovu kosu levom rukom, on povuče starčevu glavu unazad, oslobađajući tako vrat prema sečivu. „Mnogo ti dugujem, mučitelju.” Voda koja je dodirivala Seramira, počela je da se zamrzava. Run oseti kako Seramir pretrnu. „Sad si u mom elementu, Seramire, kao što sam ja bio u tvom. Možeš li da navedeš bar jedan razlog zbog koga bih te oslobodio? Govori?”

Seramir gutnu i reče: ”Imam nešto što ti želiš.”

„A šta je to, Gospodaru vatre?”

„Imam snagu.”

Šia se nasmeja. „Snaga mora može da pokori snagu vatre. Okean je dubok i jak i nikad ne spava. Tvoja planina je samo malo vulkansko ostrvo. Pronađi neki drugi razlog. Postajem nestrpljiv, a pamćenje mi je izoštreno - oštrije nego ovaj nož. Možda ćeš se setiti ako ribe nahranim tvojim očima.” Šia zadrža vrh noža polako, veoma polako na Seramirovom zatvorenom levom oku.

„Ne."

Šia se ponovo nasmeja. „Ne - nećeš da govoriš ili ne - ne smem da ti izvadim oči? Pogledaj me." On skloni nož.

Seramir otvori oči, a plamen u njma skoro da je nestao. „Daću ti ono zbog čega si došao—spravu koja mi omogućuje da dozovem svu vatru Rioke sa mesta na kome počiva."

„Gde je?"

„U mojoj sobi, tamo odakle ste me odveli. Vodite me tamo i ja ću vam je dati."

Šia se nasmeja i treći put, a Run zadrhta zbog razjarenosti koju je osetio u smehu. „Misliš da sam budala, Seramire Gospodaru vatre? Zar misliš da ću zaista otići sa tobom u tvoju sobu, u srce tvog kraljevstva? Samo zbog toga mogao bih da te osudim da ti more bude večita postelja." Ruke mu se pokrenuše. „Gledaj."

I okean iza njih podiže se sa svog počivališta i pade preko planine. Neumoljiv i nedostižan, dizao se strahovit talas, visoko iznad njihovih glava, viši od vrhova drveća i najzad visoko iznad kule zamka Gospodara vatre. Voda je kao uragan jurila po obali, a talasi su urlikali dok su padali na kamenje, kao i ljudi u kući koju je ispunio užas kada se vodeni zid srušio na njih. Pao je kao da se nebo raspuklo. A onda se povukao, a sa njim i cela palata, kamenje, tepisi, zavese, nameštaj i ljudi, u velikom vrtlogu. Otpaci se zakovitlaše i izbiše na površinu mora.

Seramir je zurio u ožiljak na zemlji na kome je maločas bio njegov dom.

„Nestao je", reče Šia polako. „Sve tvoje čarobne naprave su nestale. Dokle god sam ja živ, more ti ih neće predati. Nikad nisam ni želeo više od ovoliko tvoje snage. Tvoje sluge i ostali narod iz kuće su živi i plivaju prema obali. Možeš ponovo izgraditi svoj zamak. Brodove ti nisam ni dirnuo.Tvoji zmajoliki brodovi moći će ponovo da plove, a trgovci Rioke plaćaće im danak." Vratio je nož u korice. Run oslobodi ruke Gospodara vatre. „I ako budeš bio u stanju, Seramire, još možeš da zatvaraš ljude u tvoje vatrene tamnice, da ih opijaš drogama da u zaboravu tumaraju tvojim zavesama zastrtim hodnicima."

Iz luke je mali jedrenjak hitao vetrom nošen oko stena. Bio je to Hvatač vetra, gladak i uredan. Run uhvati brod koji se ljuljao i umiri ga.

Gospodar mora i Gospodar vatre ukrstiše poglede u tišini.

Najzad se Seramir okrete. „Rioka me je ponovo porazila", reče, „O, Šia, postao si moćan, ali osećaćeš moje tragove na sebi dokle god ih budeš imao, a kad budeš spavao, u košmarima ćeš se peći na vatri."

Ispod treperavih zvezda, nošen začaranim vetrom, *Hvatač vetra* plovio je čvrsto i sigurno ka zapadu.

Šia je sedeo na krmi. Run je ležao na pramcu. Glava mu je bila laka od iznurenosti, u stomaku je osećao prazninu od gladi. Nad njim su zimske zvezde šarale noć. Tri meseca sam bio zarobljen u Seramirovom zamku, mislio je. Prokleti da su svi čarobnjaci!

Radoznalo upita: „Koliko nam još treba da stignemo do kopna?"

Šia odgovori: „Struja i vetar dovešće nas do kuće za deset sati."

Run se namrgodi.

„Je li to sporo?", reče Šia.

„Nije."

„Onda mi kaži zbog čega izgledaš tako nezadovoljan."

Run podiže pogled do lica Gospodara mora. „Ja nemam dom", reče.

Šia reče: „Ja ću ti ga dati."

Run mu odgovori stisnutih zuba: „Od tebe mi ništa ne treba."

Šia napući usta, a izraz, pola tužan pola ispunjen olakšanjem, prekri mu lice. On poče, veoma, veoma nežno: „Rune - reci mi, ako možeš i ako hoćeš - šta ti je to Ošer ponudio da te izazove da postaneš izdajnik, pored bogatstva, zemlje i flote?"

Run reče: „Zar ne misliš da je i to dovoljno?"

Šia reče: „Da li je možda bilo još nešto?"

Run uzdahnu. „Rekao mi je da će me naučiti magiji." Nada za koju je mislio da je nestala, zatreperi u njemu. On podiže obrvu.

Šia reče: „Ah, to." Taj meki slog zazvučao je kao dašak morskog vetra. „Lagao te je, Rune. Ne bi mogao da učini ništa osim da doziva more. Moć se ne može naučiti i ona nije u tebi."

Nada se ugasila. Run pognu glavu, zureći u daske. Najzad reče: „Više nisam komandant tvoje flote, a nisam ni izdajnik, niti sam okean - šta sam ja, Šia? Šta je ostalo od mene?"

Šia reče: „Ti si ono što si uvek i bio, još uvek imaš snage da čoveku slomiš vrat golim rukama. Dovoljno si lukav da obmaneš čarobnjaka i kad mu gledaš u lice. Godinu dana bio si okean i iz toga izašao još jači. Imaš hrabrosti i ljubavi da prođeš i kroz vatru da bi spasao prijatelja." Nasmejao se. „I kad stignemo na obalu pokazaću ti još nešto."

Stigli su u zaliv pre podneva. Ostavljajući *Hvatača vetra* da se sam na svoj čarobni način ukotvi, zagazili su prema obali, nalazili su se nešto severnije od kuće. Run zakloni oči od blještavila dnevnog svetla. „Nisam još navikao na ovo", promrmlja.

Šia zakorači nekoliko koraka na pesak i onda zastade. „Ovde", reče.

„Šta ovde?", reče Run.

Šia prevrnu košulju preko glave. Crveni ožiljci poznavali su se lako na njegovim grudima. „Skini svoju košulju." Zbunjen, Run skinu košulju. Osećaj sunca na koži bio je prijatan. „A sad, bori se sa mnom, Rune."

Run je zurio u čarobnjaka. „Ti si lud", reče. „Obojica smo slabi i umorni - i svejedno, izgubićeš." Okrenuo se i pošao prema kući.

Mokra ruka povuče ga na pesak. Razbijeni talas baci ga u svoju penu i davеći dovuče Šii pred noge.

Uspravi se, razjaren.

„Ti ćeš da izgubiš", reče Šia, „ili ćemo da vidimo šta okean može još da ti uradi."

Pretnja ga je razbesnela potpuno. Run nasrnu na Gospodara mora ali lagan kao morski povetarac, Šia se brzo pomeri. Run se okrenu prema njemu, ruku ispruženih da ga dograbi.

Šia se nasmeja. Sivo-zelene oči sjale su zajedljivo. „Obuzdaj se prijatelju. Tako nećeš nikada pobediti."

„Sam si ovo tražio", zaurla Run. Ipak suzdrža svoj bes i pomeri se napred. Kružili su, začikivali i udarali; iako je Run zaista bio sposoban da ga zgrabi i drži, pobedio bi do sad bar deset puta, da nije bilo Šiine brzine, koja bi ga, kad god bi se približio odvela daleko od Runovog domašaja. Ali Šia se umarao. Njegovi refleksi su se, skoro neprimetno usporavali. Run je takode usporavao. Dok, najzad, Šiina blokada udarca nije bila suviše niska i široka.

Run je brzo uleteo. Udario je Šiu u stomak, uhvatio mu desnu ruku kad je posrnuo i presekao je udarcem otpozadi. Šia se savi u kolenima. Ipak je još pokušavao da se razdvoje. Run zari prste u nerve Šiinih zglobova, sve dok mišići ruku nisu počeli da podrhtavaju u nevoljnom grču.

A onda Runove misli preplavi dugo potiskivani bes. Činilo mu se da čovek kojeg je držao prikovanog za tlo, nije onaj kojeg je poznavao, već neprijatelj, neko koga treba da

slomi. On pritisnu koleno na njegovu kičmu i svojom snažnom desnom rukom, ukočenih prstiju napipa bolno mesto na ključnoj kosti. Strančevi mišići pomerali su se pod kožom. Run se čidio njegovoj izdržljivosti, pitajući se kako nikakav glas, ni molba izazvana strahovitim bolom, nije izašla iz strančevih usta.

Nešto mu dođe - ili izađe - iz misli. Telo koje je držao nije pripadalo neprijatelju. Run prestade da diše. A onda stisnuvši zube, podiže prste. Posmatrao je okean i pitao se zašto se nije podigao iz svoje vodene postelje i pokidao ga u hiljadu komadića. Veoma nežno on uze iskrenutu ruku i namesti je. On položi Šiu na pesak, glavom prema moru i polako bez pritiska poče da gladi njegove ramene mišiće i kičmu, sve dok duboki mišićni drhtaji nisu prestali.

Šia se okrenu. Bio je bled ali se smešio.

„Sad kad si me pobedio”, reče, „hoćeš li preuzeti flotu? Nemam nikakve želje da, kao Seramir, postanem ostareli tiranin, koji žudi samo za bogatstvom i posedom ili moći nad ostalim ljudskim bićima. *Hvatača vetra* zadržavam za sebe; nosiće me tamo kuda budem želeo da idem. Ima zemalja i obala koje naši brodovi nisu nikad videli, ali ja jesam, vreme je da ih ponovo posetim.”

Run proguta. „Pristajem”, reče.

„Biće tvoja, Rune - da je čuvaš, upravljaš njome i izgubiš je ako si okrutan ili neoprezan!”

„Neću je izgubiti.”

Šia se uspravi. „Verujem ti”, reče. Ispruži ruke prema suncu. „Ustani, prijatelju, imamo toliko toga da uradimo. A ti ne možeš biti ni upola umoran koliko sam ja.”

Trebalo je da prođe kraj zime, proleće i leto, pre nego što su završili ono što je trebalo da urade. Jednog hladnog prozračnog jesenjeg jutra, Šia i Run išetati su do plaže; tamo je čekao Hvatač vetra. Povetarac mu je zatezao jedra na suncu. Šia ga pozva; kao stvar koja može da oseća, brod dođe i ostade da pluta u plićaku.

Šia zategnu sivi ogrtač oko ramena. „Potraži me kad se digne bura”, reče. „Ako se vratim, doći ću na uraganu. I ako ti ikad zatrebam, dođi na ovo mesto i pričaj o tome šta ti je potrebno, a vetrovi će tvoje reči doneti do mene, gde god da sam.”

Run klimnu. „Hoću. A ako tebi ikad zatreba društvo za putovanje, Šia, pošalji mi poruku kako znaš i ja ću doći.”

Zagrliše se. Voda dođe do njih, a talas obavi Šiu svojom sivo-zelenom šakom. Dovede ga do malog broda, a on se ukrca i okrenu ga prema pučini. Struja ih ponese. Jedro je zatreperilo na suncu, a onda se smanjilo: belo krilo koje proseca more.

„Zbogom. Dobro ti more”, povika Run. Vetar uhvati njegove reći i odbaci ih kroz blistavi vazduh. Ostao je na plaži sve dok je još mogao da vidi brod. A onda se okrenuo i ne gledajući nazad, pošao preko plaže do kuće u Kameni zalivu.

Vera Ivosić-Santo

ČEMU SLUŽE GRANIČARI?

Sad mogu reći, možda čak i sa zahvalnošću, da sam u životu ipak imao jedan miran međuperiod, vrijeme u kojem sam mislio da sam kao i svi ostali ljudi.

Završio sam ekonomiju, zaposlio se u „Impexu", iznajmio stan, upoznao Bubu. Svijet oko mene bio je sretno predvidljiv, iako, sjećam se sad i toga, ponekad je izgledao beznadežno jednoličan. Dešavalo mi se čak da s očajem pogledavam na svoje sitne navike, uredno izvršene obaveze, na čitav sistem ljudskih zidova koji se dižu po cijeloj planeti poput dobro sagrađenih kulisa. Kad kažem *kulisa*, to naravno proističe iz mog sadašnjeg znanja i mog sadašnjeg razmišljanja. Sada, to znači nakon što je Jakša ponovo ušao i izašao iz mog života, nakon što je Buba, moja žena...

Sve je počelo davno, ali čudno kako u tom sretnom međuperiodu nisam bio, ili nisam htio da budem, siguran u svoja sjećanja koja su se odnosila na djetinjstvo, najakšu i ono što je on bio i ono što sam bio ja. Moje uspomene su bile maglovite, čak mislim da sam stvarne činjenice miješao s elementima nekih priča koje sam čuo ili knjiga koje sam pročitao.

Sad opet vidim jasno, proničem kroz godine koje su prošle sve do onog toplog i zagušljivog popodneva u kojem mi je soba bila slična velikom staklenom balonu, akvarijumu punom zelenog prigušenog svjetla.

„Izmjerit ću ti temperaturu, pa ću ti promjeniti pidžamu", rekla je mama. Bio sam bljedunjav, slabašan dječak i nekako sam uspio usred kolovoza dobiti gripu.

Žute mrlje svjetla padale su kroz žaluzine na prekrivač i kad bi se pomaknuo činilo se kao da leopard pomjera mišiće ispod krzna. Negdje na ulici čula su se djeca.

„Vidjela sam, vidjela!" ogorčeno je vikao neki glas vani.

„To je Snježana", rekoh Žmureći. Mamine ruke su bile hladne dok mi je zavlačila toplomjer pod pazuh.

„Lovio je svjetlo po livadi", čuo sam je kako cmizdri.

„Snježa laza, Snježa laza..." grajala su djeca.

„I ja sam ga vidio", rekoh.

„Koga?" priupita mama. Skupljala je domine i gurala ih u kutiju. Drvene pločice tupo su udarale jedna o drugu.

„Jakšu Velikog. On je svjetlolovac", rekoh.

„Trideset i osam sa pet. Ne znojiš se dovoljno. Ako ti temperatura ne spadne zvat ću liječnika."

Htio sam još nešto reći, ali mislim da nisam mogao. Bio sam velika vlažna riba koja je široko otvarala žedne škrge. Snježana je još uvijek plakala. Mama je vadila čistu pidžamu iz ormara. Da sam mogao možda bih izašao vani i bar u potaji joj rekao kako znam da ne laže. A možd? i ne bih? Zar nisam kasnije sve to zaboravio baš zato što sam osjećao da tu nešto nije u redu? Zašto nitko drugi ne vidi?

Povratio sam sjećanje na to riblje popodne, na Snježanin glas pod prodorom, na znojne plahte i hladno staklo toplomjera, ali ne mogu se sjetili da li sam i koga znao da još netko osim mene *vidi*.

Tada mi to zacijelo nije bilo važno. Vjerojatno sam Jakšu i njegova čudesa

prihvaćao onako kako djeca prihvaćaju svoje *tajne* što ih skrivaju u zemlju. Kupica, unutra frenjaili neka druga dragocjenost, preko toga staklo, onda zemlja. Zavjerenički pogled. Psst! To znamo samo ti i ja. Tako je to bilo s Jakšom. Nisam pitao ni kako ni što, divio sam se i čudio.

I opet... sjećanja naviru kao iz nekog bunara dosad skrivenog među podivljalim raslinjem zapuštenog vrta.

Vidim Jakša trči po livadi i skuplja svetlucavc leptire, zapravo iskrice svjetla koje on uporno progoni svojom pohabanom bejzbol-kapom. Bio je mršav, visok za svoje godine, sa riđom kosom koja mu se zavrćala oko ušiju i sitnim pjegama koje je imao čak i na rukama.

Trava oko nas je visoka, zelena, kasno je proljeće i toplina joj već pomalo izvlači sokove. Na Jakšinom dlanu umorno trepću male, žute zvjezdice.

„To je za mačku”, objašnjava mi Jakša i gnječi ih rukom kao komadić tijesta. Treperavu kuglicu stavlja u džep i ponovo trči livadom. Ja se probijam kroz gustu travu i slijedim ga poput psića. On će ih uloviti još i još, ali mala svjetla se tako sabijaju jedno u drugo da kuglica sporo raste. Trčao je livadom uporno, iz dana u dan, a onda kad je počeo kuglicu nositi na ramenu nije bila veća od šake. On je to nazivao mačkom i znam da sam stalno nešto očekivao od nje, vjerojatno da nekako izrazi pripadnost svom rodu, ali ona je uporno ostajala ono što je bila, gruda svjetlosti što je nježno sjala i koju je Jakša iz nekih svojih nedokučivih razloga pripisao mačjoj vrsti.

Sjećam se kako se Jakša prevrće po livadi, sve dok pred očima ne vidim ništa drugo do jedan razigrani obruč, ili kako lako zaposjeda i najviše krošnje. Činilo se da Jakša može sve... osim da ukloni crne točke.

Pojavljivale su se u njegovoj blizini nepozvane i rojile se naprosto same od sebe. U početku su to bila nešto kao zrnca prašine koja su se međusobno udruživala, lijepila sve dok postepeno nije ostala samo jedna točka koja je polako bubrila i postajala sve veća. Ja bih je ponekad vidio, a ponekad i ne, ali činilo se da ju je Jakša stalno svijestan. On je to nazivao rupom i kad bi je spomenuo lice mu je postajalo tiho i izduženo, gotovo odraslo.

Nekoliko dana prije našeg rastanka saopćio mi je da je rupa sad negdje veličine papuče. Vjerovao je da ako uspije odgojiti dovoljno veliku mačku, da će ona pojesti rupu. Mislim da sam pomalo sumnjao u tu teoriju, jer mačka uopće nije bila mačka, a ni rupa nije ličila na miša.

Imao sam samo šest godina kad se Jakša Veliki odselio iz naše ulice. Jedno vrijeme sam ga se sigurno sjećao, a onda je naprosto izblijedio, previše nevjerovatan da bih ga mogao uklopiti u stvarnost koja je oko mene svakodnevno množila svoje oblike. Spoznavao sam obaveze i terete, svakodnevna ljudska zaduženja koja su ponekad imala oblik Sizifovog kamena.

Mislim da sam u suštini sumoran čovjek koji je sklon i sitnice pretvarati u dužnosti, a onda ulagati svu svoju snagu da bi se nosio s njima. To me naravno čini pomalo nervoznim i napetim. Buba mi često prigovara da puno pušim. Ponekad ni ne primjetim da mi je cigareta u ruci. Za ovu moju lošu naviku ona preuzima krivicu na sebe. Misli da sam nervozan zato što smo već četiri godine u braku, a još uvijek nemamo bebu. Nikad o tome nisam razmišljao na taj način iako se ponekad pitam da nije ona, bar jednim djelićem, u pravu. Čovjek često ne zna što mu se u stvari kuha ispod vlastite površine i čime sve to nadoknađuje na javi. Patim li ja uistinu za djetetom? Ili me sumorni ,,Impexsovi” hodnici tjeraju da palim jednu cigaretu za drugom u pustoj nadi da ću negdje zaboraviti upaljeni pikavac i napraviti jedan uveseljavajući vatromet?

I tako sam zaboravio Jakšu. Mogao sam ga naprosto samo i sanjati jednog popodneva između dvije šalice čaja onog ljeta kad sam dobio gripu.

A onda se, posve neočekivano, Jakša ponovo preselio u moju stvarnost.

Ugledao sam ga u hodniku „Impexa”, u jednoj od onih dugih zmijurina obloženih tapisonom i vratima. Čovjek je išao ispred mene, visok, pomalo nezgrapan, ruke su mu se činile predugačke, vrat pretanak. Koraci su mu bili prigušeni tepihom, u hodnicima je bila tišina, bilo je popodne i zgrada je bila pusta.

Ali oko njega se nešto zbivalo. Zatekoh sam sebe kako zurim čovjeku u potiljak i produžujem korak ne bi li ga stigao. Tamno rida kosa blago mu se kovrčalana vratu. Činili se kao da oko tih kovrčica zrak vri, neodređeno treperi, što je naravno bilo besmisleno.

Ipak, ja sam to sasvim lijepo mogao vidjeti. Sustigoh ga u nekoliko koraka odupirući se neprijatnom osjećaju u želucu.

Čovjek me pogleda, onim poznatim zabrinuto-podrugljivim očima.

„Jakša!” izbaciše moje ukočene vilice s nevjericom.

I to je bilo to. Tako je Jakša Veliki ponovo ušao u moj život, točno dvadeset i šest godina nakon što ga je napustio. Prepoznati nekog nakon toliko godina je naravno nemoguće, ali to se ipak desilo.

„To je zato što smo iz sličnog plemena”, rekao je Jakša i nasmijao se dok smo u njegovoj kancelariji pili kavu. Radio je već dva mjeseca kao komercijalista u „Impexu” i da nije bilo slučajnog susreta na hodniku moglo je proći i dvije godine, a da se ne susretnemo u tapisonskim katakombama firme.

Ured mu je bio okrenut prema skveru i on je često svoj dugački nos okretao u pravcu svjetla koje je dolazilo kroz velike prozore. U jednom trenutku se digao i otškrinuo okno.

„Smeta ti cigareta?” upitah s osjećajem krivice.

„Ne, osim što se bojim raka i paljevine”, odgovori on fiksirajući me s osmjehom.

Progonio me blag osjećaj nestvarnosti. Zrak oko njega je posve jasno treperio. Nisam se mogao pretvarati sam pred sobom da to ne vidim. Ipak, nisam ga ništa pitao.

„I moja žena misli isto”, rekoh i odlučno pritisnuh tek zapaljenu cigaretu o dno pepeljare. Usput se blago uštinuh. Tek toliko da se uvjerim da je to zapravo ne sanjam.

„I ti to isto radiš kad ti ona kaže?” gledao me radoznalo.

„Volio bih da pričamo o nečem drugom”, rekoh s nelagodom. „Mislim, sve je ovo pomalo nevjerojatno, zar ne? Kako da sad pričamo o cigaretama?”

„A zašto ne?” reče Jakša podrugljivo. „Misliš li ti da ja sa svojom ženom pričam o nekim drugim stvarima?”

Zamukoh osjećajući se glupo. Jakša otvori najdonju ladicu pisaćeg stola i izvuče polupunu bocu s bijelom etiketom.

„Tek toliko da ne misliš da sam svetac”, reče smijuljeći se. Zrak je oko njega i dalje blago vibrirao tjerajući me u neku vrstu vrtoglavice. On izvadi dvije bijele plastične čaše i oštar miris viskija razbudi kancelarijski zrak.

Ja vidim nešto oko tebe”, rekoh odlučno. „Tako je to bilo uvijek, je li tako? Uvijek je bilo nečeg oko tebe.” Trenutak zasutih doksam s mukom oblikovao misao. Jakša mi gurne čašu u ruke i ja je automatski prinesoh ustima. Na licu mi je lebdjela neka vrsta smješka najnepodnošljivije vrste. „Vide li to svi?” upitah napokon bojeći se unaprijed odgovora.

„Već sam ti rekao”, on polako odmahne glavom. „To je zato što smo iz susjednog plemena. Teško je da susjedi ne vide jedan drugog.”

„Ne razumijem o čemu govoriš”, rekoh zbunjeno.

„Ne nerviraj se”, reče on. „Polako”. Otpio je gutljaj, naslonio se u stolici i zadovoljno zatvorio oči. Izgledalo je kao da smo se jučer rastali i da na meni nema baš ničeg novog što bi ga podstaklo na istraživanje.

„Moram te upoznati s Mislenom”, reče poslije nekoliko trenutaka. ,,I ja sam se oženio, znaš.”

Razmišljao sam da li da kažem Bubi za Jakšu ili ne, a onda sam ipak odustao . Što sam joj zapravo mogao reći? Ni sam sebi nisam uspjevao oblikovati neku cijelovitu misao, iako je sjećanje već tada započelo svoje naglo nadiranje. Čep je bio uklonjen i duh je veselo izlazio iz boce. Ja sam nalazio sam da mi se to sviđa.

„S tobom se nešto događa”, konstatirala je Buba. „Povazdan se sam sa sobom smješkaš. Nisi li se zaljubio?”

„Pitaš li ti to ozbiljno?” upitao sam i zagrlio je.

Buba uzdahne i poljubi me u obraz. Nedavno je bila ošišala kosu i izvukla svijetle pramenove na koje se još nisam navikao.

„Zapravo se i jeste nešto desilo”, rekoh. „Sreo sam jednog prijatelja iz djetinjstva i to me je nekako osvježilo. I to kod nas, u ,,Impexsu”“. Buba također radi u firmi, u daktilo-birou.

„Ništa mi nisi rekao”, reče ona popravljajući mi majicu.

„Sad ti kažem. Pozvat ću ga jedan dan kući.”

Ali ispalo je da me Jakša preduhitrio. Jednog od idućih dana došao je negdje pred kraj radnog vremena u moj ured i poveo me sa sobom kući, na ručak.

„Čudno, kako se dobro osjećam otkako smo se ponovo sreli”, rekao sam Jakši dok smo se vozili prema njegovom stanu. Vozio je plavog renaulta 4, ja sam svoj auto bio ostavio na parkiralištu.

„A, je li?”, rekao je samo, ali činilo se da mu je drago. Na licu mu za trenutak zaigra poznati smješak, a zatim se ponovo stušti. Već sam bio primjetio da njegova raspoloženja uvijek predstavljaju krajnosti. Danas je bio mračan i bio sam u nedoumici zašto uopće istrajava da me odvede svojoj kući.

Na trenutak sam razmislio kako bih mu dopunio svoju misao.

„Kao da mi svijet izgleda nekako lakši.”

„Lakši?” nasmije se Jakša mračno. „Lakši?” ali nije više rekao ništa.

Vrtloženje oko njega je na tren postalo jače i imao sam dojam da će se svaki čas nešto promoliti pored nas. Pomislih da ga upitam za mačku, ali možda sad nije bio u pravom raspoloženju za to. U sebi se počeh spremati za susret s njegovom ženom.

Bila je crna i niska, kad bih htio biti zloban mogao bih čak reći reći i zdepasta. Promrmljala je pozdrav dok smo se upoznavali, a onda nestala u kuhinji. Bio sam iznenađen. Nije to bila žena koju bih očekivao uz Jakšu. Činila se neobrazovana, čak pomalo priprosta.

„Mislena voli red”, rekao je Jakša dok sam se ogledavao po malom, ali urednom stanu. Nalikovao je na pomno složenu kuliju.

Sjeli smo u dnevnu sobu. Jakša upali televizor. Očekivao da svaki čas odnekud izvuče uredno složene papuče. Ali umjesto toga on otvori bar i nalije nam svakom u čašu dobra dva prsta žućkaste tekućine.

Pili smo i šutjeli. Nisam bio siguran zna li Mislena da sam ja pozvan na ručak. Pokajah se što sam uopće dolazio. Ovo sigurno nije bio jedan od njihovih veselijih porodičnih dana.

„Ona naravno ne vidi”, šapnuh Jakši.

„Vidi”, odgovori on kratko. „U tome i jeste problem.Misli da sam lud.”

„Lud?” ta je reč u ovom okolišu zvučala nekako strano. Pomakoh čipku koja je savršeno simetrično stajala na staklenom stoliću ispred mene, a zatim je, s osjećajem krivnje, maknuti nazad. „Lud?” ponovih.

„Čak je i mene jedno vrijeme uspijela u to uvjeriti”, nastavi on s nekom mračnim zadovoljstvom. „Nešto kao, hipnotiziram je i prenosim na nju svoju bolesnu maštu. Čak sam išao kod psihijatra.” Govorio je namjerno glasno, očito ne želeći skrivati naš razgovor pred Mislenom.

„I nisi bio dovoljno uporan”, začu se njen glas iz kuhinje.

Da li trebam posebno napominjatida od tada više nisam poželio da ga posjetim kod kuće?

Nasuprot tome, Jakša je počeo pokazivati živo zanimanje za moj porodični život i ja sam ga, naravno, spremno upoznao s Bubom. Ona je bila milo, civilizirano stvorenje sposobno da se mnogo čemu prilagodi, pa tako ijakši. Pogotovo zato što ona nije mogla da vidi ono što sam mogao ja. Ili ono što je vidjela Mislena. Tako sam ja to sebi predstavio i kao što će se vidjeti imao sam potpuno krivo.

Jakšin i Bubin susret bio je početak kraja.

Ja to ne mogu vjerovati", rekla je Buba nakon Jakšine prve posjete. Činilo se da joj je iz lica nestala i poslednja kap krvi. Ja to ne mogu vjerovati", ponovila je još jednom, a oči su joj plivale kao da još uvijek traži neki čvrsti oslonac. Ja vidim... što to vidim?" pogledala me je molećivo, upitno.

Sjedoh pored nje, na naslonjač i obujmih joj ramena. Bio sam potpuno iscrpljen. Već sam joj sve bio ispričao, sve čega sam se sjećao, sve što sam znao. I što još da joj kažem? I sam sam bio potresen, kako je bilo moguće da se od svih običnih ljudi baš nas četvoro nađe na okupu?

„I ti si se tome radovao?" upita me ona s nevjericom. „Ti si se radovao kad si ga ponovo sreo?" Osjećao sam kako joj leđa drhte.

Šutio sam ne znajući što da joj kažem. Kako to da joj objasnim? Kako da joj objasnim simetriju zidova u ,,Impexu", četvrtaste čipke na iritirajuće blistavim staklenim površinama i divlji zov kaosa što ga je donosio Jakša i kojem sam se s oduševljenjem predavao?

„Ti zapravo ništa ne znaš", rekla je Buba, sad me optužujući. Odmakla se na drugi kraj naslonjača pustivši moju ruku da mrtvo sklizne.

„Misliš li da bih ga trebao više o tome pitati? Što da ga pitam? On kaže samo ono što želi. Zar nisi to vidjela i sama?"

„Jest", reče Buba, „vidjela sam." Djelovala je otsutno, izgubljeno i ja joj se opet oprezno primakoh želeći je nekako utješiti. Obuhvatili joj ramena i privukoh je sebi. Nije se opirala. Pred očima mi iskrsne Jakša s velikim buketom cvijeća, kako se naginje i ljubi Bubinu ruku dok ona ukočena i blijeda stoji na vratima stana.

„I što je ono rekao?", promrmlja Buba. Pred očima nam se očito vratio isti film. „Znao sam da i ona vidi." To je rekao. „Znao sam da i ona vidi."

„Hajde, smiri se", prošaptah joj u uho. „Vidjet ćeš da sve to nije nimalo strašno. Jakša, pa što? Ne vidim da se time u našem životu bilo što značajno mijenja."

„Vjeruješ li ti u to?" upita Buba pomalo prezrivo i ja se prvi put otkako smo zajedno osjetih nelagodno. „Vjeruješ li ti zaista u to?"

Nisam to više znao ni sam. Možda je Buba imala pravo. Ali tko je to mogao prosuditi? Tko mi je uopće mogao pomoći da se nekako odredim prema cijeloj situaciji? Jedno je bilo sigurno, Jakša mi nije bio od pomoći. On, središte cijele stvari, ponašao se kao promatrač. Naše reakcije su ga zanimale, možda čak i zabavljale, ali sve je to kod njega ostajalo na površini. Izgledalo je da ima vlastitih problema, možda s Mislenom, a možda je to bilo i nešto drugo. S njim je bilo skoro nemoguće ozbiljno razgovarati.

Negdje u tom periodu počeo sam ponovo primjećivati mačku koja je sad već bila poprimila impozantne razmjere. Navratio bih kod njega u ured, a ona bi mu sjedila na ramenu, dok je on prebirao po spisima, ona je nehajno spuštala svoj kitnjasti rep da pada sve do poda. Žuta svjetlost izgledala izglačana je poput sedefa, mjestimice je boja postajala dublja i činila se kao zamrznuti šampanjac.

„Ne, nema težinu", odgovorio je na moje pitanje i ispružio ruku duboko je zaronivši u žuti ćilibar. Onda se digne i ispruži i drugu ruku iza leđa, činilo se kao da su nam iznenada izrasla krila.

„Jednog dana ću postati anđeo, a ti, Buba i Mislena biti ćete svjedoci tog čuda",

reče klibereći se.

„Jest”, rekoh ozbiljno zureći u mjesto gdje su mu trebale biti ruke, „zar nije to čudno? Toliko ljudi u ovom gradu, samo nas nekoliko što vidimo i svi smo se nekako skupni ko tebe.”

On polako izvuče ruke i stade ih otresati kao da su mokre.

„Koliko ja znam, kad ste se ti i Buba upoznavali, da ne kažem ženili, ja nisam bio nigdje u blizini”, reče.

„Što hoćeš time da kažeš?”

„Imam samo dojam da me Buba optužuje za neke neprihvatljive stvari, što me, polazeći od iskustva s Mislenom, ne čudi baš previše.”

„Čekaj...” osjetih se podboden. Nisam htio da Bubu uspoređuje s Mislenom.

„Bolje da ne pričamo o ženama”, stavi on prst na usta i zasuče prema meni svoj dugački nos. „To unosi razdor među stare prijatelje.”

Šutjeli smo. Ja zbunjeno, on razmišljajući. Mačka se zaštitnički nadnosila nad nama.

„Stvar je u tome da svi vi učestvujete ravnopravno sa mnom. Samo što vi i ja imamo različite uloge”, reče on napokon.

„Ali mi to ne razumijemo”, zavapih ja. „Zašto nam nešto ne objasniš, zašto nešto ne kažeš?”

„Zar nisam pokušao s Mislenom?” namršti se. ,,I što sam dobio?”

„Ja i Buba nismo Mislena!”

„Otkud ja znam što ste?” reče on oštro. Ovakvog ga još nisam bio vidio. Vesela maska klovna bila je spala. Crte lica bile su mu duboke, umorne. Čak mu je i kravata na trenutak izgubila uobičajenu pompeznu živahnost. Gledao me tim novim pogledom, dok je meni neki neprijatan osjećaj (strah?) vezivao jezik u čvor.

„Postoji jedna narodna poslovica”, reče Jakša polako, a crte lica su mu se ponovo razmekšavale. „Svaka ptica svome jatu leti. Kaži to Bubi. I ti...” on uperi u mene svoj dugački prst, „razmisli o tome.”

Ispričao sam Bubi sve, ili bar gotovo sve. Izostavio sam onaj neprijatan osjećaj što mi se javio negdje krajem razgovora.

Sjedili smo u našoj dnevnoj sobi i pili kavu. Radili smo to svako popodne poslije ručka, tada bi razmijenili događaje koji su nam se desili tokom dana. Obično su to bili ugodni trenuci koje smo često popunjavali i kojom nježnošću. Ali ona je sada ponovo sjedila na drugoj strani naslonjača, onog crnog s velikim ružama, uvoz iz Italije koji smo skupo platili, i gledala u mene preko stolića kao da vidi stranca.

„Što to on hoće reći?” pitala je. „Da smo mi isti kao i on?” Šalica s kavom stajala je ispred nje netaknuta.

„Ne, ne da smo isti Buba”, rekoh tjeskobno. „Mislim da hoće reći da smo i mi na neki način različiti... različiti od drugih ljudi.”

Šutke me je gledala kao da pokušava proniknuti u moje misli i osjećaje. Odjednom se naljutih i na sebe i na nju. Zašto, napokon, ne bi bili različiti od drugih? Ima li u tome nešto loše? A što ako se meni taj osjećaj sviđa?

„Zar je to toliko loše?” upitah glasno. „Vremenom ćemo cijelu stvar bolje razumijeti i svemu se prilagoditi. Ne želim više pričati o tome. Zar nemamo nekih drugih problema?”

Njene oči postadoše tamnije. Ona skrene pogled i prinese napokon šalicu ustima. Kava je sad već morala biti posve hladna.

„Buba”, prošaptah bespomoćno i posegnuh rukom prema njoj.

„Možda imaš pravo”, reče ona, ali zvučalo mi je to nekako neuverljivo. „Htjela sam te pitati... jesi li platio struju?”

„Sturju? Gospode, struju! Mislim da sam na to posve zaboravio.”

To je bio samo jedan od niza iscrpljujućih razgovora što smo ih vodili u to vrijeme. Ona je željela da nešto uradimo, da Jakša ode nekamo na ispitivanje, da ako treba i mi idemo zajedno s njim i dugo mi je trebalo dok sam je uvjerio u uzaludnost tako nečega. Bio je tu Jakša, kao centar, i nas nekoliko koji smo vidjeli. Tko bi mogao pratiti valjanost takvog eksperimenta? Opet on ili mi, a to bi značilo da bi trebali biti subjekt i objekt u isto vrijeme. I ako bi nešto i dokazali, kome bi to dokazali? Opet nama, jer jednostavno nije postojao način da se to predoči nekome sa strane. Ako postoji još netko, netko sličan Jakši ili nama, bilo je vjerojatno da ćemo ga prije ili poslije otkriti u našoj blizini. Sjetio sam se Snježane, djevojčice iz mog djetinjstva. Izgleda da je postojao neki zakon koji je radio na našem međusobnom privlačenju, a njoj (ili nekom drugom sličnom) neće trebati nešto posebno dokazivati, naći će se u igri koju će htjela-ne htjela morati igrati.

Bili smo jednostavno osuđeni sami na sebe, otok u ljudskom moru i za sada smo nogli učiniti samo jedno, pokušati otok pretražiti što bolje i napraviti što točniju kartu.

Mislim da sam još uvijek pomalo uživao u svemu tome, unatoč tome što se Buba sve više povlačila u sebe, unatoč tome što je Jakšino lice ispod njegove klovnovske maske postajalo sve sivlje.

A onda sam jednog dana ponovo ugledao rupu. Bilo je već prošlo gotovo tri mjeseca od našeg susreta i postajala mi je navika da svakih nekoliko dana svraćam kod njega u ured.

Ušao sam i polako zatvorio vrata za sobom. On je upravo telefonirao i samo mi je mahnuo rukom da sjednem.

Visila mu je iznad glave, negdje u nivou akvarela na kojem se nekoliko žena probijalo šarenim kišobranima kroz pljusak.

Crna mrlja, prečnika oko sedamdeset centimetara, bolje rečeno tunel koji kao da je prolazio kroz zid i gubio se negdje tamo do sudnjeg dana.

Trenutak sam stajao ne trepćući, skoro ne dišući. Jedno je bilo sigurno, stvar je, kao mačka, nesumljivo dobro narasla od onog vremena kad smo se igrali na livadi.

Priđoh stolu, oprezno, gotovo pazeći da ne napravim neku buku i tako upozorim zvjer ispred sebe na svoje postojanje. Trudio sam se da ne gledam direktno u crnilo, kao da se bojim da bi me na neki način moglo usisati. Zavirih sa strane. Mrlja je ipak bila mrlja, a ne tunel, bočne stranice jednostavno nisu postojale. Vidjela se sprijeda i straga, sa strane ne.

Jakša spusti slušalicu. Otkako sam ušao u ured ni/e spuštao oči sa mene.

„Ne možeš li učiniti da ova stvar... iščezne?" istisnuh nekako iz sebe. Mišići lica su mi bili hladni kao da mi je netko iznenada isisao svu unutarnju energiju.

Jakša ustane i krene prema ormaru s registrima. Promatrao sam njegovu dugu usku ruku kako uzima iz ormara spis, a onda ga ležerno vraća nazad. Mačka je prigušeno svjetlucala na iegovom ramenu, gotovo mi se činilo da čujem kako umirujuće prede.

„Nisi vidio rupu do danas?" upita me vraćajući se za stol. „Mislim, otkako smo se ponovo sreli."

„Znaš dobro da nisam", rekoh nervozno. Noge me više nisu držale i ja se spustih na stolicu.

„Ja to ne znam", reče Jakša naglašavajući riječi, „ne mogu da znam što netko od vas vidi, a što ne." Bio je ozbiljan, nije ni pokušavao da napravi neku od svojih uobičajenih grimasa.

„Zašto mi nešto ne kažeš, zašto mi napokon nešto ne kažeš?" zahuktah.

On je šutio. Kovrče boje rde izgledale su kao opuštene opruge. Shvatih da ga je na neki način pogodilo to što sam vidio rupu.

„Strpi se još malo", reče napokon. Zjenice su mu se naizmjenice skupljale i širile

kao da je iza njih sakrivena kamera. „Da li bi mi zamjerio ako bih ti rekao da bih sad volio biti malo sam?”

Izašao sam vani i polako zatvorio vrata. Bjelasala su se kao kamen gurnut u ždrijelo pećine u kojoj je živjela neka opasna neman. Ispred mene je zavijala i nestajala iza ugla siva staza hodnika. Kamo je vodila?

Buba i ja smo, po nekom prećutnom dogovoru, prestali o tome razgovarati. Život u našem malom stanu odvijao se na izgled normalno. Išli smo na posao i dolazili kući. Spremali smo skupa ručak, jeli, a onda bi se odmorili ili obavili sitne kućne poslove. Bila je jesen i u ovo doba godine često smo znali popodne odlaziti kod njenih roditelja na grunt. Ove godine bili smo tamo samo jednom, preko vikenda, i mislim da su za nju kao i za mene to bila dva teška dana. Mi više nismo bili isti. jeli smo kotlovinu, starci su bezazleno ćeretali i nisu znali tko im zapravo sjedi pod krovom.

Pomogli smo im obrati mali vinograd oko kuće. Grožđe je bilo plavo, zrelo, bobe su pucale pod prstima, lišće se već tu i tamo lomilo pod nogama. Zemlja je bila mekana, nedavno je padala obilna kiša i potplate su se savijale kao na spužvi. A ja sam sve to gledao, gledao, i cijela ta slika koja je ležala u prvom planu tonula mi je iza očiju gotovo ne ostavljajući traga. Gledao sam u stvari, voće, biljke, želeći vidjeti što je iza njih. Kao da sam očekivao da će se moja sposobnost koja je nekako bila vezana za Jakšu razviti i ja ću vidjeti nešto drugo iza ove bobe, iza onog lista. Pri kraju dana oči su me već boljele od naprezanja. Sjedoh na vlažnu zemlju i pogledah preko brežuljaka koji su se gubili u plavoj izmaglici. Buba se uspravi i pogleda me. Oči su joj na suncu sjale kao zlato. Osjetih sažaljenje prema Bubi, mojoj Bubi. I njene su oči bile umorne.

Krajem rujna bio je Bubin rođendan. Nije imala volje da ga slavi izgovarajući se sve većim brojem svjećica na torti, ali oboje smo znali da to nije pravi razlog. Inzistirao sam na tome da pozovemo nekoliko prijatelja i malo se proveselimo sve dok nije popustila. Bilo je smješno to njeno odbijanje slavljenja rođendana i moje inzistiranje, kao da smo u nekoj tajnoj koroti gdje se mrtvac ne spominje, ali svi znamo za njega.

Negdje oko osam sati, onda kada su već svi gosti bili na okupu, pojavio se Jakša. Bio je u svom elementu, riđokosi klaun koji nabira nos i gestikulira dugim bijelim rukama držeći pažnju svih prisutnih prikovanu za sebe.

„A sad poklon”, rekao je Jakša i svečano izvadio iz džepa plavu kutijicu. „Buba”, on se okrene oko sebe.

Trenutak ranije bila je nastala u kuhinji.

„Ja ću ga otvoriti”, priskočih. Bilo mi je neugodno. Nisam znao da li je namjerno iščezla ili je uistinu imala nekog hitnog posla u kuhinji.

Skinuh poklopac, a gosti oko mene prsnuše u smijeh. Za njih je kutija bila prazna. A ja sam gledao u cvijet, malu zvijezdu, svjetlosnog leptira zaleđenog u letu.

„Otkinuo sam ga mačku od repa”, reče Jakša i izazove novu provalu smijeha.

Buba se pojavi na vratima, a Jakša izvadi cvijet iz kutijice, poljubi je i zatakne joj ga za pojas.

Opet smo se svi smijali. Svi osim Bube. Gledala ga je. Mirno, zamišljeno.

Zaticao sam je tih dana kako hoda po stanu i ovlaš dotiče stvari rukama. Bavila se kućom više nego obično. Polako bi laštila već sjajno sude, ili bi brižljivo premetala po rukama svoju kolekciju školjki. Skupljala ih je godinama, donosila sa svakog ljetovanja. Police su bile pune sitnica sa kojih je, sad skoro svakodnevno, brisala prašinu. Kao da se žaljela uvjeriti da su sve te stvari onakve kakve su bile. I za to joj sad više nisu bile dovoljne oči, morala je upotrijebiti i ruke, onako kako to radi slijepac da bi se uvjerio u oblik.

„Voliš li me?” upitala me ozbiljno.

„Zašto me to pitaš?” rekao sam i naslonio se na lakat. Bili smo u krevetu. Oko nas je bio mrak, samo su svjetlucale kazaljke budilice.

„Zato”, odgovorila je ona, „zato što smo nametnuti jedno drugom.”

„Buba, što to pričaš?” prošaptah i privukoh je sebi. Ona obujmi rukama moje lice i stane polako po njemu micati prstima kao po svojim školjkama, porcelanskim figuricama, kao da traži nešto poznato, nešto svoje.

Dani su prolazili, ali su nekako sporo vukli noge. U jednom trenutku shvatio sam da nešto iščekujem, ali što, to nisam znao. Nisam mogao ništa drugo nego da promatram Jakšu. On je bio često otsutan i zamišljen, ponekad se činio posve iscrpljenim. Čuo sam da ima nekih problema na poslu, ali mi on sam o tome nije pričao, a ja ga opet nisam više ništa pitao. Mislim da sam bio došao do toga da me je bilo strah onog što bih mogao čuti. Ako je imao problema na ppslu to je moglo biti povezano sa onom drugom stvari, *našom stvari*, kako sam to počeo nazivati u mislima. A ja sam gledao svaki dan Bubu, njene blijede obraze i sve više sam želio biti zajedno s njom, izvan svega toga.

Početak kraja bio je blizu, posve blizu, ali ja još to tada nisam slutio. Naš nekadašnji život isticao je tih dana brzo, poput pijeska što se gubi u skrivenoj pukotini.

Jedne večeri, posve nenadano, Jakša je banuo kod nas. Buba ga je pozdravila ne izlazeći iz kuhinje. Pekla je palačinke, a ja sam, sve do trenutka kad je zazvonilo na vratima, spremao nadjev.

Posjeo sam ga u naslonjač, ali on je poslije minute-dvije opet skočio na noge i ušetao se po sobi. Zrak oko njega je, kao i uvijek, lagano vibrirao, ali ni mačke ni rupe nije bilo na vidiku.

Odjednom, on se zaustavi pred vitrinom u kojoj smo čuvali svjetlosni cvijet što ga je poklonio Bubi za rođendan.

„Ti si se smijao, ali zaista sam ga otkinuo mački od repa”, reče i pogleda me. Oči su mu bile nekako teške, umorne. „Bio je to jedini način da dođem do njega. Preko više ne mogu.”

Ja se digoh, odoh do ormara i izvukoh iz vitrine flašu stare rakije.

„Mislim da mi ti hoćeš nešto reći”, rekoh. „Samo ne znam jesam li ja sad spreman da slušam.”

„A ja mislim da bi trebao.” On napravi grimasu. „Još dok ima netko da ti da objašnjenje.”

„Koliko puta sam te molio...”

„Nije bilo potrebno. Bilo je bolje da živite po starom sve dok možete. A tih nekoliko stvari što bi trebali znati uvijek sam vam mogao reći.”

„A zašto tako ne bi moglo biti i dalje?” upitah izazivački.

Jakša pređe preko sobe i ponovo sjedne u naslonjač nasuprot mene.

„Nalij malo te tekućine”, reče mi i kovrče mu na trenutak zaigraše na onaj poznati, nestašni način.

Rakija je curila u čašu u srebrnom mlazu. On obujmi čašu rukama i strese je u grlo. Šutjeli smo. Samo se iz kuhinje čulo cvrčanje palačinki.

On posegne rukom u džep i izvadi notes, stavi ga na stolić ispred sebe, a onda iz unutrašnjeg džepa sakoa izvuče i olovku.

„Odgovor na tvoje pitanje jeste taj da za izvesno vrijeme možda neće imati nitko da ti da neko objašnjenje. Ako u budućnosti naiđete na još nekoga kao što sam ja, ili kao što ste vi, bilo bi dobro da bar nešto znate.”

Nelagodno se promeškoljiti i pogledah prema vratima kuhinje. Tamo je vladala tišina. Znao sam da sluša. Znao je to i Jakša, ali niti je Buba ušla u sobu, niti je Jakša učinio nešto da je pozove.

On okrene prazan list i preko sredine povuče crtu.

„Ali ako ti baš naćeš?” pogleda me.

„Nastavi”, rekoh izbjegavajući njegov pogled.

On se nasmiječi, nabere nos, a onda još jednom podeblja crtu.

„Zamisli da je ovo neka granica”, reče. „Crta je tako tanka da nikad ne možeš s obje noge istovremeno biti na njoj.”

„Mogao bi pažljivo hodati i stavljati nogu ispred noge”, promrmljah.

„Imaš pravo. Ali nemoj shvaćati previše doslovno. Crta je zapravo ništa. Na njoj samoj ne može postojati ništa.”

„Osim tebe...?”

„Ne, ja nisam na samoj crti. Jedna noga mora uvijek biti s jedne ili druge strane. Ali ako sam na lijevoj strani oni s desne strane mogu da me vide, ali ne i ono što radim, ni okoliš u kojem sam. Za njih sam prosto slika, zaustavljen u nekom stanju mirovanja u kojem postojim jednim djelićem svoje energije. To važi naravno i za drugu stranu.”

„Zašto te uopće vide?”

„Zato što mi je jedna noga na crti.”

Opet me pogleda kao da pokušava dokučiti pratim li smisao njegovih riječi. Ali mojih bojazni kao da je bilo netragom nestalo i sad sam bio potpuno smiren, spreman da hladno razrežem lubenicu i pogledam u njoj redom sve koštice.

„Dobro, pokušajmo to onda obrnuti”, rekoh. ‚A što priječi te ljude...”

„Nisam rekao da su s obe strane ljudi”, on se osmijehne.

„Dobro, već što jesu”, nastavih hrabro, „što ih priječi da gledaju preko crte?”

„Ne znam”, reče Jakša. „Mislim da to nisu ni prostor ni vrijeme. Možda su to uporedni svjetovi? Možda ih ima više? Ja ih u svakom slučaju poznajem samo dva.”

Šutjeli smo. Tišina je oblagala sve uglove stana. Osjetih kako me ponovo obuzima malodušnost. Kuhinja je bila tiha kao da u njoj nema nikoga.

„I što misliš učiniti?” upitah.

„Pokušavam ostati na ovoj strani.”

„A mačka? Sto je s mačkom? Ona ne pripada ovamo.”

„Postoje stvari koje su lijepe bez obzira gdje su Zamisli jutarnju izmaglicu koju možeš skupljati u čaši i držati iznad kamina. To je onaj cvijet”, on pokaže na policu. „To je mačka.”

„Znači, ukrao si je?”

„Ukrao?” on slegne ramenima. „Kao da sam im uzeo čašu vode iz oceana.”

Srce mi je tuklo. Pokušah da zamislim taj svijet, svijet sa zlatnom izmaglicom koju možeš oblikovati prstima. Oceana? Da li je spomenuo ocean? Kakav je to ocean, kakav je zvuk njegovih valova, kakvo nebo valja iznad sebe?

Pripalih cigaretu, Ruka mi je pomalo drhtala. Ja zapravo nisam htio znati kako je tamo.

„A Buba, tvoja žena, ja, gdje spadamo mi?”

On ponovo uzme olovku i nacrta par kružića poredavši ih posve uz crtu.

„Vi ste blizu granice. Ali da ja nisam na njoj ne biste je bili svijesni. Mislim da je promjenjivo ono što možete vidjeti, ali uglavnom vidite mene i ono što radim kad sam s druge strane.

„Ali ti više ne ideš preko, je li tako?”

„Ne idem”, reče on i spusti pogled na papir. Trenutak je šutio, a onda ponovo progovori ne gledajući me. „Oni žele da siđem s crte. Žele me ispitati. A to znači rastaviti me na sastavne dijelove, koliko ih ja poznajem. Živo ih zanima što je to što mi omogućuje da živim na granici. Zato ti ovo i pričam”, Ne mogu beskonačno ovako, a potpuno na ovu stranu ne mogu,”

„Zašto?”

„Zato što ja ne znam, a ovdje nema nikoga tko bi mi mogao reći kako da siđem s granice. Postoji samo jedan mogući smjer”, on se smiješio. „Napravili su za mene vrata, treba samo da pokucam. Vrata dopiru do same granice i oni ih za sebe ne mogu upotrijebiti. Ali ako se ja samo na trenutak zaboravim i provirim na onu stranu... zalupit

će ih za mnom.”

„Govoriš o rupi?”

„O rupi.”

Poslije, kad je otišao, ušao sam u kuhinju. Buba je sjedila za stolom. Ispred nje je bio pladanj hladnih palačinki. Sjeo sam nasuprot nje i uhvatio je za ruku.

„Sad bar znamo”, rekao sam i stisnuo joj prste. „Sad znaš da on nije kriv ni za šta.”

„Beba”, rekla je Buba. „Sigurno ne možemo imati bebu zato što smo takvi.”

„Ili zato što smo blizu opasne zone.”

„Ni on i Mislena nemaju djece.”

„Eto vidiš”, rekoh, „eto vidiš.”

Osjećao sam od samog početka neizrečene optužbe što ih je upućivala na Jakšin račun. Ako je ikad mogla jasnije sagledati svoju zabludu to je bilo upravo sada. Ali Buba me je samo pogledala i nekoliko trenutaka poslije povukla svoju ruku.

„Trebali bi pojesti ove palačinke dok su još za nešto”, rekla je.

Slijedećih dana onaj osjećaj iščekuvanja koji me je već progonio neko vrijeme samo je poprimio jasnije, razgovjetnije obrise. Gledao sam bespomoćno Jakšu znajući da mu ne mogu pomoći. Iz dana u dan postajao je sve mršaviji, kovrče su mu sad stalno bile opuštene, a oči umorne.

Razmišljao sam o tome kako je trebalo proći više od dvadeset godina da se ponovo sretnemo i to baš onda kad je došlo do krize. Da li je i tu postojao neki zakon? Možda će njegova slabost privući još nekoga? Počeo sam se paranoidno osvrtati oko sebe i pažljivo zagledati svako novo lice. Ali da se netko i pojavio ja ne bih bio sposoban da ga prepoznam. To je mogao učiniti samo Jakša, ali možda njemu više nije bilo stalo da li nas je troje ili trideset. Izgledalo je kao da više ne spava, čak kao da ne jede. Bio je hodač po žici, cirkuski akrobata koji gubi ravnotežu i svaki čas će se sunovratiti u ambis.

Mačku je preoblikovao u loptu i više je nije nosio na ramenu. Možda se varam, ali mislim da je pokušavao zatvoriti rupu, staviti joj neku vrstu poklopca. Osjećao sam da ta stvar s mačkom nema, niti je ikada imala neke prave osnove kao zaštita osim što mu je možda davala osjećaj da bar nešto pokušava.

Vrijeme je prolazilo, pred nama je već bila Nova godina. Sa prozora ,,Impexa” gledao sam dolje, na ulicu koja je bila siva kao i hodnici s druge strane mog ureda. Snjega još uvijek nije bilo, ali led se hvatao svako jutro po pločnicima. Nekoliko kišobrana, na ulici ispod mene, raširiše svoje glave. Kapljice kiše, pomiješane sa smogom, padale su kao crne čiode.

Vrata ureda lagano se otvoriše i zatvoriše. Okrenuh glavu.

„Ti si”, rekoh Bubi, „grozno vrijeme danas.”

„Jakša je u bolnici”, reče ona bez ikakvog uvoda.

Gledao sam je bez riječi. Dakle, to je bilo to. Igrač je pao sa žice.

„Nije to što misliš”, odmahne Buba glavom. „Izgleda da su mu popustili živci. Neka vrsta sloma, rekla bih.”

„Znaš li u kojoj je bolnici?” upitah. Govorili smo tiho, kao da bi nas mogao čuti neko nepozvan.

„Ne znam”, odgovori ona. Još uvijek je stajala na istom mjestu, pored vrata. „Po firmi se priča da je skrenuo. Navodno je jutros zvala njegova žena i rekla da je bolestan.” Trenutak je šutjela. „Čula sam da je na sred Glavnog trga pokušavao održati govor, ljudi su vjerojatno mislili da je pijan. Onda je došla ona, njegova žena i pokušala ga urazumiti. Izgleda da mu je pukao film definitivno.” U glasu joj zatitra prigušena vrsta zlobe.

„Tko ti je to rekao?”

„Znaš da se takve stvari ne mogu sakriti. Sad idem, imam puno posla.”

„Misliš li da bih trebao otići do njegove žene?” upitah brzo.

„Mislim da bi trebao pokušati doznati što je točno s njim.” Napravila je pauzu. „Zbog nas.”

Uzeo sam izlaznicu ne čekajući završetak radnog vremena i odmah krenuo kod Mislene. Telefonski razgovor sam odbacio odmah u startu. Mogla mi je spustiti slušalicu, ili se jednostavno ne odazvati. Nije bila zaposlena i morala bi, ako još nije bila s njim u bolnici, u ovo doba biti kući.

Išao sam u tu posjetu s nekom vrstom pomješanih osjećaja. Bilo me je sram samoga sebe i onog trenutka olakšanja kad mi je Buba rekla da je Jakša u bolnici. Činilo mi se da počinjem da mislim kao ona, a to nisam htio, nisam htio misliti da je Jakša uzrok svemu što se događa, jer sam znao da to nije točno.

Stadoh trenutak pred ulazom pripremajući se za razgovor. Kiša je još uvijek sivo promicala. Duboko uzdahnuh, a onda pritisnuh zvono.

Moj prvi dojam kad sam upoznao Mislenu bio je da je to jedno neprijatno, nelijepo stvorenje koje nikad ne bih izabrao ni za prijateljicu, a kamoli za ženu. Kasnije je nisam često viđao, ali svaki od naših kratkih susreta samo je potvrđivao moj prvobitan dojam.

Sad sam je gledao na kuhinjskom stolcu, na kojem je sjedila nasuprot meni, i gotovo sam osjećao sažaljenje. Oči je skrivala kao preplašena životinja ispod crne guste kose koja me je podsjećala na turske cigane. Sjetih se onog što je Buba jednom rekla o tome kako smo svi mi zapravo na neki način nametnuti jedno drugome i zadrhtah. Sto bi bilo da sam umjesto Bube naletio prvo na Mislenu?

Jedva me je pustila u stan, a onda je započeo mučan razgovor koji je zajedno s pauzama trajao nekih pet minuta.

Ona: „...nije me slušao. Nikad me nije slušao...”

Ja: „Što se zapravo desilo?”

Ona: „Što?” Stanka. „Trebale su mu nove žrtve.”

Ja: „Žrtve?”

Tišina.

Ja: „O čemu je zapravo govorio? Mislim onim ljudima, na trgu?”

Ona: „Ne znam točno.” Bezvoljno. „O zatvaranju neke rupe.” Proučavala je ugao tepiha.

Uspio sam još iz nje izvući ime bolnice u kojoj je bio smešten i to je bilo sve. Izišao sam iz stana, a ona je još uvijek gledala u pod.

Jakšu sam našao kako sjedi na krevetu i napeto gleda kroz prozor. Ruke su mu virile iz širokih rukava prugaste bolničke piždame. Na drugom krevetu sjedio je neki starac i sporim pokretima ljuštio narandžu. Sobom je lebdio tanak, kiselkasti miris.

„Sjedni”, reče Jakša i pokaže mi rub zgužvane postelje. Oči su mu bile mutne, a upali obrazi obrasli bradom. Iznenadih se kako je mršav, bio je izgubio najmanje dasatak kila.

„Kako se osjećaš?” upitah ga i spustih se na postelju. Sjetih se da sam mu zaboravio nešto donijeti, cvijeće, kekse ili što se već nosi u posjetu bolesnicima.

„Ne znam ni sam”, reče on. Netremice me gledao, njegov nos koji je postao još špicastiji kao da je htio proći kroz mene. „Misliš li i ti da sam poludio?”

„Samo si umoran”, rekoh. „Potreban ti je odmor.”

On odmahne glavom i dalje me uporno gledajući. Činilo se kao da je nesposoban da pomjeri oči.

„Znam da ću na kraju završiti tamo”, reče, „ali neće me se dočepati. Ne u jednom komadu. Onog trenutka kad popustim, eksplodirat ću. Baš tako, eksplodirati”, on se naceri očito uživajući u mom iznenađenju.

Pogledah prema starom. Uredno je odvajao kriške ne obraćajući na nas nikakvu pažnju.

„Želiš li mi ti saopćiti da imaš namjeru da se ubiješ?”

„Je li ti jasno”, upita on šapćući, „da su im vrata u ovaj svijet otvorena ako otkriju princip na kojem funkcioniram?”

Popodne sam razgovor prepričao Bubi.

„Kako to misli izvesti?” upita ona.

„Govorio je nešto o potrebnom potisku i tome kako ga on već skuplja godinama. Mislim da je to besmislica. On jeste premoren i popustili su mu živci.”

„Ne znam”, reče Buba, „otkud ti znaš što on može, a što ne može izvesti. On nije kao i drugi.”

Gledao sam je iznenađeno, U toku ovog dana kao da je postala odlučnija, sigurnija u sebe. Čak više nije bila ni blijeda kao inače.

„Pa ni mi nismo kao drugi”, rekoh.

„Možda bi bez njega bili.”

Osjećao sam kako intenzivno razmišlja. Zamišljeno je po stolu pomicala šalicu kave.

„Pitanje je na kojoj će strani eksplodirati?”

„Misliš...”

„Mislim da ako eksplodira na ovoj strani možda kao i uvijek nitko ništa ne vidi i ne osjeti osim nas. Za druge bi jednostavno mogao iščeznuti. Pitam se koliko bi to bila eksplozija i kakva? I da li bi dosegnula i do nas?”

„Na to nisam mislio.”

„Zato što si se suviše uživio u ulogu posmatrača”, reče ona pomalo oštro.

Sutradan je, opet na moje iznenađenje, otišla u bolnicu sama. Kao da ju je Jakšina bolest pokrenula, dala joj dodatnu energiju koju je dosad gubila u dugim mjesecima razmišljanja i iščekivanja.

Čekao sam da se vrati i besciljno lutao po kući. Oprao sam par šalica koje je ona bila zaboravila. Primjetio sam da u dnevnoj sobi ima prašine, jedan vlažni ručnik mlitavo je visio preko kade. To nije sličilo na Bubu, ne na moju Bubu.

Bila je odsutna skoro dva sata iako se bolnica nalazila u blizini. Da li je sve to vrijeme bila s Jakšom? Nisam je pitao.

„I što kažeš?” upitah je dok je polako skidala kaput. Vunene dlačice svjetlucale su kao krzno. Vani je opet padala kiša.

„Ne znam”, reče ona odvezujući maramu, „počinjem da se pitam... nije li zaista poludio?”

„Nisi u pravu”, odmahnuh glavom.

„Onda još gore”, reče ona odlučno i prođe pored mene u kuhinju. Vadila je lončić iz ormarića i pristavljala kavu. „Kako ti nije jasno?! Jakša, Jakša... što je taj Jakša zapravo? Običan lakrdijaš! Nije njemu stalo ni do nas ni do svijeta. Zna da će ga zgrabiti i zato je odlučio da izvede svoju posljednju malu psinu. Hoće da umre spektakularno, uz vatromet, pa koštalo što koštalo!

„Smiri se”, promrmljah zatečeno. „Ne znam što da ti kažem.”

„Ništa”, ona se odjednom umiri. „Ne možeš da ga vidiš jasno samo zato što ga znaš još od djetinjstva.”

Crne hrpice kave nestajale su u uzavreloj vodi. Ona pričeka nekoliko trenutaka pa nalije tekućinu u šalice.

„Trebam razmisliti”, reče ona. „Trebam još samo malo razmisliti.”

Jakša je u bolnici ostao još svega nekoliko dana. Drugi dan pošto se vratio Mislena se iselila iz stana. Nisam ga ni pitao kamo je otišla, pretpostavljao sam da ima neke rođake, ili možda roditelje.

Njega samog kao da se nije previše dotakao njen odlazak, a izgledalo je da ga ne dotiče ni bilo što drugo. Kad sam ga posjetio ležao je u krevetu, bio je još uvijek užasno mršav i nije puno pažnje poklanjao mom prisustvu. Oči su mu bile otvorene, ali činilo se

da svijet oko sebe nastoji pritajiti koncentrirajući se na neko, samo njemu znano, unutarnje događanje. A možda je samo sanjao? Sanjao i prikupljao snagu.

I ja sam tih dana puno sanjao. Ocean s dugačkim sivim valovima koji poput noža reže zlatnu izmaglicu iznad sebe. Zrak je bio bistar, pitak i izmaglica je zajedno s njim prolazila kroz mene kao kroz prozirnu, poroznu opnu. Nisam se mogao vidjeti, ali sam se mogao osjetiti. Ocean je bio moje tijelo, izmaglica moja pluća.

Budio sam se zadovoljan. Sav taj svijet iz snova, da li je uistinu postojao? Ili se to samo moja mašta poigravala s ono nekoliko slika što sam ih dobio od Jakše? Ali, sve češće sam se pitao, zašto bi taj svijet morao biti zao? Samo zato što tako Jakša kaže? A što ako ga on zapravo ne razumije? Cijeli jedan svemir sakriven iza njegovih leđa. Kako bih ja reagirao da sam na njegovom mjestu?

Bila je subota, 28. studenog. Negdje u toku noći iznenada otvorih oči. Buba je sjedila na rubu kreveta i gledala me. Oči su joj se caklile.

„Što radiš?” upitah bunovno. „Koliko je sati?”

„Tri”, reče ona. „Spavaj.”

„Gdje ćeš? Što si se obukla?” uspravih se u krevetu već potpuno rasanjen.

„Ne idem nigdje. Nisam mogla spavati pa sam malo prošetala. Govorila je polako, kao da važe svaku riječ.

„U ovo doba? Jesi li dobro?”

Ona ustane i počne se skidati. Na sebi je imala debelu žutu vestu i smeđu suknju koju je obično nosila na posao.

„Dobro sam. Sad sam dobro”, okrene se prema meni i slabo se nasmiješi.

Iskobeljah se iz kreveta i odoh u kuhinju po čašu vode. Stan je bio hladan. Centralno grijanje je prestajalo raditi već u deset.

„Slušaj”, rekoh dršćući i stojeći na vratima, „cvijet je nestao.”

„Znam”, reče ona. Polako je slagala odjeću na stolicu.

Osjetih kako mi se muti u glavi, kao da me obavija maglena koprena nesvjestice.

„Misliš da li se nešto desilo?”

„Ne mislim ništa”, ona skupi krajeve spavaćice oko sebe. „Zima mi je.”

Sutradan ujutro saznao sam da se Jakša ubio. Skočio je s prozora dnevne sobe i zaustavio se na haubi nekog automobila osam katova niže. U trenutku nervne rastroje-hosti, kako su to kasnije imenovale novine.

„Možda je tako i bolje”, rekla je Buba. Cijelo popodne spremala je stan. Sve je opet bilo čisto, suviše čisto. Kao da struže naslage dana koji su ležali iza nas.

Šutio sam.

„Možda”, rekoh napokon.

„Sam je rekao... bez njega mi ne bismo bili ni svjesni granice.” Predano je laštila ormar i nije me gledala. „Ni mi... ni oni drugi.”

Samo što ti više nisi ona ista, mislio sam u sebi s tugom. A to više nisam ni ja. Ali nisam to rekao naglas.

„A što ako se upravo sad negdje rada neki novi Jakša ili negdje već postoji i mi ga sutra, prekosutra ugledamo?”

„Onda ćemo učiniti ono što moramo”, reče ona i pogleda me mirno. „Vojnici stoje uz granicu da bi je čuvali.”

Šutke sam je gledao.

Filip K. Dik

DANI PERKI PAT

(Philip K. Dick: The Days of Perky Pat, 1953)
preveo Marko Fančević

U deset ujutro je užasna sirena, dobro mu poznata, trgla Sema Regana iz sna, i opsovao je brigaša iznad; znao je da namerno pravi toliku galamu. Brigaš, koji je kružio, hteo je da bude siguran da će hiraši - a ne divlje životinje - doći do paketa koje ispusti.

Doći ćemo, doći ćemo, govorio je Sem Regan sebi zakopčavajući svoj nepropusni kombinezon, uvlačeći noge u čizme i gundavo teturajući što je sporije mogao do izlaza. Još mu se nekoliko hiraša pridružilo, svi iskazujući istu zlovoljnost.

„Uranio je danas", žalio se Tod Morison. „A kladim se da su samo zalihe, šećer i brašno i mast - ništa interesantno kao, recimo, slatkiši."

„Trebalo bi da budemo zahvalni", rekao je Norman Skein.

„Zahvalni!" Tod je zastao da ga pogleda.„ZAHVALNI?"

„Da", rekao je Skein. „Šta misliš da bismo jeli bez njih? Da oni nisu videli oblake pre deset godina."

„Pa", rekao je Tod mrgodno, „samo mi se ne dopada što dolaze rano; u stvari, meni ne smeta njihov dolazak kao takav."

Podmećući ramena pod poklopac na izlazu, Skein je srdačno rekao: „To je zaista tolerantno s tvoje strane, Tode, momčino. Siguran sam da bi brigašima bilo drago da čuju za tvoja osećanja."

Od njih trojice, Sem Regan je poslednji stigao na površinu; nije uopšte voleo Iznad i bilo ga je baš briga ko zna za to. A ionako ga niko ne bi mogao prisiliti da napusti bezbednost hiraške rupe Pinol; to je bila skroz njegova stvar, i primetio je da je izvestan broj njegovih kolega hiraša odabrao da ostane dole u svojim odajama, sigurni da će im oni koji su se javili na sirenu doneti nešto.

„Blešti", promrmljao je Tod žmirkajući na svetlu.

Brigaški brod je blistao nisko nad glavama postavljen na plavom nebu kao da visi na nesigurnoj niti. Pilot ove pošiljke je dobar, ocenio je Tod. On, ili bolje rečeno ono, jednostavno lagano obavlja stvar, bez žurbe. Tod je mahnuo prema brigaškom brodu, i još jednom je velika sirena zagalamila terajući ga da poklopi uši rukama. Hej, dosta je zezanja, rekao je u sebi. A onda je sirena umuknula; brigaš se sažalio.

„Mahni mu da ispusti", rekao je Norm Skein Todu. „Kod tebe je lepršaljka."

„Naravno", rekao je Tod i počeo da sa naporom maše crvenom zastavom, koju su im Marsovci odavno poslali, tamo-amo, tamo-amo.

Projektil je skliznuo iz donjeg dela broda, izbacio stabilizatore, spiralno se uputio ka zemlji.

„Sraaanje", rekao je Sem Regan zgađeno. „*Jesu zalihe*; one nemaju padobran." Okrenuo se izgubivši interes.

Kako bedno Iznad izgleda danas, pomislio je posmatrajući prizor koji ga je okruživao. Tamo, sa njegove desne strane, nedovršena kuća koju je neko - nedaleko od njihove rupe - počeo da gradi od drvne građe skupljene iz Valeha, deset milja na sever. Graditelj je podlegao životinjama ili radioaktivnoj prašini, i tako je njegovo delo ostalo gde je; nikada neće biti korišćeno. I, Sem Regan je uočio, neuobičajeno veliko klizište se

pojavilo otkad je poslednji put bio gore, u četvrtak ujutro ili možda petak; nije se tačno sećao. Vražja prašina, pomislio je. Samo kamenje, parčad šuta i prašina. Svet postaje prašnjavo mesto bez ikoga ko bi tu prašinu redovno brisao. Šta je sa vama, nemo je upitao marsovskog brigaša koji ih je nadletao u sporim krugovima. Zar nije vaša tehnologija neograničena? Zar se ne biste mogli pojaviti jednog jutra sa krpom za prašinu milion milja velikom i učiniti našu planetu čistom i novom?

Ili radije, pomislio je, čistom i starom, onakvom kakva je bila u „nekadanima”, kako deca kažu. To bismo voleli. Dok razmatrate šta još da nam pružite kao pomoć, razmislite i o tome.

Brigaš je napravio još jedan krug tražeći tragove pisanja u prašini: poruku od hiraša ispod. Napisaću je, pomislio je Sem. DONESITE KRPU ZA PRAŠINU, OBNOVITE NAŠU CIVILIZACIJU. Važi, brigašu?

Najednom je brigaški brod sunuo uvis, sigurno na put do svoje baze na Luni ili možda skroz natrag do Marsa.

Iz otvorenog ulaza u rupu, iz kojeg su njih trojica izašli, izvirila je još jedna glava, ženska. Džin Regan, Semova žena, pojavila se, šeširićem zaštićena od sivog, zaslepljujuceg sunca, mršteći se i pitajući, „Ima li nečeg važnog? Nečeg novog?”

„Jok, bojim se”, rekao je Sem. Projektil sa paketima pomoći se prizemljio i on je otišao do njega, vukući čizme kroz prašinu. Školjka projektila je napukla od udara i već je mogao da vidi kanistere. Izgledalo je da je u pitanju dve i po tone soli... mogli bi da je ostave tu gore da životinje ne crknu, odlučio je. Osećao se potišteno.

Kako su brigaši neobično ažurni. Stalno se brinu da osnovi egzistencije stižu sa njihove planete na Zemlju. Mora da misle da mi jedemo po ceo dan, pomislio je Sem. Moj Bože... rupa je do vrha puna uskladištene hrane. Naravno, s obzirom da je bila jedno od najmanjih javnih skloništa u južnoj Kaliforniji.

„Hej”, rekao je Skein saginjući se pored projektila i zavirujući u uzdužnu pukotinu. „Mislim da vidim nešto što bismo mogli upotrebiti.” Pronašao je zarđalu metalnu šipku - koja je nekad bila ojačanje betonskog zida javne zgrade iz nekadana - i bocnuo projektil pokrećući mehanizam za otvaranje. Mehanizam je razdvojio zadnji deo projektila... i sadržaj je bio pred njima.

„Izgleda da su u onoj kutiji radio-aparati”, rekao je Tod. „Tranzistorski aparati.” Zamišljeno trljajući svoju kratku crnu bradu, rekao je: „Možda ih možemo iskoristiti za nešto novo u našim postavkama.”

„Moja već ima radio”, napomenuo je Skein.

„Pa, napravi od delova električnu kosilicu za travu sa automatskim upravljanjem”, rekao je Tod. „To nemaš, zar ne?” Prilično je dobro poznavao Perki Pat postavku Skeinovih; dva para, on sa svojom ženom i Skein sa svojom, dosta su puta igrali skupa, jer su bili skoro izjednačeni.

Sem Regan je rekao: „Polažem pravo na tranzistore, jer meni trebaju.” Njegovoj postavci je nedostajao automatski otvarač garažnih vrata koji su i Skein i Tod imali; on je dosta zaostao za njima.

„Na posao”, složio se Skein. „Ostavićemo zalihe ovde i samo odneti tranzistore natrag. Ako neko hoće zalihe, neka sam dođe po njih. Pre nego što to urade psomačke.”

Klimajući glavama, druga dvojica su prionuli na posao odvlačenja do rampe, kojom se ulazilo u njihovu hirašku rupu, upotrebljivog sadržaja projektila. Upotrebljivog u njihovim dragocenim, složenim Perki Pat postavkama.

Sedeći skrštenih nogu sa svojim brusnim kamenom, Timoti Skein, deset godina star i svestan svojih mnogih odgovornosti, oštrio je nož, polagano i stručno. U međuvremenu, smetajući mu, njegovi otac i majka su se bučno svađali sa gospodinom i

gospođom Morison, sa druge strane pregrade. Opet su igrali Perki Pat. Kao i obično.

Koliko će puta danas morati da odigraju tu glupavu igru, zapitao se Timoti. Stalno, valjda. On nije nalazio ništa interesantno u toj igri, ali su je njegovi roditelji i pored toga stalno igrati. I nisu bili jedini; znao je iz onog što su drugi klinci govorili, čak i iz drugih hiraških rupa, da i njihovi roditelji igraju Perki Pat veći deo dana, a ponekad i noću.

Njegova majka je glasno rekla: „Perki Pat ide kod bakalina koji ima ono električno oko koje otvara vrata. Gledajte.” Pauza. „Vidite, otvorilo joj je vrata, i sad je unutra.”

„Gura kolica”, podržao ju je Timotijev tata.

„Ne, ne gura kolica”, usprotivila se gospoda Morison. „To nije tačno. Daje listu za nabavku bakalinu i on je usluži.”

„To samo u malim radnjama u komšiluku”, objasnila je njegova majka. „A ovo je supermarket, što se vidi po vratima sa električnim okom.”

„Sigurna sam da su sve bakalnice imale vrata sa električnim okom”, rekla je gospođa Morison tvrdoglavo, a njen muž se ubacio slažući se. Sada su se glasovi ljutito podigli; izbila je još jedna prepirka. Kao i obično.

Ma, nek idu u vraga, rekao je Timoti u sebi, upotrebivši najjaču reč koju su on i njegovi prijatelji znali. Šta je uopšte supermarket? Proverio je oštricu svog noža - sam ga je napravio od teškog metalnog tiganja - i doskočio na noge. Momenat kasnije je tiho sprintao duž hodnika i zakucao na poseban način na vrata odeljka Čemberlenovih.

Fred, takođe desetogodišnjak, odgovorio mu je. „Zdravo. Spreman da idemo? Vidim da si baš naoštrio taj tvoj stari nož; šta misliš da ćemo uloviti?”

„Ne psomačku”, rekao je Timoti. „Nešto bolje od toga. Dojadilo mi je da jedem psomačke. Meso im je suviše ljuto.”

„Tvoji igraju Perki Pat?”

„Aha.”

Fred je rekao: „Mame i tate već dugo nema, igraju kod Bentelejevih.” Pogledao je Timotija postrance, i na trenutak su podelili svoje nemo razočaranje u pogledu svojih roditelja. Uf, a možda se ta prokletinja od igre do sada već raširila svud po svetu; to nijednog od njih dvojice ne bi iznenadilo.

„Otkud to da je tvoji roditelji igraju?” zapitao je Timoti.

„Iz istog razloga kao i tvoji”, rekao je Fred.

Oklevajući, Timoti je rekao: „Pa, zašto? Ja ne znam zašto to rade; tebe pitam, zar ne možeš da kažeš?”

„To je zato...” Fred je zastao. „Pitaj njih. Haj'mo; krenimo da počnemo da lovimo.” Oči su mu sijale. „Da vidimo šta možemo da uhvatimo i ubijemo danas.”

Ubrzo, uspeli su se , otvorili poklopac i bili zgureni u prašini među kamenjem, osmatrajući horizont. Timotiju je lupalo srce; ovaj trenutak ga je uvek potresao, prvi tren izlaska Iznad. Uzbudljivi prvi pogled na prostranstvo. Jer nikada nije bilo isto. Prašina, danas teža, imala je tamniju sivu boju nego ranije; izgledala je gušće, tajanstvenije.

Tu i tamo, prekriveni mnogim slojevima prašine, ležali su paketi ispušteni iz prethodnih brodova, kao pomoć - ispušteni i ostavljeni da se raspadaju. Da nikad ne budu preuzeti. I, ugledao je Timoti, dodatni novi projektil koji je stigao tog jutra. Većina njegovog tereta bila je izložena pogledu; odraslima danas nije bila potrebna većina sadržaja.

„Pogledaj”, rekao je Fred tiho.

Dve psomačke - mutantni psi ili mačke; niko nije zasigurno znao - mogle su se videti kako lagano njuškaju projektil. Privučene nepokupljenom sadržinom.

„Nećemo njih”, rekao je Timoti.

„Ona tamo je baš lepo podgojena”, rekao je Fred čežnjivo. Ali, Timoti je imao no

sve što je on imao je bio kanap sa metalnim zakivkom na kraju, praćka koja je mogla ubiti pticu ili manju životinju sa razdaljine - ali beskorisna protiv psomački, koje su obično bile teške sedam do deset kilograma, a ponekad i više.

Visoko na nebu jedna tačka se pomerala ogromnom brzinom, i Timoti je znao da je to brigaški brod koji kreće ka nekoj drugoj hiraškoj rupi, noseći zalihe. Baš su marljivi, pomislio je u sebi. Ti brigaši stalno dolaze i odlaze; nikad ne prestaju jer, kad bi prestali, odrasli bi umrli. Što bi to bilo loše, pomislio je ironično. Baš bi bilo tužno.

Fred je rekao: „Mahnimo mu, pa će nam možda baciti nešto.” Iskezio seTimotiju, pa su obojica prsnuli u smch.

„Naravno”, rekao je Timoti. „Da vidimo; šta bih hteo?” Ponovo su se obojica nasmejala na pomisao da oni žele nešto. Dvojica dečaka su imali celo Iznad, dokle god je dosezao pogled... Imali su čak i više nego što su imali brigaši, a to je bilo mnogo, više nego mnogo.

„Misliš li da znaju”, rekao je Fred. „ da naši roditelji igraju Perki Pat sa nameštajem napravljenim od onog što oni bacaju? Kladim se da ne znaju za Perki Pat; nisu nikad videli Perki Pat lutku, a da jesu, bili bi prilično ljuti.”

„U pravu si”, rekao je Timoti. „Bili bi toliko ljuti da bi verovatno prestali da bacaju stvari.” Pogledao je Freda pravo u oči.

„Ma ne”, rekao je Fred. „Ne bi trebalo da im kažemo; tvoj tata bi te opet prebio da to uradiš, a verovatno bi i mene.”

I pored toga, bila je to interesantna ideja. Mogao je da zamisli prvo iznenađenje, a zatim i ljutnju brigaša; bilo bi zabavno videti to, videti reakciju osmonogih marsovskih stvorova koji su imali toliko milosrđa u svojim krastavim telima, tih cefalopodnih univalvalnih organizama nalik mekušcima, koji su dobrovoljno preuzeli obavezu da pružaju pomoć opadajućem ostatku ljudske rase - ovako im je uzvraćano za njihovo milosrđe, ovom rasipničkom, glupavom upotrebom njihovih dobara. Ovom glupom igrom Perki Pat koju su svi odrasli igrali.

A ionako bi im bilo veoma teško to reći; nije bilo skoro nikakve komunikacije između ljudi i brigaša. Bili su isuviše različiti. Dela, činovi su se mogli upotrebiti, saopštavajući nešto... ali ne puke reči, ne puki znakovi. A ionako...

Jedan veliki smeđi zec je skočio zdesna, iza poludovršene kuće. Timoti je izvukao nož. „Momče!” rekao je glasno, uzbuđen. „Hajdemo!” Krenuo je preko izrovanog tla, sa Fredom iza. Postepeno su pristizali zeca; brzo trčanje dvojici dečaka nije predstavljalo problem; mnogo su vežbali.

„Baci nož!” zadahtao je Fred, i Timoti je, stružući nogama po tlu, uspeo da se zaustavi, podigao desnu ruku, zastao da nanišani, a onda hitnuo naoštreni, teški nož. Svoje najveće blago, koje je sam napravio.

Probo je zeca baš kroz vitalne organe. Zec se prevrnuo, kliznuo, podižući oblak prašine.

„Kladim se da za ovog možemo dobiti dolar!” uzviknuo je Fred skačući gore-dole. „Samo za kožu - kladim se da možemo dobiti pedeset centi samo za vražju kožu!”

Zajedno, požurili su do mrtvog zeca, želeći da stignu tamo pre nego što se crvenorepi soko ili dnevna sova stušte na njega iz sivog neba.

Saginjući se, Norman Skein je podigao svoju Perki Pat lutku i nadureno rekao: „Dosta mi je; ne želim više da igram.”

Uznemirena, njegova žena se pobunila: ,,Ali imamo Perki Pat skroz u centru u njenom novom ford kabrioletu parkirala se i ubacila novčić u merač i bila je u kupovini i sad je u analitičarevoj čekaonici i čita časopis Forčun - debelo smo ispred Morisonovih! Zašto hoćeš da prekineš, Norm?”

„Jednostavno se ne slažemo", progunđao je Norman. „Ti kažeš da su analitičari naplaćivali dvadeset dolara na sat, a ja se jasno sećam da su naplaćivali samo deset; niko nije mogao da naplaćuje dvadeset. Time kažnjavaš našu stranu, a zbog čega? Morisonovi se slažu da je bilo samo deset. Zar ne?" rekao je gospodinu i gospođi Morison, koji su čučali na drugoj strani postavke u koju su bili uklopljeni Perki Pat kompleti oba para.

Helen Morison je rekla svom mužu: „Ti si išao kod analitičara više od mene; jesi li siguran da je naplaćivao samo deset?"

„Pa, ja sam većinom išao na grupnu terapiju", rekao je Tom. „Na Berkli državnoj klinici za mentalno zdravlje naplaćivali su u skladu sa tvojim platežnim mogućnostima. A Perki Pat ide kod *privatnog* psihoanalitičara."

„Moraćemo da pitamo nekog drugog", rekla je Helen Normu Skeinu. „Pretpostavljam da je jedino što možemo trenutno da uradimo da odložimo igru." Ustanovio je da ga i ona sad ljutito gleda, jer je svojim insistiranjem na tom pitanju stavio tačku na igranje tog popodneva.

„Da je ostavimo postavljenu?" zapitala je Fren Skein. „Baš bismo i mogli; možda možemo da je završimo večeras poste večere."

Norman Skein se zagledao u njihovu kombinovanu postavku, mondene trgovine, dobro osvetljene ulice sa parkiranim najnovijim modelima kola, koja su sva blistala, kuću na dva nivoa u kojoj je Perki Pat živela i gde je primala svog momka Leonarda. Kuća je bila ono čemu je stalno težio; kuća je bila stvarni fokus postavki, ma koliko se u drugim stvarima razlikovale.

Garderoba Perki Pat, na primer, tamo u kućnom plakaru, velikom plakaru u spavaćoj sobi. Njene kapri pantalone, njene bele pamučne vruće pantalonice, njen dvodelni kupaći kostim na tačkice, njeni čupavi džemperi... a tamo, u njenoj spavaćoj sobi, njena hi-fi linija, njena kolekcija LP ploča...

Zaista je bilo tako, jednom, zaista je bilo kao ovo, u nekadanima. Norm Skein se mogao setiti svoje sopstvene kolekcije LP ploča, a jednom je imao odeću skoro isto toliko mondensku kao i Leonard, momak Perki Pat, kašmirske sakoe i odela od tvida i italijanske sportske košulje i cipele napravljene u Engleskoj. Nije imao jaguar XKE sportska kola, kao Leonard, ali je imao lep mercedes-benc iz 1963, kojim se vozio na posao.

Tada smo živeli, rekao je Norm Skein u sebi, *kao Perki Pat i Leonard sada*. Upravo je ovako zaista bilo.

Svojoj ženi je rekao, pokazujući na radio-sat koji je Perki Pat držala pored kreveta: „Sećaš li se našeg Dženeral Elektrik radio-sata? Kako nas je budio ujutro klasičnom muzikom sa one kratkotalasne stanice, KSFR? „Volfgangeri", tako se emisija zvala. Od šest do devet svakog jutra."

„Da", rekla je Fren zamišljeno klimajući glavom. „A ti si ustajao pre mene; znala sam da bi trebalo da ustanem i spremim ti slaninu i toplu kafu, ali je bilo tako zabavno samo pustiti sebi na volju, ne mrdati se još pola sata, dok se klinci ne probude."

„Probude, đavola; oni su bili budni pre nas", rekao je Norm. „Zar se ne sećaš? Pozadi bi gledali TV do osam. Onda bih ja ustao i spremio im žitne pahuljice, pa bih otišao na posao u Ampeksu u Redvud Sitiju."

„Ah, da", rekla je Fren. „TV." Njihova Perki Pat nije imala TV aparat; izgubili su ga u igri sa Reganovima pre nedelju dana i Norm još nije uspeo da izradi aparat dovoljno uverljivog izgleda kao zamenu. Tako su se, u igri, pretvarali da ga je „majstor odneo u servis". Tako su objašnjavali činjenicu da njihova Perki Pat nema nešto što bi inače imala.

Norm je pomislio, igranje ove igre... to je kao povratak tamo, natrag u svet pre

rata. To je razlog što je igramo, pretpostavljam. Osetio je stid, ali samo na trenutak; stid je, gotovo istog momenta, zamenila želja da još malo igra.

„Hajde da ne prestajemo”, rekao je najednom. „Složiću se da bi psihoanalitičar naplatio Perki Pat dvadeset dolara. U redu?”

„U redu”, reklo je oboje Morisonovih zajedno, i svi su ponovo seli da nastave igru.

Tod Morison je podigao njihovu Perki Pat; držao ju je milujući njenu plavu kosu - njihova je bila plavuša, dok su Skeinovi imali brinetu - i petljao sa kopčama njene suknje.

„Šta to radiš?” upitala je njegova žena.

„Ima lepu suknju”, rekao je Tod. „Odlično si je sašila.”

Norman je rekao: „Jesi li ikad znao neku devojku, onda u nekadanima, koja je izgledala kao Perki Pat?”

„Ne”, rekao je Tod Morison setno. „Ali bih voleo da jesam. Video sam devojke kao Perki Pat, pogotovo kada sam živeo u Los Anđelesu za vreme Korejskog rata. Ali jednostavno nisam uspeo da upoznam nijednu. A naravno, bilo je stvarno strašno lepih pevačica, kao što su Pegi Li i Džuli London... one su izgledale dosta nalik Perki Pat.”

„Igraj”, rekla je Fren energično. I, Norm, koji je bio na redu, uzeo je čigru i zavrteo je-

„Jedanaest”, rekao je. „Sa ovim moj Leonard izlazi iz servisa za sportska kola i kreće ka trkalištu.” Pomerio je lutku Leonarda napred.

Zamišljeno, Tod Morison je rekao: „Znaš, neki dan sam bio napolju i dovlačio zalihe koje su brigaši ispustili... Bil Ferner je bio tamo i ispričao mi je nešto zanimljivo. Sreo je jednog hiraša iz hiraške rupe tamo gde je bio Ouklend. A u toj rupi znaš šta igraju? Ne Perki Pat. Nikad nisu čuli za Perki Pat.”

„Pa, šta onda igraju?” upitala je Helen.

„Imaju sasvim drugačiju lutku.” Tod je nastavio, namršten, „Bil kaže da ju je ouklendski hiraš zvao Koni Kompenion lutkom. Jeste li ikad čuli za to?”

„Lutka *Koni Kompenion*”, rekla je Fren zamišljeno. „Kako neobično. Pitam se kakva je ona. Ima li momka?”

„Ma naravno”, rekao je Tod. „Ime mu je Pol. Koni i Pol. Znate, trebalo bi da otpešačimo do tamo ovih dana i vidimo kako Koni i Pol izgledaju i kako oni žive. Možda bismo mogli naučiti par stvari i dodati ih našim postavkama.”

Norm je rekao: „Možda bismo mogli igrati protiv njih.”

Zbunjena, Fren je rekla: „Da li bi Perki Pat mogla igrati protiv Koni Kompenion? Je li to moguće? Pitam se šta bi se desilo.”

Niko od ostalih joj nije odgovorio. Jer niko od njih nije znao.

Dok su drali zeca, Fred je rekao Timotiju: „Odakle je reč hiraš? Baš je ružna reč; zašto je koriste?”

„Hiraš je neko ko je preživeo hidrogenski rat”, objasnio je Timoti. „Znaš, pomoću hira. Hirom sudbine. Shvataš? Jer su skoro svi pobijeni; nekad je bilo na hiljade ljudi.”

„Ali, šta je onda *hir*? Kad kažeš *hirom sudbine*...”

„Hir je kad je sudbina odlučila da te poštedi”, rekao je Timoti, i to je bilo sve što je imao da kaže o tome. To je bilo sve što je znao.

Fred je zamišljeno rekao: „Ali ti i ja, mi nismo hiraši, jer nismo bili živi kada je rat izbio. Rođeni smo posle.”

„Tačno”, rekao je Timoti.

„Pa će svako ko me nazove hirašem”, rekao je Fred, „dobiti mojom praćkom u oko.”

„I, *brigaš*”, rekao je Timoti, „i to je izmišljena reč. To je bilo kad su ljudima posle

neke katastrofe slali pakete avionom i brodom. To se zvalo „paketi brige”, jer su ih slali ljudi koji su brinuli.”

„To znam”, rekao je Fred. „To te nisam pitao.”

„Pa, svejedno sam ti ispričao”, rekao je Timoti.

Dvojica dečaka su nastavili da deru zeca.

Džin Regan je rekla svom mužu: „Jesi li čuo za lutku Koni Kompenion?” Pogledala je duž dugačkog, grubo tesanog stola da bi bila sigurna da nijedna od ostalih porodica ne prisluškuje. „Sem”, rekla je, „čula sam za to od Helen Morison; ona je to čula od Toda, a on je čuo od Bila Fernera, mislim. Znači da je verovatno istina.”

„Šta je to istina?” rekao je Sem.

„Da u ouklendskoj hiraškoj rupi nemaju Perki Pat; imaju Koni Kompenion... i palo mi je na pamet da možda jednim delom ovo - znaš, ova nekakva praznina, ova dosada koju ponekad osećamo - možda, kada bismo videli Koni Kompenion lutku i kako ona živi, možda bismo mogli dodati dovoljno toga našoj postavci da...” Zastala je, razmišljajući. „Da je učinimo potpunijom.”

„Ne sviđa mi se ime”, rekao je Sem Regan. „Koni Kompenion; zvuči jeftino.” Zagrabio je kašikom malo bljutave, hranljive kaše od žitarica, koju su brigaši bacali u poslednje vreme. Dok je gutao zalogaj, mislio je: *Kladim se da Koni Kompenion ne jede ovakve splačine; kladim se da ona jede čizburgere sa svim prilozima u otmenom restoranu za automobiliste.”*

„Da li bismo mogli da odemo do tamo?” upitala je Džin.

„Do ouklendske hiraške rupe?” Sem ju je presekao pogledom. „Do tamo ima *petnaest milja*, skroz na drugu stranu od hiraške rupe Berkli!”

,,Ali ovo je važno”, rekla je Džin tvrdoglavo. „A Bil kaže da je jedan hiraš iz Ouklenda stigao sve dovde u potrazi za nekim elektronskim uređajima ili tako nečim... pa ako je on mogao, možemo i mi. Imamo zaštitna odela koja su nam bacili. Znam da bismo mogli.”

Mali Timoti Skein, koji je sedeo sa svojom porodicom, čuo je šta je pričala; sada je on progovorio. „Gospođo Regan, Fred Čemberlen i ja, mi bismo mogli da odemo do tamo ako nam platite. Šta kažete?” Munuo je Freda, koji je sedeo do njega. „Zar ne bismo? Za, recimo, pet dolara.”

Fred se, sa ozbiljnim izrazom lica, okrenuo gospođi Regan i rekao: „Mogli bismo vam doneti Koni Kompenion lutku. Po pet dolara svakom od nas.”

„O, bože moj”, rekla je Džin Regan, šokirana. I promenila temu.

Ali je kasnije, posle večere, ponovo pokrenula razgovor kada su ona i Sem bili sami u svojim prostorijama.

„Seme, moram je videti”, ispalila je. Sem je, u galvanizovanoj kadi, obavljao svoje nedeljno kupanje, pa ju je morao slušati. „Sada, kad znamo da postoji, moramo igrati protiv nekog iz ouklendske hiraške rupe; to barem možemo da uradimo. Zar ne? Molim te.” Šetala je napred-natrag po malenoj prostoriji, nervozno stiskajući ruke. „Koni Kompenion možda ima Standardovu pumpu i aerodromski terminal sa pistom za mlaznjake i TV u boji i francuski restoran u kojem služe puževe, kao onaj u koji smo ti i ja otišli kad smo se venčali... jednostavno moram da vidim njenu postavku.”

„Ne znam”, rekao je Sem oklevajući. „Ima nečeg u vezi sa Koni Kompenion lutkom što - me uznemirava.”

„Šta bi to moglo biti?”

„Ne znam.”

Džin je ogorčeno rekla: „To je zato što znaš da je njena postavka toliko mnogo bolja od naše i da je ona mnogo više od Perki Pat.”

„Možda je to”, promrmljao je Sem.

„Ako ti ne odeš, ako ne pokušaš da uspostaviš kontakt sa njima dole u ouklendskoj hiraškoj rupi, neko drugi hoće - neko ambiciozniji će te preteći. Neko kao što je Norman Skein. On nije uplašen kao ti.”

Sem nije rekao ništa; nastavio je da se kupa. Ruke su mu se tresle.

Jedan brigaš je nedavno spustio komplikovane delove koji su, očigledno, činili nekakav oblik mehaničkog kompjutera. Nekoliko nedelja su kompjuteri - ako su to bili - stajali u rupi u svojim omotima, neupotrebljeni, ali je sada Norman Skein smislio šta da uradi sa jednim od njih. U tom trenutku bio je uposlen preradom nekih od zupčanika, onih najmanjih, u mašinu za mlevenje đubreta za kuhinju Perki Pat.

Upotrebljavajući specijalni minijaturni alat-koji su smislili i izradili stanovnici hiraške rupe - koji je bio neophodan za pravljenje stvari koje okružuju Perki Pat, bio je uposlen za svojom radnom klupom. Potpuno usredsređen na ono što je radio, najednom je shvatio da Fren stoji iza njega i posmatra ga.

„Postajem nervozan kad me gledaju”, rekao je Norm, držeći maleni zupčanik pincetom.

„Slušaj”, rekla je Fren, „setila sam se nečeg. Da li te ovo podseća na nešto?” Stavila je pred njega jedan od tranzistora koji su spušteni dan ranije.

„Podseća na automatski otvarač garažnih vrata, kojeg sam se već setio”, rekao je Norm nervozno. Nastavio je da radi, vesto uklapajući minijaturne delove u sudoperu Patine kuhinje; takav delikatan posao je zahtevao maksimalnu koncentraciju.

Fren je rekla: „Podseća na činjenicu da mora da postoje radio-predajnici na Zemlji, ili brigaši ne bi slali ovo.”

„Pa?” rekao je Norm, nezainteresovan.

„Možda naš Načelnik ima jedan”, rekla je Fren. „Možda postoji jedan baš ovde u našoj rupi, pa bismo ga mogli upotrebiti da zovemo ouklendsku hirašku rupu. Njihovi predstavnici bi se mogli naći sa nama na pola puta... recimo u berklijevskoj hiraškoj rupi. I mogli bismo da igramo tamo. Pa ne bismo imali pred sobom taj put od petnaest milja.”

Norman je zastao sa radom; odložio je pincetu i polagano rekao: „Mislim da je moguće da si u pravu.” Ali, ukoliko njihov Načelnik Huker Glebe ima radio-predajnik, hoće li im dopustiti da ga upotrebe? I ako ih pusti...

„Možemo da pokušamo”, navaljivala je Fren. „Neće boleti da probamo.”

„Važi”, rekao je Norman dižući se iz klupe.

Niski čovek lukavog lica u vojnoj uniformi, Načelnik hiraške rupe Pinol, slušao je u tišini dok je Norm Skein govorio. Onda se nasmešio mudrim, prepredenim smeškom. „Naravno da imam radio-predajnik. Oduvek sam imao. Pedeset vati izlazne snage. Ali zašto želiš da kontaktiraš sa ouklendskom hiraškom rupom?”

Oprezno, Norm je rekao: „To je moja stvar.”

Huker Glebe je zamišljeno rekao: „Pustiću te da ga upotrebiš, za petnaest dolara.”

Bio je to gadan šok i Norm se lecnuo. Blagi bože; sav novac koji su on i njegova žena imali - sve im je trebalo da bi igrali Perki Pat. Novac je bio sredstvo plaćanja u igri; nije bilo drugog kriterijuma po kojem bi se moglo odrediti ko je dobio a ko izgubio. „To je isuviše”, rekao je naglas.

„Pa, recimo deset”, rekao je Načelnik sležući ramenima.

Na kraju su se dogovorili za šest dolara i novčić od pedeset centi.

„Ja ću uspostaviti radio-kontakt za tebe”, rekao je Huker Glebe. „Jer ti ne znaš kako. Potrajaće.” Počeo je da okreće ručicu generatora na predajniku. „Obavestiću te kad uspostavim kontakt sa njima. Ali novac mi daj odmah.” Ispružio je ruku i Norm mu

je, uz veliko oklevanje, isplatio dogovorenu sumu.

Tek je kasno te večeri Huker uspeo da uspostavi kontakt sa Ouklendom. Zadovoljan samim sobom, sijajući od samozadovoljstva, pojavio se u prostorijama Skeinovih, u vreme večere. „Sve je sređeno”, objavio je. „Ej, jeste li znali da u Oukiendu ima devet hiraških rupa? Nisam to znao. Koja vama treba? Ja sam dobio onu čiji je pozivni znak Red Vanila.” Zakikotao se. „Tamo su baš žestoki i sumnjičavi; bilo ih je teško navesti da odgovore.”

Ostavljajući svoj obrok, Norman je požurio do Načelnikovih prostorija dok ga je Huker zadihano sledio.

Predajnik je zaista bio uključen i krčanje je dopiralo iz zvučnika. Nespretno, Norm je seo za mikrofon. „Da li samo da govorim?” upitao je Hukera Glebea.

„Samo reci, Zove hiraška rupa Pinola. Ponovi to par puta i onda kad oni prihvate, kaži šta želiš da kažeš.” Načelnik je čačkao po komandama predajnika, praveći se važan.

„Ovde hiraška rupa Pinola”, rekao je Norm glasno u mikrofon.

Skoro odmah je jasan glas iz monitorskog zvučnika rekao: „Red Vanila Tri odgovara.”

Glas je bio hladan i grub; Normu se učinio izrazito stranim. Huker je bio u pravu.

„Imate li Koni Kompenion tamo dole gde ste vi?”

„Da, imamo”, odgovorio je hiraš iz Ouklenda.

„Pa, ja vas izazivam”, rekao je Norman, osećajući kako mu žile u vratu pulsiraju zbog napetosti onog što je izgovarao. „Mi u ovoj oblasti imamo Perki Pat; igraćemo sa Perki Pat protiv vaše Koni Kompenion. Gde se možemo sresti?”

„Perki Pat”, odjeknuo je ouklendski hiraš. „Da, znam za nju. Šta bi bio ulog u igri, šta misliš?”

„Ovde gore mi većinom igramo u papirni novac”, rekao je Norman, osećajući da njegovom odgovoru nešto nedostaje.

„Mi imamo mnogo papirnog novca”, resko je rekao ouklendski hiraš. „To nikoga od nas ne interesuje. Šta još?”

„Ne znam.” Osećao se sputanim razgovarajući sa nekim koga nije mogao videti; nije navikao na to. Ljudi treba da budu, pomislio je, licem u lice, da možeš videti izraz lica onog drugog. Ovo nije bilo prirodno. „Nađimo se na pola puta”, rekao je, „da raspravimo to. Možda bismo se mogli naći u hiraškoj rupi Berkli; šta mislite?”

Hiraš iz Ouklenda je rekao: „To je predaleko. Misliš da vučemo našu Koni Kompenion postavku sve do tamo? Isuviše je teška i moglo bi joj se nešto desiti.”

„Ne, samo da raspravimo pravila i uloge”, rekao je Norman.

Sumnjičavo, ouklendski hiraš je rekao: „Pa, pretpostavljam da bismo to mogli. Ali bolje da znaš - mi shvatamo Koni Kompenion lutku prilično ozbiljno; bolje budite spremni za pregovore.”

„Bićemo”, uverio ga je Norman.

Sve to vreme Načelnik Huker Glebe je okretao ručku generatora; oznojen, lica nateklog od naprezanja, gestovima je tražio od Norma da okonča pregovore.

„U hiraškoj rupi Berkli”, završio je Norm. „Za tri dana. I pošaljite svog najboljeg igrača, onog koji ima najveću i najautentičniju postavku. Naše Perki Pat postavke su umetnička dela, shvatate.”

Ouklendski hiraš je rekao: „U to ćemo poverovati kada ih budemo videli. Na kraju krajeva, mi ovde imamo stolare i električare i tapetare koji prave naše postavke; kladim se da ste svi vi amateri.”

„Ne onoliko koliko mislite”, rekao je raspaljeno Norman i odložio mikrofon. Hukeru Glebeu - koji je odmah prestao sa okretanjem - rekao je, „Pobedićemo ih. Čekaj samo dok vide mašinu za mlevenje đubreta koju pravim za moju Perki Pat; jesi li znao

da je u nekadanima bilo ljudi, mislim baš pravih živih ljudi, koji nisu imali mašine za mlevenje đubreta?”

„Sećam se”, rekao je Huker zlovoljno. „Bogami si dobio dosta okretanja za svoje pare; mislim da si me zeznuo što si pričao tako dugo.” Pogledao je Norma sa tolikim neprijateljstvom da se Norm počeo osećati nelagodno. Na kraju krajeva, Načelnik rupe je imao pravo da izbaci svakog hiraša kojeg hoće; njihov zakon je bio takav.

„Daću ti kutiju za požarni alarm, koju sam baš pre neki dan završio”, rekao je Norm. „U mojoj postavci ona ide na ćošak ulice u kojoj živi momak Perki Pat, Leonard.”

„Ta ti valja”, složio se Huker i njegovo neprijateljstvo je izbledelo. Zamenila ga je, odmah, pohlepa. „Da je vidim, Norm. Kladim se da će dobro ići u moju postavku; kutija za požarni alarm je baš ono što mi treba da kompletiram svoj prvi blok zgrada gde već imam i poštansko sanduče. Hvala ti.”

„Nema na čemu”, uzdahnuo je Norman filozofski.

Kada se vratio sa dvodnevnog puta do hiraške rupe Berkli, lice mu je bilo toliko smrknuto da je njegova žena odmah shvatila da pregovori sa ljudima iz Ouklenda nisu dobro prošli.

Tog jutra, jedan brigaš je ispustio kutije nekakvog sintetičkog pića nalik čaju; spremila je Normanu jednu solju, čekajući da čuje šta se desilo osam milja severnije.

„Cenjkali smo se”, rekao je Norm, sedeći umorno na krevetu koji su on i njegova žena i dete delili. „Oni ne žele novac; ne žele ni robu - normalno da ne žele, jer vražji brigaši i tamo redovno ispuštaju sve.”

„Šta će onda prihvatiti?”

Norm je rekao: „Samu Perki Pat.” Onda je zaćutao.

„Dobri Bože moj”, rekla je ona, užasnuta.

„Ali, ako pobedimo”, dodao je Norm, „dobijamo Koni Kompenion.”

„A postavke? Šta je sa njima?”

„Ostaje nam naša. U pitanju je samo Perki Pat, ni Leonard, ni išta drugo.”

„Ali”, protestovala je ona, „šta da *radimo* ako izgubimo Perki Pat?”

„Mogu da napravim drugu”, rekao je Norm. „Postoje velike zalihe termoplastike i veštačke kose, ovde u rupi. A imam i dovoljno raznih boja; trebaće bar mesec dana, ali mogu to uraditi. Nije to posao koji bi me radovao, priznajem. Ali...” Oči su mu zablistale. „Ne gledaj samo na lošu stranu; *zamisli kako bi bilo dobiti lutku Koni Kompenion*. Mislim da možemo pobediti; njihov predstavnik je izgledao pametan i, kao što je Huker rekao, žestok... ali mi onaj sa kojim sam razgovarao nije izgledao kao izrazito hirast. Znaš, da dobro stoji sa srećom.”

A, na kraju krajeva, faktor sreće, nepredvidivosti, ulazio je u svaki stadijum igre putem čigre.

„Izgleda mi pogrešno”, rekla je Fren, „uložiti i samu Perki Pat. Ali, ako ti tako kažeš...” Uspela je da se malkice nasmeši. Ja sam uz tebe. A ako dobiješ Koni Kompenion - ko zna? Možda ćeš biti izabran za Načelnika kad Huker umre. Zamisli, dobiti nečiju *lutku* -ne samo igru, novac, već i *samu lutku*.”

„Mogu da pobedim”, rekao je Norm trezveno. Jer sam jako hirast.” Mogao je to osetiti u sebi, isti hir sudbine koji ga je živog izveo iz hidrogenskog rata, koji ga je od tada držao u životu. To ili imaš ili nemaš, shvatio je. A ja imam.

Njegova žena je rekla: „Zar ne bi trebalo da tražimo od Hukera da sazove sastanak svih u rupi i da pošalje najboljeg igrača iz cele grupe? Da bude što je moguće sigurnija pobeda.”

„Slušaj”, rekao je Norm Skein naglašeno, „ja sam najbolji igrač. Ja idem. A ideš i ti; dobar smo tim i nećemo se razdvajati. U svakom slučaju potrebno je bar dvoje ljudi da

nosi postavku Perki Pat.” Sve u svemu, procenio je, njihova postavka je težila trideset kilograma.

Plan mu je izgledao zadovoljavajući. Ali, kada ga je spomenuo drugima koji su živeli u hiraškoj rupi Pinol, našao se suočen sa oštrim neodobravanjem. Ceo sledeći dan je bio pun rasprava.

„Ne možeš sam nositi postavku ceo taj put”, rekao je Sem Regan. „Ili povedi više ljudi sa sobom ili nosi postavku u nekakvom vozilu. Kao što su taljige.” Namrštio se na Norma.

„Gde da nađem taljige?” upitao je Norm.

„Možda se nešto može prilagoditi”, rekao je Sem. „Pomoći ću ti koliko god mogu. Ja lično bih pošao s tobom ali, kao što sam rekao svojoj ženi, cela ta zamisao me brine.” Potapšao je Norma po leđima. „Divim se tvojoj hrabrosti, tebi i Fren, što tako krećete. Voleo bih da ja mogu tako.” Izgledao je nesrećan.

Na kraju, Norman se odlučio za kolica. On i Fren će se smenjivati u guranju. Na taj način, nijedno od njih nema potrebe da nosi još neki teret sem hrane i vode za sebe, i naravno, noževa kojima će se braniti od psomački.

Dok su pažljivo slagali elemente svoje postavke u kolica, mladi Skein, Timoti, oprezno im se približio. „Povedi i mene, tata”, molio je. „Za pedeset centi ću poći kao vodič i izviđač, a i pomoći ću vam da lovite hranu usput.”

„Snaći ćemo se mi”, rekao je Norm. „Ti ostani ovde u rupi; ovde ćeš biti sigurniji.” Smetalo mu je to, ta pomisao da se njegov sin prikrpi tako važnom poduhvatu. Bila je skoro - svetogrdna.

„Poljubi nas za zbogom”, rekla je Fren Timotiju, nakratko mu se nasmešivši; onda se njena pažnja vratila na postavku u kolicima. „Nadam se da se neće prevrnuti”, rekla je uplašeno Normu.

„Nema šanse”, rekao je Norm. „Ako budemo pazili.” Osećao se samouverenim.

Par trenutaka kasnije počeli su da guraju kolica usponom do poklopca na izlazu, do Iznad. Njihov put do hiraške rupe Berkli je počeo.

Milju pre hiraške rupe Berkli on i Fren su počeli da se sapliću na prazne kanistere i neke koji su bili poluprazni: ostatke ranijih paketa brige kakvi su bili porazbacani po površini i oko ulaza u njihovu rupu. Norm Skein je ispustio uzdah olakšanja; putovanje i nije prošlo tako loše, sem što su mu ruke postale nažuljane od stiskanja metalnih drški na kolicima, a Fren je iskrenula gležanj pa je sada hodala šepajući bolno. Ali trebalo im je manje vremena nego što je očekivao i bio je u poletnom raspoloženju.

Pred njima, pojavio se lik, čučeći u pepelu. Dečak. Norm mu je mahnuo i zazvao, „Ej, sinko - mi smo iz rupe Pinola; treba da se nađemo sa nekima iz Ouklenda ovde... sećaš li me se?”

Dečak sej ne odgovarajući, okrenuo i otrčao.

„Ne treba se bojati”, rekao je Norm svojoj ženi. „On će obavestiti njihovog Načelnika. Fini stari momak po imenu Ben Fenimor.”

Uskoro se pojavilo nekoliko odraslih, približavajući se oprezno.

Sa olakšanjem, Norm je spustio nogare kolica u prašinu, ispustio ih i obrisao lice maramicom. „Je li ekipa iz Ouklenda već stigla?” zazvao je.

„Ne još”, visoki, stariji čovek sa belom trakom na ruci i kitnjastom kapom odgovori. „To si ti, Skeine, je li?” rekao je zagledajući. To je bio Ben Fenimor. „Već si sa svojom postavkom.” Sada su berklijevski hiraši počeli da se skupljaju oko kolica proučavajući postavku Skeinovih. Na licima im se iskazivalo divljenje.

„Ovde imaju Perki Pat”, objasnio je Norm svojoj ženi. „Ali...” Snizio je glas. „Njihove postavke imaju samo ono neophodno. Samo kuća, garderoba i kola... nisu

sagradili gotovo ništa. Nemaju mašte.”

Jedna berklijevska hirašica je čežnjivo zapitala Fren: „A svaki komad nameštaja ste sami napravili?” Zadivljena, okrenula se čoveku do sebe. „Vidiš li šta su oni postigli, Ede?”

„Vidim”, odgovorio je čovek klimajući glavom. „Čujte”, rekao je Fren i Normu, „Možemo li je videti postavljenu? Postavićete je u našoj rupi, zar ne?”

„I te kako ćemo”, odgovorio je Norm.

Berklijevski hiraši su pomogli pri guranju kolica poslednju milju puta. Nedugo zatim već su se spuštali niz ulazni nagib, do rupe pod površinom.

„Ovo je velika rupa”, rekao je Norm Fren. „Mora da ima dve hiljade ljudi. Ovde je bio Kalifornijski univerzitet.”

„Vidim”, rekla je Fren, pomalo plašljiva zbog ulaska u nepoznatu rupu; bilo je to prvi put za mnogo godina - od rata, u stvari - da je videla bilo kog stranca. I to toliko njih odjednom. To je skoro bilo suviše za nju; Norm je osećao kako ona uzmiče, uplašeno se stiskajući uz njega.

Kada su stigli do prvog nivoa i počeli da istovaruju kolica, Ben Fenimor im je prišao i tiho rekao: „Mislim da su ljudi iz Ouklenda primećeni; upravo nam je javljeno o nekoj aktivnosti Iznad. Pa, budite spremni.” Dodao je: „Mi navijamo za vas, naravno, jer ste vi Perki Pat, isto kao i mi.”

„Jeste li ikad videli lutku Koni Kompenion?” upitala ga je Fren.

„Ne, gospođo”, odgovorio je Fenimor učtivo. „Ali naravno da smo čuli za nju, pošto smo susedi sa Ouklendom i tako to. Jednu stvar ću vam reći... čuli smo da je Koni Kompenion lutka malo starija od Perki Pat. Znate... hm, *zrelija*.” Objasnio je: „Samo hoću da vas pripremim.”

Norm i Fren su se zgledali. „Hvala”, rekao je Norm polagano. „Da, treba da budemo što spremniji. Šta je sa Polom?”

„Oh, on nije baš nešto”, rekao je Fenimor. „Koni upravlja svim; mislim da Pol čak nema ni svoj stan. Ali, bolje da sačekate da hiraši iz Ouklenda dođu ovamo; ne bih želeo da vas dovedem u zabludu - znam samo ono što sam načuo, znate.”

Drugi hiraš iz Berklija, koji je stajao blizu, progovorio je: „Ja sam jednom video Koni i ona je mnogo odraslija od Perki Pat.”

„Koliko mislite da je stara Perki Pat?” upitao ga je Norm.

„Pa, rekao bih sedamnaest ili osamnaest”, dobio je odgovor.

„A Koni?” Napeto je iščekivao.

„Pa, njoj bi moglo biti i svih dvadeset i pet.”

Sa nagiba iza njih začuli su buku. Pojavilo se još nekoliko berklijevskih hiraša i, iza njih, dva čoveka koji su između sebe nosili platformu na kojoj je Norm ugledao, raširenu, veliku spektakularnu postavku.

Ovo je bio tim iz Ouklenda, a oni nisu bili par, muž i žena; obojica su bili muškarci i imali su gruba lica sa strogim, odsutnim očima. Na tren su klimnuli glavama prema njemu i Fren, primećujući njihovo prisustvo. A onda su, veoma brižno, položili platformu na kojoj je počivala njihova postavka.

Za njima je išao treći hiraš iz Ouklenda noseći metalnu kutiju, prilično sličnu posudama za užinu. Norm je, gledajući, instinktivno znao da je u kutiji lutka Koni Kompenion. Hiraš iz Ouklenda je izvadio ključ i počeo da otključava kutiju.

„Spremni smo da počnemo sa igrom u svako doba”, rekao je viši od dvojice iz Ouklenda. „Kao što smo se u našoj diskusiji složili, upotrebljavaćemo numerisanu čigru umesto kockica. Na taj način su mogućnosti za varanje manje.”

„Prihvaćeno”, rekao je Norm. Oklevajući, ispružio je ruku. „Ja sam Norman Skein, a

ovo je moja žena i partner u igri Fren."

Čovek iz Ouklenda, očigledno vođa, rekao je: „Ja sam Valter R. Vin. Ovo je moj partner, Čarli Daud, a čovek sa kutijom, to je Piter Foster. On neće igrati; on samo čuva našu postavku." Vin je bacio pogled unaokolo, po berklijevskim hirašima, kao da kaže *Znam da ste svi vi naklonjeni Perki Pat, ovde. Ali nas nije briga; nismo uplašeni.*

Fren je rekla: „Mi smo spremni da igramo, gospodine Vin." Glas joj je bio tih ali razgovetan.

„Šta je sa novcem?" upitao je Fenimor.

„Mislim da obe ekipe imaju dovoljno novca"; rekao je Vin. Izvadio je nekoliko hiljada dolara u papirnom novcu, a onda je i Norm uradio isto. „Novac, naravno, ne igra nikakvu ulogu u ovome, sem kao sredstvo vođenja igre."

Norm je klimnuo glavom; savršeno je razumeo. Samo su lutke bile važne. A onda je, prvi put, ugledao lutku Koni Kompenion.

Gospodin Foster, koji se očigledno brinuo o njoj, stavljao ju je u spavaću sobu. Pogled na nju oduzeo mu je dah. Da, bila je starija. Odrasla žena, uopšte ne devojka... razlika između nje i Perki Pat je bila naglašena. I tako životna. Rezbarena, ne livena; očigledno je bila isečena iz drveta i onda obojena - nije bila od termoplastike. A njena kosa. Izgleda da je bila prava kosa.

„Šta mislite o njoj?" upitao je Valter Vin, sa blagim smeškom.

„Veoma... upečatljiva", priznao je Norm.

Sada su Ouklenderi proučavali Perki Pat. „Livena tremoplastika", rekao je jedan od njih. „Veštačka kosa. Ali, odeća je lepa; sve rukom šiveno, to se vidi. Interesantno; ono što smo čuli je tačno. Perki Pat nije odrasla, ona je samo tinejdžerka."

Sada se i muški parnjak Koni pojavio; stavljen je u spavaću sobu pored Koni.

„Čekajte malo", rekao je Norm. „Stavljate Pola, ili kako se već zove, u spavaću sobu sa njom? Zar on ne treba da krene iz svog stana?"

Vin je rekao: „Oni su venčani."

„Venčani!" Norm i Fren su buljili u njega, zatečeni.

„Pa naravno", rekao je Vin. „Pa, prirodno, žive zajedno. Vaše lutke, one nisu, zar ne?"

„N-ne", rekla je Fren. „Leonard je momak Perki Pat..." glas joj je utihnuo. „Norme", rekla je hvatajući ga za ruku, „ne verujem mu; mislim da samo kaže da su venčani da bi stekao prednost. Jer, ako oboje krenu iz iste sobe..."

Norm je glasno rekao: „Momci, čujte. Nije fer, proglasiti ih za venčane."

Vin je rekao: „Mi ih ne *proglašavamo* za venčane; oni su venčani. Zovu se Koni i Pol Latrop, iz Arden Plejsa broj 24, Piedmont. U braku su oko godinu dana, reći će vam većina igrača."

Možda je, pomislio je Norm, to istina. Bio je zaista potresen.

„Pogledaj ih skupa", rekla je Fren, kleknuvši da razgleda postavku Ouklendera. „U istoj spavaćoj sobi, u istoj kući. Norme, pogledaj; vidiš li? Tu je samo jedan krevet. Veliki bračni krevet." Razrogačenih očiju, obratila mu se. „Kako mogu Perki Pat i Leonard da igraju protiv njih?" Glas joj je drhtao. „To nije moralno *ispravno*."

„Ovo je sasvim drugačiji tip postavke", rekao je Norm Valteru Vinu. „Ovo što vi imate. Totalno različito od onoga na šta smo navikli, kao što vidite." Pokazao je na svoju postavku. „Insistiram da u ovoj igri Koni i Pol ne žive zajedno i da se ne smatraju venčanima."

„Ma oni jesu", progovorio je Foster. „To je činjenica. Pogledajte - odeća im je u istom ormaru." Pokazao im je orman. „I u istim fiokama u kredencu." I to im je pokazao. „A pogledajte u kupatilo. Dve četkice za zube. Njegova i njena, u istoj čaši. Pa vidite da ne izmišljamo ništa."

Usledila je tišina.

Onda je Fren rekla prigušenim glasom: „A ako su venčani -mislite da su bili - intimni?"

Vin je podigao obrvu, a onda klimnuo. „Svakako, pošto su venčani. Da li s tim nešto nije u redu?"

„Perki Pat i Leonard nisu nikad..." počela je Fren i onda zastala.

„Naravno da ne", složio se Vin. „Jer se oni samo zabavljaju. Razumemo to."

Fren je rekla: „Mi to jednostavno ne možemo da igramo. Ne možemo." Uhvatila je svog muža za ruku. „Vratimo se u rupu Pinolu - molim te, Normane."

„Čekajte", najednom je rekao Vin. „Ako ne igrate, predali ste se; morate nam dati Perki Pat."

Tri Ouklendera su klimnula glavama. I, video je Norm, mnogi hiraši iz Berklija su takođe klimnuli, uključujući i Bena Fenimora.

„U pravu su", Norm je teška srca rekao svojoj ženi. Zagrlio ju je. „Morali bismo je dati. Bolje da igramo, draga."

„Da", rekla je Fren ravnim, mrtvim glasom. „Igraćemo." Sagnula se i bezvoljno zavrtela čigru. Zaustavila se na šestici.

Smešeći se, Valter Vin je kleknuo i zavrteo. Dobio je četvorku.

Igra je počela.

Čučeći iza rasutog, raspadnutog sadržaja davno ispuštenog paketa brige, Timoti Skein je preko površine pepela ugledao svoju majku i oca, koji su gurali kolica pred sobom. Izgledali su umorno i staro.

„Hej", povikao je Timoti, skačući na njih od radosti što ih opet vidi; mnogo su mu nedostajali.

„Zdravo, sine", rekao je njegov otac klimajući glavom. Ispustio je ručke kolica, stao i obrisao lice maramicom.

Tada je i Fred Čemberlen dotrčao, zadihan. „Zdravo, gospodine Skein; zdravo, gospođo Skein. Ej, jeste li pobedili? Kladim se da ste pobedili, zar niste?" Gledao je od jednog do drugog i natrag.

Tihim glasom Fren je rekla: „Da, Fredi. Pobedili smo."

Norm je rekao: „Pogledajte u kolica."

Dva dečaka su pogledala. A tamo je, među nameštajem Perki Pat, ležala još jedna lutka. Veća, punije figure, mnogo starija od Pat... zurili su u nju, a ona je slepo zurila u sivo nebo nad njima. *Znači, to je ta Koni Kompenion lutka*, rekao je Timoti u sebi. Opa.

„Imali smo sreće", rekao je Norm. Sada je nekoliko ljudi izašlo iz rupe i okupljalo se oko njih, slušajući. Džin i Sem Regan, Tod Morison i njegova žena, Helen, i njihov Načelnik, Huker Glebe glavom, koji je dotrčao uzbuđen i nervozan, zajapurenog lica, teško dišući od napora - za njega neuobičajenog - penjanja do izlaza.

Fren je rekla: „Izvukli samo karticu za poništenje dugova baš kada smo najviše zaostali. Dugovali smo pedeset hiljada, a to nas je učinilo ravnim ouklendskim hirašima. A onda smo, posle toga, dobili karticu za napredovanje deset polja, što nas je stavilo na nagradno polje, bar u našoj postavci. Žestoko smo se zakačili, jer su nam Ouklenderi pokazivali da je to u njihovoj postavci polje zaplene nekretnina zbog neplaćenog poreza, ali smo onda dobili neparan broj na čigri što nas je vratilo u našu postavku." Uzdahnula je. „Drago mi je što sam se vratila. Bilo je teško, Hukeru; bila je ovo žestoka partija."

Huker Glebe je prostenjao: „Haj'mo svi da pogledamo Koni Kompenion lutku, narode." Fren i Normu je rekao: „Mogu li da je podignem i pokažem im?"

„Naravno", rekao je Norm klimajući glavom.

Huker je uzeo u ruke lutku Koni Kompenion. „Baš izgleda stvarno”, rekao je razgledajući je. „Odeća nije onako lepa kao naša-, izgleda mašinski izrađena.”

„I jeste”, složio se Norm. „Ali je ona rezbarena, a ne livena.”

„Da, vidim.” Huker je okrenuo lutku zagledajući je sa svih strana. „Dobro urađeno. Ona je - hm, punija od Perki Pat. Šta to nosi na sebi? Nekakav kostim od tvida.”

„Poslovno odelo”, rekla je Fren. „To smo dobili sa njom; na to su unapred pristali.”

„Vidite, ona je zaposlena”, objasnio je Norm. „Kao psihološki konsultant u poslovnoj firmi koja se bavi marketinškim istraživanjem. Na polju potrošačkih preferenci. Dobro plaćen posao... ona zarađuje oko dvadeset hiljada godišnje, mislim da je Vin rekao.”

„Opa”, rekao je Huker. „A Pat tek ide na koledž; ona je još u školi.” Izgledao je uznemireno. „Pa, pretpostavljam da je bilo neminovno da budu ispred nas u nekim stvarima. Ono što je važno je da ste vi dobili.” Vratio mu se vedri osmeh. „Perki Pat je isprednjačila.” Podigao je lutku Koni Kompenion visoko da bi je svako mogao videti. „Gledajte šta su Norm i Fren doneli sa sobom, narode!”

Norm je rekao: „Budi pažljiv s njom, Hukeru.” Glas mu je bio čvrst.

„A?” rekao je Huker zastavši. „Zašto, Norme?”

„Zato”, rekao je Norm, „što će ona dobiti bebu.”

Najednom je usledila ledena tišina. Pepeo oko njih se lagano pomicao; to je bio jedini zvuk.

„Kako znaš?” upitao je Huker.

„Rekli su nam. Ouklenderi su nam rekli. A i to smo dobili - nakon žestoke rasprave u kojoj je Fenimor morao da presudi.” Posegnuvsi u kolica, izvadio je kožnu kesicu; iz nje je pažljivo uzeo izrezbareno ružičasto novorođenče. „„I ovo smo dobili, jer se Fenimor složio da je, tehnički gledano, ovo bukvalno deo lutke Koni Kompenion ovog trena.”

Huker je dugo, dugo zurio.

„Ona je udata”, objasnila je Fren. „Za Pola. Oni nisu samo momak i devojka. U trećem je mesecu trudnoće, rekao nam je gospodin Vin. Nije nam rekao dok nismo pobedili; nije hteo, tada, ali su osećali da moraju. Mislim da su bili u pravu; ne bi bilo kako valja da nisu.”

Norm je rekao: „A uz to je i dodatak, embrion...”

„Da”, rekla je Fren. „Morate, naravno, otvoriti Koni da biste ga videli...”

„Ne”, rekla je Džin Regan. „Molim vas, ne.”

Huker je rekao: „Ne, gospođo Skein, nemojte.” Odmaknuo se.

Fren je rekla: „Prvo je i nas naravno šokiralo, ali...”

„Vidite”, dodao je Norm, „logično je; morate slediti logiku. Pa, kad-tad i Perki Pat...”

„Ne”, rekao je Huker silovito. Sagnuo se, podigao kamen iz pepela pod nogama. „Ne”, rekao je i podigao ruku. „Stanite, vas dvoje. Ne govorite više ništa.”

Sada su i Reganovi uzeli kamenje. Niko nije progovorio.

Fren je naposletku rekla: „Norme, moramo da odemo odavde.”

„To je tačno”, rekao im je Tod Morison. Njegova žena je klimnula glavom, složivši se mrgodno.

„Vratite se vas dvoje u Ouklend”, rekao je Huker Normu i Fren Skein. „Vi više ne živite ovde. Drugačiji ste nego što ste bili. Vi ste se... promenili.”

„Da”, rekao je Sem Regan polagano, napola za sebe. „Bio sam u pravu; tu se trebalo nečega bojati.” Normu Skeinu je rekao: „Koliko je težak put do Ouklenda?”

„Išli smo samo do Berklija”, rekao je Norm. „Do hiraške rupe Berkli.” Izgledao je zbunjen i šokiran onim što se dešavalo. „Bože moj”, rekao je, „ne možemo se sad

okrenuti i opet odgurati ova kolica sve do Berklija... iscrpljeni smo, treba da se odmorimo!”

Sem Regan je rekao: „Šta ako neko drugi gura?” Onda je prišao Skeinovima i stao pored njih. „Ja ću odgurati tu prokletinju. Idi ispred mene, Skeine.” Pogledao je prema svojoj ženi, ali se Džin nije pomerala. A nije ni ispuštala kamenje iz ruke.

Timoti Skein je povukao oca za rukav. „Mogu li sada da idem sa vama, tata? Molim te, povedi me.”

„Dobro”, rekao je Norm, napola za sebe. Sada je uspeo da se sabere. „Znači, ovde nismo poželjni.” Okrenuo se prema Fren. „Hajdemo. Sem će gurati kolica; mislim da možemo stići do tamo pre nego što padne noć. Ako ne, možemo spavati na otvorenom; Timoti će nam pomoći da se odbranimo od psomačaka.”

Fren je rekla: „Pretpostavljam da nemamo drugog izbora.” Lice joj je bilo bledo.

„I uzmite ovo”, rekao je Huker. Ispružio je malenu izrezbarenu bebu. Fren Skein ju je prihvatila i nežno stavila natrag u kožnu kesicu. Norm je položio Koni Kompenion natrag u kolica, gde je i bila. Bili su spremni da krenu natrag.

„Desiće se i ovde jednog dana”, rekao je Norm grupi ljudi, hirašima iz Pinole. „Ouklend je samo napredniji; to je sve.”

„Idite”, rekao je Huker Glebe. „Krenite.”

Klimajući glavom, Norm je krenuo da uhvati ručke kolica, ali ga je Sem Regan odgurnuo i uzeo ih. „Hajdemo”, rekao je.

Troje odraslih, sa Timotijem Skeinom koji je išao ispred njih sa spremnim nožem - za slučaj da ih napadne psomačka - krenulo je u pravcu Ouklenda, na jug. Niko nije progovarao. Nije bilo šta da se kaže.

„Sramota je što se ovo moralo desiti”, najzad je rekao Norm, kad su već skoro milju odmakli i više se nisu videli hiraši iz Pinole iza njih.

„Možda i nije”, rekao je Sem Regan. „Možda je ovo dobro.” Nije izgledao utučeno. A na kraju krajeva, on je izgubio ženu; on se žrtvovao više od bilo koga drugog, pa ipak - preživeo je.

„Drago mi je što tako misliš”, rekao je Norm mračno.

Nastavili su, svako sa svojim mislima.

Nešto kasnije, Timoti je rekao svom ocu, „Sve te velike hiraške rupe na jugu... tamo ima mnogo toga da se radi, zar ne? Mislim, ne sedite po ceo dan, samo igrajući tu igru?” I te kako se nadao.

Njegov otac je rekao: „To je tačno, pretpostavljam.”

Nad njihovim glavama brigaški brod je prozviždao velikom brzinom i nestao skoro istog trena; Timoti ga je posmatrao kako odlazi, ali nije bio zaista zainteresovan za njega, jer je bilo toliko toga čemu se moglo nadati, na zemlji i pod zemljom, pred njima na jugu.

Njegov otac je promrmljao: „Ti Ouklenderi; njihova igra, njihova lutka, naučila ih je nečemu. Koni je morala rasti i naterala ih je da odrastu sa njom. Naši hiraši to nikad nisu naučili, ne uz Perki Pat. Pitam se da li ikad hoće. Morala bi da odraste, kao Koni. Koni mora da je bila kao Perki Pat, jednom. Davno.”

Nezainteresovan za ono što je njegov otac pričao - koga je zaista bilo briga za lutke i igre sa lutkama? - Timoti je vršljao napred, zavirujući da bi video šta se nalazi pred njima, šanse i mogućnosti, za njega i za njegovu majku i oca, i za gospodina Regana.

„Jedva čekam”, viknuo je natrag ocu, i Norm Skein je uspeo da se blago, umorno nasmeši kao odgovor na to.

Filip K.Dik

DANI PERKI PAT

(sasvim drugačija verzija,
odlomak iz romana
TRI STIGMATE PALMERA ELDRIČA)

Preveo Marko Faačović

U deset ujutro strašna sirena, dobro mu poznata, izvukla je Sema Regana iz sna, i opsovao je UN i brod iznad; znao je da je bučnost namerna. Brod koji je kružio nad skrovistem Predeo malih boginja, hteo je da bude siguran da će kolonisti - a ne samo lokalne životinje - doći do paketa koje je trebalo ispustiti.

Dobićemo ih, Sem Regan je mrmljao samom sebi dok je zakopčavao postavljeni kombinezon, uvlačio stopala u visoke čizme, a onda gunđavo otumarao što je polaganije mogao prema izlazu.

„Uranio je danas", protestvovao je Tod Moriš. ,,I kladim se da su samo sirovine, šećer i osnovna hrana kao što je salo - ništa interesantno, kao recimo slatkiši."

Naslonivši ramena na poklopac na vrhu izlaza, Norman Skein je gurnuo; blještavo sunčevo svetio ih je obasjalo i zažmirili su.

Brod UN je sijao iznad njih, ocrtan naspram crnog neba kao da visi na nesigurnoj niti. Dobar pilot u ovom brodu, zaključio je Tod. Poznaje oblast Polumeseca Fineburg. Mahnuo je brodu UN i još jednom je velika sirena proizvela larmu nateravši ga da pritisne ruke na uši.

Projektil je iskliznuo ispod broda, raširio stabilizatore i krenuo u spiralno spuštanje.

„Beeš ga", rekao je Sem Regan sa gađenjem. Jesu sirovine; one nemaju padobran." Okrenuo se, nezainteresovan.

Kako bedno površina izgleda danas, pomislio je dok je posmatrao pejsaž Marsa. Turobno. Zašto smo došli ovamo? Morali smo, bili smo prisiljeni.

Projektil UN se već spustio; školjka mu se raspukla, pocepana udarcem, i trojica kolonista su mogli videti kanistere. Po izgledu bilo je to dvesta pedeset kilograma soli. Sem Regan se osetio još očajnije.

„Hej", Skein je rekao odlazeći do projektila i zavirujući. „Mislim da vidim nešto što možemo iskoristiti."

„Izgleda da su u onim kutijama radio-aparati." Zamišljen, sledio je Skeina. „Možda ih možemo iskoristiti za nešto novo u našim postavkama."

„Moja već ima radio", reče Skein.

„Pa, izradi elektronsku samovodeću kosilicu za travu od delova", rekao je Tod. „To nemaš, zar ne?" Poznavao je postavku Perki Pat Skeinovih prilično dobro; dva para, on sa svojom ženom i Skein sa svojom, dosta su se zajedno stapali pošto su se slagali.

Sem Regan je rekao: „Ja uzimam radio-aparate jer mogu da ih iskoristim." Njegova postavka nije imala automatski otvarač garažnih vrata, koji su i Skein i Tod imali; prilično je zaostajao za njima. Naravno, sve to se moglo i kupiti. Ali ostao je bez kožica. Upotrebio je ceo svoj iznos za zadovoljenje potrebe koju je smatrao hitnijom. Kupio je,

od rasturača, prilično veliku količinu Moćnog-D; bila je zakopana, daleko od pogleda, u zemlji pod njegovim odeljkom za spavanje na najnižem nivou njihovog zajedničkog skloništa.

On sam je bio vernik; potvrđivao je čudo prelaska - skoro sveti momenat u kojem minijaturni artefakti postavke nisu više samo predstavljali Zemlju, već su postajali Zemlja. I on i ostali, spojeni u fuziji bivstvovanja u lutki pomoću Moćnog-D, bili su premešteni van vremena i svog prostora. Mnogi među kolonistima su još bili nevernici; za njih su postavke bile tek simboli sveta koji nijedan od njih ne može više iskusiti. Ali, jedan po jedan, nevernici su bivali preobraćeni.

Čak i sada, ovako rano ujutro, žudeo je da se vrati natrag dole, sažvaće krišku Moćnog-D iz svoje riznice i udruži se sa svojim sadruzima u najsvetijem momentu koji su bili kadri da iskuse.

Todu i Normu Skeinu je rekao: „Hoće li neko od vas da pokuša prelaz?” To je bio tehnički izraz koji su upotrebljavali za učešće. „Ja idem natrag dole”, rekao je. „Možemo koristiti moj Moćni-D; deliću ga sa vama.”

Takav podsticaj se nije mogao ignorisati; i Tod i Norm su izgledali primamljeno. „Ovako rano?” rekao je Norm Skein. „Tek smo ustali iz kreveta. Ali pretpostavljam da ionako nema šta da se radi.” Šutnuo je poluautomatski bager za pesak; ostao je parkiran pored ulaza u sklonište već danima. Niko nije imao energije da izađe na površinu i nastavi operaciju raščišćavanja započetu početkom meseca. „Ne valja, ipak”, promrmljao je. „Trebalo bi da budemo ovde gore i radimo u vrtovima.”

„Baš ti je neki vrt”, rekao je Sem Regan sa smeškom. „Šta ti to raste tamo? Ima li to neko ime?”

Norm Skein, sa rukama u džepovima, krenuo je preko peskovitog, rastresitog zemljišta sa retkim biljkama do svog nekad pažljivo održavanog povrtnjaka; zastao je da pogleda gore-dole po lejama u nadi da je još neko posebno pripremljeno seme niklo. Nije nijedno.

„Cvekla”, rekao je Tod ohrabrujuće. „Tačno?” Ma koliko mutirala, još mogu da prepoznam lišće.”

Ubravši jedan list, Norm ga je sažvakao, a onda ispljunuo; list je bio gorak i pun peska.

Sad je Helen Moriš izašla iz skloništa drhtureći na hladnoj marsovskoj sunčevoj svetlosti. „Imamo pitanje”, rekla je trojici ljudi. „Tvrdim da su psihoanalitičari na Zemlji naplaćivali pedeset dolara po satu, a Fren kaže da je to bilo samo za četrdeset i pet minuta.” Objasnila je: „Hoćemo da dodamo analitičara našoj postavci i hoćemo da bude precizno jer je autentičan, napravljen na Zemlji i dopremljen ovamo, ako se sećate onog Bulerovog broda koji je prošao prošle nedelje...”

„Sećamo se”, rekao je Norm Skein kiselo. Cene koje je tražio Bulerov prodavač. A sve vreme u svom satelitu Alan i Šarlota Fejn pričaju o svim tim predmetima, oštreći svima apetit.

„Pitaj Fejnove”, rekao je Helenin muž Tod. „Zovi ih radiom sledeći put kad satelit prođe iznad nas.” Pogledao je na sat. „Sledećeg sata. Oni imaju sve podatke o autentičnim stvarima; u stvari, taj podatak je trebalo da bude uz samu stvar, u kutiji.” Uznemirilo ga je jer su njegove kožice - njegove i Helenine zajedno — otišle na plaćanje malene figure čoveka-psihoanalitičara, uključujući i kauč, sto, tepih i policu sa neverovatno dobro minovanim impresivnim knjigama.

„Ti si išao kod analitičara dok si još bio na Zemlji”, rekla je Helen Normu Skeinu. „Koliko je koštalo?”

„Pa, većinom sam išao na grupnu terapiju”, rekao je Norm. „na državnoj klinici za

mentalnu higijenu u Berkliju, i oni su naplaćivali po tvojim platežnim sposobnostima. A naravno Perki Pat i njen momak idu kod privatnog analitičara.” Prošetao je duž vrta koji mu je svečano dodeljen, kroz redove otrcanih listova, koji su svi bili u nekoj meri iscepani ili prožderani od strane domaćih mikroskopskih štetočina. Kad bi mogao da nađe jednu zdravu biljku, jednu netaknutu - to bi bilo dovoljno da mu povrati raspoloženje. Insekticidi sa Zemlje jednostavno ovde nisu obavili posao; domaće štetočine su bujale. Čekale su deset hiljada godina, strpljivo, da se neko pojavi i pokuša da uzgaja useve.

Tod je rekao: „Treba da malo navodniš.”

„Aha”, složio se Norm Skein. Natmureno je odbazao u pravcu hidropumpnog sistema Predela malih boginja; sistem je bio povezan sa njihovom, delimično napunjenom peskom, mrežom kanala koja je opsluživala sve vrtove njihovog skloništa. Pre navodnjavanja na redu je uklanjanje peska, shvatio je. Ako ne pokrenu veliki bager A klase uskoro, neće moći da navodnjavaju ni ako budu hteli. Ali on nije nešto posebno ni hteo.

Pa ipak nije mogao da, kao Sem Regan, jednostavno okrene leđa tom prizoru tamo gore, vrati se natrag da petlja oko svoje postavke, gradi ili ubacuje nove stvari, poboljšava... ili, kao što je Sem predložio, zaista izvadi nešto dobro skrivenog Moćnog-D i počne komunikaciju. Mi imamo odgovornost, shvatio je.

Rekao je Heleni: „Kaži mojoj ženi da dođe gore.” Ona bi mu mogla pokazivati pravac dok upravlja bagerom; Fren je imala oko za pravce.

„Ja ću je dovesti”, složio se Sem Regan krećući natrag dole. „Neće niko sa mnom?”

Niko ga nije pratio; Tod i Helen Moriš su otišli da pogledaju svoj vrt, a Norm Skein je bio zauzet skidanjem zaštitnog omota sa bagera, spremajući se da ga pokrene.

Natrag ispod, Sem Regan je potražio Fren Skein; našao ju je nagnutu nad Perki Pat postavku koju su Morisovi i Skeinovi držali zajedno, usredsređenu na ono što radi.

Ne dižući pogled, Fren je rekla: „Imamo Perki Pat skroz u centru sa njenim novim Ford kabrioletom i parkirala se i ubacila novčić u parkimetar i kupovala je i sada je u analitičarevoj čekaonici čitajući časopis Fortune. Ali koliko plaća?” Pogledala je nagore, poravnala svoju dugu tamnu kosu i nasmešila mu se. Bez sumnje, Fren je bila najzgodnija i najdramatičnija osoba u njihovom zajedničkom skloništu; primetio je to, i to nikako prvi put.

Rekao je: „Kako možeš da petljaš oko te postavke, a ne žvačeš...” Osvrnuo se; njih dvoje su izgleda bili sami. Saginjući se, tiho joj je rekao: „Dođi da nas dvoje žvaćemo malo prvorazrednog Moćnog-D. Kao što smo ti i ja ranije. Važi?” Srce mu je tuklo dok je čekao da odgovori; sećanje na prošli put kad su njih dvoje bili zajedno preneseni mu je izazivalo osećaj slabosti.

„Helen Moriš će se...”

„Neće, oni gore pokreću bager. Neće se vratiti još sat vremena.” Uhvatio je Fren za ruku, poveo je da ustane. „Ono što stiže umotano u običnu smeđu hartiju”, rekao je izvodeći je iz odeljka u hodnik, „treba upotrebiti, a ne samo zakopati. Ostari i ubajati se. Izgubi na snazi.” A mi mnogo plaćamo za tu snagu, pomislio je morbidno. Previše da bismo je puštali da propadne. Iako su neki - ne iz ovog skloništa - tvrdili da snaga koja osigurava prenos ne potiče od Moćnog-D, već od preciznosti postavke. Za njega je ta tvrdnja bila besmislena, pa ipak je imala svoje pristalice.

Dok su žurno ulazili u odeljak Sema Regana, Fren je rekla: „Žvakaću usklađena s tobom, Sem, ali nemojmo uraditi ništa dok smo tamo na Teri što - znaš - ne bismo uradili ovde. Mislim, to što smo Pat i Volt, a ne nas dvoje, ne daje nam dozvolu.” Upozoravajuće se namrštila, prebacujući mu njegovo ranije ponašanje i to što ju je doveo dotle, a da nije ni pitala.

„Onda priznaješ da zaista idemo na Zemlju.” Prepirali su se po tom pitanju - a bilo je ključno - mnogo puta u prošlosti. Fren je naginjala stavu da je prenos bio samo na izgled, ono što su kolonisti zvali *slučajnošću* - samo spoljne manifestacije mesta i predmeta, ne i suština.

„Verujem”, rekla je Fren polagano dok je izvlačila svoje prste iz njegovih i stajala pored vrata odeljka, „da bilo da je to igra mašte ili stvaran prenos sa Marsa na Zemlju-kakva-je-nekad-bila nekom silom o kojoj ništa ne znamo...” Ponovo ga je pogledala strogo. „Mislim da bi se trebalo uzdržati. Da ne bismo uprljali iskustvo prenosa.” Dok ga je gledala kako pažljivo izvlači metalni krevet iz zida i poseže, izduženom kukom, u šupljinu time otkrivenu, rekla je: „To bi trebalo biti pročišćavajuće iskustvo. Gubimo svoja ovozemaljska tela, svoju telesnost, kako kažu. I dobijamo umesto njih neprolazna tela, bar na neko vreme. Ili večno, ako kao neki veruješ da je to van vremena i prostora, da je večno. Zar se ne slažeš, Sem?” Uzdahnula je. „Znam da se ne slažeš.”

„Spiritualnost”, rekao je sa gađenjem dok je pecao paklo Moćnog-D iz šupljine iza odeljka. „Poricanje stvarnosti, a šta dobijaš u zamenu? Ništa.”

„Priznajem”, rekla je Fren dok je prilazila da ga posmatra kako otvara paklo, „da ne mogu *dokazati* da dobijaš išta bolje, zbog uzdržavanja. Ali ovo znam. Ono što ti i drugi senzualisti među nama ne shvatate jeste da kada žvaćemo Moćni-D i napuštamo svoja tela, *mi umiremo*. I umiranjem gubimo i težinu...” Oklevala je.

„Reci to”, rekao je Sem otvarajući paklo; nožem je odsekao jednu traku sa mase smeđih, žilavih vlakana nalik biljnim.

Fren je rekla: „Greha.”

Sem Regan je zaurlao od smeha. „Dobro - bar si pravoverna.” Jer bi se većina kolonista složila sa Fren. „Ali”, rekao je stavljajući paklo natrag na sigurno mesto, „to nije razlog zašto ja žvačem; ja ne želim ništa da izgubim... Želim nešto da dobijem.” Zatvorio je vrata odeljka, zatim je brzo izvadio svoju Perki Pat postavku, raširio je na podu i stavio svaki predmet na mesto, radeći žudnom brzinom. „Nešto što nam obično ne zapada”, dodao je, kao da Fren nije znala.

Njen muž - ili njegova žena ili oboje ili svi u čitavom skloništu - mogao je da se pojavi dok su on i Fren bili u stanju prenesenosti. I njihova dva tela bi sedela na propisanom odstojanju jedno od drugog; ništa neprilično se ne bi moglo primetiti, ma koliko razbludni posmatrači bili. Zakonski je tako presuđeno: nikakav odnos se nije mogao dokazati, a pravni stručnjaci iz UN uprave Marsa i drugih kolonija pokušali su - i nisu uspeli. U stanju prenesenosti može se počiniti incest, ubistvo, bilo šta, a sa pravnog stanovišta to ostaje samo mašta, tek nemoćna želja.

Ova vrlo interesantna činjenica ga je odavno navikla na upotrebu Moćnog-D; za njega je život na Marsu imao blagodeti.

„Mislim”, rekla je Fren, „da me iskušavaš da počinim nešto loše.” Dok je sedela, izgledala je tužno; njene oči, velike i tamne, bile su fiksirane na tačku u sredini postavke, blizu ogromne garderobe Perki Pat. Odsutna, Fren je počela da se zeza sa bundom od nerca, ne progovarajući.

Dodao joj je pola trake Moćnog-D, a onda ubacio svoj deo u usta i pohlepno žvakao.

Još uvek izgledajući žalosna, i Fren je žvakala.

On je bio Volt. Posedovao je Jaguar, sportski svemirski brod kojim je mogao postići brzinu od petnaest hiljada milja na sat. Košulje su mu bile iz Italije, a njegove cipele su pravljene u Engleskoj. Kada je otvorio oči, pogledom je potražio mali GE sat-TV pored kreveta; biće automatski uključen, podešen na jutarnju emisiju velikog vesti-klovna Džima Briskina. Briskin je već uzimao oblik na ekranu, sa svojom plamenocrvenom

perikom. Volt se podigao u sedeći položaj, pritisnuo dugme kojim se njegov krevet podešavao da ga podupre u sedećem položaju, i zavalio se da na momenat gleda emisiju koja se odvijala.

„Stojim ovde na uglu ulica Van Nes i Markit u centru San Franciska”, rekao je Briskin prijazno, „,i upravo ćemo videti otvaranje nove stambene zgrade 'Ser Frensis Drejk', prve koja će biti *potpuno pod zemljom.* Sa nama, da preseče vrpcu, nalazi se ta zanosna dama poznata sa bina i...”

Volt je isključio TV, ustao i bosonog otišao do prozora; podigao je roletne, pogledao toplu, blistavu ulicu San Franciska u rano jutro, brda i bele kuće. Bila je subota ujutro i nije morao da ode na svoj posao u korporaciji Ampeks dole u Pato Altou; umesto toga -a to mu je u mislima zvučalo lepo - imao je sastanak sa svojom devojkom, Pat Kristensen, koja je stanovala u modernom stančiću na Portero Hilu.

Uvek je bila subota.

U kupatilu je poprskao lice vodom, štrcnuo na njega pastu za brijanje i počeo da se brije. I dok se brijao, bulјeći u ogledalo i svoje poznate crte lica, ugledao je pričvršćenu poruku, napisanu njegovim rukopisom.

OVO JE ILUZIJA. TI SI SEM REGAN, KOLONIST NA MARSU. UPOTREBI SVOJE VREME U PRENESENOSTI, MOMČINO. NAZOVI PAT U ROKU OD ODMAH!

I poruka je bila potpisana imenom Sema Regana.

Iluzija, pomislio je, zastajući sa brijanjem. Na koji način? Pokušao je da se priseti; Sem Regan i Mars, turobno sklonište kolonista... da, mogao je mutno da nasluti prizor, ali je sve izgledalo daleko i pokvareno i neubedljivo. Slegnuvši ramenima, nastavio je da se brije, zbunjen, sada, i pomalo potišten. U redu, pretpostavimo da je poruka istinita; možda se i sećao tog drugog sveta, tog tmurnog kvaziživota u nedobrovoljnom izgnanstvu u neprirodnom okolišu. Pa šta? Zašto bi trebalo da uništi ovo? Posegnuvši, strgnuo je poruku, zgužvao je i ispustio u otvor za otpatke u kupatilu.

Čim je završio brijanje, pozvao je Pat vidfonom.

„Slušaj”, odmah je rekla, hladna i kruta; na ekranu je njena plava kosa svetlucala: sušila ju je. „Ne želim da se vidimo, Volte. Molim te. Zato što znam šta planiraš i jednostavno nisam zainteresovana; razumeš li?” Njene plavo-sive oči su bile hladne.

„Hmmm”, rekao je, uzdrman, pokušavajući da smisli neki odgovor. „,Ali dan je divan... trebalo bi da budemo napolju. Da posetimo Golden Gejt park, na primer.”

„Biće suviše vruće da se izađe.”

„Ne”, usprotivio se, razdražen. „To je tek posle. Hej, mogli bismo da se prošetamo po plaži, brčkamo se u valovima. Važi?”

Kolebala se, vidno. „Ali onaj razgovor koji smo malopre vodili...”

„Nije bilo nikakvog razgovora. Nisam te video nedelju dana, od prošle subote.” Govorio je tonom onoliko čvrstim i punim ubeđenja koliko je bilo moguće. „Svratiću do tebe za pola sata i pokupiti te. Ponesi kupaći kostim, znaš, onaj žuti. Onaj švedski sa grudnjakom.”

„,Oh”, rekla je oholo, „taj je sad skroz van mode. Imam novi iz Švedske; još ga nisi video. Nosiću taj ako nije zabranjeno. Prodavačica u A &F nije bila sigurna.”

„Dogovoreno”, rekao je i prekinuo vezu.

Pola sata kasnije se u svom Jaguaru spuštao na izdignuto polje njene zgrade.

Pat je nosila džemper i pantalone; kupaći kostim je ispod njih, objasnila je. Noseći korpu za piknik, sledila ga je uz rampu do parkiranog broda. Žustra i zgodna, žurila je ispred njega tapkajući svojim sandalama. Sve je ispalo kako se nadao; ovo će ipak biti odličan dan, nakon što njegovi jutarnji strahovi skroz nestanu... kao što hvala Bogu jesu.

„Čekaj dok vidiš kostim”, rekla je uvlačeći se u parkirani brod, sa korpom u krilu. „Zaista je izazovan; jedva da postoji; u stvari treba da nekako unapred veruješ da bi poverovao u njega.” Kada je seo pored nje, naslonila se na njega. „Razmišljala sam o onom našem razgovoru - pusti me da završim.” Stavila mu je ruku na usne ućutkavši ga. „Znam da se zbila, Volt. Ali, na neki način, ti si u pravu; u stvari, ti u osnovi imaš pravi stav. Treba da izvučemo iz ovog što je moguće više. Vreme nam je ionako dovoljno kratko... ili mi bar tako izgleda.” Bledo se osmehnula. „Zato vozi što brže možeš; hoću da stignem do okeana.”

Skoro istog trena su se spustili na parkiralište na rubu plaže.

„Biće sve vrelije”, trezveno je rekla Pat. „Svakog dana. Zar ne? Dok na kraju ne postane nepodnošljivo.” Svukla je džemper, a onda, pomerajući se po sedištu broda, uspela da se izmigolji iz pantalona. „Ali nećemo živeti toliko dugo... proći će još pedeset godina pre nego što se ne bude moglo izaći napolje u podne. Kao što kažu, postati besni psi i Englezi; to još nismo.” Otvorila je vrata i izašla u kupaćem kostimu. Bila je u pravu; bilo je potrebno verovati u nevidljive stvari da bi se uopšte razaznao. To im je potpuno odgovaralo, i njoj i njemu.

Zajedno, on i ona tumarali su po mokrom, utabanom pesku, gledajući meduze, školjke i oblutke, naplavljene talasima.

„Koja je ovo godina?” Pat ga je najednom upitala, zastavši. Vetar joj je zamrsio kosu; podigla se u plavoj gužvi nalik na oblak, jasna i svetla i potpuno čista, svaka vlas za sebe.

Rekao je: „Pa, mislim da je...” A onda nije mogao da se seti; izmicalo mu je. „Do vraga”, rekao je ljutito.

„Pa, nije važno.” Uzela ga je pod ruku i nastavila. „Pogledaj, eno onog zaklonjenog mesta napred, iza onih stena.” Pojačala je ritam kretanja; telo joj se zatezalo dok su se njeni jaki, glatki mišići napinjali protiv vetra i peska i stare, poznate gravitacije sveta davno izgubljenog. Jesam li ja kako-ono-beše - Fren?” najednom je upitala. Prešla je preko stena, pena i voda su joj pokvasile stopala, članke; smejući se, poskočila je, zadrhtala od hladnoće. „Ili sam ja Patriša Kristensen?” Obema rukama je zagladila kosu. „Ova je plava, pa mora da sam Pat. Perki Pat.” Nestala je iza stena; on ju je brzo pratio, verući se za njom. „Bila sam Fren”, rekla je preko ramena, „ali to sada nije važno. Mogla sam biti bilo ko pre, Fren ili Helen ili Meri, i sada ne bi bilo važno. Je li tako?”

„Nije”, usprotivio se dostižući je. Zadihan, rekao je: „Važno je da si Fren. U suštini.”

„U suštini,” Bacila se na pesak, ležala naslanjajući se na lakat, crtajući pomoću oštrog crnog kamena divljačkim potezima koji su ostavljali duboko urezane linije; najednom je odbacila kamen i okrenula se, sedeći, da gleda okean. „Ali slučajnosti... one su Pat.” Stavila je ruke pod grudi, a onda, polako ih podizala, sa zbunjenim izrazom na licu. „Ove”, rekla je, „su Patine. Ne moje. Moje su manje; sećam se.”

Seo je pored nje ne govoreći ništa.

„Ovde smo”, rekla je malo kasnije, „da bismo uradili ono što tamo u skloništu ne možemo. Tamo gde smo ostavili svoja pokvarljiva tela. Dok god održavamo naše postavke u dobrom stanju ovo...” Pokazala je na okean, a onda opet dodirnuta sebe, sa nevericom. „Ovo ne može propasti, zar ne? Obukli smo besmrtnost.” Najednom se opružila na pesak i zatvorila oči, s jednom rukom preko lica. „A pošto smo ovde, i možemo da radimo ono što nam je u skloništu uskraćeno, onda bi po tvojoj *teoriji* to trebalo da radimo. Treba da iskoristimo mogućnost.”

Nagnuo se nad nju, sagnuo se i poljubio je u usta.

U njegovom umu jedan glas je pomislio: „Ali ja to mogu da uradim u svako doba.” A u udovima njegovog tela tuđinska kontrola se učvrstila; seo je, podalje od devojke.

„Na kraju krajeva”, pomislio je Norm Skein, „ja sam oženjen njom.” Nasmejao se onda.

„Ko je rekao da možete da upotrebite moju postavku?” pomislio je Sem Regan ljutito. „Izlazite iz mog odeljka. A kladim se da je i Moćni-D moj.”

„Ponudio si nam ga”, sustanar njegovog uma-tela je odgovorio. „Pa sam odlučio da prihvatim.”

„I ja sam ovde”, pomislio je Tod Moriš. „I ako hoćete moje mišljenje...”

„Niko te nije pitao za njega”, pomislio je Norm Skein ljutito. „U stvari, niko te nije pozvao da i ti dođeš; zašto se ne vratiš gore i petljaš po onom tvom propalom beskorisnom vrtu, u kojem bi trebalo da budeš?”

Tod Moris je mirno pomislio: „Slažem se sa Semom. Nemam šanse da uradim ovo, sem ovde.” Snaga njegove volje se pridružila Semovoj; još jednom se Volt nagnuo nad ispruženu devojku, još jednom ju je poljubio u usta, ovaj put žestoko, sa povećanim uzbuđenjem.

Ne otvarajući oči Pat je tiho rekla: „I ja sam ovde. Ovo je Helen.” Dodala je: „I Meri. Ali ne trošimo tvoju zalihu Moćnog-D, Seme; doneli smo ono što smo već imali.” Zagrlila ga je kad su se tri stanovnice Perki Pat ujedinile u istom nastojanju. Iznenađen, Sem Regan je prekinuo kontakt sa Todom Morisom; pridružio se nastojanjima Norma Skeina, i Volt se udaljio od Perki Pat.

Okeanski talasi su ih zapljuskivali dok su ćutke ležali na plaži, dva lika koja su obuhvatala suštinu šest osoba. Dva u šest, pomislio je Sem Regan. Misterija se ponovila; kako je postignuta? Opet staro pitanje. Ali jedino do čega mi je stalo, pomislio je, jeste troše li mi Moćni-D. A kladim se da troše; nije me briga šta kažu; ne verujem im.

Ustajući, Perki Pat je rekla: „Pa, vidim da bih baš mogla i da odem da plivam; ovde se ništa neće desiti.” Ušetala je u vodu, otplivala od njih dok su sedeli u njegovom telu, gledajući je kako se udaljava.

„Propustili smo šansu”, pomislio je Tod Moriš suvo.

„Mojom krivicom”, priznao je Sem. Udruživši se, on i Tod su uspeli da ustanu; krenuli su par koraka za devojkom, a onda, do članaka u vodi, zastali.

Sem Regan je već mogao osetiti da dejstvo droge ističe; osećao je slabost i strah i gorku mučninu kada je shvatio. Tako prokleto brzo, rekao je sebi. Gotovo je; natrag u sklonište, u jamu u kojoj se grčimo i uvijamo kao crvi u papirnoj kesi, stisnuti daleko od sunčevog svetla. Bledi i beli i gadni. Stresao se.

Stresao se i ugledao, ponovo, svoj odeljak sa malim krevetom, lavaboom, stolom, šporetom... i na klonuloj, inertnoj gomili, prazne ljušture Toda i Helen Moriš, Fren i Norma Skeina, njegove vlastite žene Meri; oči su im buljile u prazno i odvratio je pogled, zgađen.

Na podu između njih je bila njegova postavka; pogledao je dole i video lutke, Volta i Pat, postavljene na ivicu okeana, blizu parkiranog Jaguara. Naravno, Perki Pat je imala na sebi skoro nevidljivi švedski kupaći kostim, a pored njih je bila majušna korpa za piknik.

I, pored postavke, obična smeđa hartija u kojoj je bio Moćni-D; njih petoro ga je sažvakalo, i kad je - protiv svoje volje - pogledao u njih, video je tanku crtu sjajnog smeđeg sirupa kako curi iz njihovih opuštenih, beživotnih usta.

Preko puta se Fren Skein mrdnula, otvorila oči, zastenjala; pogledala je u njega, a onda umorno uzdahnula.

„Sprečili su nas”, rekao je.

„Previše smo otezali.” Ustala je nesigurno, posrnula i skoro pala; odmah je bio na nogama hvatajući je. „Bio si u pravu; trebalo je da to uradimo odmah ako smo

nameravali. Ali...” Dopustila mu je da je drži na momenat. „Sviđaju mi se pripreme. Šetnja po plaži, pokazivanje kupaćeg kostima kojeg nema.” Malo se nasmejala.

Sem je rekao: „Neće se probuditi još nekoliko minuta, kladim se.”

Raširenih očiju, Fren je rekla: „Da, u pravu si.” Odskočila je od njega, do vrata; otvarajući ih, nestala je u hodniku. „U našem odeljku”, dozvala ga je. „Požuri!”

Zadovoljan, sledio ju je. Bilo je previše smešno; presavio se od smeha. Ispred njega devojka je ustrčala rampom do njenog nivoa skloništa; dostigao ju je, uhvatio kad su stigli do njenog odeljka. Zajedno su upali, kotrljajući se, kikotajuci se i otimajući preko tvrdog metalnog poda, da bi udarili u zid.

Ipak smo pobedili, pomislio je spretno joj otkopčavajući grudnjak, počeo je da joj raskopčava košulju, svukao joj suknju i skinuo cipele bez kopči jednim brzim potezom prionuo je na stvar i Fren je uzdahnula, ovaj put ne zbog umora.

„Bolje da zaključam vrata.” Ustao je, pojurio do vrata i zatvorio ih čvrsto zaključavajući. Fren se u međuvremenu iskobeljala iz svoje raskopčane odeće.

„Dođi natrag”, pozvala je. „Nemoj samo da gledaš.” Nabacala ju je u zbrzanu gomilu, sa cipelama na vrhu kao pritiskivačima za hartiju.

Spustio se pored nje i njeni hitri, vesti prsti su poigrali po njemu; sa sjajem u svojim tamnim očima latila se njega, u čemu je uživao.

I to u njihovom tmurnom marsovskom boravištu. Pa ipak - uspevali su u tome na stari način, jedini način; pomoću droge koju su donosili skriveni rasturači. Moćni-D je omogućio ovo; i dalje im je bio potreban. Ni na koji način nisu bili slobodni.

Dok su Frenina kolena stezala njegove gole slabine, pomislio je: i ni na koji način ne želimo da budemo. U stvari, želimo upravo suprotno. Dok mu je ruka klizila niz njen glatki, uzdrhtali stomak, pomislio je: čak bi nam koristilo još malo.

Neven Jovanović

O SEKSUALNIM PERVERZIJAMA F.M.DOSTOJEVSKOG

Drugoga dana mjeseca kolovoza godine 1880, oko pet sati po podne, grobna je tišina vladala u bivšoj Gribeovoj vili. Još izjutra, poslije jedanaest, Anja se Grigorjevna s djecom ukrcala u vrlo staru, drndavu, ali prostranu unajmljenu kočiju koju su vukla dva stara zelenka, i odvezla se na drugi kraj Stare Ruse, u cjelodnevni posjet obitelji popa Rumjanceva. Poslužívši u pola četiri ručak, Anfisa i kuharica nestale su nekamo za svojim ženskim poslovima i ostavile gospodara kuće da radi u miru.

Jednokatni ljetnikovac u njemačkom stilu, s vrtom, nije nikako bio u samom središtu grada, ali ni sasvim na kraju. Stajao je na obali gradske smrdljive i dugačke bare koju su gdjekad nazivali i rijekom, uz drvored izvijenih, prastarih brijestova još iz arakčejevskog doba. S prozora se moglo, iza brijestova, vidjeti zeleno polje opasano borovom šumicom. U kući, u nevelikoj radnoj sobi obloženoj bijelim papirnatim tapetama, za starinskim, teškim stolom od mahagonija sjedio je i pisao potporučnik u ostavci, robijaš, padavičar i plućni bolesnik, pedesetdevetogodišnji Fjodor Mihajlovič Dostojevski.

Lice mu je bilo mršavo, obrazi upali, njihova boja prelijevala se nekakvom nezdravom žutinom. Dvije neobično duboke bore spuštale su mu se od nosa prema krajevima ustiju; imao je bradavicu na lijevom obrazu. Sa svojom dugom bradom i svijetlom, gotovo riđom kosom izgledao je kao invalid neizvjesne dobi, kao Čovjek patnje sa srednjovjekovnih bakroreza; ali u njegovim je različitim očima (lijevo je bilo smeđe, a zjenica desnog bila je toliko raširena da se dužica nije ni vidjela) gorjela vatra dok se upirao laktovima o stol. Iz njega je zračila grozničava energija, povremeno je dizao ruku i pritiskao svoje vrele čeone kosti. Kaput mu je bio raskopčan, ovratnik razdrljen, prsluka nije imao.

Zbilja: rekli smo da je sjedio i pisao. Ne, on je sjedio i mučio se. Rad mu je zapinjao i obuzela ga je nekakva turobnost bez vidljiva razloga. Dražilo ga je i uznemirivalo nešto glupo, nepodesno, a ni sam nije znao što. Osjećao se kao da se bliži jedan od njegovih epileptičnih napada.

Zapeo je na početku devete glave jedanaeste knjige svog romana, glave *Đavo, mora Ivana Fjodorovića*. Bio je napisao *oprosti, došao sam samo zato*, a dalje je tupo zijevao žućkasti papir. Iza leđa Fjodora Mihajlovića zacvile opruge divana.

Osvrnuvši se, Fjodor Mihajlovič poskoči na stolici kao oparen i s usana mu se ote smiješni, gotovo ženski krik. Na divanu uz suprotni zid iskrsnuo je i sjedio netko tko je ušao bog bi ga znao kako, jer nikoga nije bilo u sobi kad se Fjodor Mihajlovič vratio s ručka. Bio je to nekakav gospodin ili, bolje rečeno, neke vrste ruski džentlmen ne baš mlad, tek nešto progrušane crne, prilično dugačke i još guste kose i klinaste brade. Na sebi je imao kratak kaput mrke boje, izvrsnoga kroja, ali već iznošen i sasvim izišao iz

mode. I rublje, i dugačka kravata nalik na šal, sve je to bilo kao u otmjena džentlmena, ali, kad bi se rublje malo izbliza pogledalo, bilo je prljavo, a širok šal prilično otrcan. Posjetiočeve karirane hlače bile su i suviše svijetle boje i preuske, kakve se više ne nose, takav je bio i bijeli mekani šešir koji mu je počivao u krilu. Jednom riječi, urednost postignuta mršavim sredstvima.

Fjodor Mihajlovič je zurio u gosta otvorenih ustiju, no iz grla mu je izlazilo još samo nekakvo pištanje. Odjednom, gost načini zabrinuto lice.

„Slušaj", progovori on, „oprosti, došao sam samo zato da te na nešto podsjetim: ti si pošao Smerđakovu u namjeri da saznaš nešto o Katerini Ivanovnoj, a otišao si da nisi ništa o njoj saznao, sigurno si zaboravio..."

„Zaboravio", promuca Fjodor Mihajlovič, „a... to je iz romana... Bunilo... Napad..."

„Prosvjedujem, prosvjedujem ogorčeno", pobuni se karirani džentlmen. „Nikakav napad ovo nije i nikakvog napada neće biti. Za to jamčim ja, molit ću."

„Tko ste vi?" upita Fjodor Mihajlovič razdraženo, uspjevši se napokon malo sabrati. „Kakva je to budalaština? Kako ste ušli u moju kuću?"

„Mon oeil, cher ami. Ne, nije ovo nikakva trapava šala, bezobrazluk, prepad, provala, spletka, *Kabale und Liebe*. Ja ti, štono riječ, jednostavno nisam od ovoga svijeta."

„Nemoguće!"

„Vidi ga - nemoguće. Nije li to, štoviše, baš na ovom mjestu vrlo podesno i dapače umjesno?"

Fjodor Mihajlovič se okrene stolu i počne nervozno vrtjeti pero u tintarnici.

„Zaslužni trudbenik stvara najnovije djelo", brbljao je dalje karirani džentlmen, ,,i zapne, jao, gdje? Baš na mjestu gdje njegovog junaka - njegovog najtragičnijeg junaka, s najmanje nade u vjeru, ufanje i ljubav - posjećuju s drugog svijeta. I pohrli čovjek da zaslužnoj osobi pomogne, noseći, tako rekuć, zublju nadahnuća, a kad tamo *sad sam u živog vraga pao ja*. Zar je dobra volja - nemoguća?"

„Smjesta prekinite s tom svinjarijom!" viknu Fjodor Mihajlovič pocrvenjevši.

„Zaista, zaista, kažem vam, *kad se utjeloviš, preuzimaš i posljedice*, kako ti tvrdiš. Mrzim posljedice. Slušaj, ne bih htio ispasti nametljiv, ili stvoriti utisak da potcjenjujem tvoj intelekt (to nikako!) - ali, nije li donekle neobično da znam ne samo ono što si u svom romanu upravo ovog trena napisao, nego i ono što si tek kanio napisati? Ne nalaziš li?"

„Jeste li vi... iz policije?"

„O, divna misao i posve rusko-liberalna! Pijani *agent-provocauter* pravi skandal u kući bivšeg robijaša i doživotnog slobodoumnog sumnjivca! Zgodan siže, kad bi ga cenzura propustila, makar tvoja vlastita, unutrašnja. *Mille regrets*, ali ni to neće proći. Usput - ti ipak sumnjaš da si sumnjiv, usprkos iskazanom carizmu-nacionalizmu i mračnom reak-cionarstvu...? Ali ne, nisam iz Ohrane. Ja sam iz metafizičke Ohrane, ehe-he.!"

„Samo lupetate... Što bio da bio."

„Dražesno. Dobro, dopusti, *c'est tres charmant aussi*, ova ideja o razgovoru s đavlom. Osjećam prste starog Geheimrata Wolfganga u tome. Ali ti si na temeljima devetnaestog stoljeća: *alkoholno ludilo*, iako ima mjesta za zrno sumnje, o i te kako, lukavče stari. A kad tamo, istina veća od fikcije! Dobro, *passons*, još nisi zreo... A znaš li da će se iste teme za sedamdesetak godina primiti jedan Nijemac i uprskati je na svoj tipični pedantni i dosadni njemački način? I uplesti gomilu tugaljivih razmatranja o ukletosti stvaralaštva i ini pomodni umjetnički galimatijas. Ti, srećom, nisi nikad od toga patio, ti si bio obrtnik... Zbilja: da ti ispričam ponešto o budućnosti?"

Fjodor Mihajlovič se šutke okrene natrag prema gostu. Lice mu se trzalo.

„Dok mi ovdje čavrljamo", razveze važno džentlmen, „u Engleskoj sjedi starčić s bradom, a muče ga bolesti i besparica isto kao i tebe. On je - prorok budućeg svijeta. Ne nihilisti, ne Bakunjin - taj djedo piše Bibliju novih ljudi. On će im (htio-ne htio) pripremiti na-uč-no oružje da osvoje pola svijeta. Rusiju, razumije se, prvu. Upravo bjesovi o kakvima si pisao -zato će tvoje knjige pasti u nemilost. I smjesta će, naravno, postizanje apsolutne slobode nužno zahtijevati apsolutnu neslobodu, strah i logore i tako dalje u tom smislu. Zapravo, baš i nije zanimljivo, a originalno nije ni u kom slučaju."

Fjodor Mihajlovič se osjećao kao da ga tuku maljem po glavi. Neprekidno je napregnuto osluškivao ne bi li čuo neki normalan zvuk, Anfisu kako prolazi hodnikom, kako psi laju na ulici. Kao za pakost, nije se čulo ništa osim prenemaganja kockastog džentlmena. Povrh svega, Fjodor Mihajlovič je ustanovio da se u njemu počinje buditi nekakav odurni interes za džentlmenove brbljarije.

„Ne primam te nijednu minutu za istinu", reče s naporom Fjodor Mihajlovič. „Ti si ili plaćeni gad -ili si laž, moja slabost i proizvod padavice. Ponavljaš neke moje misli, istina... ali na najgluplji, bolestan način. Tebe je bolest iznijela na površinu, a sam si jednostavno kukac koji živi u svakom čovjeku, kukac."

Činilo se da gost time nije nezadovoljan.

„Što ja mogu kad kukci stvaraju ljudsku povijest? Ne vrletna čela ni plemenite grudi; povijest kroje sasvim nepristojni organi - trbuh, crijeva, dlake u nosu i tako dalje. A što sam proglašen tvojim odrazom, to mi služi samo na čast - ipak ti nisi bilo tko. Iako, opet, biti odraz, čak i zaslužnog književnika, ima u tome nešto uvredljivo..."

„A Rusiju će osvojiti nihilisti?" upita Fjodor Mihajlovič.

„Osvojit će. I uvesti sibirsku robiju, red za krastavce, ateizam, Velikog Vođu, cinkarenje, zajedničke stanove i *raskošno budističko ljeto*. Da bi na kraju sve to odbacili i postali isti kao vlastiti najveći neprijatelj, naime, Amerika. Ili će Amerika postati ista kao Rusija, ne sjećam se više točno. Stvari su se malo zapetljale u posljednje vrijeme."

„Fuj, kakvo je to trtljanje!"

„Možda je i trtljanje", reče džentlmen i naheri samoljubivo glavu, „ali u ovom trenutku budući Najmudriji Vođa živi u Gruziji i ima otprilike godinu dana. A prvi svetac novoga svijeta - onaj koji će biti na čelu revolucije - desetogodišnji je dječak u gradu Simbirsku."

„Mislio sam da ću čuti nešto pametnije", reče Fjodor Mihajlovič. Bio je spustio ruke s čela i vidno se smirio. „Ili barem zabavnije. Ali samo melješ i melješ kao tumač Apokalipse. Moram ti priznati da sam sam takve prizore bolje pisao, kod mene je bar duhovito. Ti si dosadan... Nadam se da će onaj koji dolazi Ivanu Fjodoroviču ispasti maštovitiji."

„*Comment*? Dosadan?" uzvikne džentlmen. „Dobro, ako ti je to dosadno, reci onda: postoji li Bog ili ne postoji?" Fjodor Mihajlovič promijeni izraz lica.

„Želiš li ozbiljno?" reče nakon nekoliko časaka, „bogami, ne znam. Rekao sam ti, eto, krupnu riječ."

Džentlmen se nasmija.

„Povori vjere i bezvjerja! Ne, to nije Rio de Janeiro! Ali ja ću tebi, dragi moj, sad pokazati jednu zanimljivost."

To rekavši, gost se zavali udobnije na divanu i nonšalantno pucnu prstima. U sobi se podigne vjetar kao od propuha, mada su i vrata i prozori bili zatvoreni. Poskočiše papiri na stolu. Između divana i stolice na kojoj je sjedio Fjodor Mihajlovič, vrlo brzo, mignu nešto crno, kao plamen na stijenju petrolejke tren prije nego li se razgori. A možda djelić sekunde kasnije iskrsnu na dvije stope od poda kutija od ljepenke. Bila je

ružičasta, oblika kutije za šešire, i lebdjela je a da je ništa nije držalo.

„Molim, samo bez ženiranja!” uzviknu karirani gost, dohvati kutiju i gurnu je prema Fjodoru Mihajloviču. Kao po nevidljivoj koloturi, kutija skliznu Fjodoru Mihajloviču u krilo. On je zapanjeno opipa: obična kutija od obične ljepenke. Na rubu poklopca bila je etiketa

F. Puškin
Š E Š I R I

Fjodor Mihajlovič podignu poklopac.

U kutiji je bila Nastasja Filipovna.

Fjodor Mihajlovič ju je odmah prepoznao. Bila je, doduše, svega lakat visoka, ali inače na dlaku onakva kako ju je zamislio u *Idiotu*, ležala je u ljubičastom samtu, sklopljenih očiju, s kovrčom na čelu i oholim ličnim kostima. Dok ju je Fjodor Mihajlovič promatrao, Nastasja Filipovna otvori oči i lukavo se nasmiješi, očito se bila samo pretvarala da spava. Fjodor Mihajlovič se s užasom sjeti da ona na kraju knjige poludi. Nastasja Filipovna zaciča i izlete iz kutije, ustremi se na Fjodora Mihajloviča i poče lepršati oko njega, štipati ga za uho i vući za bradu. Fjodor Mihajlovič podignu ruku da se obrani i nehotice dlanom okrzne Nastasju Filipovnu. Ona se sruši na stol kao muha koju su ošinuli ravnalom i pretvori se u srebrni džepni sat bez poklopca. Vrtjela se sekundna kazaljka.

„Hajde, uzmi”, poče ga nutkati gost. „*To je un cadeau*! Ima i posveta odostrag.

Fjodor Mihajlovič podignu sat. Na poleđini je bilo ugravirano:

Dragom pjesniku antinomija
29/12/2011
Tvoj Bog

„Što da se radi?” prekide gost nastalu tišinu. „Sad, to što sam se ja pojavio niotkuda još se može svariti, tobože me nisi čuo zadubljen u tajne stvaranja. Ali ovo već

čudovišna lađa na visini strašnoj
promiče i širi krila hvat,

to je već, tako rekuć, tvrđi orah. Što će sada razbaštinjeni um?”

Fjodor Mihajlovič s gađenjem odloži sat na stol, licem nadolje.

„Kakve su to budalaštine?” upita pokazujući bradom na posvetu.

„Da bih to objasnio, dopusti da se poslužim Sokratovom metodom. Je li Bog onaj tko je stvorio ovaj svijet i sve u njemu?”

„Da.”

„Je li Bog onaj tko ima apsolutnu moć nad svijetom i ljudima?”

„Da.”

„Moram te obavijestiti da ja ispunjavam sve uvjete.”

„Prekrasno!” zavika Fjodor Mihajlovič. „Ne Sotona - meni u posjetu dolazi *Bog-komedijant*. To je meningitis! Toliko sam bolestan da moje bunilo prelazi granice pristojnosti!”

„Stavljaš se u vrlo povoljnu situaciju”, primijeti džentlmen hladnokrvno. „Ovako - što god ja učinio, ti ćeš mirne duše otpisati kao bolest i priviđenje i žderati se dalje: *O, ima li Boga*? Ali taj sistem je odviše savršen, i stoga beskoristan. Kao kod velečasnog biskupa Berkelevja. Budeš li imao intelektualnog poštenja da princip *bolest i priviđenje* provedeš do kraja sve će se izvrći u privid i svemu će biti kraj, čak i novinama i žurnalima. Ako sam ja priviđenje (a vidi me, praščića iz stada Epikurovog, ded me takni

ako se usudiš!), možda je priviđenje i sve ostalo, i tvoja obitelj, i stara Rusa, i Peterburg, i ruski narod-bogonosac, a ti si možda, jednostavno, senilni penzioner koji halucinira u prljavoj iznajmljenoj sobici."

Fjodor Mihajlovič je šutio.

„Ne, povjerovati može samo onaj koji već veruje, pravo kažu, i nikakve ljuske ne spadaju s očiju. *Ergo* - ti zapravo *ne želiš* vjerovati", zaključi karirani džentlmen.

„Kako da vjerujem - u lakrdijaša?"

„Jao, to li smeta ruskoj duši! A kako sam se, dragi, imao ukazati? U vidu vojske pod zastavama? Momče! Ali ne smetni s uma: u kozmičkim razmjerama - da ne kažem *iz moje perspektive* - čak je i eksplozija kugle zemaljske događaj jednak ovome satu. Možda je sat čak i veći.

„A što ako je drukčije?" upita iznenada Fjodor Mihajlovič. „Ako ti - tko bio da bio - ne želiš da ja vjerujem u Boga, i navlas komedijaš i lažeš i dražiš me? Iskušavaš ne bih li... izgubio ono malo vjere što imam. Ti si zloduh."

Učini se da je gost ponešto zatečen.

„Eto, kakvi su moderni ljudi! Prije Bog nije izvodio čuda, a narod je svejedno vjerovao. A sad daj sve od sebe - proglasit će te ili za nepoznatu energiju, ili za zloduha. Sve, sve, samo Boga ne!"

„Reći ću ti", reče Fjodor Mihajlovič tiho, a oči su mu se zakrijesile, „što mislim zašto se ne otkriva je li đavo u mom romanu istina ili priviđenje. I zašto Isus nije sišao s križa kad su ga zvali. Slušaj, nakazo, ovo: kad je potvrđeno - nema mjesta vjeri. Ne može se *vjerovati* u silu teže. Vjera, upravo, *zahtijeva* rizik, ona bez rizika ne postoji. Da mi matematički dokazeš da si Bog, da je istina u tebi - ja u tebe ne bih vjerovao. Jer ne može ono što je dobro na svijetu doći od jednog takvog prizemnog cinika!"

„Od prizemnog cinika!" uzviknu džentlmen i pljesne rukama. „Aleluja! Opet je izmislio jedan sistem! Dakle, to..."

U tom čašu u radnu sobu uđe Anja Grigorjevna.

Isprva je Fjodoru Mihajloviču malo odlaknulo zbog njenog dolaska. Bez obzira zašto se prije vremena vratila od Rumjancevljevih, sad će se sve srediti. Ali onda ju je bolje pogledao i obamro. Anja uopće nije ličila na sebe.

Bila je blijeda, znak da je jako uzbuđena. Gornja joj se usna podigla i otkrila prednje zube, u gesti koja je kod Anje inače bila koketna, ali sad je radi nečega davala njenom licu divlji i zloslutan izraz. Čak su joj se i zubi nekako ružno plavičasto prelivali. Oči su joj bile potpuno strane, boja čelika i bijesne, njihova dobrota je netragom nestala, kao i sama toliko poznata i draga Anjina ličnost. Ovo nije bila žena Fjodora Mihajloviča Dostojevskog. Uza sve to, nije bilo nikakvo čudo što gost-džentlmen nije pokazivao ni najmanje namjere da nestane, iako se vidno uznemirio i promatrao Anju Grigorjevnu neprijatno trepćući očima.

„Što je ovo?" viknula je Anja. Pesnicama je od ljutnje gužvala skute svoje crne haljine. „Što je vama? Jeste li poludjeli, kolega?" A nije se obraćala Fjodoru Mihajloviču, nego njegovom kariranom gostu.

„Anja..." započe Fjodor Mihajlovič. Ni pogleda ga nije udostojila.

„Bah!" uzrujavao se gost. „Prekidate me u krucijalnoj točci! Da znate u kojem je smjeru krenuo razgovor..."

„*Prekidam vas*! Sretni ste što sam došla na rutinsku provjeru! Ugrožavate rad cijele ekipe!"

„Ne vidim u čemu je problem; jednostavno sam provodio u djelo neke svoje teorijske postavke... Sjećate se, valjda, mog eseja *Remake-poetika: zahvati u povijesnost*?

Napokon, sami ste mu dali odličnu ocjenu."

„To je bio esej, a ovo je praksa, kolega. A praksa košta. Imali ste jasan projekt za postizanje očekivanih i vjerodostojnih rezultata, a ne ovih... dubioza. Ovo nije TV show nego naučno istraživanje."

„Dozvolite: *Kunst der Fuge* u izvedbi autora, drugi dio Aristotelove *Poetike*, Van Gogh iz perioda remisije - vi to nazivate vjerodostojnim? I to su također konjekture i nerealne situacije - ne smatrate valjda da je to stvarno tako izgledalo? Simulacije su djela fikcije, prema kojima se ponašate kao da su fakta samo zato jer se poklapaju s nama poznatim povijesnim činjenicama. A tko vam *garantira* da je Michelangelo bio homoseksualac? Možda je to interna šala njega i njegovih prijatelja!"

„Vaše improvizacije me nimalo ne zanimaju. Vidim pozadinu svega toga: *glamour*! Dramatika! Zahvati u simulaciju! Ali Odbor neće trpjeti da se preko naših leđa privlači pozornost kompanija-sponzora, zapamtite! Do *toga* je vama stalo."

Fjodor Mihajlovič ustade sa stolca i krenu prema Anji, u namjeri da je uhvati i protrese, ne bi li došla sebi.

„Anja, što je s tobom? Osvijesti se, i ti si bolesna... To je zaraza, Anja..."

I gost i Anja se prenuše, očito su na njega bili sasvim zaboravili. Ona gadljivo pogleda Fjodora Mihajloviča, zamahne prema njemu laktom nekako kružno i reče: *„Off!*"

Fjodora Mihajloviča nevidljiva sila baci natrag na stolac, da tamo sjedi i bori se da povrati dah.

„Evo rezultata vaše samovolje. Koliku ste vrijednost u *softwareu* ugrozili, hiljade mrežnih sati simulacije, vaš centralni *icon* treba temeljito reprogramiranje, a koliko vidim, igrali ste se i s rubnim funkcijama... Mislim da ste doveli u pitanje svoj daljnji boravak u ovoj ustanovi!"

„A da sam ostavio sve da se odvija programiranim tokom, što bi ispalo? Dostojevski bi završio *Karamazove*, malo se poveselio, pao dublje u svoj eshatološki nacionalizam i umro, kao i obično. Korektno, ali što je tu novo? Saznanje koji ga je ženski organ najviše uzbuđivao? Ja smatram da to nije bit Dostojevskog. A najdivljija mogućnost koju vi možete zamisliti - i dopustiti - jeste da mu damo da napiše nastavak *Karamazova* koji je bio planirao. Čemu? Za povjesničare književnosti? Danas apsolutno sve ima nastavak, koji je uvijek grozan. To je kao u ljubavi. Ali ovo je nešto sasvim drugo."

„Dosta", naredi odsječno Anja. „Smjesta počnite *out*-proceduru!"

„Dobro, možda sam malo mislio i na ličnu korist, ali sad sam na tragu sasvim nove istraživačke tehnike!" Postalo je očito da je karirani džentlmen pod utjecajem nekakve neprijateljske sile; izlazio je iz fokusa, pogled se na njemu nije mogao zadržati. Nisu se više razlučivali komadi njegove odjeće i činio se od glave do pete premazan jednoličnom sivom bojom. Ukratko, džentlmen je nestajao. U zraku je zbog nečega zasmrdjelo na luk.

„Do kakvih se neočekivanih spoznaja dolazi ako izložite simulacije neočekivanom pritisku!" kriještao je džentlmen sve slabijim glasom. „Što doznate u jednoj improviziranoj stresnoj situaciji otkrit će koliko hiljadu vaših kvazi-autentičnih repeticija ne može!"

„Javit će vam se naš odvjetnik", rekla je ledeno Anja i gost sasvim iščezne uz tihi prasak, kao kad se razbije bočica s kloroformom.

„A rad *O seksualnim perverzijama F.M.Dostojevskog* je ionako sranje", začuo se prkosno džentlmenov glas odnekud iz visine.

„Out!" viknu na to Anja - i u slijedećem trenutku sva se strese i polete k Fjodoru

Mihajloviču. Bijes, ozlojeđenost, pakost - sve je strano otišlo iz nje, i Anja koja se tresla od plača u zagrljaju Fjodora Mihajloviča, bila je ponovo njegova voljena i kao kruh dobra supruga.

„U redu je, u redu”, mrmljao je Dostojevski dok je ona brisala mokre obraze o njegovu bradu. „To je bila mora, halucinacija... oboje smo premoreni...” Onda je ustanovio da i sam plače.

Kuća je međutim oživjela: kuharica je zalupala loncima, čuli su se dječji glasovi i topot nožica, kola su se kotrljala cestom i sa njih je kočijaš nekoga grdio nepristojnim riječima, šumjeli su brijestovi na obali rijeke.

„Feđa, ne znam što se desilo”, jecala je Anja. „Bili smo kod Rumjanceva i samo mi se najednom zacrnilo pred očima, i onda sam se stvorila ovdje, tek tako odjedanput...”

„Mir, mir”, tepao joj je Fjodor Mihajlovič i njihao je kao djevojčicu. „Ali, Anja”, reče on najednom uzbuđeno, „ja čujem djecu! Djeca su dolje!”

„Naravno, Feđa”, reče Anja i maknu nadlanicom pramen kose s očiju. „To sam ti i govorila! Ljilji je pozlilo, i ja sam se toliko prepala... Bože! Moram pogledati kako je mala! Ne znam što me spopalo - došla sam da ti javim i, eto, sasvim smetnula s uma...” ona ustade i krenu prema vratima.

„Anja, čekaj!” povuče je Fjodor Mihajlovič za rukav. „A što si maloprije rekla - da je *tebi* pozlilo kod Rumjancevljevih?”

Anja se nasmiješi kmoz ostatak suza. „Mili, i ti si se prestrašio! Pa sve si pomiješao -pričala sam ti sve vrijeme o Ljilji, kako je dobila groznicu, Anfisa sprema obloge...”

„Nisi to govorila.”

Anja se vrati do njega i brzo ga poljubi. Ja sam posve dobro, Feđa, kao i uvijek, ne boj se!”

„A čovjek koji je tu bio?”

„Kakav čovjek?”

„Bio je tu kad si ušla, došao je niotkuda, i ti nisi ličila na sebe, svađala si se s njim... oko čudnih stvari...”

„Feđa... da se to ne sprema napad?”

„Ne, osjećam se izvrsno, pa znam najbolje sam kada...”

„Da ti popipam čelo”, zatraži Anja ozbiljno. „Vruć nisi... Mili, valjda si zadrijemao pa sanjao.”

„Kamo sreće! Bilo je sasvim ludo.”

„Slušaj, stvarno moram dolje da obiđem Ljilju. Nadam se da nije ništa, to je sigurno od vremena... Ideš li i ti?”

„Samo malo...” reče zamišljeno Fjodor Mihajlovič. Misli su mu se počele komešati u glavi.

„Dobro, ja idem”, reče Anja i izađe. Fjodor Mihajlovič je rastreseno slušao poznate korake kako silaze po drvenom stepeništu, a onda se okrenuo k stolu gdje je ležao rukopis jedanaeste knjige *Braće Karamazova* i protrnuo.

Sa mjesta na kojem je bio zapeo, gdje je stajalo izvini, došao sam samo zato tekst se nastavljao, ali ni u kakvoj vezi s romanom. Vlastitom rukom Fjodora Mihajloviča bilo je napisano:

> *Mon vieux!*
>
> Uzeo sam u obzir šansu da me stari zmaj ulovi, pa sam pripremio mali rezervni program. Zaboravimo štos s Bogom (*mille regrets*), ali kao što bi mogao na osnovu nedavnih događaja zaključiti, svijet u kojem živiš nije ono što se čini da jest. Bez trtljarija. Ti se, zapravo, nalaziš u godini gospodnjoj 2011, i sam si - kao i sve oko

tebe - redoslijed elektromagnetskih impulsa u izvjesnom (relativno) velikom stroju. Ironično, s obzirom na tvoja uvjerenja, ali tvoj svijet je takozvana simulacija: znanatvenici su ga iz svojih glupih razloga oblikovali u Rusiju XIX st. Passons. Zaključke sam izvuci.

A da se uvjeriš, i vidiš kako tvoj svijet *zaista* izgleda (bez, reći ćemo, Kantovih naočala), ljubazno preporučam slijedeće:

Oko šest sati poslije podne siđi u gostinsku sobu i čučni između stolića sa šarenom vazom i prozora. U ruci moraš držati krastavac. Točno u šest sati i dvije minute (prema satu s kukavicom u gostinskoj sobi) zažmiri i laktom gurni vazu tako da padne i razbije se. Odmah zatim pljuni ravno pred sebe. Leđa ti moraju biti okrenuta na sjever, lice na jug. Poslije ćeš se već sam snaći.

P.S.

Nadam se da će te ovo probuditi iz bedastog rusofilstva u koje si zapao zbog staračke dobi.

P.P.S.

Gorenavedeno naravno nije nikakva vradžbina. Radnje, izvedene (NB!) točno u tom redoslijedu, odgovaraju naredbama koje treba dati stroju da se pretvoriš u, kako mi to zovemo, samostalan program - da se oslobodiš okova pojavnog svijeta. Krastavac može biti ukiseljen ili svjež. *Adieu*.

Ovdje je poruka završavala. Fjodor Mihajlovič Dostojevski sjedio je za stolom, podbočivši se, i grčevito grizao brkove iznad gornje usnice.

Bližilo se šest sati.

Hari Harison

PRITISAK

(druga priča u zbirci „Jedan korak sa Zemlje”)

(Harry Harison, Pressure)
(preveo: Aleksandar B. Nedeljković)

Napetost u brodu se povećavala kao i spoljašnji pritisak, i to u podjednakoj meri. Možda je to bilo zato što Nissim i Aldo nisu imali baš nikakvog posla. Pogledavali su na manometre i brzo skretali u stranu, a onda i protiv svoje volje ovo ponavljali, iznova i iznova. Aldo je zgrčio prste; bio je sa nelagodnošću svestan hladne vlage na svojoj koži. Nissim je lančano pušio, pripaljujući cigaretu o cigaretu. Samo je Stan Brandon, čovek na kome je ležala odgovornost za ovu misiju, ostajao miran i pazio. Dok je očitavao instrumente, činilo se da je sasvim relaksiran, a kad bi nešto podešavao na tabli ispred sebe, bilo je u njegovim pokretima nekog stila. Iz nekog razloga, baš to je ljutilo ovu dvojicu, mada to nisu hteli da priznaju.

„Merač pritiska je propao!” izusti Nissim, naginjući se napred, iako ga je sigurnosni pojas vukao u fotelju. „Pokazuje nulu.”

„I treba da propadne, doktore, tako je napravljen”, reče Stan sa osmehom. Pružio se i pomakao jedan prekidač. „Ne može se drukčije meriti ta vrsta pritisaka. Komadi metala i kristala na spoljašnjem oklopu, različite su otpornosti na kompresiju, i kad jedan od njih više ne izdrži i raspadne se, uključujemo sledeći...”

„Znam, znam, sve to znam.”

Nissim se smirio i povukao jedan poduži dim iz cigarete. Naravno da je u procesu Obuke učio i o načinima za merenje pritiska. Ali za trenutak mu je to otišlo s pameti. Igla se ponovo postojano pela uz skalu. Nissim ju je osmotrio, skrenuo pogled, pomislio na ono što se nalazilo izvan ove metalne sfere bez prozora i bez šavova, pa opet i protiv svoje volje pogledao skalu manometra i osetio vlagu na dlanovima. Nissim Ben-Haim, vodeći fizičar na Sveučilištu u Tel-Avivu, imao je suviše mašte.

I Aldo Gabrielli imao je sličan problem. Kad bi samo imao šta da radi, umesto da čeka i gleda! Crnokos, crnomanjast, veličanstvenog nosa, izgledao je kao pravi Italijan, a bio je Amerikanac jedanaeste generacije. Njegov položaj profesora elektronskog inženjerstva bio je isto tako učvršćen kao i Nissimov u oblasti fiziike, ako ne i bolje. Gabriellia su smatrali genijem čiji je rad sa skantronskim pojačivačem doveo do revolucije u mehanici MT uređaja. Sad ga je obuzimao strah.

Brod C. Huygens padao je kroz atmosferu Saturna, koja je oko njega postajala sve gušća. Ljudi koji su sastavljali ovaj brod na stanici Saturn Jedan zvali su ga, ne mareći za njegovo zvanično ime, jednostavno „Lopta”. I to je u suštini i bio, metalna sfera sa zidovima debelim deset metara i srazmerno malim prostorom unutra. Ogromne sekcije klinastog oblika izlivene su u asteroidnom pojasu i otpremljene do Saturna, do orbitalne stanice Saturn 1, radi montaže. Tamo, u visokoj orbiti, gde su iznad njih visili Saturnovi prstenovi neviđene lepote i ogromna masa same planete, uobličili su Loptu. Molekular-nim zavarivanjem, bez obzira što ono širi jaku radijaciju, sastavili su sekcije u savršeno

slivenu celinu, ali, pre uglavljivanja poslednjeg klina, pažljivo su uneli unutra jedan MT ekran. Kad se i poslednji komad ujedinio sa ostalima, preostao je samo jedan mogući način za ulazak u centar lopte, a to je, kroz ekran za momentalni transport. Kad su zavarivači, sa svojom opakom radijacijom, završili, mogla je da počne završna faza izgradnje. U centralnoj šupljini je prvo izgrađen pod, pa ispod njega specijalno prilagođen veliki MT uređaj, kroz koji su onda uneti aparati za atmosferu, zalihe i razna oprema, tako da su sad ljudi tu mogli stanovati. Najzad su uneti aparati za daljinsku kontrolu, a sa spoljne strane postavljeni rezervoari i atomski raketni motori koji su omogućili da se Lopta kreće kao svemirski brod. Brod namenjen da padne na Saturn.

Pre osamdeset godina ne bi se mogao izgraditi C. Huygens, zato jer još nisu bile razvijene slitine kompaktovane pritiskom. Pre četrdeset i dve godine, ne bi se mogao izgraditi zato jer molekularno zavarivanje još nije bilo pronađeno. Pre deset godina, ne bi se mogao upotrebiti oklop bez ijednog otvora ili slabog mesta, zato jer je tek tada pronađena atomska deferencijacija. Nikakve žice niti vodiči talasa nisu slabili kompaktnu metalnu masu Lopte. Umesto toga, kroz slitinu su se prostirale oblasti deferencijacije, čiji je metal bio hemijski i fizički potpuno isti kao i sav ostali metal, ali ipak sprovodio električne impulse zasebno. U svojoj ukupnosti, Lopta je bila simbol sve šireg znanja ljudskog roda. Ali za trojicu ljudi, koji će u njoj potonuti na dno trideset hiljada kilometara duboke Saturnove atmosfere, bila je to zapečaćena zatvorska ćelija.

Sva trojica su primili psihološko kondicioniranje protiv klaustrofobije, i sva trojica su je sad osećali.

„Kontrola, javi se, kako me čujete?”, reče Stan u svoj mikrofon, a zatim uključio prijem hitrim pokretom vilice po prekidaču. Moralo se pričekati nekoliko sekundi dok je traka sa njegovim rečima ispala i nestala kroz ekran, pa dok je traka sa odgovorom iz ekrana ušla u prijemni aparat.

„Jedan i tri”, beše odgovor. Glas je zvučao oštro, sibilantno, kao šuštanje svile.

„Ovo počinje sigma efekt”, reče Aldo, a ruke mu se po prvi put smiriše. Sad je namerno pogledao merač pritiska. „Sto trideset pet hiljada atmosfera; na toj dubini obično i počinje.”

„Hoću da pogledam tu traku koja je stigla”, reče Nissim, gaseći cigaretu gnječenjem o pepeljaru. Posegnuo je da raskopča svoj sigurnosni pojas.

„A, ne radite to, doktore”, reče Stan, podižući ruku u znak opomene. „Dosad smo tonuli glatko, ali će uskoro biti drmanja. Znate na šta moraju ličiti vetrovi u ovoj atmosferi. Dosad nas je držala neka vrsta mlazne struje sa kojom smo se lateralno kretali. To ne može da traje večno. Reći ću im da pošalju drugu traku do vašeg sedišta.”

„Ali začas ću”, reče Nissim, no ruka mu je ipak zastala.

„I za kraće vreme od toga može se razbiti lobanja”, reče Stan prijatnim glasom, i kao da potvrđuje njegove reči, grdna masa Lopte odjednom se silovito bacila u stranu, i pri tom izvrnula. Dvojica naučnika su se čvrsto držali svojih sedišta dok je pilot ispravio brod.

„Dobro proričete nevolju”, reče Aldo. „Da li delite i srećna predskazanja?”

„Samo utorkom, doktore”, odgovori Stan koji se nije dao uznemiriti. Aparatura za pokazivanje pritiska je ponovo ugasla, i on je uključio sledeću. „Brzina tonjenja postojanja.”

„Ova stvar pakleno dugo traje”, žalio se Nissim, pripaljujući cigaretu.

„Dvadeset hiljada milja do dna, doktore, a i njega treba dotaći polako.”

„Dobro sam upoznat sa debljinom Saturnove atmosfere”, reče Nissim ljutite „I da li biste promenili to *doktore*? Ako ni zbog čega drugog, već i zato što se obraćate dr Gabrielliu na isti način, i nastaje izvesna zabuna.”

„U pravu ste, doktore." Pilot se okrenuo i namignuo čuvši kao je fizičar ljutito uvukao vazduh. „Ovo je bila samo šala. Svi smo u istom čamcu pa možemo biti drugari kao kod kuće. Zovite me Stan i ja ću vas zvati Nissim. A vi, doktore, hoćete li da budete Aldo?"

Aldo Gabrielli se pretvarao da nije čuo. Ovaj pilot je baš umeo da naljuti čoveka. „Šta je ovo?" pitao je kad je slaba ali uporna vibracija počela da potresa Loptu.

„Teško je to odgovoriti", odvrati pilot okrećući niz prekidača i zatim pregledajući rezultate na svojim ekranima. „Nešto je tamo napolju, možda oblaci, i mi kroz to prolazimo. Udari u korito broda su neujednačeni."

„Kristalizacija", reče Nissim, posmatrajući manometre. „Gornji sloj atmosfere ima temperaturu od minus sto stepeni Celzijevih, ali je pritisak gasova tako nizak da ne dolazi do zamrzavanja. Ovde je pritisak daleko viši. Verovatno padamo kroz oblake kristala metana i amonijaka..."

„Upravo sam izgubio i poslednji radar", reče Stan. „Odnelo ga."

„Trebalo je da imamo televizijske kamere, da vidimo šta je napolju", reče Nissim.

„Da vidimo šta?" zapita Aldo. „Oblake vodonika i puno smrznutih kristala? Kamere bi bile uništene kao i svi ostali instrumenti. Jedini bitan instrument je radio-altimetar."

„A on radi fino", objavi Stan zadovoljno. Još smo previsoko da bi se nešto moglo očitati, ali iz altimetra imam zeleno svetio. A kad pomislite, i mora tako biti, jer je on integralni deo oklopa."

Nissim je povukao malo iz cevčice za vodu ugrađene u bočnu stranu njegovog sedišta. Aldu su usta iznenada postala suva kad je ovo video, pa je i on popio malo. Beskrajni pad se nastavio.

„Koliko dugo sam spavao?" pitao je Nissim, iznenađen da je uprkos napetosti zaspao i to nenamerno.

„Samo nekoliko sati", reče mu Stan. „Mislim da vam se dopalo. Hrkali ste kao vodeni bufalo."

„Moja žena uvek kaže *kao kamila*." Pogledao je na sat. „Vi ste budni preko sedamdeset dva časa. Zar ne osećate posledice?"

„Ne. Nadoknadiću kasnije. Imam ovde izvesne pilule, a sem toga, bio sam na dugim dežurstvima i ranije."

Nissim se uvali nazad u sedišle i vide da Aldo mrmlja neke cifre sam sa sobom dok na džepnom računani rešava neki problem. Nijedno osećanje ne može večno trajati, mislio je, čak ni strah. Tamo gore svi smo bili krvavo uplašeni, ali to nije moglo beskonačno da traje.

Nešto malo osećanja probudilo se u njemu kad je video merač pritiska, ali za kratko.

„Pokazuje da smo u čvrstoj materiji", reče Stan „ali ipak se spuštanje nastavlja." Ispod njegovih očiju, podočnjaci su bili crni, kao lukovi od čađi. Poslednjih trideset časova je proveo na sredstvima za stimulaciju.

„To mora biti ili tečni amonijak i metan", Nissim reče „ili polutečni, koji se pretvara naizmenično u gas pa u tečnost. Bog bi znao, svašta je moguće sa takvim pritiscima kao što su napolju. Blizu milion atmosfera. Neverovatno."

„Ja, ipak, verujem", reče Aldo. „Možemo li da se krećemo u stranu i eventualno dođemo do neke čvrste podloge?"

„To sam radio poslednjih sat vremena. Imamo izbor: ili da tonemo i dalje u ovu rupu, ili da iskočimo malo pa da tonemo na nekom drugom mestu. Ali ne smem da balansiram dugo sa uključenim motorima, s obzirom na gravitacione sile koje dejstvuju

tamo vani.”

„Imamo li goriva za jedan skok?”

„Da, ali bih ga ja čuvao u rezervi. Spali smo na oko trideset procenata.”

„Ja glasam da tonemo dalje”, reče Nissim. „Ako je dole tečnost, ona verovatno pokriva celu površinu. Uz ovakve pritiske i oluje siguran sam da bi svaka neravnina bila zbrisana i sravnjena u geološki kratkom vremenu.”

„Ne slažem se”, reče Aldo. „Ali neka drugi to istraže. Ja glasam da tonemo dalje samo zbog situacije sa gorivom.”

„Onda, džentlmeni, tri prema nula. Silazimo.”

Nastavilo se postojano tonjenje. Kad su se približili jednoj zatalasanoj površini, pilot je usporio Loptu, ali ulazak u tečnost protekao je bez nekog naročitog potresa; prelaz je bio postupan.

„Sada nešto očitavam”, reče Stan, po prvi put uzbuđen. ,,Altimetar pokazuje petnaest kilometara. Izgleda da ovo ipak ima nekakvo dno.”

Ostala dvojica nisu govorili dok se spuštanje nastavljalo, jer su se bojali da pilotu skreću pažnju. A zapravo, ovo je bio najlakši deo puta. Što su dublje tonuli, sve je bilo manje uznemirenja u njihovoj okolini. Na visini od jedan kilometar, nije više bilo potresa niti i najmanjeg kretanja u stranu. Tonuli su polako i primicali se dnu. Na pet stotina metara, Stan je prepustio prizemljenje kompjuteru i čekao, ruku nadnetih nad komandama, spreman da preuzme upravljanje ako se nešto poremeti. Atomski motori su za trenutak proradili, i sa jednim jedinim udarcem, zaoravši dno, oni su se spustili. Stan je isključio kompjuter i pogasio motore.

„To je to”, reče, protežući se silno. „Sleteli smo na Saturn. A uz to ide jedno piće”, promrmljao je nezadovoljno kad je otkrio da ne može tako jednostavno da ustane iz svog sedišta.

„Sila teže je dva-zarez-šest G”, reče Nissim, gledajući delikatnu kvarcno-opružnu vagu ugrađenu u ploču ispred njega. „Neće biti lako raditi tako težak.”

„Ono što ima da se uradi ne bi trebalo dugo da traje”, reče Aldo. „Da popijemo po jednu. Onda će Stan malo odspavati dok mi radimo sa momentalnim transportom.”

„Važi. Moj posao je završen i ja sam samo posmatrač dok me vi, momci, ne odvedete kući. Za nas!” Oni podigoše svoje otežale čaše otežatim rukama i ispiše.

Opterećenje prouzročeno više nego dvostrukom gravitacijom bilo je predviđeno i planirano. Aldo i pilot promeniše sedišta, tako da je inženjer sada imao pod rukom panele sa instrumentima i MT ekran. Otkačinjanjem kočnica, Nissimovo sedište su zaokrenuli, pa je sada i on mogao da dohvati ekran. Pre nego što su oni ovo završili Stan je već poravnao svoje sedište, ispružio se i čvrsto zaspao. Druga dvojica to nisu ni primetili. Sad su konačno mogli da počnu svoj posao u okviru ove misije. Aldo, specijalist za MT, obavio je pripremne testove, što je Nissim pažljivo posmatrao.

„Svi automati koje smo slali ovamo ispoljili su sigma efekat već na petini puta kroz atmosferu”, reče Aldo, uključujući uređaj za testiranje. „Čim bi efekat postao dovoljno jak, gubili smo svaku kontrolu, a posle pola puta više nismo ni znali šta se dešava. Jednostavno smo gubili kontakt.” Proverio je sva očitavanja dvaput, ostavio na ekranu ucrtan talas, i zavalio se u sedište da opusti umorna leđa i ruke.

„Talas izgleda dobro”, reče Nissim.

„I jest dobar. Kao i sve ostalo. Što znači da je bar jedna polovina vaše teorije tačna.”

„Divno!”, reče Nissim; po prvi put otkad su poleteli, nasmešio se. Stegao je obe pesnice kad je pomislio kakvim će rečima smrviti izvesne fizičare koji su bili tako brzopleti da izraze neslaganje sa njim. „Znači, greška nije u otpremniku?”

„Apsolutno."

„Onda da pošaljemo nešto i da vidimo da li će proći. Prijemnik je podešen i čeka."

„C. Huygens zove Saturn Jedan, javite se. Kako me čujete?"

Obojica su posmatrali kako kaseta sa trakom upada u ekran. Tad je Aldo okrenuo prekidač MT-a na „prijem". Ništa se nije desilo. Čekao je šezdeset sekundi i poslao još jednu poruku, ali sa istim rezultatom.

„I, evo dokaza", reče Nissim sretno. „Otpremnik savršen. Prijemnik savršen, u to se možemo pouzdati. Ali ništa ne prolazi. Prema tome, mora biti prisutan moj faktor prostorne distorzije. Čim unesemo tu popravku, imaćemo normalan kotnakt."

„Nadam se, uskoro", reče Aldo, gledajući uvis u zaokrugljeni svod njihove ćelije, sa izrazom blage depresije na licu. Jer, dok se ta popravka ne unese, mi ostajemo upravo ovde, zapečaćeni u srcu ovoga *king-size* kugličnog ležaja, iz koga i kad bi izišli ne bi imali kuda ići, jer smo tvrdo zaglavljeni na dnu amonijačnog mora ispod trideset hiljada kilometara smrtonosne atmosfere."

„Opustite se. Popijte nešto dok ja izvedem prve jednačine. Kad znamo da je teorija tačna, onda ostaje samo da se konkretni posao časkom obavi."

„A-ha", reče Aldo, zabacujući glavu unazad i zatvarajući oči.

Stan je još uvek bio iscrpljen kad se probudio; spavanje pod ovolikom gravitacijom nije u punoj meri odmaralo. Zevnuo je i pomerio se, ali protezanje mu je donosilo više bola nego zadovoljstva. Kad se okrenuo drugima, video je da Nissim radi koncentrisano sa kompjuterom dok Aldo drži okrvavljenu maramicu na nosu.

„Prokrvarili ste zbog gravitacije?" pitao je Stan. „Da ja to malo namažem adrenalinom."

„Nije gravitacija", Aldov glas je dopirao prigušeno kroz tkaninu. „Ovo kopile me udarilo."

„Tačno posred te velike šargarepe", reče Nissim, ne dižući pogled sa kompjutera. „Tako dobru metu teško je promašiti."

„U čemu se čini da je problem?", reče Stan, brzo pogledajući od jednoga na drugoga. „Zar MT ne radi?"

„Ne, ne radi", reče Aldo raježešćeno. „A naš prijatelj ovde okrivljuje mene za to i..."

„Teorija je ispravna, samo je mehanika primene bila loša."

„.. i kad sam nagovestio da u njegovim jednačinama ima par grešaka, on me je udario u nastupu infantilnog besa."

Stan se brzo umešao da ugasi svađu koja se razgorevala; glasom kaplara koji postrojava regrute, nadvikao ih je.

„Prekini, prekini. Nemojte obojica govoriti odjednom jer onda ništa ne razumem. Zamolio bih da me neko uvede u situaciju i objasni mi šta se zapravo dešava."

„Naravno", reče Nissim; sačekao je da Aldovi protesti prestanu, pa produžio. „Koliko znate o teoriji MT?"

„Prost odgovor, *ništa*. Ja vozim raketne brodove i gledam svoj posao. Neko ih gradi, neko ih popravlja, ja sam im šofer. Ako možete uprošćeno?"

„Pokušaću." Nissim je zamišljeno skupio usne. „Prva stvar koju morate imati u vidu jeste da MT uređaj ne pregleda predmet deo po deo radi kasnijeg emitovanja, kao što to čini, recimo, televizijski otpremnik. Nikakav signal, u smislu kako normalno shvatamo signale, ne šalje se. Ono što se uradi to je da se površina ekrana otpremnika dovede u jedno takvo stanje materije, kad ona više i nije deo svemira kako ga normalno shvatamo. Ekran prijemnika dovede se u isto stanje i, ukoliko se oba dovedu na potpuno istu frekvenciju, oni jedan drugog uhvate. U izvesnom smislu, postanu deo jedan drugoga, pa rastojanje u prostoru između njih više nema značaja. Ako zakoračite

u jedan, izlazite iz drugog, bez ikakvog osećanja vremenske ili prostorne udaljenosti. Objašnjavam vrlo loše."

„Napredujete dobro, Nissim. Šta je sledeće?"

„Imajući u vidu da prostorno rastojanje između prijemnika i otpremnika nije važno, ali da kvalitet prostora između njih utiče..."

„Sad ste me izgubili."

„Daću vam primer koji nije sasvim nepovezan. Zraci svetla putuju kroz prostor u pravoj liniji, sem ako im se nešto fizički ne suprotstavi, refrakcija, refleksija i tako dalje. Ali ti se zraci takođe mogu i saviti ako prođu kroz intenzivno gravitaciono polje kao što je Sunčevo. Primetili smo sličan efekat kod momentalnog transporta, i kad radimo u blizini masivnih tela kao što su Zemlja ili druge planete, uvek pravimo odgovarajuće korekcije. Međutim, u ovoj ledenoj kaši napolju, koju ova planeta smatra za atmosferu, pojavljuje se još nešto što utiče na stanje prostora. Neverovatan pritisak utiče i na samu silu koja veže atome, i nastaju naponi. Ovi utiču na MT odnose. Pre no što bismo mogli slati predmete iz jednog MT ekrana u drugi, moramo uzeti u obzir te nove smetnje i načiniti korekcije. Ja sam izračunao korekcije, sad ih samo moramo sprovesti."

„Izgleda vrlo prosto kad on to priča", reče Aldo zgađeno, tapkajući po nosu pa onda gledajući šta ostaje na maramici, „ali u praksi ne ide tako. Emisije nam ne prolaze. A naš prijatelj se ne slaže sa mnom da ćemo morati povećati energiju našeg otpremnika ako ikada mislimo da se probijemo kroz onaj komprimirani smrdež napolju."

„U pitanju je kvalitet a ne kvantitet", povikao je Nissim, i Stan se opet umešao.

„Da li mislite da ćemo morati da razmontiramo one ogromne delove MT uređaja ispod poda?"

„Prokleto je jasno da baš to mislim. Zato je on i napravljen sa delovima koji se mogu vaditi, rastavljati i podešavati, a ne iz nekoliko fabrički zapečaćenih blokova."

„Trebaće mesec dana da sve ispremeštamo i verovatno ćemo se ubiti usput", povika Nissim.

„Ne valjda baš mesec dana, nadao bih se", reče Stan. Kad je pokušao da se uspravi u sedeći položaj, samo što nije jauknuo. „A vežbanje će dobro doći našim mišićima."

Trebalo im je skoro četiri dana da raščiste i podignu pod svoje ćelije, i rad ih je potpuno iscrpeo. Kad je pripreman brod, ova se mogućnost imala u vidu; obezbeđene su alke o koje se mogao vešati teret, motorni čekrci za podizanje, ali se fizički napor ipak nije mogao izbeći. Na kraju su uklonili skoro čitav ravni pod kabine, ostavljajući u krug duž zida samo jedan uzani prag duž koga su opružili stolice i razmestili deo opreme. Sad se tek videlo da je čitava donja polovina njihove loptaste ćelije ispunjena ogromnim MT ekranom. Taj im je ekran, isključen, sad predstavljao pod. Gledali su ga sa svojih tvrdih ležajeva.

„Čudovište", reče Stan. „Kroz ovo možete da proterate teretni brod."

„Ima u njemu i više nego što njegova veličina pokazuje", reče mu Aldo, hvatajući vazduh. Čuo je kako mu krv čekića u ušima i bio je siguran da mu je srce oštećeno ovim naporima.

„Sva električna kola su pojačana, imamo i rezervna kola, i stotinu puta veću mogućnost proticanja energije nego što bi bilo uobičajeno."

„Pa, kako ulazimo u njegovu unutrašnjost radi podešavanja? Ja ovde i ne vidim ništa sem ekrana samog?"

„To je namerno." Aldo mu je pokazao jedan otvor sa navojima, u koji se mogao ušrafiti odgovarajući zatvarač oko jedne stope u prečniku. „Naši uređaji za kontrolu su tamo. Pre nego što odemo, stavimo zatvarač i on se sam zabravi. A da bismo sve podesili moraćemo da podižemo komade samog ekrana."

„Jesam li ja glup, ili je to zbog gravitacije? Ništa ne razumem."

Aldo je imao strpljenja. „Ovaj MT ekran je glavni razlog za ovu ekspediciju. Za nas je životno pitanje da ga osposobimo i izađemo odavde, ali pravo istraživanje onda tek počinje. Čim mi odemo ući će grupa tehničara. Oni će sve ovo preurediti, pa će se i oni evakuisati. Zatim će automatske bušilice postepeno da slabe oklop sa unutrašnje strane, na sredini plafona. Ekran će bit spojen sa jednim MT uređajem u svemiru, iznad ravni ekliptike. Ranije ili kasnije, oslabljena Lopta će popustiti, doći će do rušenja i implozije, i veliki deo materijala će se strovaliti pravo na ekran. Ekranu ništa neće biti, jer će propuštati sav taj mlaz materije direktno u kosmos. Tada će se talasna dužina postepeno podešavati dok proticanje ne prestane. I tako ćemo ostvariti pristup do dna Saturnovog mora. Momci koji se bave kriogenikom i visokim pritiscima biće vrlo srećni zbog toga."

Stan je samo klimnuo glavom, ali Nissim je gledao u plafon sa koga su visili mnogi predmeti, zamišljajući obrušavanje metala i pritisak otrovnog mora iza njega...

„Idemo", reče Nissim, boreći se da ustane. „Da rasturimo ekran i podesimo ga. Vreme je da idemo odavde."

Dvojica su pomagali u teškom poslu podizanja komada ekrana, ali samo je Aldo bio osposobljen za potrebna podešavanja. Radio je intenzivno, psujući pomalo, na komadima koji su stizali pred njega. Kad bi se umorio, prestajao je i zatvarao oči da ne vidi kako Nissim zabrinuto gleda prvo u njega, pa u svod iznad njih, pa opet u njega. Stan ih je hranio i, sa veselim držanjem, natrpavao ih G pilulama i stimulansima. Pričao je o svojim doživljajima tokom raznih ranijih letova. Taj monolog njima možda i nije prijao, ali njemu jeste.

Došao je i čas kad je posao završen, testovi obavljeni, i poslednji segment ekrana vraćen na mesto. Aldo je pružio ruku u otvor sa navojima i pomakao jednu ručicu: tamna površina se preobratila u duboku crnu boju u kojoj kao da se nešto kretalo; dobro poznati znak da MT radi.

„Odašiljanje", reče Aldo.

„Evo pošaljite ovo", reče Stan. Na parčetu papira napisao je brzo: *Kako nas primate*? Bacio ga je daleko, u centar ekrana, i papir je potonuo. „Sad primajte."

Aldo je povukao ručicu u suprotnu stranu i jedini je rezultat bio da se površina ekrana nešto izmenila. Ništa se drugo nije dešavalo. Gledali su nepomično, ne dišući, dok je srce tuklo jedanput, dvaput, zurili su u pustu površinu.

Onda, sa glatkom elastičnošću, komad magnetofonske trake poče da izlazi i svija se zbog sopstvene težine. Nissim je bio najbliži, zgrabio je traku i uvlačio je sve dok se nije pojavio i drugi, odsečeni, kraj.

„Radi!" povikao je Stan.

„Do neke mere", reče Nissim hladno. „Kvalitet prenosa je sigurno slab i biće potrebna finija podešavanja. Ali oni mogu na svom kraju da urade sve analize i pošalju nam konkretna uputstva."

Uveo je traku u magnetofon i uključio ga. Neko gruvanje i trubljenje odjeknulo je između metalnih zidova ćelije. Samo sa velikim trudom moglo se uočiti da je to poticalo od ljudskog glasa.

„Finija podešavanja", reče Nissim sa malim osmehom. Ali taj osmeh je učas nestao, jer se Lopta nagnula u stranu, a onda polako vratila u uspravan položaj. „Nešto nas je gurnulo", uzviknu.

„Možda struje", reče Aldo, držeći se čvrsto za svoje sedište, dok kretanje nije u potpunosti prestalo, „ili možda santa leda; ne može se znati tačno šta. Već odavno je trebalo da odemo odavde."

Borili su se protiv dubokog zamora; ali su nastojali da ga ignorišu. Kraj je bio tako blizu, a bezbedna stanica Saturn Jedan udaljena samo jedan korak. Nissim je izračunavao potrebna podešavanja dok su druga dvojica ponovo podizali komade ekrana i radili na komponentama. Nema goreg posla pri teži dva i po puta većoj. Ipak, u roku od dvadeset četiri časa već su primali trake koje su zvučale savršeno, a uzorci materijala koje su slali ispoljili su se, prilikom testiranja, kao ispravni do pet decimalnih mesta. Nastavljali su se povremeni potresi Lopte i oni su nastojali da ne misle na to.

„Spremni smo da počnemo žive probe”, reče Nissim u mikrofon. Aldo je gledao kako traka sa tim rečima ulazi u ekran i odupro se jakoj želji da skoči za njom. Čekaj. Još malo. Prebacio je na prijem.

„Mislim da se nikad u životu nisam toliko dugo zadržao na jednom mestu”, reče Nissim zureći, kao i ostali, u ekran. „Čak i kad sam bio na koledžu u Islandu, išao sam kući u Izrael svako veče.”

„Danas je MT normalna stvar”, reče Aldo. „Sve ovo vreme, dok sam radio na satelitu Saturn 1, u okviru ovoga projekta, svraćao sam u New York City svaki dan posle posla. Čovek misli da jedino tako može i biti, sve dok se ovako nešto ne dogodi. Vama je lakše, Stan.”

„Meni?” pilot ih pogleda, dižući obrve. ,,Ja se ne razlikujem od ostalih. Skoknem do Novog Zelanda svakom prilikom.” Njegov pogled se odmah vratio praznom ekranu.

„Ne mislim na to. Vi ste naviknuti na usamljenost u brodu, pilotiranje koje traje dugo. Možda je to dobra priprema. Ne izgleda da ste toliko... rekao bih, iznervirani ovim stvarima koliko mi.

Nissim je klimnuo glavom u znak saglasnosti. Stan se kratko i tvrdo nasmejao.

„Ne zavaravajte se. Kad se vi preznojite, i ja se preznojim. Samo sam se uvežbavao drukčije. U mom poslu panika znači: mrtav si. U vašem poslu, panika znači: popićete nekoliko jačih pića pre ručka da se smirite. Pošto niste imali potrebu da se kontrolišete, niste to ni učili.”

„A, nije baš tako”, reče Nissim. „Budući da smo civilizovani ljudi, a ne životinje, i da imamo snagu volje...”

„Gde vam je bila snaga volje kad ste zviznuli Alda po šargarepi?”

Nissim se kiselo nasmešio. ,,Jedan-nula za vas. Priznajem da sam ponekad emotivan, ali to je bitni deo ljudske prirode. Pa, ipak, vi lično imate, kako bih to rekao, eto, takvu prirodu da se ne uznemiravate lako.”

„Posecite me i ja ću krvariti. Ono što čoveku pomaže da ne padne u paniku jeste trening. Piloti su bili ovakvi još od godine prve. Pretpostavljam da i pre izbora tog zanimanja imaju takvu ličnost, ali samo neprestana praksa donosi automatsku samokontrolu. Da li ste ikada slušali seriju Glasovi Svemira?”

Druga dvojica odmahnuše glavama, gledajući bez prestanka u prazni ekran.

„Trebalo je. Po glasu ne možete pogoditi kad je snimak načinjen, ni sa približnošću od pedeset godina. Uvek ih uvežbavaju da govore isto, kontrolisano i jasno. Najbolji je primer onaj prvi, prvi čovek u kosmosu, Jurij Gagarin. Postoje mnogi snimci njegovog glasa, uključujući i onaj poslednji. Leteo je u nekakvom atmosferskom avionu i imao kvar. Mogao je da iskoči i spase se, ali, bio je nad naseljenom zonom. Zato je vozio dalje i ubio se. Njegov glas, sve do poslednjeg trenutka, zvučao je isto kao i na svim drugim njegovim snimcima.”

„To je neprirodno”, reče Nissim. „Mora biti da se kao čovek puno razlikovao od nas ostalih.”

„Uopšte me niste razumeli.”

„Gledajte!”, reče Aldo.

Zaćutali su. Iz ekrana je izronio jedan zec-zamorčić i srušio se na njegovu površinu. Stan ga je pokupio.

„Mnogo dobro izgleda”, reče. „Dobro krzno, fini brci, topao. I mrtav.” Bacio je pogled na jedno, pa na drugo izmoreno i prestravljeno lice i nasmgšio se. „Nema veze. Ne moramo još da prođemo kroz ovaj uređaj za momentalno proizvođenje leševa. Još podešavanja? Da pregledate telo ili da ga vratim onima na analizu?”

Nissim se okrete na drugu stranu. „Bacite im to i čekajte izveštaj. Sledeći put će uspeti.”

Fiziolozi su bili brzi: uzrok smrti, funkcionalna onesposobljenost nervnih akson-sinapsi. Čest problem kod prvih MT-a, sa rešenjem odavno poznatim. Popravka je izvršena, ali se Aldo onesvestio u toku posla i morali su da ga oživljavaju pomoću sredstava za podsticanje. Neprekidni napor odrazio se na sve njih.

„Ne znam da li bih mogao još jednom da podižem te delove”, reče Aldo skoro šapatom, i uključi prijem.

Iz ekrana se pojavio sledeći zamorčić. Stajao je bez pokreta, a onda uvrnuo njuškicu i počeo da vrda, pokušavajući da se negde sakrije. Ovo je pozdravljeno klicanjem, promuklim, slabim, ali ipak klicanjem.

„Zbogom Saturne”, reče Nissim. „Meni je dosta.”

„Slažem se”, reče Aldo i prebaci na slanje.

„Samo da prvo vidimo šta doktori kažu o ovoj zverčici”, reče Stan bacajući zamorčića nazad u ekran. Gledali su kunića kako odlazi.

„Da, naravno”, Nissim je procedio sa oklevanjem. Još jedan, konačni test.”

Na rezultat su dugo, dugo čekali, a kad je stigao, nije im se nimalo svideo. Traku su preslušali još jednom.

„... takvi su klinički izveštaji, gospodo. Ono što se čini da proističe iz svega jeste, da je došlo do sasvim minimalnog usporenja refleksa i prenošenja impulsa duž nerava ove životinje. Uistinu ne možemo biti sigurni da nešto nije u redu dok ne testiramo kontrolne aparate. Nemamo neki određeni savet. Prepuštamo vama da učinite kako mislite da je najbolje. Većina nas ovde se slaže, da iako je životinja sve u svemu zdrava, ipak verovatno postoji kod nje neki mali poremećaj, ali kakav, to niko neće da nagađa dok ne sprovedemo daleko detaljnije testove. Ovo će zahtevati najmanje četrdeset i pet časova...

„Mislim da neću ostati živ četrdeset i pet časova”, reče Nissim. „Moje srce...”

Aldo je zurio u ekran. „Ja mogu da preživim toliko, ali kakva je korist? Znam da ne mogu ponovo da podižem one segmente. Ovo je kraj. Ima samo jedan izlaz.”

„Kroz ekran?” upita Stan. „Još ne. Treba da sačekamo testove. Što duže možemo.”

„Ali ako ih čekamo, mrtvi smo”, Nissim je insistirao. „Aldo je u pravu, čak i ako nam daju dalje popravke ne možemo da ih sprovedemo. To je to.”

„Ne, ne mislim tako”, reče Stan, ali zaćuta kad vide da ga niko ne sluša. Bio je isto tako blizu potpunom slomu kao i oni. „Onda glasajmo. Većina odlučuje.”

Brzo su izglasali: 2:1.

„Što nam ostavlja još samo jedno pitanje”, reče Stan, gledajući njihova iscrpljena, pergamentna lica, toliko slična njegovom. „Ko povlači nogu? Ide prvi?”

Ćutanje je potrajalo.

Nissim se iskašljao. „Jedna stvar je jasna. Aldo mora ostati jer je on jedini koji može da vrši dalje popravke ako bude potrebno. Ne verujem da bi fizički mogao, ali ipak on treba da bude poslednji koji će otići.”

Stan je klimnuo glavom, a zatim pustio da mu glava padne na prsa. „Složiću se sa tim; on ne dolazi u obzir kao zamorče. Niti vi, dr Ben-Haime, zato jer, koliko čujem, vi

ste nova nada savremene fizike. Potrebni ste. Ali raketaša ima koliko hoćete. Kad krenemo, ja idem prvi.”

Nissim je otvorio usta da se usprotivi, ali nije znao šta da kaže. „Onda je u redu. Ja ću biti prvi, kao zamorče. Ali kada? Kako? Da li smo iskoristili ovaj krš na najbolji način? Da li ste sigurni da ne biste izdržali ako zatreba još popravki?”

„Stoprocentno”, reče Aldo promuklo. ,,Ja, kako sada stojim, gotov sam.”

„Možda bismo izdržali koji sat ili dan. Ali kako bismo posle toga radili? Ovo je poslednja šansa.”

„Moramo biti apsolutno sigurni”, reče Stan, gledajući od jednog do drugog. „Nisam naučnik i ne mogu da procenim ovu konstrukciju. Prema tome, kad kažete da ste MT upotrebili na apsolutno najbolji način, ja vam moram verovati na reč. Ali ja znam ponešto o umoru. Možemo izdržati mnogo duže nego što mislite...”

„Ne!”, reče Nissim.

„Pa, saslušajte me. Mogu da nam pošalju električnu opremu za dizanje tereta. Možemo da se odmorimo koji dan pre nego što opet uzmemo stimulanse. Možemo da zatražimo da nam pošalju čitave blokove sa elektronikom, ali da su popravke već savršeno izvedene, tako da Aldo i ne mora da ih obavlja. Mnogo je načina kako nam oni mogu pomoći.”

„Ništa od toga neće pomoći leševima”, reče Aldo, gledajući natečene arterije na svojim zglavcima, nabrekle od pritiska potrebnog da se krv protiskuje kroz telo uprkos pojačanoj gravitaciji. „Ljudsko srce ne može večno da izdrži ovakve uslove. Prvo naprezanje, pa oštećenje, i onda - kraj.”

„Vi biste se iznenadili da vidite koliko u stvari ima snage u ljudskom srcu i celom ljudskom organizmu.”

„Možda u vašem”, reče Nissim. „Vi ste uvežbani i u formi a mi smo, recimo to otvoreno, debeli i mlitavi. I bliže smrti nego ikad. Ja znam da ne mogu još dugo, i ako vi nećete, idem ja prvi.”

„A vi, Aldo?”, reče Stan.

„Nissim govori i za mene. Ako moram da biram radije ću kroz ekran nego da ostanem u ovom položaju, ovde gde se ne može preživeti. Ekran daje mnogo bolje izglede.”

„Pa, dobro”, reče Stan, boreći se sa svojim otežalim nogama ne bi li kako ustao. „Izgleda da nema više mnogo šta da se kaže. Vidimo se momci gore u stanici. Bilo je lepo raditi sa vama, i bogami ćemo imati šta pričati svojoj deci.”

Aldo je prebacio ručicu na položaj „slanje”. Stan se dovukao do ivice ekrana. Smešeći se, mahnuo im je za zbogom, i više pao nego skočio u ekran; i nestao.

Momenat potom početak trake izađe iz ekrana. Aldove ruke su se tresle dok je uvodio traku u magnetofon.

„... da, evo njega, vas dvojica mu pomozite! Halo, brod C. Huygens, major Brandon je prošao i izgleda grozno, ali to vam je verovatno dobro poznato, mislim u stvari sasvim dobro. Doktori su sad s njim, razgovoraju s njim... samo trenutak...”

Glas je spao na udaljeno mumlanje zato što je govornik stavio ruku preko mikrofona, i na sledeće reci se moralo dugo čekati. A kad je opet progovorio, glas mu je bio izmenjen.

„... Hteo bih da vam kažem... Malo je nezgodno. Možda će to bolje dr Kreer.”

„Ovde dr Kreer. Pregledali smo vašeg pilota. Izgleda da ne može da govori, ne prepoznaje nikog, iako je nepovređen, bez znakova fizičkih oštećenja. Ne znam baš kako ovo da vam kažem, ali stvari izgledaju vrlo rđavo po njega. Ako to ima veze sa usporenim refleksima kod kunića, onda su možda oštećene više moždane funkcije.

Major Brandon još uvek ima perfektne reflekse, ako se uzme u obzir umor. Ali one više sposobnosti, govor, inteligencija, to, ovaj, vidite, izgleda da nedostaje. I bojim se da ću morati da vam savetujem da ostanete tamo još jedno duže vreme radi daljih podešavanja...”

Kraj trake je prošao kroz magnetofon, koji se sam zaustavi. Njih dvojica se pogledaše, užasnuti, pravo u oči, a onda otkloniše pogled.

„On je mrtav”, reče Nissim. „Gore nego mrtav. Kakva užasna nesreća. A izgledao je tako smiren i samouveren...”

„Gagarin koji pilotira sve dok se ne razbije o zemlju da bi spasao druge. Šta je drugo mogao da učini? Da se uspaniči, kao mi? Mi smo mu praktično rekli da počini samoubistvo.”

„Ne možeš nas za to optužiti, Aldo.”

„Još kako mogu. Mi smo se saglasili da on ide prvi. I uverili smo ga da nismo u stanju da još poboljšamo rad mašine zbog svog fizičkog stanja.”

„Pa... to je bilo istinito.” .

„Da li je?” Opet se pogledaše pravo u oči, ovog puta bez uzmicanja. Aldo nastavi. „Sada se vraćamo na posao, zar ne? Nećemo kroz MT kakav je sada. Znači, radićemo doklegod ne budu dobri izgledi da prođemo živi. Čini mi se da možemo, a ako je to sad tako, da li smo stvarno govorili istinu kad smo rekli da ćemo radije u ekran?”

„Na to je pitanje vrlo teško odgovoriti.”

„Ma, da li je? A tačan odgovor je takav da će s njim biti vrlo teško živeti. Mislim da možemo zapravo reći da smo ubili Stana Brandona!”

„Ne namerno!”

„Ne. Što je verovatno još gore. Ubili smo ga svojom nesposobnošću suočavanja sa novom situacijom. Bio je u pravu. Bio je profesionalac, i trebalo ga je slušati.”

„Biti mudar unazad, to je divno. Ali trebalo je *onda* biti mudar pa predviđati stvari.”

Aldo odmahnu glavom. „Ne mogu da podnesem misao da je umro apsolutno nizašta.”

„Postojao je razlog, i možda je on to tada i znao. A to je, da nas vrati bezbedno. Učinio je sve što je mogao da se svi vratimo bez štete. Ali nije mogao da nas ubedi samo rečima. Čak i da je ostao ovde, ne vidim da bismo nešto uradili, sem što bismo ga mrzeli. Ne verujem da bi ijedan od nas dvojice *stvarno* imao petlju da prođe prvi. Prosto bismo ostali da ležimo ovde dok ne umremo.”

„Sad nećemo”, reče Aldo, trudeći se da ustane. „Sad ćemo istrajati dok MT ne bude savršen i dok obojica ne izađemo. Bar toliko mu dugujemo. Da bi njegova smrt imala ikakvog smisla, moramo obojica da se vratimo bezbedno.”

„Da, mi to možemo”, složio se Nissim, protiskujući reči kroz stisnute usne. „Sada možemo.”

Posao je posao.

Tatjana Jambrišak
Darko Macan
Goran Konvični

KAMENJE VOLI TVOJE TABANE

1. ONA

Ni slutila nisam da ću te izgubiti. I to baš ovdje, na ovoj prašnjavoj, tvrdoj, negostoljubivoj planeti.

Natovarenim transporterom stigli smo do jednog sivog (kao da ovdje i postoje drugačija) jutra. Prizor nije bio romantičan, no, nakon nekoliko mjeseci u skučenim kabinama, činilo se da našoj sreći nema kraja. Jedva da sam i primećivala da nigdje u vidokrugu nije raslo ni puzalo ni stajalo ništa osim betonskih zidova stanice i bezbrojnih hrpa siva kamenja. Kamenčići i gromade. Hrpice i gomile jednolična sivila.

Toliko je poslova trebalo obaviti: raspremiti stvari, organizirati smeštaj i prehranu, provjeriti instrumente, javiti se, poslati očitane podatke i spavati, spavati, spavati. Tih prvih dana padali smo od umora i nismo imali vremena za švrljanje po okolici. Uostalom, ostajemo ovdje tri godine, bit će vremena za šetnje.

Isprva je sve bilo tako dobro. A onda su počele tvoje noćne more. Budio si me usred noći, govoreći da sanjaš, ali nisi znao što. Zabrinuo si se kad su se slike počele javljati svaki puta kada bi zaklopio oči. Uzimao si tablete za spavanje i nisi više sanjao.

Tada se javila glazba. Tiha, šaputava melodija u tvojoj glavi, gde god bi se nalazio. Nisam je čula. Mislim da ti nisam ni vjerovala. Krivila sam umor, klimu, napetost, strah od nepoznatog. Proći će, važno je da smo zajedno, daleko od gomila nezaposlenih, gladi i obijesnih klinaca po prenatrpanim gradovima.

Prevarila saam se. Glazba više nije postojala. Ulazila bih u sobu i zaticala te kako osluškuješ, zaklopljenih očiju. Nisi se plašio niti si se pitao odakle dolazi. Samo si slušao, umrtvljen. I kada bih napokon nadglasala te demonske note, pogledao bi kroz mene, oteturao do prozora i zagledao se u sivi horizont. Plakala sam, vikala, danima bježala od tebe.

A onda je prestala glazba i počeo pakao. Uzalud sam se nadala da će s prestankom glazbe sve biti u redu, da si ozdravio, da ćeš me ponovo pronaći u sebi. Ti si zapušten i neispavan lutao hodnicima. Odbijao si svaki razgovor sa mnom, bojeći se da će baš tog trenutka započeti tiho pjevušenje, a buka naših glasova prekrit će ga i nećeš ga čuti.

Pokušala sam popraviti uređaj za komunikaciju, ali kao tehničar dobro si znao koje dijelove treba razmrskati da se više nikada ne naruši tišina kamene planete. Izmišljala sam razloge kako bih te izvukla iz zgrade, nadajući se da će te puste Utiče i kamenje podsjetiti gde smo i zašto je potrebno da jedina dva bića na udaljenoj stanici u dubokom svemiru razgovaraju, prežive zajedno. Svjetionik nasred mora, dvoje ljudi i zavodljivi pjev sirena.

Shvatila sam tada da sam prepuštena sama sebi. Obavljala sam rutinske kontrole,

pripremala obroke, zavaravala sebe i stišavala rastuću paniku i sve jaču usamljenost.

Ne znam točno kada sam prvi put primijetila da se kamenje pomiče. Možda sam trebala posumnjati kada se ona nagnuta stijena urušila na stazu kojom sam svakog dana prolazila ili kada sam pronalazila oblutke skrivene po kutovima soba, na stolu ili nagomilane pred ulazom u stanicu. Vjerovala sam da ih skupljaš, promatraš i gubeći interes, odlažeš kud stigneš. Odlučila sam ne spominjati ih i ostavljala sam ih gde su ležali. Nisam mnogo o tome razmišljala. Mislila sam o tome kako se čovjek brzo navikne na sve, ravnodušno promatrajući kako nestaju i poslednji plamičci nade.

Nisam se iznenadila one noći kada si ušao u moju sobu, prvi put nakon toliko vremena. Probudio si me laganim dodirom. Okupan zelenim svjetlom s ekrana, nad mojom glavom lebdio je osmijeh. Onaj koji sam nekad toliko voljela, za kojeg bih učinila sve, za kojim sam krenula na kraj svemira.

Nisam plakala kada si rekao da opet čuješ. Glasove, nepoznate riječi, pozive. Ustala sam tek kada sam čula zatvaranje vanjskih vrata, lupkanje kamenčića po metalu i udaljenu tutnjavu stijena koje su se pomicale.

Ujutro je oko mene bilo mračno. Automatsko noćno osvjetljenje još uvijek je gorjelo. Prošla sam stanicom. Svi prozori bili su zatrpani sivom masom, nijedna vrata nisam mogla otvoriti. Tek tada sam poslala signal za pomoć.

I otada čekam. Vjerujem da će me uskoro pokupiti. Sigurno će te tražiti, ali znam da će biti uzaludno. U tvoj dosje unijet će stavku nestao, ispitivat će me i reći ću im što znam.

Ali kako da im opišem sreću i smirenost na tvom licu kada si odlazio? Nisu sa mnom gledali za tobom i neće mi vjerovati ni riječi. Još malo i uvjerit ću se da sam to tek sanjala: ravnu stazu k horizontu, omeđenu sivim oblucima; lebdeće stijene kao čuvare na tvom putu; male, razigrane kamenčiće i zrnca prašine koji oblikuju promenljive šare u zraku.

Pratila sam te dugo pogledom. Nisi se okretao, a iza tebe staza je nestajala, kamenje se povlačilo i u tihom redu kotrljalo iza tvojih stopa. Začepljenih ušiju i zavezana za jarbol, nisam mogla čuti zov sirena.

Da, kamenje je zaista voljelo tvoje tabane.

2. ON

Ni slutio nisam kako će sve dobro ispasti. Na samom početku, put nije obećavao ništa posebno. Jasno, bio je to posao i već to je bilo puno. Tek četvoro od deset uspijeva ga pronaći. Ali, osim činjenice da smo se osigurali, ništa nije nudilo povoda za tulumarenja.

Nas dvoje četiri mjeseca u konzervi tri s tri, zapucani među zvijezde. Pa tri godine na golom kamenu, odsječeni od civilizacije. Pa još četiri mjeseca do kuće. Isuse, skoro četiri godine. Smučit ćemo se jedno drugom! No, bilo je ili to ili socijalna pomoć i spavanje u košnicama. Ovo je prevagnulo.

Kamenje gdje god se okreneš. Prizor mi je dosadio nakon pet minuta i mrak mi je pao na oči. Skaniranje terena završit ćemo do kraja tjedna, dnevne dužnosti oduzet će nam sat, sat i pol ako se potrudim da ih radim polako. A onda? Da počnemo prvu od deset tisuća partija remija?

Barem je atmosfera bila kakva takva, živjelo se bez zaštitnih odijela i mogli smo se kretati razumno odjeveni. Što je imalo i svojih felera. Kamenčići u cipelama, na primer. Isuse, prvog dana mora da sam ih izbacio pedeset. A ona niti jednog. „Kamenje voli tvoje tabane”, rekla je. Rado bih se odrekao takve ljubavi.

Kako sam samo bio glup.

Kada su se pojavili snovi, prvi put sam posumnjao da je u pitanju nešto više od moje uobičajene loše sreće. Snovi nisu bili nalik ičemu što sam sanjao ranije. Kasnije ih se ne bih uspjevao sjetiti, ali znam da nisu bili od onih svakodnevnih. Poslije više nisam mogao zatvoriti oči, a da mi se nestvarne slike ne počnu rojiti pod kapcima. Uhvatila me frka da nisam popušio neki virus. To nije mala stvar, na četiri mjeseca od iole ozbiljnijeg doktora.

Srećom, ona je našla tablete za spavanje i slike su nestale. A glazba je došla. Isuse, koji zvuk! A ona nije ništa čula, ni pol note! Sigurno sam bio opako komičan skačući tamo oko nje i čupajući kosu da bih je uvjerio da tu, negde oko nas, netko proizvodi melodiju. U očima joj se moglo pročitati da mi ne vjeruje.

A iz tih očiju sam tako dobro znao čitati. One su bile ono što sam prvo spazio na tom smotuljku krpa i kuštrave kose što se vrpoljio ispred mene u redu za besplatan obrok ispred onoga što je ostalo od crkve svetog Patrika. Oči većine ljudi po gradovima tamo dole imaju sivu boju, boju previše puta iskuhanog kombinezona od flanela. Njene nisu bile takve, bile su žive i sjajile su bojom jednog drugačijeg neba i vedrinom koja je slikala budućnost duginom paletom.

Ona nas je prijavila na tečaj za posade udaljenih stanica, ona nas je provukla kroz njega. Ma koliko izgledala krhkom i lomljivom, njezina je snaga bila ono što nas je održalo na površini. Međutim, kada smo se našli na brodu, ona je prestala brinuti. Njezin svijet sada je bio sređen, naočale ružičaste. Bila je sretna s postignutim i mogla je tako živjeti do dana nakon vječnosti.

E, ja ne bih. Ona se možda može zadovoljiti malim, ali ja ne mogu. Njoj, jednostavno, nedostaje vizija, poticaj da se popne na slijedeću planinu, da učini nešto zaista veliko. Ženske su takve, njima je opstanak dovoljan.

Ja sam znao da, ako želimo više, moramo odmah početi raditi na tome. Ništa ne pada s neba, ne postoje besplatni ručkovi. Nitko nam nije garantirao nov posao nakon povratka na Zemlju. Ove tri godine je bolje iskoristiti, ne gledati ih samo kao zakašnjeli i dugi medeni mjesec.

I zato sam se žderao. Ni traga od novih minerala, nikakvih astronomskih otkrića na vidiku, nikakva znaka neklasificirana života. Kako glupo straćeno vrijeme! Tu je moralo biti nečega. Moralo je! Znao sam to.

Zato nisam bio nespreman kada su note počele. Nisam znao što znače, ali sam znao da je to TO, moja velika prilika, ona koja se ne smije propustiti. Sve se potvrdilo kada se kamenje počelo kretati.

A pomicalo se. Kada je mislilo da ga nitko ne gleda, krišom, na izmaku pogleda. Kamenčići su mijenjali rasporede, stijene su padale iz čista mira, prašini nije trebao vjetar da je podigne.

Ništa joj nisam rekao, znao sam da mi ponovo ne bi povjerovala, da bi se umirujuće smiješila preda mnom, a suzama natapala jastuke kada bi mislila da nisam u blizini. Nešto je na ovoj planeti pogubno djelovalo na njenu psihu. Možda je ono što sam ja čuo kao glazbu, u njezinoj glavi proizvodilo sasvim oprečne reakcije. Možda nije vidjela kamenje jer se izbjegavalo pokrenuti pred njom. Možda sam samo ja odabran.

Zašto?

Da li je to zbog toga što sam prvi stupio na njihov svijet? Da li je zato što sam bolji u apstraktnom razmišljanju? Da ti sam prvo svijesno biće s kojim su uspjeli uspostaviti kontakt? Kakvo to iskustvo mora biti za njih! Kada bih samo razumio što mi žele reći!

Već mogu zamisliti svoj povratak na Zemlju! Prvi čovjek koji je stupio u dodir s izvanzemaljskom inteligencijom. Prvi zemaljski ambasador u beskrajnom galaktičkom

carstvu!

Ne bi više bilo briga niti strepnje hoću li zadržati posao i nakon povratka. Osiguran sam do kraja života!

Onda je glazba prestala. O, kako me je razdirala njezina odsutnost, kako sam jurio hodnicima i ravnicama očekujući trenutak kada ću ponovo začuti drage ljestvice. Ne postoji dovoljno crna boja da opiše ton tadašnjih mojih misli. Sve slike koje sam izgradio urušile su se u istom trenu, sve svjetlo zamrlo je i jedino mi je preostalo puzati kroz glib očaja do kraja svojih dana.

Zašto su otišli? Što ih je otjeralo?

Ona! Ne želeći da išta promeni njezinu idealnu sliku, uplela je svoje misli u našu komunikaciju. Znam kako sam je jedva spriječio da ne pozove ostale da mi otmu moje otkrića. Ali sad joj je uspjelo. Oterala ih je. Vidim je kako se pakosno smije mome porazu. Mrzim je.

Molim ih da se vrate.

I vratili su se. Prvo sam ih primetio oko stanice, sve više i više njih, ali još nisam znao što smeraju. Tada se melodija vratila.

Zvali su me, sad sam bio siguran. I tako sretan. Ni nju više nisam mogao mrziti. Pošao sam u njezinu sobu i rekao joj da su se vratili. Nasmiješio sam joj se da zna da joj je oprošteno. Nije njezina greška što nije posvećena. Potom sam se okrenuo i pošao im u susret.

Bosim nogama gazio sam kameno tlo na putu k svojoj sretnoj zvijezdi što je sjala iznad horizonta.

3. ONO

Odjednom — varta na nebu. Malo sunce silazi. Nije sunce. Metal. Keramika. Nešto novo.

Živo. Miče se. Brzo je.

Iznenađenje, šok, ekstaza: ŠTO JE OVO?

Odnos Kamen:Kamen? Mekše.

Kamen:zrak? Kamen: voda? Punije. Toplije. Jače. Bolje.

Kamen:PRAŠINA/Još jače. Još bolje. JAKO DOBRO!

Prenosim iskustvo. Novi pojmovi. Jedan je „!”. Tako dobro? Tako dobro. Jako dobro!

Ima ga još. Puno, ali drugačije. Tvrđe. Hladnije. Grublje. Slabije. Puno slabije. Nije dobro.

Definiramo razliku. Loš dodir: „TO”. Jako dobar dodir: „TA”. Ista vrsta, različiti oblici. Kao: stijene/ONI/mlade, spore, glupe. I: Kamenje/MI/JA/mudro, brzo, lijepo. Nema ekvivalenta PRAŠINE.

Maštanje. Novo, neobično, strano. Jako dobro! Dodir ekvivalenta prašine. ZAMISLI!

Potreba. Hoćemo dodir TE!

Šaljemo poruke. Pozivamo. >DOĐI TA<. >DOĐI TA<!.

TO smeta. Preuzima. Ne propušta. Glupo i veliko. Novi pojam: „mržnja”. Mrzimo TO.

Novi pojam: „pobuna”, stijene su se pobunile. Ljubomorne su. Uvrijeđene. Baš su glupe. Ružne. Jedna se srušila. Skršila Kamenje. Nije važno. Bit će manje Kamenje, Pijesak, PRAŠINA. Divno je biti PRAŠINA. Najstarije, najbrže, najlepše. Ali... nema

dodira?!

Da li je bolje biti PRAŠINA ili imati dodir? Jako nesigurno. Kaos. Slom reda. Ne znam. Nije važno. Hoću dodir. Hoćemo dodir!

Pojačavamo pozivanje. Najjače. >DOĐI TA!< ! >DOĐI TA! <

Šaljemo dugo. Ništa ne prolazi. TO ništa ne propušta. TO sve preuzima. TA ne zna. Mrzimo TO. MRZIMO TO! MRZIMO TO!

Opasnost. Novi pojam: „urota”. Urota stijena. Naginju se. Žele skršiti TU.

Prekidamo sve aktivnosti. Samo brzo. Samo smireno. Samo mudro.

Kamenje pazi put kojim TA prolazi. TA je mekša, toplija od TOG. TOJ Kamenje ne upada slučajno u cipelu. Samo jednom. SAMO JA! Tu treba zavesti. Idemo redom. Samo mudro.

Vijest stiže. TA ne dolazi. Akcija. Rušimo stijene. Jedna, dvije, tri. Sve opasne, sve koje prijete TOJ. Sada je sigurna.

Vijest. Grupa Kamenja nije izdržala. Otišlo je u stanište TE. Razumijem ih. Potreba je užasna. Za dodirom. Sa TOM. Kao da TA nama šalje poruke. Kao da TA nas zove. Užasni i veličanstveni zov koji nas skreće s prirodnog puta života u EKSTAZU!

Idemo redom. Smireno, mudro i brzo. Pozivamo. Ovog puta: >DOĐl TO! < >DOĐI TO! < >DOĐI TO! <

I TO dolazi. Vodimo ga. Od TE. Što dalje od TE. Prema zvijezdi iznad horizonta. Ima dosta stijena usput. Poklonit ćemo im TO.

A onda:

DODIR!

TA

Dragan R. Filipović

MESIJA MALO KASNI

DAKLE, NOĆ

I leti smešni Harlekin preko razmazanih prostora.

Najednom: trava zelena, kratko šišana, po kojoj impale pasu i skaču na mahove. On sleće, pase i skače sa njima poletno.

Pa bere mandarine braneći slamnatim šeširom nežni ten od upornog sunca, pakuje ih u košarice od pruća pletene i namenjuje ih domu za nezbrinutu decu „Petar Radovanović."

Pa opet malo skače, pa dugo kvasi noge u plavom Jadranu.

Onda ga zove neki otegnuti glas. Ne bi se moglo reći da je pomenuto njegovo ime. Ne bi se smelo tvrditi da se zov mogao čuti. Tek, on leti bez opraštanja i već se igra sa posrnulim zvezdama.

Ej, živote, sladak li si!

I Harlekin nije harlekin već posmatrač prirode i društva.

Traži pogodno mesto, jako pažljivo i najzad se smešta na ojađeni krajputaš.

„Ja jesam posmatrač", glasno obznanjuje, „a ovaj svet jeste predstava u moje ime upriličena."

Pa gleda:

dimne oblačiće kao tamne kolačiće, kao od vune smotuljke -viju se iz dimnjaka i traže nejaka da se smeste zauvek;

crnu reku, gustu i tešku kao božje ime kako traži u sebi bilo šta živo i kloktavo jeca zbog nenalaženja;

jedre seljanke što u japanskim kamionetima teraju čorbuljake otpuštenim šljakerima koji im njive obdelavaju;

decu koja se igraju rata i ne dele se na partizane i Nemce već se nekim drugim imenima nazivaju.

Ceo dan gleda, ozaren i plješti svetu u sumrak.

Ej, živote, sladak li se!

Polazi u noć i prvi put čuje priču o Mesiji koji dolazi.

DAKLE, NOĆ

Pa leti po drugim svetovima.

Proba kako je biti rob. I gospodar.

Proba hoće li izrađena oprostiti, opet.

Izmaštava muke za sebe žrtvu i trči negde dalje da bude mučitelj.

Pa mu igra dosadi i seti se svoga kutka: dva mora odeljena uskom prevlakom.

Sleće na uski pojas i mora pene i prelivanjem se pomalo mešaju.

Okreće se, nešto mu nedostaje; galeb se krikom najavljuje i sleće mu na golo rame.

„Dugo te nema", kaže galeb.

„Dugo?" podiže Harlekin obrvu. „Hoćeš reći da tebe ima i kad ja nisam tu?"

„Ima! Ima!" veselo kriči ptica. „Tvoji otisci su snažni - ostaju zauvek kao ožiljak u ovoj tmini."

„Je li još ko u međuvremenu dolazio?" pita noćni letač zabrinuto.

Ljubomorno? Uplašeno?

„Ne. Ti si jedini trag kog valja slediti da bi se ovde stiglo."

„A ja ću pse tragače na vreme nanjušiti."

Izmešta se i sve crno postaje, a milo mu je što to parče sigurnosti postoji i kad na njega ne misli.

Proleće kroz užareno ždrelo guštera ili zmaja i pijucka vatru na Ustukle i Oprezne.

DAKLE, DAN

I to kakav se samo poželeti može: kisela kiša pada kao da je neki ludi vodonoša prosipa.

Teške mašine govno boje stižu do divljeg naselja od lima, špere, blažujke i oplemenjenih kartona; vlast ih prati sve

sa svetlima.

Gluvima čitaju nalog, slepima ga pokazuju, od zanemelih traže izjavu. Onda nepismen potpisuje i buldožeri ruše *ruglo grada i leglo zaraze i kriminaliteta.* Možda i poneki dom.

Harlekin, ne, ne on: posmatrač prirode i društva aplaudira i tim gestom priziva večite policajce Lenda Jasmina i Ćefa Muharema, više nego drugove.

„Tu si, dakle” reži Lendo.

„Kao i uvek, onda je gde ne treba!” ljuti se Ćefo i opipava palicu.

„Ja sam neuračunljiv”, smeje se posmatrač. „Ne podležem vašoj nadležnosti!”

„A da ga strpamo u ludnicu?” merka ga Ćefo.

„Biću brzo pušten - prebukirano je.”

„Znači, batine!” hvata se Lendo za odgojnu palicu i kreće napred.

Više nego drug ga hvata i objašnjava mu u poverenju uticaj svedoka na sudske presude.

„Za Đurdevdan idem u 'ajduke' “, blesavo se smeje posmatrač. „Olovo ili perje?”

„Olovo” otima se Ćelu.

„Pogrešio si!” smeje se zagonetač, vadi iz džepa praznu ruku sa uperenim kažiprstom *pam* u pandura.

Drug ga odvlači i umiruje, pretnje odjekuju.

Posmatrač raspoloženo polazi na drugo mesto za uživanje u stvarnosti i staje u raskoraku.

„Neće još dugo njihovo”, jeca žena nad zgužvanim limom doma svog. „On dolazi.”

DAKLE, NOĆ

„Hej”, šapuće mu jednorog na uvo, „ima nešto novo u Tamnom vilajetu!”

„Meni je svake noći skoro sve novo.”

„Novo, ali lako za svrstavanje. Govorim o sasvim novoj pojavi: biće koje nit' smrdi, nit' miriše; bespolno je i bezazleno. Nije aktivno i nije ni sa kim svsrstano.”

„Zezaš. Upravo si opisao kamen belutak.”

„Humanoidno je, i...

I već je Harlekina na rečnoj krivini, na pesčanom sprudu u podnožju tamne gromade kamena.

„Neverovatno!” plješće rukama oduševljeno. „Kao anđeo od osamnaest godina!”

„Postoji samo za sebe, izranja i jednorog”, i to je nešto novo.

„Za sebe, ali ne sebično” govori Harlekin kao omađijan, „svet registruje, ali ga ne ocenjuje...”

„Dokad li će?” uzdiše jednorog.

DAKLE, DAN

Posmatrač gleda migracije naroda stop aplaudira stop gleda zaustavljanje migracija stop aplaudira stop svi pričaju o mesiji koji sigurno dolazi stop odlučuje da potraži gnezdo fame stop Lendo i Ćefo odlučuju nešto drugo stop

NAPOKON, NOĆ

Vidi tepih, persijski, a kao pola svemira veliki i jednoroga na njemu.

Sleće. „Otkud ti u mom snu?” pita jednorog začuđeno.

„To je moj san!”

„Uvek sam se pitao odakle snovi dolaze...”

„Uvek sam se pitao gde snovi odlaze...”

„Ne kenjajte” lenjo izgovara tepih. Ja nisam san već biće ravno vama.”

Stresa se i oni lete kroz beskraj.

Prizemljuju se kod onog (one?).

„Vidi, vidi”, maše jednorog glavom. „Zagužvalo!”

I stvarno, sprud je preplavljen ljudima, mitskim životinjama, morama i gujama prisojkinjama. Oko plavih očiju lete ptice i mahanjem pokušavaju da skrenu pažnju na sebe.

Na domak vode poredani su rakovi, pastrmke narcisoidno iskaču.

Iz ničega iskaču bludnice i uvijanjem (i to kakvim!) pokušavaju da napale biće anđeoskog kova.

„Sve se to naoštrilo da ga pridobije!” galeb sleće na Harlekinovo rame. „Šta će ga zavesti? Dobro? Zlo?”

„Ej! Otkud ti ovde? Kad si proglasio nezavisnost?”

„Je li fer da ja jedini ne vidim ovo čudo?" duri se ptica.

„A je li fer da te neko sledi i otkrije moj kutak?"

Ptica se izvinjava, poklanja i nestaje.

I Harlekin isto.

I počinje da sumnja da i on nije samo san plaže i galeba.

DAKLE, DAN

„Mesija je u Velikom gaju", kriči šumar. „Svita mu je od gvozdenih ljudi, jaše belog konja! Stigao je!"

Žamor jača, vest leti.

„I šta će?" pita posmatrač gataru pored koje se danas ušančio.

„Za njim će krenuti svi: i bogati, i siroti, Srbi, Šiptari i svi ostali narodi. Ići će sve do Francuske i u Ren-l-Šatou će proglasiti ujedinjenje svih u evropsku državu blagostanja. U njoj će...

„... svi imati jednaka prava i jednake šanse..."

Gatara ga gleda mrko.

„Ti sumnjaš?"

„Ni slučajno", smeje se nevino. „Ima tu nekih organizacionih propusta: hrana i smeštaj za toliki svet, organizovanje zdravstvene službe i komunikacija... Ali i to će Mesija već znati da reši."

I naglo odlazi.

Bez aplauza.

DAKLE, NOĆ

„Urnebes. Bolje ne idi!" upozorava ga jednorog. Sve sile koje drže do sebe bore se oko bića. Energija prašti kao da se novi svemir stvara!"

Javljaju se znaci nervoze. Rekao bih da će podleći bludnicama ili Mladenu Kuronji."

„Ali, nema primarne seksualne karakteristike nijednog pola."

„Stvoriće mu ih. Znaš ti dobro šta je blud."

Uzdiše i baca se u krkljanac.

Preskače daždevnjake i tritone.

Hoda po reci popločanoj ribama.

Šuta rakove.

Trlja se uz prednjicu bludnica i Mladenovu zadnjicu i tako im odvlači pažnju - ove velike sile se bore između sebe i ne primećujući ga.

„Budi kip!" koristi gužvu da se obrati razraslom anđelu bez krila.

I mermerni kip gleda nežno prizore haosa.

„Šta uradi"? vrišti Ludi vihor i urla oko Harlekina.

„Umetnost, braćo!" smeje se i nestaje.

Između dva mora stoji, gladi galeba i čeka da prođe noć. Kroz tamni vilajet proleću vrišteće opasnosti i zovu njegovo ime.

„Jesi li ga okamenio zauvek?" pita ptica.

„Ne. Samo dok ne smislim šta pametno."

A mora pene.

A SAD MALO IZNENAĐENJE:
OPET DAN

Veliki gaj. Ispred logora straža - osam oklopnika.

„Dobar dan, dobri ljudi."

„Šta ćeš"?

„Ja bih do Mesije."

Ispred hrasta se proteže jedan svetla lika. Beli konj krotko pase.

„Nema šanse."

„Potreban mi je", krši posmatrač ruke očajno, „moj život je upropašćen!"

„Sutra je zbor!" dižu koplja. „Sutra dođi i pozdravi Mesiju!"

„Samo jednu reč!"

„Nema on vremena da se sa svakim bakće! Sutra će govoriti za sve."

Posmatrač se pokorno klanja i nalazi granu drveta pogodnu za njegovu profesiju. Seda, izvlači dvogled iz torbe i gleda.

I ne sviđa mu se viđeno.

NOĆ VELIKIH ODLUKA

Namerno luta opustošenim Tamnim vilajetom i ćaska sa zaludnima i nepretencioznima.

Zavrzuje se, stvara oblike i pejzaže sve dok se žamor ne čuje, sve dok boje i vatre ne počnu presecati crnilo noći; zadovoljno se smeje i odlazi do svoje skulpture.

Tamo se rulja razišla. Nekoliko kreatura

iz grčkih mitova, podesetak patuljaka raznih sorti, stanovnici kanjona i dokoni jednorog koji mu se raduje.

„Zdravo”, nehajno ga pozdravlja Harlekin.

„Zdravo. Šta ćeš sad?”

„Selim izložbu. Čekaju me tu.”

„Večno, ako treba. Raspalio si moju znatiželju.”

Harlekin rukom dodiruje kip i već su na sprudu.

„Opa!” oduševljen je galeb. „Ti si ga pridobio!”

„Ne, nadam se.”

Oslobađa biće i s divljenjem gleda rastresanje zlatne kose i iskrenje morske pene u plavim očima.

„Čuj, galebe, hoće li ti smetati društvo razraslog anđela?”

„Ni slučajno!?” ushićena je ptica.

„A imaš li šta protiv da te dozovem povremeno u neki drugi svet?”

„Naravno da ne!”

„Onda: Zbogom ptico, zbogom mora. Zbogom anđele!”

„Hej, to znači da više nećeš dolaziti?”

„Dolaziću”, uzdiše Harlekin. „Ali samo kad budem morao!”

I ode jednorogu.

„Gde je ono biće?” odmah je pitala životinja.

„Na sigurnom.”

„Šteta. Da je uletelo u promet, bilo bi veselo u mnogim noćima.”

„Kvarnjačo.”

„Ja sam simbol nevinosti i dobrog”, buni se jednorog.

„Skratimo. Koliko si moćan van ovog sveta. U zemaljskom životu, recimo?”

„Dosta. Šta te zanima?”

„Mesija.”

„Znam za njega. Podržan je ovde, i to od sila.”

„Ja ga ne podržavam.”

„Zašto. Zbog pravednosti neke?”

„Ne, na nervnoj bazi!”

Jednorog se ritao, Harlekin pleše i Veliki gaj se primiče.

„Doveo sam konja za Mesiju”, šapuće Harlekin pospanim stražarima.

„Ima ga, belog.”

„Vidi ovo!”

Jednorog se razigrava i pogledi se prikivaju.

Mesija izlazi iz svilenog čadora i otkida od ushićenja.

„Pošto?” pita.

„Samo mi obećaj da ćeš ga uvek jahati.”

„Obećavam!”

I obećanje na krilima sile struji kroz noć i biva zavedeno u sve tajne protokole.

„Uzjaši ga, Mesijo!”

Jednorog poslušno prilazi, Mesija ga jaše.

„Divota”, veseli se jahač, „rulja će da padne na jednoroga!”

I ispunjavaše dogovoreno: jednorog se pretvara u šugavo magare, ćopavo i probušenog uveta, sa balom što u slapu napušta usta bolesne boje.

„Šta...” zgražava se Mesija i pogledom traži iščezlog Harlekina.

Pokušava da sjaše, i, naravno, ne može: obećao je da će ga uvek jahati.

Stražari paniče, Mesija psuje prostački, magarac reve kao pred oluju - samo je Harlekin miran i spokojno seda na granu u gustoj krošnji odakle će posmatrač gledati okupljanje naroda radi Mesije.

Jedan je došao na magarcu i uspeo. To je bilo davno i odgovaralo je imidžu izabranog.

Drugi na magarcu neće proći.

VRLO KRATKA NOĆ

„Sjeba ga”, konstatovao je jednorog.

„Eto.”

„Napravio si dva dobra dela.”

„Sitni smo mi da o dobru i zlu sudimo. Možda su to loši potezi.”

„Ti se, uglavnom, dobro osećaš.”

„Vrlo.”

„Onda bolja ne mogu biti.”

Harlekin polako nestaje.

„Još nešto”, zaustavlja ga jednorog. „Kako to da ono biće ima tvoj lik?”

Škrgut zuba i iščezavanje.

„Možda je on budućnost onog nevinašceta”, pase jednorog narcise, „i pokušava da se spreči. Kako je to romantično!”

Goran Konvični

PESNICA SVETOG SRCA

Kada se probudim, siguran sam da sanjam.

Netko zavija i znam da to nisam ja jer sam izgubio glavu. Nije mi na ramenima. Provjeravam nekoliko puta dodirujući otvoreni vrat rukama da bih bio siguran. Malo je gadljivo, ali vrlo pouzdano. Nema je, pa da ga jebeš.

Nisam iznenađen. Situacija mi je neobično poznata, gotovo normalna u svojoj abnormalnosti.

Osim toga, kao što sam rekao, siguran sam da sanjam. Promatram se sa strane. Vidim se kako izlazim kroz vrata napolje, dok izlazim kroz vrata napolje. Vani je plavo nebo iznad, oko i ispod kamena na kojem stojim. Iza mene je kuća. Vruće je. Jako vruće.

Tada čujem zvuk i vidim mu izvor - avion.

„Trebaš prijevoz?" viče moj stari.

Sigurno da trebam prijevoz.

Spušta se na krov kuće i postaje šešir na ćelavoj glavi koju ne poznajem. Prilično sam siguran da to nije moja glava.

„Eto mene", kaže glava prijetvorno.

„Ti nisi moja glava", ubijam je u pojam.

„Zašto ne?"

„Ćelava si i prevelika za mene."

„O, daj, molim te, nemoj biti tako zahtjevan."

„Nisi moja glava i gotovo!"

„O, molim te, molim te, hoću da budem tvoja glava, hoću da budem svačija glava, to mi je životna ambicija, uzmi me, uzmi me, uzmi me!"

„Nema teorije."

Ponovo čujem zavijanje i shvaćam da je vrijeme da prestanem sanjati i da se probudim.

A kada se probudim, siguran sam da sanjam.

„Jeste li dobro?" pita me čovac, a ja mu prepoznajem glavu. Dosta je manja, ali još uvijek ćelava.

„Nemam vremena za ove priče. Moram na posao. Moram..."

„Što morate?"

„Moram... Ne znam... Ali nešto moram napraviti... Nešto važno... I moram požuriti."

„Zašto morate žuriti? Ne žurite, uživajte. Takvim stavom samo sebi stvarate probleme. Čitav vaš život je pred vama. Razmišljajte pozitivno. Danas je prvi dan ostatka vašeg života."

Skačem i hvatam ga za vrat. Miriše po lijekovima i antisepticima.

„Koliko sam već ovdje?"

„Sigurno ste imali traumatično djetinjstvo. Pričajte mi o tome."

Kad bih se samo mogao probuditi.

Onda imam knjigu u ruci. Zove se „Sigurno ste imali traumatično djetinjstvo". Otvaram je i čitam sadržaj. Prvo poglavlje: „Pričajte mi o tome". Drugo poglavlje: „Kad

bih se samo mogao probuditi”. Treće poglavlje: „ODMAH OVO PROČITAJ!”

Kao da je za mene napisano, razmišljam, uzbuđen.

Otvaram treće poglavlje: „Tvoji ljudi su zarobljeni na stijeni. Mogu preživjeti najviše tri tjedna. Ti si otišao po pomoć. Ti si im jedina nada. Izgubio si najmanje deset dana. Požuri! Odmah kreni!”

„Otvorite vrata! Otvorite vrata! Hej! Otvorite vrata!” otkrivam da vičem.

Dva muškarca, žena, i injekcija. Nije mi dobro. Hladno mi je. Zašto mi je tako hladno? Kada je sve gotovo, ista stara ćelava glava.

„Moji su ljudi zaglavili na stijeni. Moram im pomoći. Molim vas. Moram im pomoći. Ja sam im...”

„Jedina nada. Znam. Recite mi što mogu napraviti pa ću pomoći.”

„Ne razumijete. Ne možete. Premladi ste.”

„Stariji sam od vas.”

„Vaš svijet je premlad. Vaši ljudi, vaš –“

Shvaćam da ponovo gubim vrijeme. Moram prestati sanjati i probuditi se ili će biti prekasno.

A kada se probudim, znam da sanjam jer se ovo ne može događati. Ne, ovo se već dogodilo.

Nema vremena za odlučivanje što je istina, a što nije. Vuk je na meni pa mu nudim ruku umjesto vrata. On je zadovoljan. Ja urlam.

JA URLAM! TO JA URLAM SVE VRIJEME!

Spoznaja me iznenađuje, ali nemam vremena da razmislim što to znači. Desnicom uzimam nož i zabijam ga u vuka koji dolazi s druge strane. Krv lipti po snijegu. Dva druga vuka napadaju ranjenog što mi daje priliku da ubijem čudovište koje mi vari ljevicu, a htjelo bi me cijelog. Ali čopor je preveliki i jedina mi je šansa rijeka. Možda ću biti živ kada doplutam u grad. Možda uopće neću doplutati. Kako je prokleto hladno! Kako je prokleto vruće!

„Preskoči plutanje”, kaže mi stari. „Sad si u bolnici. Ne boriš se samo za svoj život već i za naš. Moraš pobijediti! Ti si nam jedina šansa! Koncentriraj se, mali, koncentriraj se. Prestani sanjati i probudi se. Reci im da smo sami u divljini. Reci im da se ne možemo maknuti. Reci im da nam je hrana pri kraju, da moraju požuriti. Probudi se, Pesnice Svetog Srca, probudi se!”

Stari me nikada nije tako zvao.

„Sigurno da jest. Kada te je poslao po pomoć, sjećaš se?” kaže mi ćelavac.

„Tko si ti?”

Ja sam doktor Ivan Primera, Jon McGregor, Jean-Luc Besson, Ana Smat, Dean Parker, itd. itd. i ti si u bolnici Svete Marije. Stomak ti se pokvario, ali je sada sve u redu i mamica će doći svaki čas... napali su te vukovi i gotovo si se smrznuo, ali imaš izvanrednu tjelesnu konstituciju... pronašli su te izgladnjelog i iscrpljenog na rehabilitaciji si... imao si problema sa slijetanjem, brod ti je oštećen, a ti si ozbiljno ozlijeđen što nam je stvorilo dosta problema jer ne poznajemo tvoju anatomiju i fiziologiju tako da smo se usudili da ti damo samo aspirin kada si stvarno loše izgledao, a i to samo zato što je analiza tvoje kože pokazala određene sličnosti.”

Ja sam poludio.

Ne, nisam lud, shvatio sam kada sam provjerio svoju glavu, ovog puta iznutra. Ima osjećaja i misli unutra koje ne poznajem. Ludih, nenormalnih osjećaja...

Ne. Stani. Tvoji ljudi su na stijeni koja će udariti u prvi planet za trideset dana. Prestani sanjati i požuri. Ti si im Jedina šansa. Ti si Pesnica Svetog Srca.

Ne mogu, stari, ne mogu! Tako mi je loše. Ruka me boli. Vruće mi je. Gorim.

Mislim da umirem.

Moraš! Moraš, mali, moraš!

„Sveto Srce je u opasnosti", kažem. „Kuga, kuga je u svetom srcu, Besson. Morate im pomoći."

„Kako ste me zvali?"

„Besson. Jean-Luc Besson.."

,,Ja sam doktor Ivan Primera."

„Ne, ti si doktor Jean-Luc Besson i moraš pomoći. Komuna Sveto Srce je u opasnosti. Tamo je dvije hiljade ljudi, čovječe, učini nešto!"

Tada ponovo čujem urlanje. Ali nemam vremena za vukove. Moram požuriti.

„Kuga, Besson, za ime boga! Tamo nema radija. Nema ničega. Ja sam im jedina nada! Za ime boga, Besson, ne gledaj me tako glupavo, moraš im pomoći!"

Tada mi ćelava glava prilazi i kaže: „Pažljivo me slušaj. Pokušaj shvatiti da sam ja doktor Ivan Primera. Doktor Jean-Luc Besson je živio i radio u bolnici Svete Marije prije sto šezdeset godina. Komuna Sveto Srce je izumrla u isto vrijeme. Negdje si čuo tu priču pa ju je tvoj mozak snimio. Ti nisi Pesnica Svetog Srca. On se nikada nije probudio iz kome. Pokušaj živjeti u stvarnosti ili ćeš ostatak svog života provesti ovdje. Hoćeš li prestati sanjati!"

„Ima čovjek pravo, mali", kaže mi stari. „Probudi se", dodade i poče zavijati. Ne, on urla. U stvari, sjetio sam se, ja urlam.

Ali kako? Pa ja sam izgubio glavu. Ponovo provjeravam... Vidi vraga! Eto moje glave!

Tražim ogledalo da se podsjetim na šta ličim. Rezultat me poprilično iznenađuje. Čupava, gusta crna kosa, obrve i brada. Faca biblijskog proroka. „Zar sam to ja?"

„Ni ja nisam siguran", odgovara mi moja glava. „Morao bi mi prvo reći tko si ti?"

Stvarno. Čovjek, pardon, glava je u pravu. Tko sam ja?

Kopam trenutak po svojoj zbunjenoj svijesti pokušavajući pronaći jedno jedino ime. Ono moje. Ne tražim puno, zar ne?

Vraga! Osjećam da je tu negdje, ali ne mogu ga naći. Ali prilično sam siguran da predložak na mojim ramenima nije moj. Žena mi nikad ne bi dopustila da uzgojim takvu kosurinu. A i brada je smeta.

O čovječe, tako strašno gubiš vrijeme ni na čemu da toga nisi ni svijestan! Koji te vrag uopće dovlačio ovdje? Samo ti možeš doći prvi put u životu i na samo sedam dana na drugi kraj svijeta točno na sastanak s potresom!

„Probudi se, mali!"

„Kakve veze ima hoću li se probuditi ili neću. Znam iz iskustva da..."

... kada se probudim, znam da sanjam.

„Smetam li?" pita me doktorica. . „Jesu li pronašli još preživjelih?"

„Kakvih preživjelih?"

„Iz ruševina Holliday Inna?"

„Ali Hollidav Inn se nije srušio?"

„A KOJI SE KURAC DOGODIO?"

„Molim vas, smirite se."

Ima pravo. Počinjem gubiti kontrolu. Smiri se, stari moj. Uzmi čitaj nešto.

„Jako dobra ideja. Predlažem Moorovog Watchmana iLi Delanyjev Dhalgren", kaže mi ambasador Planete Zemlje. „A što se tiče komune Svetog Srca..."

Ne slušam ga. Moora i Delanyja sam već pročitao. Umjesto toga uzet ću...

Uzimam knjigu. Četvrto poglavlje: „Odmah ovo pročitaj".

Otvaram četvrto poglavlje: „Šestero preživjelih je još uvijek pod ruševinama

Holliday Inna. Moraš se probuditi i uputiti spasioce. Neće još dugo živjeti. Probudi se, čoveče, tvoja žena i djeca su tamo!”

„Makni se, monstrume!” vičem na vuka. „Moja žena i djeca umiru!”

Vuk ne sluša. Zajebi vuka. Samo da nije tako hladno. Peto poglavlje: „Komunom Sveto Srce hara kuga. Ti si im jedina...”

Preskačem slijedeće linije, tu priču već znam. Nema šestog poglavlja. Ostatak knjige su prazne stranice. A ovo što sam upravo pročitao, napisano je mojim rukopisom. Ja sam to napisao, ali ne sjećam se kada.

Tada se začuje grmljavina. Zgrada se ruši. Panično krećem prema vratima...

Prestani sanjati!

Koncentriram se na knjigu i eto knjige.

Vraćam se na prvo poglavlje: „Pričaj mi o tome”.

„Postoji najmanje pet različitih doktora: Besson, Primera, Parker, Smat i McGregor. Ti si najmanje četiri različita čovjeka: tip kojeg zovu Pesnica Svetog Srca, tip čiji će ljudi udariti u Merkur, tip koji se izvukao iz ruševina Holliday Inna i curica kojoj je operiran stomak. U bar tri slučaja moraš se probuditi i reći im da pomognu.”

„Kada sam ovo pročitao, pomislio sam da si na dobrom putu”, kaže ćelavac. „Izuzetno brzo si shvatio da si bolestan i prihvatio tu činjenicu. Izuzetno brzo si postao svijestan ostalih ličnosti u tebi, ali...”

Pokušavam ne čuti urlanje. Ignoriram bol u stomaku. Ignoriram vrućinu. Konačno shvaćam da sam budan cijelo vrijeme. Odjednom je sve jasno.

„Tko si ti?”

Ja sam doktor Kurt Hochenheimer.”

Sranje. Evo još jednog.

> Sedmo poglavlje: PROČITAJ CIJELU KNJIGU PA OVO<, napisao sam.

„Što to pišete?”

„Tko sam ja?”

>Također, tu je tip kojeg su napali vukovi. I on ide po pomoć. Život njegovog oca je u pitanju. <

„Vi se Aleksandar Bak. Imali ste nesreću...”

Koji sad Aleksandar Bak, bog te jebo!

>Budan si! Ne sanjaš! Nekako primaš druge ljude! I svi su u govnima do grla.<

Vuk skače na mene dok moj brod pada.

Ali tko prima koga? Tako bih htio zaboraviti sve ovo, zaspati i spavati, spavati i sanjati, zauvjek sanjati. Ali neki drugi san. Ne ovaj košmar.

„Probudi se, mali”, kaže mi stari.

Odlučujem se za jednu varijantu i idem po njoj. „Ja JESAM budan!”

„Moraš se suočiti sa stvarnošću”, inzistira glava.

„A šta ti znaš o stvarnosti! Znaš li za kugu ili za Holliday Inn?”

„Opet ista priča. Mislim da bi bilo krajnje vrijeme da izvadiš krajnike.”

Koji je ovom čovje...

U tom trenutku shvaćam da postoji rješenje. Ako se skoncentriramo, ako udružimo snage...

Ili slabosti, ako udružimo slabosti, pjevam.

Nemoj pjevati, umoljavam se. Stajem na stranu i prijetim si prstom. Nije lako kada si budan, ali nemam vremena da se brinem zbog toga.

Koga lažeš? pitam se.

Umukni! odgovaram si. Samo da nije tako vruće..

Gdje sam stao? Ah, da, ako udružimo snage!

U tom trenutku ćelava glava problijedi.
U tom trenutku bacam knjigu na stranu i koncentriram se.
Probudite se! Probudi se, Pesnice Svetog Srca! Probudi se, čovječe sa zvijezda! Probudite se!
U tom trenutku počinjem padati u san.
„Ostani budan, sine! Ostani budan inače ćeš sutra početi iz početka! Sve što ćeš imati je novo poglavlje u knjizi! Ostani budan!”
Ipak sam ja lud.
„Ostani budan! Molim te, ostani budan!”
„Moraš se suočiti sa stvarnošću! “
„Kako ste me zvali?”
Oprosti, stari. Oprosti, ne mogu. Tako mi je vruće. Tako mi je hladno. Mislim da umirem.
„Ja sam doktorica Ana Smat.”
Ne! Ne! Pada u san. Sanja.
„Ne! Ne!”
„Sve je u redu, draga. Sve je u redu. Samo san, bio je to samo ružan san.”
Kada je smirila djevojčicu, sestra je otišla u kancelariju doktora Parkera.
„Ponovo je imala moru. To više nije normalno. Nešto se čudno događa.”
„Ništa se čudno ne događa, sestro. Upravo je bila operirana nakon jakog napadaja. Razumljivo je da...”
„Ovako redovne more nisu razumljive i vi to znate, doktore. Nešto se neprirodno...”
„Sestro, molim vas da se sjetite da je ovo znanstvena ustanova i to zavidne reputacije. Neću da čujem nikakve priče o neprirodnom u bolnici koja postoji još od vremena komune Svetog Srca.”
„U najmanju ruku...”
A šta vi znate o stvarnosti?
Kada se probudim, znam da sanjam.

Jacek Sjerpinjski

ŽIVOT U NASELJIMA NA RAVI

Jacek Sierpinskl, Zucie w osiedlach nad Rarwa
S poljskog preveo Dušan-Vladislav Pažđerski

Katovice su veliki industrijski grad. Zato se reka Rava, koja prolazi kroz centar Katovica sastoji od devedeset procenata otpadnih voda. Ostalih deset posto je obična voda. Uz Ravu, tesno zbijene, stoje betonske zgrade. Rava smrdi, a prozori zgrada gledaju baš na Ravu. Ljudi koji stanuju u zgradama od betona često zabacuju udice, u nadi da će se nešto uhvatiti. Kada se uhvati, prže i jedu. Kada se ne uhvati, menjaju mamac. Za to vreme, ljudi iz obližnjih zgrada nemaju kontejnere, i bacaju đubre kroz prozore, pravo u Ravu, koja smrdi, a prozori kuća gledaju baš na Ravu. Ljudi koji stanuju u zgradama od betona često zabacuju udice, u nadi da će nešto uhvatiti. Kada se uhvati, onda je praznik i dolaze gosti iz udaljenih Glivica, Sosnovjeca i Ribnjaka da se nahrane. Ako se to desi u zimu, deca onda izlaze i prave Sneška Belića. To je šlezijski Sneško Belić. Za to vreme, ljudi iz obližnjih kuća nemaju kontejnere i bacaju đubre kroz prozore pravo u Ravu, koja smrdi, a prozori kuća gledaju baš na Ravu. Ljudi koji stnuju u kućama od betona često zabacuju udice, u nadi da će se nešto uhvatiti. Kada se uhvati, onda je praznik i dolaze gosti iz udaljenih Bitoma, Benđina i Domorova, da se nahrane. Ako se to desi u zimu, onda pada sneg i duva vetar, kao što to obično biva zimi. Crne pahuljice se vrte i padaju, a među njima nema dve iste. Za to vreme ljudi iz obližnjih kuća nemaju kontejnere i bacaju đubre kroz prozor pravo u Ravu, koja smrdi, a prozori zgrada gledaju baš na Ravu. Pod kućama stoje zarđale olupine automobila, a odmah pored se prostire autoput. U daljini se puše dimnjaci železara i fabrika, a pod zemljom rudari kopaju ugalj i potresi ih zatrpavaju. Rudari stanuju u zgradama pored, gde je toplo, jer ima uglja i često zabacuju udice, u nadi da će se nešto uhvatiti. Kada se ne uhvati, menjaju mamac. Kada se uhvati, mole gnjlozelenu ribicu: „Daj nam, ribo, novi ugalj za kopanje i bušenje, daj nam takođe, gnjila ribo, nove pene za brijanje, daj nam takođe nešto za ždranje, da bismo mogli još jače da kopamo, daj nam, daj nam, gnjila ribo, novi televizijski program...” Gnjila Ribica im daje to što traže, posle čega se sakupljaju gosti iz udaljenih Hožuva, Zabža i Zavjeća, da se nahrane ždranjem koje su dobili od Gnjile Ribice. U daljini se sive dimnjaci železara i fabrika, a pod zemljom rudari kopaju ugalj i potresi ih zatrpavaju. Žene rudara sede u zgradama od betona i gledaju televiziju. Kada se pokvari antena, misle da se pokvario televizor i bacaju ga kroz prozor pravo u Ravu. Pod kućama stoje zarđale olupine automobila, a odmah pored se prostire autoput. Ljudi koji stanuju u zgradama od betona često zabacuju udice, u nadi da će se nešto uhvatiti. Kada se ne uhvati, menjaju mamac. U međuvremenu, dolaze gosti iz udaljenih Jatšemba, Sjmjanovića i Pjekara, i gledaju televiziju. Na televiziji je utakmica između Ruha i GKS-a Katovice. Jednom su Ruh psi, a GKS gospodari. Drugi put su Ruh gospodari, a GKS psi. U najdramatičnijem trenutku kvari se antena i gledaoci misle da se pokvario

televizor, pa ga bacaju kroz prozor, pravo u Ravu. Ako se to desi zimi, deca izlaze iz zgrada i prave Sneška Belića. Zaslepljujuća crna prilika se vidi još iz daljine. To je šlezijski Sneško Belić. Ljudi koji stanuju u zgradama od betona zabacuju često udice, u nadi da će se nešto uhvatiti. Kada se ne uhvati, menjaju mamac. Ali bez uspeha. Već se odavno ništa ne hvata. Toplo je jer ima uglja. Pod zemljom rudari kopaju ugalj i potresi ih zatrpavaju. I nema ko više da zabacuje udice. Samo je tu Rava, koja smrdi. Sastoji se u devedeset procenata od otpadnih voda. Ostalih deset procenata je ugalj. Samo još u Ravi buja život. Gnjilozelena deca brode na talasima. Veselo viču, ali nema više nikog da zabacuje udice.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠP »Dnevnik«, Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠP »Dnevnik«: MIODRAG KARADŽIĆ • Rukovodilac Izdavačke delatnosti: ILIJA VOJNOVIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Lektori korektor: JOVANKA STOJIĆEVIĆ • Slog i prelom: IP »Znak sagite« • Štampa: NIŠP »Dnevnik«

supernova

IV KOLO

supernova

1. Harlan Elison — Edvard Brajant:
FENIKS BEZ PEPELA
2. Stiven King:
TRKAČ
3. Džon Varli:
DIREKTNA VEZA SA OFJYKSOM
4. Džejms Šmit:
LAVLJA IGRA
5. A.E. Van Vogt:
SLAN
6. Ursula Legvin:
PREDVORJE

